

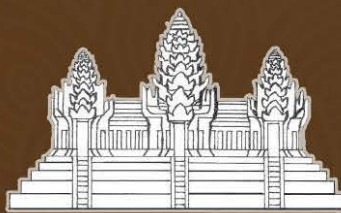
ព្រះ
ព្រះក្រឹត្យវិជ្ជក

ព្រះប្រតិបត្តិ
ព្រះករុណា

ភាគ៨០

ឆ្នាំព្រះស្រុត ១០២ - ១០៣ - ១០៤

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៣

ច្បាប់ពិនិត្យ សេរីភី

ព្រះ

អភិធម្មបិដក

និង

បរមត្ថទីបនី អង្គកថា

សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ

បណ្ឌិត

នវបណ្ឌិត ឧសបណ្ឌិត ឯកាធិការសមភាគ

៨០

ឆ្នាំប្រែ ១០២-១០៣-១០៤

បោះពុម្ពលើកទី ១ ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៣

ក្បាលទី ៨០

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន នវមភាគ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន ខាងចុង

សូមនមស្ការចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

សារម្មណាទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១] សារម្មណធម៌ (ធម៌ប្រកបដោយអារម្មណ៍) អាស្រ័យនូវ
 សារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវ
 ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ អនា-
 រម្មណធម៌ (ធម៌មិនមានអារម្មណ៍) អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវសារម្មណក្ខន្ធ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវ
 សារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ បេ ។ អនារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមហាក្ខត ១ ។ បេ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដត្តារូបនិង
 ឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ សារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវអនា-
 រម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក

បរមត្ថទីបទី

សារម្មណក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសារម្មណក្ខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ កងត្តារូបអាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ សារម្មណធម៌អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ផង នូវអនារម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ អនារម្មណធម៌អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ផង នូវអនារម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូបអាស្រ័យនូវសារម្មណក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ផង នូវអនារម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... កងត្តារូប អាស្រ័យនូវសារម្មណក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[២] សារម្មណធម៌អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ សារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសារម្មណក្ខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ សារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ផង នូវអនារម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើងព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ...
សេចក្តីបំប្រញា ។

[៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា-
កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៤] សារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ
២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ។ អនារម្មណធម៌អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្មជានុរូប ជាអហេតុកប្បជិសន្តិ អាស្រ័យនូវពួក

បរមត្ថទីបទី

៤

អហេតុកក្ខន្ធជាសារម្មណៈ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី អាស្រ័យ
នូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
សមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នូវខន្ធ ២ ...
ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ អនារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវអនារម្មណធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមហាក្ខត ១ ... មហាក្ខត ១ របស់ពួក
អសញ្ញាសត្វ... ។ សារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសារម្មណក្ខន្ធ
អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវអនា-
រម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុ-
កប្បដិសន្ធិ ពួកសារម្មណក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួក
មហាក្ខត ។ សារម្មណធម៌អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ផង នូវអនារម្មណធម៌
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។
អនារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ផង នូវអនារម្មណធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានុប ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ
អាស្រ័យនូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាសារម្មណៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។
សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ផង នូវអនា-
រម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុ-
កប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

៦

២ ... កងត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកសារម្មណក្ខន្ធផង្គ រូបពួកមហាក្ខតផង ។

[៥] អនារម្មណធម៌អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកសារម្មណក្ខន្ធ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ អនារម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវអនារម្មណធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនា-
រម្មណធម៌ អាស្រ័យនូវសារម្មណធម៌ផង នូវអនារម្មណធម៌ផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យនូវ
ពួកសារម្មណក្ខន្ធផង្គ រូបពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហា-
រយ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង

នអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៨] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ... ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[៩] សារម្មណធម៌ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ អនារម្មណធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមហាក្ខត ១ ។ បេយចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដត្តារូបនិងឧបាទារូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ សារម្មណធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសារម្មណក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសារម្មណក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសារម្មណក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ សារម្មណធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណធម៌ផង នឹងអនារម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ អនារម្មណធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណធម៌ផង

នឹងអនាម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្មជានុរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកសារម្មណាក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ សារម្មណាធម៌ក្តី អនាម្មណាធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណាធម៌ផង នឹងអនាម្មណាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសម្មជានុរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកសារម្មណាក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។

[១០] សារម្មណាធម៌ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ សារម្មណាធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអនាម្មណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ពួកសារម្មណាក្ខន្ធ ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ សារម្មណាធម៌ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណាធម៌ផង នឹងអនាម្មណាធម៌ផង ទើបកើត ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ ដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ច្រឡំដោយ កាយវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នឹងវត្ថុ ផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង

អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១២] សារម្មណធម៌ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ អនារម្មណធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមហាក្ខត ១ ...
 មហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... ។ សារម្មណធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអនា-
 រម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹង
 ចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជា
 សារម្មណៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មោហៈដែលច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនា-
 រម្មណធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអនារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺពួកសារម្មណក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកមហាក្ខត ។ សារម្មណធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណធម៌ផង នឹងអនា-

រម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹង
 ខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខាយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ ...
 ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ។ បេ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជា
 សារម្មណៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ អនារម្មណធម៌
 ពឹងផ្អែកនឹងសារម្មណធម៌ផង នឹងអនារម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្មជានរូបជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកសារម្មណក្ខន្ធ
 ផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹង
 សារម្មណធម៌ផង នឹងអនារម្មណធម៌ផង ទើបកើតឡើងព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈផង នឹងវត្ថុផង ចិត្តសម្មជានរូប
 ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ២ ផង នឹងសារម្មណក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធផង នឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ
 ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... កដត្តារូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកសារម្មណក្ខន្ធផង
 នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហា-

រហូច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនណា-
នប្បច្ច័យមានវារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
នអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងននន្តរហូច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរហូច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ... ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

និស្សយវារៈ ដូចបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសជ្ជវារៈ

[១៦] សារម្មណធម៌ ច្រឡំនឹងសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ច្រឡំនឹងខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ ។ បេ ខន្ធ ២
ច្រឡំនឹងខន្ធ ២ ។

[១៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ១ ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៨] សារម្មណធម៌ ច្រឡំនឹងសារម្មណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ច្រឡំនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ នឹងខន្ធ
២ ... មោហៈច្រឡំនឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
១ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ការរាប់
ទាំងពីរយ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២០] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកហេតុជាសារម្មណៈជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ជាសារម្មណៈជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកចិត្តស-
ម្មជានុរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌
ផង នៃអនារម្មណធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ជាសារម្មណៈ
ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង

ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២១] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ពិចារណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះប្រារព្ធនូវកុសលនោះ ។ បេ។ ទោមនស្សកើតឡើង នូវពួកកុសលដែលធ្លាប់សន្សំហើយក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវគោត្រកូនីងវោទានៈ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណានូវមគ្គ ពិចារណានូវផល ពិចារណានូវពួកកិលេសដែលលះបង់ហើយ ពិចារណានូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹងនូវពួកកិលេសដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវពួកសារម្មណក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយសារម្មណចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកសារម្មណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រិធាញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ក ឮនូវសំឡេងដោយ

ទិព្វសោតធាតុ រុបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយព្រាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកអនារម្មណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណា
 នូវឥទ្ធិវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ
 យថាកម្មុបគញ្ញាណនិងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[២២] សារម្មណធម៌ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវ
 ទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... បុគ្គលធ្វើនូវកុសលនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវ
 កុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ បេយ្យ នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់
 សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន នូវឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ
 ចេញអំពីមគ្គ... នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព... នូវផលឲ្យជាទីគោរព... ធ្វើនូវពួក
 សារម្មណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ បេយ្យ ឯសហជាតា-
 ធិបតិ គឺសារម្មណាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺសារម្មណាធិបតិជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ផង នៃ
 អនារម្មណធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺ
 សារម្មណាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប

ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អនាម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើនូវ ព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... ធ្វើនូវវត្ថុ ឲ្យជាទី គោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវវត្ថុនោះ ឲ្យ ជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ បេ ។

[២៣] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺពួកសារម្មណៈមុនៗ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្ត- រាប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជា- តប្បច្ច័យ គឺបច្ច័យទាំង ៧ ដូចសហជាតប្បច្ច័យក្នុងបដិច្ចវារៈដែរ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញមញ្ញាប្បច្ច័យ គឺបច្ច័យទាំង ៦ ដូចអញ្ញមញ្ញាប្បច្ច័យ ក្នុងបដិច្ចវារៈ ដែរ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺបច្ច័យទាំង ៧ ដូចនិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[២៤] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយឧបនិស្ស- យប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណុបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតុប- និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតុបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវ ទាន ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល... នូវបញ្ញា សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ... អាស្រ័យនូវកាយិកទុក្ខ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំង សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់សត្វ ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា... បញ្ញា

រាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 សទ្ធា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គនិងផលសមាបត្តិ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជានិវត្តិ អនន្តរូបនិស្សយ
 និងបកត្ថបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺ (បុគ្គល) នូវរដូវ...
 នូវកោជន... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យ
 កើតឡើង សម្លាប់សត្វ បំបែកសង្ឃ រដូវ... កោជន... សេនាសនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ
 និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៥] អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជានិវត្តិវត្តបុរេជានិវត្តិ ។ អារម្មណបុរេជានិវត្តិ
 គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គលឃើញ
 នូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយជញ្ជយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។
 ឯវត្ថុបុរេជានិវត្តិ គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកសារម្មណក្ខន្ធ ដោយ
 បុរេជានិវត្តប្បច្ច័យ ។

[២៦] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយបច្ច័យជា-
 តប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ។

[២៧] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអាសេវា-
នប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ។

[២៨] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺសារម្មណចេតនាជា
បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ
សារម្មណចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សារម្ម-
ណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺសារម្មណចេតនា ជាបច្ច័យនៃចិត្តស-
ម្មដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺសារម្មណចេតនា ជា
បច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
សារម្មណធម៌ផង នៃអនារម្មណធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហ-
ជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺសារម្មណចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនា-
នាខណិកៈ គឺសារម្មណចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូប
ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២៩] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ
គឺមានវារៈ ៣ ។

[៣០] សារម្មណធម៌ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
គឺមានវារៈ ៣ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយអាហារ-

រហ័ស គឺកតត្ថិវិញ្ញាណា ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអាហាររហ័ស ។

[៣១] សារម្មណធម៌ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយរហ័ស គឺមានវារៈ ៣ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយរហ័ស គឺរូបជីវិតិធីនិយជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិយរហ័ស ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយរហ័ស គឺចក្ខុនិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិធីនិយជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយរហ័ស ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយរហ័ស គឺចក្ខុនិយក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយរហ័ស កាយិធីនិយក្តី កាយវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយរហ័ស ។

[៣២] សារម្មណធម៌ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយឈានរហ័ស គឺមានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយមគ្គរហ័ស គឺមានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តរហ័ស គឺមានវារៈ ១ ។

[៣៣] សារម្មណធម៌ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយវិប្បយុត្តរហ័ស បានដល់ សហជាតនិវេទនាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយវិប្បយុត្តរហ័ស បានដល់ សហជាតនិវេទនាជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកសារម្មណក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តរហ័ស ។ ឯបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ)

នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ ។

[៣៤] សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
គឺខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈ ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ...
បដិសន្ធិ ។ សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ សារម្មណធម៌ ជា
បច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ផង នៃអនារម្មណធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ គឺដូច
គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ គឺមហាកុត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនារម្មណធម៌
ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេ-
ជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្តជាបច្ច័យនៃពួកសារម្មណក្ខន្ធ
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ។
ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយ
ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្តជាបច្ច័យនៃពួកសារម្ម-
ណក្ខន្ធ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
សារម្មណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហ-
ជាត គឺខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃ

ខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយកាយ-
 វិញ្ញាណក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ
 ២ ... ខន្ធ ១ ជាសារម្មណៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 អនារម្មណធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បច្ឆាជាត អាហារ
 នឹងតន្ត្រិយ ។ សហជាត គឺពួកសារម្មណក្ខន្ធក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ
 គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួក
 សារម្មណក្ខន្ធក្តី កតឡឺង្ការាហារក្តីជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 បច្ឆាជាត គឺពួកសារម្មណក្ខន្ធក្តី រូបជីវិតន្ត្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

[៣៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង

វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ។

[៣៦] សារម្មណធម៌ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ផង នៃអនារម្មណធម៌
ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណធម៌
ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារ-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អនារម្មណធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
សារម្មណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សា-
រម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសារម្មណធម៌ ដោយសហជា-
តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សារម្មណធម៌ក្តី អនារម្មណធម៌
ក្តី ជាបច្ច័យនៃអនារម្មណធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ច័យ ។

[៣៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៧ ។ បេ ក្នុងនសមន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៣៨] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
 នអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បេ ក្នុងនសមន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញ-
 មញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បេ ។
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោ-
 វិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
 នអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ អនុលោម-
 មាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។ ... ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

ចប់ សារម្មណទុកៈ ។

ចិត្តទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[៤០] នោចិត្តធម៌ (ធម៌មិនមែនជាចិត្ត) អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី ចិត្តសម្មជានរូបក្កី អាស្រ័យនូវចិត្ត ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី កដត្តារូបក្កី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ២ ក្កី ចិត្តសម្មជានរូបក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ មិន មែនជាចិត្ត ខន្ធ ១ ក្កី ចិត្តសម្មជានរូបក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈ នៃបដិសន្ធិ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ អាស្រ័យនូវ មហាកូត ១ ។ បេ។ ចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ មិនមែនជាចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវពួកខន្ធមិនមែនជាចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវ វត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ក្កី នោចិត្តធម៌ក្កី អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ២ ក្កី ចិត្តក្កី ចិត្តសម្មជានរូបក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្កី ចិត្តក្កី កដត្តា- រូបក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត ខន្ធ ១ ក្កី ចិត្តក្កី កដត្តារូបក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្កី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ២ ក្កី ចិត្តសម្មជានរូបក្កី អា-

ស្រយនូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្តផង
នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តកន្ល អាស្រ័យនូវ
ចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។

[៤១] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
ណាប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកកន្លអាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ
គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត នូវខន្ធ ២ ... ពួកខន្ធ
អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺចិត្តអាស្រ័យនូវពួកនោចិត្តកន្ល ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវពួកនោចិត្តកន្ល ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត
អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១
មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត
ក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្លក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវ
ចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺខន្ធ
២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តកន្ល អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។ សេចក្តី

បង្រៀន ១

[៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៤៣] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក៏ អាស្រ័យនូវអហេតុកចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ មោហាៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវចិត្តដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក៏ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក៏ អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ មិនមែនជាចិត្ត នូវខន្ធ ២ ... មានអហេតុកប្បជិសន្តិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ មោហាៈដែលច្រឡំ

ដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តអាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ មិនមែនជាចិត្ត
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្តអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ មិនមែនជាចិត្ត ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី
 ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត
 នូវខន្ធ ២ ។ បេ។ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ
 ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃ
 អហេតុកប្បជិសន្តិ ពួកនោចិត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវចិត្ត ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។

[៤៤] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិអាស្រ័យនូវចិត្ត ។ នោចិត្តធម៌
 អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្ត-

សម្មជានរូបជាបដិសន្ធិ រហូតដល់អសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យនូវពួកនោចិត្តក្នុង ។
 នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្មជានរូប អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកសម្ប-
 យុត្តកក្នុងផង ចិត្តសម្មជានរូប អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកមហាក្កតផង ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង
 កដត្តារូប អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកមហាក្កតផង ។

[៤៥] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នអធិបតិប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ។ ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ។ ព្រោះ
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 បុរេជាតប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងអរូប ចិត្ត-
 សម្មជានរូប អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី
 កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលមិន
 មែនជាចិត្ត ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ។ បេ។ ចិត្តសម្មជានរូបជាបដិសន្ធិ រហូត
 ដល់អសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យនូវពួកនោចិត្តក្នុង ។ ចិត្តធម៌អាស្រ័យនូវនោចិត្ត-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប ចិត្តអាស្រ័យនូវពួក
 នោចិត្តក្នុង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោ-
 ចិត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ

គឺក្នុងអរូប ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ នោចិត្តធម៌
 អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង
 នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសម្ពុជានរូប អាស្រ័យនូវពួកនោចិត្តក្ខន្ធផង
 នូវចិត្តផង ចិត្តសម្ពុជានរូប អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កដត្តា-
 រូប អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[៤៧] នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 កម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវចិត្ត ។ នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តកចេតនា
 អាស្រ័យនូវពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពាហិរៈ... អាហារសម្ពុជាន... ឧតុសម្ពុជាន... ។
 នោចិត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តធម៌ផង នូវនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវពួកនោចិត្តក្ខន្ធផង នូវចិត្ត
 ផង ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[៤៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារ-
 រប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
 នអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៥០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
 ននន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សហជាតវារៈ
 ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ច័យវារៈ

[៥១] នោចិត្តធម៌ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធកី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបដិសន្ធិកី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ។
 នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ២ កី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបកី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹង

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ខន្ធ ២ ។ បេ ។ ជាបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកមហាក្កត ពួកនោចិត្តកន្ធ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺចិត្ត ពឹងផ្អែកនឹងពួកនោចិត្តកន្ធ ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ចិត្ត ពឹងផ្អែកនឹងពួកនោចិត្តកន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។
ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសម្មជានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែល
មិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកន្តក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១
ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្ប-
យុត្តកកន្តក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តធម៌ផង នឹង
នោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
សម្មជានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នឹងចិត្តផង នឹង
ខន្ធ ២ ... ពួកនោចិត្តកន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង
នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តកន្ធ ពឹងផ្អែក
នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ។

[៥២] នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអា-
រម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តធម៌ ពឹង
ផ្អែកនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹង

ផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកនោចិត្តកន្លង ពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ ពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពីង
 ផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ ពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ពីងផ្អែកនឹង
 កាយាយតនៈ ពួកនោចិត្តកន្លង ពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ចិត្តធម៌ ពីងផ្អែកនឹង
 នោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្ត ពីងផ្អែកនឹងពួក
 នោចិត្តកន្លងចិត្ត ពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តពីងផ្អែកនឹងពួក
 នោចិត្តកន្លង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែក
 នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពីងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោ-
 ចិត្តធម៌ក្តី ពីងផ្អែកនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពីងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ...
 ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី ពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី ពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី
 ពីងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកកន្តក្តី ពីងផ្អែកនឹង
 កាយាយតនៈ ។ នោចិត្តធម៌ ពីងផ្អែកនឹងចិត្តធម៌ផង នឹងនោចិត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពីងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែល
 មិនមែនជាចិត្តផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ពួកនោចិត្តកន្លង ពីងផ្អែកនឹង
 ចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តកន្លងពីងផ្អែកនឹងចិត្តផង
 នឹងវត្ថុផង ពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈផង
 នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងកាយាយតនៈផង... សេចក្តីបង្រួញ ។

[៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៤៤] នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ ចិត្តសមដានរូបក៏ ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកចិត្ត
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ២ ក៏ ចិត្តសមដានរូបក៏ ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជា
 ចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ... មានអហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ជា
 អហេតុកៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នឹងវត្ថុផង ។ ចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តពឹងផ្អែកនឹងពួកអហេតុកក្ខន្ធ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ចិត្តជា
 អហេតុកប្បដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
 ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ ពឹងផ្អែកនឹងកាយា-
 យតនៈ ។ បេ ។ ចិត្តធម៌ក៏ នោចិត្តធម៌ក៏ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើត

ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹង
 ផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ។ បេយ ចិត្តក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ បេយ ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ពឹងផ្អែក
 នឹងចកាយតនៈ ។ បេយ កាយាយតនៈ ។ បេយ នោចិត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹង
 ចិត្តធម៌ផង នឹងនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ
 ២ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត
 ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ។ បេយ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តផង នឹង
 វត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តផង
 នឹងវត្ថុផង ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចកាយតនៈផង
 នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងកាយាយតនៈផង ។ បេយ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងចិត្តផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៥៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហា-

រយ្យច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៥៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៥៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
អនន្តរយ្យច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុង
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

និស្សយវារៈ ដូចបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

[៥៨] នោចិត្តធម៌ប្រឡំនឹងចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ប្រឡំនឹងចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ នោចិត្តធម៌
ប្រឡំនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹង
ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ខន្ធ ១ ជាបដិសន្ធិ ប្រឡំនឹងខន្ធ ២ ។ ចិត្តធម៌
ប្រឡំនឹងនោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តជាបដិសន្ធិ
ប្រឡំនឹងពួកខន្ធដែលមិនមែនជាចិត្ត ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ប្រឡំនឹង
នោចិត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តធម៌ក្តី

ប្រឡំនឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្ត នឹងខន្ធ ២ ។ បេ ។ ជាបដិសន្ធិ ។ នោចិត្តធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្តធម៌ផង នឹងនោចិត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាចិត្តផង នឹងចិត្ត ផង នឹងខន្ធ ២ ។ បេ ។ ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៥៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន វារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៦០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងន- មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាងក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ទាំងអស់នេះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៦១] នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោ-

ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ដែលមិនមែន
 ជាចិត្ត ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃចិត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុដែល
 មិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង
 នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦២] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្ត
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវចិត្ត ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវចិត្ត ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ចិត្តក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវចិត្ត ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នោចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន រក្សានូវសីល ធ្វើនូវ
 ឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង នូវពួក
 កុសល ដែលខ្លួនធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន នូវ
 ឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណានូវមគ្គ ពិចារណា
 នូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន និព្វានជាបច្ច័យនៃការពិចារណានៃគោត្រកូ
 រោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវ
 ពួកកិលេសមិនមែនជាចិត្តដែលលះបង់ហើយ ពិចារណានូវពួកកិលេសដែល
 ខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹងនូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុង
 កាលមុន នូវចក្ខុ... នូវត្ថុ... នូវពួកនោចិត្តក្ខន្ធថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស

កើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោត-
 ធាតុ ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ដោយ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។
 រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញា-
 យតនៈ ។ បេ ។ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និង
 អនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត-
 ធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន... ដូចជាដំណើរទី ១ មិន
 មានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ នេះជាសេចក្តីផ្សេងគ្នា គឺរូបាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។
 នោចិត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណាណ ។ បេ ។ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គល ឲ្យនូវទាន... ដូចជាដំណើរទី ១ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ នេះជាសេចក្តីផ្សេងគ្នា គឺរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកាយវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ នោចិត្តក្ខន្ធ (ជាបច្ច័យ)
 នៃការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណាណ ។ បេ ។ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌
 ក៏ នោចិត្តធម៌ក៏ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តប្រាវត្ត
 នូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង មានវារៈ ៣ ។

[៦៣] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺចិត្តកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវចិត្ត ឲ្យជាទីគោរព ។ ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិង សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកនោចិត្តក្នុង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវចិត្តឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺចិត្តាធិបតិធម៌ជាបច្ច័យនៃពួក សម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុបដង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន ដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវ ចិត្តឲ្យជាទីគោរព ។ នោចិត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវ ទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... បុគ្គលធ្វើនូវកុសលនោះ ហើយ ពិចារណានូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវកុសលនោះឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ បេ ។ ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណានូវមគ្គ នូវផល... ព្រោះធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព... ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោ- ទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើនូវនោចិត្តក្នុង ឲ្យជាទីគោរព រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវ ពួកខន្ធនោះ ឲ្យធ្ងន់ ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនោចិត្តា- ធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុបដង ដោយ

អធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ដំណើរទាំង ២ យ៉ាង ដូចជាដំណើរទី ១ ដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នា ទេ ឯអារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺមានវារៈ ៣ មានការធ្វើឲ្យធ្ងន់ជាអារម្មណ៍ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ គឺអារម្មណាធិបតិហ្នឹងដដែល ។

[៦៤] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺចិត្តមុនៗ ជាបច្ច័យនៃចិត្តក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោ- ចិត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺចិត្តមុនៗ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តក្នុងក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចិត្តជាបច្ច័យនៃវដ្តានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺចិត្តមុនៗ ជាបច្ច័យនៃចិត្តក្រោយៗផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកនោចិត្តក្នុង មុនៗ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ វារៈទាំង ២ យ៉ាងនេះ បណ្ឌិតអ្នកមានប្រាជ្ញានឹងបំពេញ គប្បីធ្វើឲ្យដូចដំណើរមុនចុះ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺចិត្តមុនៗ ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីស្រមូលចុះ ចិត្តមុនៗក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក នោចិត្តក្នុងក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ជា

បច្ច័យនៃវុជ្ជាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីស្មារម្មណៈចុះ ចិត្តមុនៗក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តក្រោយៗផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ដូចបច្ច័យវារៈដែរ ។

[៦៥] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេយ្យ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេយ្យ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យទាន ។ បេយ្យ ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ សីល ។ បេយ្យ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យទាន។ បេយ្យ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេយ្យ សេនាសនៈជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេយ្យ នៃមគ្គនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺវារៈទាំង ២ យ៉ាងនេះ បណ្ឌិតអ្នកប្រាថ្នានឹងបំពេញ គប្បីធ្វើក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ឲ្យដូចជាដំណើរទី ១ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តីជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង

បកត្ថបទិស្ស័យ ។ បេ។ ឯកបត្ថបទិស្ស័យ គឺចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជា
បច្ច័យនៃចិត្ត ដោយឧបទិស្ស័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៦៦] នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ...
នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយ
ទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ
ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កា-
យាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោ-
ចិត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត
និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ។
ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយ
ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ
វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត-
ធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត
និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ។

ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយព្រាយតនៈ ។ បេ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈជា
 បច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៦៧] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបង្រួញ ។ នោចិត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបង្រួញ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[៦៨] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺមាន
 វារៈ ៩ ។

[៦៩] នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចេតនា ដែលមិនមែនជា
 ចិត្ត ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្ពុជ្ជានុរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតនាដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។
 សហជាត គឺចេតនាដែលមិនមែនជាចិត្តជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ឯនានាខណិកៈ គឺចេតនាដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យនៃវិបាកចិត្ត ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចេតនា
 ដែលមិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតនាដែល
 មិនមែនជាចិត្ត ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[៧០] ចិត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ
 ៥ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ។

[៧១] នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយ
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ។

[៧២] ចិត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នោចិត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆា-
 ជាត ។ សហជាត គឺពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តក្ខន្ធជាបច្ច័យនៃវត្ថុ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត

គឺចក្ខុវិញ្ញាណ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យនៃពួកនោចិត្តកន្ធន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺពួក
 នោចិត្តកន្ធន ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
 និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិវត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺចក្ខុវិញ្ញាណ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុជាបច្ច័យនៃ
 ចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃ
 នោចិត្តធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កកន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កា-
 យាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ... វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និង
 បច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៧៣] ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោ-

ចិត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្ន អាហារ
និងឥន្ធិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺពួកនោចិត្តក្ខន្ធ
(ជាបច្ច័យ) នៃចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺនូវចក្ខុ...
នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... ដូចជាបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោ-
ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
ដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺនោចិត្តក្ខន្ធ ១ ជាបច្ច័យនៃខន្ធ
២ ផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ នោចិត្តក្ខន្ធ ១ ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត
ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺនូវចក្ខុ ...
នូវវត្ថុ... ដូចជាបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌
ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត
បច្ចុប្បន្ន អាហារនិងឥន្ធិយ ។ សហជាត គឺនោចិត្តក្ខន្ធ ១ ក្តី ចិត្តក្តី ជា
បច្ច័យនៃខន្ធ ២ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ
២ ... ។ សហជាត គឺចិត្តក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកនោចិត្តក្ខន្ធ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានវារៈ ២ ។ សហជាត គឺចិត្តក្តី ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
សហជាត គឺចិត្តក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ

អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយ
 នេះដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន
 ក្តី កតឡើងវិញវិញ ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត
 គឺចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី រូបជីវិតន្រ្ទិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

[៧៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៥ ។

[៧៥] ចិត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយអារម្ម-

ណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តធម៌ក្តី នោចិត្តធម៌ក្តីជាបច្ច័យនៃចិត្តធម៌ផង នៃនោចិត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៧៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

[៧៧] ក្នុងនអាមណប្បច្ច័យមានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ...
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ
៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិ-
គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៨] ក្នុងអាមណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អនុលោមប្បដិលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។

ចប់ ចិត្តទុកៈ ។

ចេតសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៧៩] ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ខន្ធ ១ អាស្រ័យនូវ
ខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេត-

សិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តក្តី ចិត្តសមុជានុរូបក្តី
 អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវ
 ចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្ត-
 សមុជានុរូបក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ បេ ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជានុរូប អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 កដត្តារូប អាស្រ័យនូវចិត្ត វត្ថុអាស្រ័យនូវចិត្ត ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហា-
 ភូត ១ ... ចិត្តសមុជានុរូប កដត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហា-
 ភូត ។ ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ-
 ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។
 ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុជានុរូបក្តី អាស្រ័យនូវ
 ចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចេតសិកធម៌អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌
 ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២
 អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ នៃ
 បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ...

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង
 នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ផង
 នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវ
 ពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប
 អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប
 អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចិត្ត
 អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិក-
 ធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ
 ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូប
 ក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង
 ខន្ធ ១ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ផង នូវវត្ថុផង ។

[៨០] ចេតសិកធម៌អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ...
 បដិសន្ធិ ។ អចេតសិកធម៌អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ។ ចេត-
 សិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះ

អារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ
 ២ ... បដិសន្ធិ ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។
 ចេតសិកធម៌អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធអាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចេតសិកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី
 អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេត-
 សិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេត
 សិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២
 អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ
 ២ ... ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តអាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ
 ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី
 អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវ
 វត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ... ។

[៨១] ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អធិបតិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំង អស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៨៣] ចេតសិកធម៌អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួក ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្ប- ជិសន្តិ ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ នហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តកិ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ ជាអហេតុកប្បជិសន្តិ អាស្រ័យ នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ។ ចេតសិកធម៌កិ អចេតសិកធម៌កិ អា- ស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តកិ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ជាអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌

ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជានុបអាស្រ័យនូវអហេតុក-
 ចិត្ត កងតារូបអាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ វត្ថុអាស្រ័យ
 នូវចិត្ត ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាកុត ១ ... មហាកុត ១ របស់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ... ។ ចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវអហេតុកចិត្ត ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ពួកចេត-
 សិកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ មោហៈដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវចិត្តដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវអ-
 ចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 ចិត្តសមុជានុបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុកចិត្ត ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កងតារូប
 ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ ចេតសិកធម៌
 អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវ
 ចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្ត
 ផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវ
 ចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ នូវខន្ធ
 ២ ... មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួក

ខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវចិត្តផង ។ អចេត-
សិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ជា
អហេតុកៈផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធជា
អហេតុកៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ
ផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួក
ចេតសិកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្ត
អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ។
ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ផង នូវអចេត-
សិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តស-
មុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវចិត្តផង ខន្ធ
២ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈ
នៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង
នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ នូវខន្ធ ២ ... ។

[៨៤] អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្តិ ។ បេ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវអចេតសិកធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវចិត្ត
ជាបដិសន្តិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អចេតសិកធម៌ អាស្រ័យនូវចេត-

សិកធម៌ផង នូវអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាមុណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវវិញ្ញាណផង នូវចិត្ត ផង ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង វារៈទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៨៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាមុណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារ- ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៦] ក្នុងនអាមុណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៨៧] ក្នុងនអាមុណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ។ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យ

ទាំងអស់សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។ ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[៨៨] ចេតសិកធម៌ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អចេតសិកធម៌ ពឹង
ផ្អែកនឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមដ្ឋានរូប
ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ កដត្តារូបពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ វត្ថុពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មហាក្ខត ១ ... ។ ចេត-
សិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ពួកចេតសិកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ
ទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី
អចេតសិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ចិត្តក្តី ពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ២ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិចុះ ។ ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ផង នឹងអចេតសិកធម៌
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកក្ខន្ធ
១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង
នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ អចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ផង នឹង
អចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប
ពឹងផ្អែកនឹងពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នឹងចិត្តផង ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែកនឹង
ពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងពួកចេតសិកក្ខន្ធផង
នឹងវត្ថុផង វារៈ ៣ យ៉ាងបណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចេត-
សិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ផង នឹងអចេតសិកធម៌
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី
ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត
ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២
យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

[៨៩] ចេតសិកធម៌ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អចេតសិកធម៌
ពឹងផ្អែកនឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ក-
វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយានៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយានៈ
ចិត្តជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអចេតសិកធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ
ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយានៈ ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយានៈ... ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ពួកចេតសិកក្ខន្ធពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ២ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បី
ធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹង

អរិយសិក្ខាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណក្ខី ពួក
សម្បយុត្តកក្កនក្ខី ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ... ចិត្ត
ក្ខី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្ខី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។
ចេតសិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ផង នឹងអរិយសិកធម៌ផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក
នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ
២ ... ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១
ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង
នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ អរិយសិកធម៌
ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ផង នឹងអរិយសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុ-
វិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ចិត្តពឹង
ផ្អែកនឹងពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ឯបដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។ ចេត-
សិកធម៌ក្ខី អរិយសិកធម៌ក្ខី ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ផង នឹងអរិយសិកធម៌
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្ខី ចក្ខុវិញ្ញាណក្ខី
ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង
ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ក្ខី ចិត្តក្ខី ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង
នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧១] ចេតសិកធម៌ពឹងផ្អែកនឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺអហេតុកចេតសិក... ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ប្រស្នា ៧ ក្តី
បញ្ជាវិញ្ញាណក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើដូចអារម្មណប្បច្ច័យដែរ មោហៈក្នុងវារៈទាំង
៣ និងប្រស្នាទាំងអស់ បណ្ឌិតកាលមិនវង្វេង គប្បីធ្វើក្នុងបវត្តិប្បដិសន្ធិចុះ ។

[៧២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារ-
រប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រីយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៣] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង

នអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៧៤] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុង មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សំសជ្ជវារៈ

[៧៥] ចេតសិកធម៌ ប្រឡំនឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ អចេតសិកធម៌ ប្រឡំនឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តជាបដិសន្ធិ ប្រឡំនឹងពួកចេតសិកក្ខន្ធ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ ក្តី ប្រឡំនឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ប្រឡំនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ ចេតសិកធម៌ ប្រឡំនឹងអចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្ប- យុត្តកក្ខន្ធ ជាបដិសន្ធិ ប្រឡំនឹងចិត្ត ។ ចេតសិកធម៌ ប្រឡំនឹងចេតសិកធម៌ ផង នឹងអចេតសិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងចេតសិកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន

វារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៧៧] ចេតសិកធម៌ ប្រឡំនឹងចេតសិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺប្រស្នា ៥ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ក្នុងវារៈទាំង
៣ មានមោហាវៈដែរ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៧៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៧៩] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកចេតសិកហេតុ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកចេតសិកហេតុជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃ
អចេតសិកធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចេតសិកហេតុ ជាបច្ច័យ គឺ

ជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០០] ចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺពួកចេតសិកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ។ បណ្ឌិត
គប្បីសួរនូវមូលផងចុះ ចិត្តកើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវចេតសិកក្ខន្ធ ។ បណ្ឌិត
គប្បីសួរនូវមូលផងចុះ ពួកចេតសិកក្ខន្ធក៏ ចិត្តក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
នូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈពិចារណានូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន
ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... បុគ្គលឃើញច្បាស់នូវពួកអចេតសិកក្ខន្ធ
ថាមិនទៀង ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវចេតសិកក្ខន្ធ
នោះ បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយអចេតសិកចិត្ត ដោយចេតោបរិ-
យញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ ។ បេ។ អាកិត្តញ្ញាយតនៈ ។ បេ។ ពួក
អចេតសិកក្ខន្ធជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ដូចដំណើរទី ១
ដែរ ។ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកអចេតសិកក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ។

ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវពួកអចេតសិកក្នុង ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកា-
 សានញ្ញាយតនៈ... អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានា-
 សញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ... ពួកអចេតសិកក្នុង ជាបច្ច័យនៃការពិចារណា
 នូវឥទ្ធិវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្ម-
 បគញ្ញាណនិងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺពួកព្រះអរិយៈពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ដូចដំណើរទី ១ ដែរ ។ នូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុ... បុគ្គលឃើញច្បាស់នូវពួកអចេតសិកក្នុង ថាមិនទៀង ត្រេកអរ រីក
 រាយ ចិត្តក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក៏ កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវអចេតសិកក្នុង
 នោះ ទិព្វ... សេចក្តីបង្រៀម ។ រូបាយតនៈជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ... ពួកអ-
 ចេតសិកក្នុង ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ក៏ អចេតសិកធម៌ក៏ ជាបច្ច័យនៃចេត-
 សិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកចេតសិកក្នុងកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវពួកចេតសិកក្នុងផង នូវចិត្តផង ។ បណ្ឌិតគប្បីសួរនូវមូលផងចុះ ចិត្ត
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកចេតសិកក្នុងផង នូវចិត្តផង ។ បណ្ឌិតគប្បី

សួរនូវមូលផងបុរៈ ពួកចេតសិកក្ខន្ធក៏ ចិត្តក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួក
ចេតសិកក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ។

[១០១] ចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច័យ
បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួក
ចេតសិកក្ខន្ធ កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវចេតសិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហ-
ជាតាធិបតិ គឺចេតសិកាធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
អធិបតិប្បច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីសួរនូវមូលផងបុរៈ អារម្មណាធិបតិ គឺចិត្ត
កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវចេតសិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ឯសហជាតាធិបតិ គឺ
ចេតសិកាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយអធិ-
បតិប្បច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីសួរនូវមូលផងបុរៈ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកចេត-
សិកក្ខន្ធក៏ ចិត្តក៏ កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវពួកចេតសិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ឯ
សហជាតាធិបតិ គឺចេតសិកាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
ចិត្តផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច័យ ។ អចេតសិកធម៌
ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ
និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈធ្វើនូវព្រះនិព្វានឲ្យ
ជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ
និងផល ដោយអធិបតិប្បច័យ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកអចេត-
សិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តកើតឡើង ព្រោះធ្វើ
នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ សហជាតាធិបតិ គឺអចេតសិកាធិបតិ ជា

បច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អ-
 ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈធ្វើ
 នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ... ដូចដំណើរទី ១ ដែរ ។ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ...
 បុគ្គលធ្វើនូវពួកអចេតសិកក្នុងឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអចេតសិកក្នុងនោះឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ បេ ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺអចេតសិកាធិបតិជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេត-
 សិកធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈ ព្រះនិព្វាន... ដូចដំណើរទី ១
 ដែរ ។ បុគ្គលធ្វើនូវពួកអចេតសិកក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីក
 រាយ ពួកអចេតសិកក្នុងក្តី ចិត្តក្តី កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវអចេតសិកក្នុងនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ។ សហជាតាធិបតិ គឺអចេតសិកាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ ។ មានវារៈ ៣ ។ ជាអារម្មណា-
 ធិបតិដដែល ។

[១០២] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺពួកចេតសិកក្នុងមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្នុងក្រោយៗ ដោយអនន្ត-

រហ័ស ។ បណ្ឌិតគប្បីស្មារតីមូលផ្សំចុះ ពួកចេតសិកក្នុងមុនៗ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តក្រោយៗ ដោយអនន្តរហ័ស ។ បណ្ឌិតគប្បីស្មារតីមូលផ្សំចុះ ពួក
 ចេតសិកក្នុងមុនៗជាបច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្នុងក្រោយៗផង នៃចិត្តផង ដោយ
 អនន្តរហ័ស ។ អចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយអនន្ត-
 រហ័ស គឺចិត្តមុនៗ ជាបច្ច័យនៃចិត្តក្រោយៗ ដោយអនន្តរហ័ស អនុ-
 លោមជាបច្ច័យនៃគោត្រកូផង នៃផលសមាបត្តិផង ដោយអនន្តរហ័ស ។
 អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអនន្តរហ័ស គឺមានវារៈ
 ៣ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យពេញដូចដំណើរទី ១ ចុះ
 មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃចេតសិកធម៌ ដោយអនន្តរហ័ស គឺមានវារៈ ៣ អារវ័ជ្ជនៈក្តី វុដ្ឋានក្តី
 មិនមានទេ ។ ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរហ័ស គឺមានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតិរហ័ស គឺមានវារៈ ៤ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ជាបច្ច័យ
 ដោយអញ្ញមញ្ញរហ័ស គឺមានវារៈ ៤ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ជាបច្ច័យ
 ដោយនិស្សយរហ័ស គឺមានវារៈ ៤ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[១០៣] ចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយរហ័ស
 បានដល់ អារម្មណ៍បនិស្សយ អនន្តបនិស្សយនិងបកត្ថបនិស្សយ ។ បេ។
 ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺពួកចេតសិកក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្នុង ដោយ
 ឧបនិស្សយរហ័ស ។ បណ្ឌិតគប្បីស្មារតីមូលផ្សំចុះ មានវារៈ ៣ ពួក
 ចេតសិកក្នុង ជាឧបនិស្សយ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយឧបនិស្សយរហ័ស ។

បណ្ឌិតគប្បីសួរនូវមូលផងចុះ មានវារៈ ៣ ពួកចេតសិកក្នុងជាឧបនិស្ស័យ
 ជាបច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្នុងផង នៃចិត្តផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។
 អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ឯ
 បកត្ថបនិស្ស័យ គឺនូវរដូវ... នូវកោជន... នូវសេនាសនៈ... បុគ្គលអា-
 ស្រ័យនូវចិត្ត ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃ រដូវ... កោជន...
 សេនាសនៈ... ចិត្តជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ នៃបញ្ញានិងរាគៈ ។ បេ នៃ
 សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧប-
 និស្ស័យប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយឧប-
 និស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និង
 បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺនូវរដូវ... នូវកោជន... នូវ
 សេនាសនៈ... បុគ្គលអាស្រ័យនូវចិត្ត ហើយឲ្យនូវទាន មានវារៈ ៣ ដូច
 ដំណើរទី ១ ដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេត-
 សិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ
 ៣ ។

[១០៤] អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ៍បុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត
 គឺបុគ្គលឃើញនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ថាមិនទៀង ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តកើត
 ឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង

ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺរូចកុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្នុងដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺបុគ្គលឃើញនូវរូចកុ... នូវវត្ថុថាមិនទៀង ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កាយាយតនៈ... វត្ថុ ជាបច្ច័យ

នៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១០៥] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។

[១០៦] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[១០៧] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃវិបាក ចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតសិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធ

ផង នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១០៨] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ គឺមាន វារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយសម្ប- យុត្តប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ។

[១០៩] ចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ អចេតសិកធម៌ ជា បច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេ- ជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ចិត្តជាបច្ច័យនៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុជាបច្ច័យ នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺចកាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃ ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ កាយវិញ្ញាណ វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ចិត្តជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អចេត- សិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហ- ជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួក ចេតសិកក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺចកាយតនៈ (ជា

បច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុជា
 បច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុជា
 បច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេ-
 ជាត គឺចក្ខុវិញ្ញាណ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 អចេតសិកធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។
 សេចក្តីបង្រៀន ។

[១១០] ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 គឺមានវារៈ ១ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។
 ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអចេតសិកធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត
 អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេត-
 សិកធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត
 គឺចិត្ត ជាបច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្ខន្ធ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្នុង ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... ដូចបុរេជា-
តប្បច្ច័យដែរ មិនមានផ្សេងៗគ្នាទេ ។ អចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃចេតសិក-
ធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិង
បុរេជាត ។ សហជាត គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្ត-
សម្បជានុបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកចេតសិកក្នុងផង នៃចិត្តផង ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... ដូចបុរេជា-
តប្បច្ច័យដែរ មិនមានផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជា
បច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។
សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជា
បច្ច័យនៃខន្ធ ២ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ចេតសិកក្នុង ១ ក្តី វត្ថុក្តី
ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ នូវខន្ធ ២ ... ។ សហជាត គឺ
ចេតសិកក្នុង ១ ក្តី វត្ថុក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ នូវ
ខន្ធ ២ ... ឯវារៈទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។
ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត
គឺពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ពួកចេតសិកក្នុងក្តី ចិត្តក្តី ជា

បច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកចេតសិកក្ខន្ធកិ ចិត្តកិ ពួកមហាក្ខតកិ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺពួកចេតសិកក្ខន្ធកិ វត្ថុកិ (ជាបច្ច័យ) នៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ សហជាត គឺពួកចេតសិកក្ខន្ធកិ វត្ថុកិ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ វារៈ ៣ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិផងចុះ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកចេតសិកក្ខន្ធកិ ចិត្តកិ ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាតគឺ ពួកចេតសិកក្ខន្ធកិ ចិត្តកិ កតឡើងរាហារកិ ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកចេតសិកក្ខន្ធកិ ចិត្តកិ រូបជីវិតិទ្រិយកិ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌កិ អចេតសិកធម៌កិ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណកិ ចក្ខុយតនៈកិ ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២ ផង នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណកិ កាយាយតនៈកិ ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២ ផង នៃកាយវិញ្ញាណផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ សហជាត គឺចេតសិកក្ខន្ធ ១ កិ វត្ថុកិ ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២ ផង នៃចិត្តផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... មានវារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។

[១១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ។

[១១២] ចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ជាបច្ច័យនៃអចេតសិកធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
អចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អចេតសិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 ចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តីជាបច្ច័យនៃចេតសិកធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអ-
 ចេតសិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ចេតសិកធម៌ក្តី អចេតសិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 ចេតសិកធម៌ផង នៃអចេតសិកធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១១៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

[១១៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...

ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១១៥] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យមានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ...
 ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ចេតសិកទុកៈ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ
បដិច្ចវារៈ

[១១៦] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ (ធម៌ដែលប្រកបដោយចិត្ត) អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសម្បយុត្តខន្ធ ១ ខន្ធ ១ អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ ។ បេ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ (ធម៌ដែលប្រាសចាកចិត្ត) អាស្រ័យនូវ
 ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្បជានរូប

អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្នុង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសម្បជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសម្ប-
 យុត្តក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវ
 ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមហាក្ខត ១ ...
 ចិត្តសម្បជានរូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មហាក្ខត
 ១ ... កដត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ ចិត្តសម្បយុត្ត-
 ធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្បយុត្តក្នុង អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្បយុត្តក្នុង អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តក្នុង
 ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្ត-
 សម្បយុត្តធម៌ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺចិត្តសម្បជានរូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្នុងផង នូវ
 ពួកមហាក្ខតផង ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវ

ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តកន្ធ ១ ផង នូវ វត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... កជត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសម្បយុត្តកន្ធផង នូវ ពួកមហាកុតផង ។

[១១៧] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើត ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្ប- យុត្តកកន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្ប- យុត្តធម៌ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តកន្ធ ១ ផង នូវ វត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... សេចក្តីបង្រួញ ។

[១១៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា- កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ

ឈានប្បច្ច័យនិងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១១៩] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាចិត្តសម្បយុត្តនូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ មោហៈដែលប្រឡំដោយវិចិកិត្តា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយវិចិកិត្តា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ឯប្រស្នាទាំង ៩ អ្នកប្រាជ្ញ គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ បទថា អហេតុកៈ ដូច្នោះ បណ្ឌិតគប្បីកំណត់ ក្នុងបច្ច័យទាំងពួង មោហៈមូលមានតែ ១ គត់ បណ្ឌិតគប្បីបំពេញចុះ ។

[១២០] ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាបជិសន្តិ អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺមហាកូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញសត្វ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នូវចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នូវពួកមហាកូតផង មានវារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបជិសន្តិ សេចក្តីបង្រួញ ។

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

[១២១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២២] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២៣] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ

មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[១២៤] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ... ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសម្បជានុរូបជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្បជានុរូបជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ

ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តកន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង
នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសម្បជានុរូបជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្តសម្បយុត្តកន្ធ
ផង នឹងពួកមហាកុតផង ។

[១២៥] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
ណប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ
នឹងកាយាយតនៈ... ពួកចិត្តសម្បយុត្តកន្ធ ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។
ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែល
ប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ដែលប្រឡំ
ដោយកាយវិញ្ញាណ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តកន្ធ ១ ផង នឹង
វត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ សេចក្តីបង្រួញ ។

[១២៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ។ ក្នុង

អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១២៧] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមហាក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែល ច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ និងកាយាយតនៈ... ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាចិត្តសម្បយុត្ត ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មោហៈដែល ច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ក៏ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក៏ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ នហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាចិត្តសម្បយុត្ត ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសម្បជានុរូបជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង និងចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផង និងចក្ខុយតនៈផង និងខន្ធ ២ ... ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណផង និងកាយាយតនៈផង ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាចិត្តសម្បយុត្តផង និងវត្ថុផង និងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកក្ខន្ធិសន្ធិ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង និងវត្ថុ

ផង ។ ប្រស្នា ២ យ៉ាង និងបវត្តិប្បដិសន្ធិ អ្នកប្រាជ្ញគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។
សេចក្តីបង្រៀន ។

[១២៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
នអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោ-
វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៣០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យមានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ...
ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ... ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
និស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

[១៣១] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងចិត្តសម្បយុត្តកន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។

[១៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៣៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវារៈ

[១៣៤] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ គឺជា

បដិសន្ធិនៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជា
បច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកចិត្តសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៣៥] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន... នូវសីល... បុគ្គលធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ពិចារណា
នូវឧបោសថកម្មនោះ ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធនូវពួកកុសលនោះ ទោមនស្សកើតឡើង នូវពួកកុសល ដែលសន្សំ
ហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន នូវឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
អំពីមគ្គ ពិចារណានូវមគ្គ ពិចារណានូវផល នូវពួកកិលេសដែលលះបង់
ហើយ... ពិចារណានូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹងនូវពួក
កិលេសដែលធ្លាប់សន្សំហើយក្នុងកាលមុន នូវពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ថាមិន
ទៀង ។ បេ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកប្រកប
ដោយចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធជាបច្ច័យនៃការពិចារណា
នូវឥន្ទ្រវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថា-
កម្មបគញ្ញាណនិងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ចិត្តវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះ

អរិយៈ ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវ
 គោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ...
 នូវចិត្តវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គលឃើញ
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ក ពួនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញាយតនៈ... ពួក
 ចិត្តវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រវិធាណាណា បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ។

[១៣៦] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺនូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ធ្វើនូវកុសលនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើនូវកុសលនោះឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន...
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព... ធ្វើនូវផល ឲ្យជា
 ទីគោរព ហើយពិចារណា បុគ្គលធ្វើនូវពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺចិត្តសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺចិត្ត-

សម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺចិត្តសម្បយុត្តាធិបតិ ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើនូវព្រះនិព្វានឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ
 និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកចិត្ត-
 វិប្បយុត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។

[១៣៧] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសម្បយុត្តក្ខន្ធមុនៗ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ គឺប្រស្នា ៧ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ តំណាមិនមានទេ ។
 ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺមានប្រស្នា ៦ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺមានប្រស្នា ៧ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ
 តំណាមិនមានទេ ។

[១៣៨] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណូបនិស្សយ អនន្តរូបនិស្សយ និង

បកត្ថបទិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្ថបទិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយ
 ឲ្យនូវទាន ។ បេ ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល... ។ បេ នូវ
 សេចក្តីប្រាថ្នា... នូវកាយិកសុខ... អាស្រ័យនូវកាយិកទុក្ខ ហើយឲ្យនូវ
 ទាន ។ បេ សម្លាប់នូវសត្វ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ កាយិកទុក្ខ ជា
 បច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ នៃមគ្គនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ
 ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺនូវរដូវ... នូវកោជន... បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ
 ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃ រដូវ... កោជន... សេនាសនៈ
 ជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣៩] ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ៍បុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត
 គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវ
 រូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
 គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កា-
 យាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១៤០] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ សេចក្តីបង្រួញ មានវារៈ ១ ។

ជាបច្ច័យដោយអាសេវននប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ។

[១៤១] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចិត្ត-
 សម្បយុត្តចេតនា (ចេតនាដែលប្រកបដោយចិត្ត) ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចិត្តសម្បយុត្តចេតនា
 ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។
 សហជាត គឺចិត្តសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចិត្តសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក
 កដត្តារូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្ប-
 យុត្តធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
 និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចិត្តសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯ
 នានាខណិកៈ គឺចិត្តសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួក
 កដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១៤២] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៤៣] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌

ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺកតត្ថិញ្ញាហារ ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[១៤៤] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យមានវារៈ ៣ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺរូបជីវិតិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺចក្ខុន្ទ្រិយជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិន្ទ្រិយ ។ បេ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺចក្ខុន្ទ្រិយក្តី ឧបេក្ខន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិន្ទ្រិយក្តី សុខិន្ទ្រិយក្តី កាយិន្ទ្រិយក្តី ទុក្ខិន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៤៥] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀញ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ

ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៤៦] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី នៃខន្ធ ២ ... កាយាយតនៈក្តី ចិត្តសម្បយុត្តក្តី ១ ក្តី វត្ថុក្តី នៃខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិដែរ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បច្ចាជាត អា-

ហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្កនក្កី ពួកមហាក្កតក្កី ជា
 បច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិដែរ ។ បច្ច័-
 ជាត គឺពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្កនក្កី កតទ្បិញ្ញារាហារក្កី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័ជាត គឺពួកចិត្តសម្បយុត្តកក្កនក្កី រូបជីវិតិទ្រិយក្កី
 ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

[១៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងសមនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 បច្ច័ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[១៤៨] ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-

និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្ត-
 ធម៌ផង នៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសម្បយុត្តធម៌ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសម្បយុត្តធម៌ក្តី ចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារ-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[១៤៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ

៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោ-
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៥០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៥១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យមានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
អធិបតិប្បច្ច័យមានវារៈ ៤ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ...
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈ ។

ចិត្តសំសដ្ឋនុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥២] ចិត្តសំសដ្ឋធម៌ (ធម៌ដែលច្រឡំដោយចិត្ត) អាស្រ័យ
នូវចិត្តសំសដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យ

នូវចិត្តសំសជ្ជក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិដែរ ។ ចិត្តវិសំសជ្ជធម៌
(ធម៌ដែលប្រាសចាកការច្រឡំដោយចិត្ត) អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជានរូប ជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យ
នូវពួកចិត្តសំសជ្ជក្ខន្ធ ។

ចិត្តសម្បយុត្តទុកៈយ៉ាងណា ចិត្តសំសជ្ជទុកៈ បណ្ឌិតគប្បី
ធ្វើយ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

ចិត្តសមុជានទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥៣] ចិត្តសមុជានធម៌ (ធម៌មានចិត្តជាសមុជាន) អាស្រ័យនូវ
ចិត្តសមុជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
សមុជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជានក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជានក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... មហាក្ខត
១ ជាចិត្តសមុជាន... ចិត្តសមុជានរូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហា-
ក្ខត ។ នៅចិត្តសមុជានធម៌ (ធម៌មិនមានចិត្តជាសមុជាន) អាស្រ័យនូវ
ចិត្តសមុជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តអាស្រ័យនូវពួក
ចិត្តសមុជានក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវពួក
ចិត្តសមុជានក្ខន្ធ ។ ចិត្តសមុជានធម៌ក្តី នៅចិត្តសមុជានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវ

ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី
 ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១
 នូវខន្ធ ២ ... ។ នៅចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវនៅចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យ
 នូវចិត្ត វត្ថុអាស្រ័យនូវចិត្ត ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ... កដត្តារូប
 និងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវ
 នៅចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធអាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ
 អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី នៅចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវនៅចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌
 អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង នូវនៅចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តីចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តស-
 មុជ្ជានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២
 អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ។ នៅចិត្ត-
 សមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង នូវនៅចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អា-
 ស្រ័យនូវពួកចិត្តសមុជ្ជានក្នុងផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ឧបាទារូប
 អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសមុជ្ជានក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចិត្ត អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសមុជ្ជានក្នុងផង នូវវត្ថុផង ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី
 នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុជ្ជាន-
 ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២
 ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្នុង ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ
 ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្នុង
 ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[១៥៤] ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្នុង ១ នូវ
 ខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តជាបដិសន្ធិ អាស្រ័យនូវពួក
 ចិត្តសមុជ្ជានក្នុង ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវ
 ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី
 អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ នោចិត្តស-
 មុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌
 អាស្រ័យនូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ

ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធអាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោចិត្ត-
 សមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង
 នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១
 ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវ
 ចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌
 អាស្រ័យនូវចិត្ត សមុជ្ជានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវ ពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី
 អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[១៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង

អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧
 ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៥៦] ចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជ្ឈានរូបក្តី អាស្រ័យនូវ
 អហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាចិត្តសមុជ្ឈាន នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្ប-
 ដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ជាមហាក្ខត
 ១ ចិត្តសមុជ្ឈាន... ចិត្តសមុជ្ឈានរូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត
 មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ អា-
 ស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តអា-
 ស្រ័យនូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាចិត្តសមុជ្ឈាន ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
 ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធ ។ ចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ក្តី
 នោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុជ្ឈានរូបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុ-

កក្កន្ធ ១ ជាចិត្តសមុជ្ជាន នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ បេ ។
 នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវចិត្ត
 វត្ថុអាស្រ័យនូវចិត្ត ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាកូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញា-
 សត្វ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌អាស្រ័យនូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធកី ចិត្តសមុជ្ជានរូប
 ក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុកចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិចិត្ត ។ បេ ។ ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ពួកចិត្តសមុជ្ជានក្កន្ធកី មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី នោ-
 ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធកី
 កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្តក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្កន្ធកី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្ត-
 សមុជ្ជានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុកក្កន្ធ ១
 ជាចិត្តសមុជ្ជានផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ
 ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្កន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានក្កន្ធ ១ ផង
 នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... មោហាៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ

អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវចិត្ត
 ផង ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអ-
 ហេតុកប្បជិសន្តិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវ
 ពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្តអាស្រ័យនូវពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 អាស្រ័យនូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូប
 ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ
 ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[១៥៧] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានក្ខន្ធផង នូវមហាក្ខត ១ ជាចិត្តសមុដ្ឋានផង ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវ
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃ
 បជិសន្តិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 អាស្រ័យនូវនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ

គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវចិត្ត វត្ថុអាស្រ័យនូវចិត្ត មហា-
 ក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវនោ-
 ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប
 អាស្រ័យនូវចិត្ត ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង នូវ
 នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្ត-
 សមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ចិត្តសមុជ្ជានរូប
 អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង នូវនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នអាម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវពួក
 ចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[១៥៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្ប-

យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៥៩] ក្នុងនអាម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
វិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៦០] ក្នុងនអាម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[១៦១] ចិត្តសម្មជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្មជានធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោ-
ចិត្តសម្មជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសម្មជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ

ដែរ ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសម្មជានធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី ចិត្តសម្មជានរូបក្កី ពឹងផ្អែកនឹង
 ចិត្ត ពួកចិត្តសម្មជានក្កន ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ក្កី នោចិត្តសម្មជានធម៌ក្កី ពឹងផ្អែកនឹង
 នោចិត្តសម្មជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តក្កី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កនក្កី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្មជានធម៌ផង នឹងនោ-
 ចិត្តសម្មជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក
 នឹងចិត្តសម្មជានក្កន ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹង
 ចិត្តសម្មជានក្កន ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសម្មជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តស-
 ម្មជានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសម្មជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺចិត្តពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្តសម្មជានក្កនផង នឹងវត្ថុផង វារៈ ៣ បណ្ឌិតគប្បី
 ធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ក្កី
 នោចិត្តសម្មជានធម៌ក្កី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្មជានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសម្មជាន-
 ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្កី ចិត្តក្កី ពឹងផ្អែកនឹង
 ចិត្តសម្មជានក្កន ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៦២] ចិត្តសម្មជានធម៌ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសម្មជានធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្ត-
សមុជ្ឈានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្ម-
ណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈផង និងកាយាយតនៈផង...
ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុ-
វិញ្ញាណ និងកាយវិញ្ញាណ... ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តពួកចិត្ត-
សមុជ្ឈានក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មានវារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ចិត្ត-
សមុជ្ឈានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ និងកាយាយតនៈ... ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសមុជ្ឈានធម៌
ផង និងនោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធ ១ ផង និងចិត្តផង និងខន្ធ ២ ... ខន្ធ
២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធ ១ ផង និងវត្ថុផង និងខន្ធ ២ ... វារៈ ២
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ នោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹង
ចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ផង និងនោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអា-
រម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
ផង និងចក្ខុយតនៈផង ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ចិត្តពឹងផ្អែកនឹង
ពួកចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធផង និងវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តស-

មុជានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសមុជានធម៌ផង នឹង
 នោចិត្តសមុជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី
 ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹង
 ចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ខន្ធ ២ ក្តី
 ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសមុជានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ជា
 បដិសន្ធិដែរ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦៤] ចិត្តសមុជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសមុជានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺបច្ច័យទាំងអស់ក្តី បញ្ហាទាំង ៧ ក្តី បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើឲ្យដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈចុះ ឯបញ្ហាវិញ្ញាណបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ មានវារៈ
 ៣ នឹងមោហៈដែរ ។

[១៦៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរៈប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនសមនន្តរៈប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហា-

រយ្យច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

[១៦៦] ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ប្រឡំនឹង^(១)ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ...
មានបដិសន្ធិដែរ ។ នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ប្រឡំនឹងចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តជាបដិសន្ធិ ប្រឡំនឹងពួកចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ។
ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី ប្រឡំនឹងចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ប្រឡំនឹងចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ
១ នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ប្រឡំនឹងនោចិត្ត-
សមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ជា
បដិសន្ធិ ប្រឡំនឹងចិត្ត ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង
នឹងនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២
ប្រឡំនឹងចិត្តសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ
សេចក្តីបង្រៀម ។

១-ត្រង់លេខឃ្លាប ១៦៦ នេះ ជាសំស្ក្រឹតវារៈ ។

[១៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។

[១៦៨] ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ច្រឡំនឹងចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺបញ្ញា ៥ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ មានវារៈ ៣ មាន
មោហាវដៃរ ។

[១៦៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[១៧០] ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសមុជ្ជានហេតុជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ជា
បច្ច័យនៃនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសមុជ្ជានហេតុ

ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្បជាន-
 ហេតុ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្ត-
 សម្បជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បជានធម៌ផង នៃនោចិត្តសម្បជានធម៌ផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសម្បជានហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសម្បជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ។ បេ។

[១៧១] ចិត្តសម្បជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្បជានធម៌ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសម្បជានក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកចិត្ត-
 សម្បជានក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ចិត្តកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួក
 ចិត្តសម្បជានក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកចិត្តសម្បជានក្ខន្ធក៏ ចិត្តក៏
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកចិត្តសម្បជានក្ខន្ធ ។ នោចិត្តសម្បជានធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃនោចិត្តសម្បជានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ ពិ-
 ចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវគោត្រកូ វោទានៈ
 មគ្គនិងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ បុគ្គលឃើញច្បាស់នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
 នូវពួកនោចិត្តសម្បជានក្ខន្ធ ថាមិនឡើង ។ បេ។ បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយ ចិត្ត
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវខន្ធនោះ បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ពួនូវ
 សំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្ត ជា
 នោចិត្តសម្បជាន ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ... អា-
 កិញ្ញញ្ញាយតនៈ... រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញា-

យតនៈ... ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និង
 អនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវ
 ព្រះនិព្វាន ដូចគ្នានឹងដំណើរទី ១ ដែរ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកនោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានក្នុង ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយព្រាយតនៈ... ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ជា
 បច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណ ។ បេ ។ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
 នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ដូច
 ដំណើរទី ១ ដែរ បុគ្គលឃើញនូវពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងថាមិនទៀង ។ បេ ។
 បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធ
 នូវខន្ធនោះ ដោយទិព្វចក្ខុ... រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយព្រាយតនៈ... ពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ជា
 បច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណ ។ បេ ។ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ

អារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីប្រាសព្វហើយធ្វើផងចុះ ។

[១៧២] ចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ដោយអធិប-
តិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
គឺពួកចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធ ឲ្យជាទី
គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺចិត្តសមុជ្ឈានាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ វារៈ ៣
ក្តី អារម្មណាធិបតិក្តី សហជាតាធិបតិក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ នោចិត្ត-
សមុជ្ឈានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
ដល់ អារម្មណាធិបតិ ពួកព្រះអរិយៈធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ។
ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើនូវពួកនោចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ចិត្ត
កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ នោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ជា
បច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ
និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើនូវព្រះនិព្វាន
ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ។ ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើនូវពួកចិត្តសមុជ្ឈានក្ខន្ធ
ឲ្យជាទីគោរព រាគៈកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនោ-
ចិត្តសមុជ្ឈានាធិបតិជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូ-
បផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ឈានធម៌
ផង នៃនោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណា-
ធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ។ ធ្វើនូវពួក

នោចិត្តសមុដ្ឋានក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ចិត្តក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក៏
 កើតឡើង ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក៏ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក៏ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺមានវារៈ
 ៣ ជាអារម្មណាធិបតិដដែល ។

[១៧៣] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ វុដ្ឋាន មិនមានទេ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺចិត្តមុនៗ នៃចិត្ត
 ក្រោយៗ ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈរបស់បុគ្គល កាលចេញអំពី
 និរោធិ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ការរាប់ទាំង ២
 យ៉ាង ក្រៅពីនេះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹងសមនន្តរប្បច្ច័យនេះដែរ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក៏ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក៏ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ពួកបច្ច័យ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ វុដ្ឋាន មិន
 មានទេ ។

[១៧៤] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ
 គឺដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹង
 បច្ច័យវារៈដែរ ។

[១៧៥] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណុបនិស្សយ អនន្តរូបនិស្សយ និង

បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺមានវារៈ ៣ ប្រស្នា បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺនូវរដូវ... នូវកោជន... នូវ
 សេនាសនៈ... បុគ្គលអាស្រ័យនូវចិត្ត ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ បំបែកនូវ
 សង្ឃ រដូវ... កោជន... សេនាសនៈ... ចិត្ត ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
 និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺនូវរដូវ... នូវកោជន... នូវ
 សេនាសនៈ... បុគ្គលអាស្រ័យនូវចិត្ត ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ បំបែកនូវ
 សង្ឃ រដូវ... កោជន... សេនាសនៈ... ចិត្តជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃមគ្គ
 និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្ថប-
 និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺនូវរដូវ... នូវកោជន... នូវសេនាសនៈ...
 បុគ្គលអាស្រ័យនូវចិត្ត ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃ រដូវ...
 កោជន... សេនាសនៈ... ចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្នុងផង នៃចិត្តផង
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យ-

បទិស្ស័យ អនន្តរូបទិស្ស័យ និងបកត្ថបទិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្ថបទិស្ស័យ គឺមានវារៈ ៣ ។

[១៧៦] ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ដោយ បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត គឺនូវពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ។ បេ ។ បុគ្គលឃើញនូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបា- យតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយបុរេជា- តប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវពួកចិត្តសមុជ្ជាន- រូប ។ បេ ។ បុគ្គលឃើញនូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីក រាយ ចិត្តកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវផោដ្ឋព្វៈនោះ បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយ ទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជា- តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ជានធម៌ផង នៃនោចិត្ត- សមុជ្ជានធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវ ពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ។ បេ ។ បុគ្គលឃើញនូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ ផោដ្ឋព្វៈនោះ បុគ្គលឃើញនូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វ-

សោតធាតុ រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជា
បច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ-
បុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... ។ បេ ។ នូវវត្ថុ...
នូវកាយ... នូវពួករូប ។ បេ ។ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ចិត្តកើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវផោដ្ឋព្វៈនោះ បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវ
សំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
ផោដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុ បុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ...
នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយ
ទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយ ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។
អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ចិត្តក្តី ពួកសម្ប-

យុត្តកក្កនក្កី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ ដោយទិព្វចក្ក... ដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ... រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណផង នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្កនផង ដោយព្រាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង កាយាយតនៈ...
 វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសម្មជានធម៌ក្កី នោចិត្តសម្មជានធម៌ក្កី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈ
 ជាចិត្តសម្មជានក្កី វត្ថុក្កី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្មជានក្កន ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ដោយព្រាយតនៈជាចិត្តសម្មជានក្កី... រូបាយតនៈជាចិត្តសម្មជានក្កី ចក្ខុយតនៈ
 ក្កី (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្តដែលប្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ដោយព្រាយតនៈ
 ជាចិត្តសម្មជានក្កី កាយាយតនៈក្កី... ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ក្កី នោចិត្តសម្មជាន-
 ធម៌ក្កី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈជាចិត្តសម្មជានក្កី វត្ថុក្កី ជា
 បច្ច័យនៃចិត្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ដោយព្រាយតនៈ ជាចិត្តសម្មជានក្កី វត្ថុ
 ក្កី... រូបាយតនៈ ជាចិត្តសម្មជានក្កី ចក្ខុយតនៈក្កី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ក-
 វិញ្ញាណ ដោយព្រាយតនៈ ជាចិត្តសម្មជានក្កី កាយាយតនៈក្កី... ។ ចិត្ត-
 សម្មជានធម៌ក្កី នោចិត្តសម្មជានធម៌ក្កី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ផង នៃ
 នោចិត្តសម្មជានធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត
 និងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈជាចិត្តសម្មជានក្កី វត្ថុក្កី ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋពាយតនៈ ជាចិត្តសម្មជានក្តី វត្ថុក្តី... រុបាយតនៈ ជាចិត្តសម្មជានក្តី ចកាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋពាយតនៈ ជាចិត្តសម្មជានក្តី... ។

[១៧៧] ចិត្តសម្មជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់ បច្ឆាជាត គឺពួកចិត្តសម្មជានក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានកាយនេះដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ឯបច្ឆាជាត បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារតាមអាការៈនេះឯង ។ ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៧៨] ចិត្តសម្មជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចិត្តសម្មជានចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចិត្តសម្មជានចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចិត្តសម្មជានចេតនា ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចិត្តសម្មជានចេតនាជាបច្ច័យនៃវិបាកចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ផង នៃនោចិត្តសម្មជានធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ

បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចិត្តសម្មជានចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសម្មជានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចិត្តសម្មជានចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក វិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១៧៧] ចិត្តសម្មជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ។

[១៨០] ចិត្តសម្មជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសម្មជានាហារជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសម្មជានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកចិត្តសម្មជានាហារ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កតទ្បិញ្ញារាហារ ជាចិត្តសម្មជាន ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសម្មជានកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ពួកចិត្តសម្មជានាហារ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសម្មជានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសម្មជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តសម្មជានាហារ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតទ្បិញ្ញារាហារ ជានោចិត្តសម្មជាន ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសម្មជានកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកនោចិត្តសម្មជានាហារ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោចិត្តសមុជ្ជានុហារ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកកដត្តារូបដង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុហារក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានុហារក្តី ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួក សម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុជ្ជានុហារក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានុហារក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតទ្បិញ្ញារហារ ជាចិត្តសមុជ្ជាននិងនោចិត្តសមុជ្ជាន ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុជ្ជានកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុជ្ជានុហារក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានុហារក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកកដត្តារូបដង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[១៤១] ចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយ ជា នោចិត្តសមុជ្ជាន ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ នៃបដិសន្ធិ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិន្ទ្រិយ (ជា បច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ រូបជីវិតន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឥន្ទ្រិយជានោចិត្តសមុជ្ជាន

ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដង ដោយតន្ត្រី-
 យប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចក្ខុន្ត្រីយ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធដែល
 ច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិន្ត្រីយ... ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រីយជានោចិត្តសមុជ្ជាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកកដត្តារបដង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ត្រីយជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ កាយិន្ត្រីយ... ។ ចិត្ត-
 សមុជ្ជានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជ្ជានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ជានធម៌ ដោយ
 តន្ត្រីយប្បច្ច័យ គឺពួកតន្ត្រីយជាចិត្តសមុជ្ជានក្តី ជានោចិត្តសមុជ្ជានក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចក្ខុន្ត្រីយក្តី ឧបេក្ខន្ត្រីយក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិន្ត្រីយក្តី សុខិន្ត្រីយក្តី កាយិន្ត្រីយក្តី
 ទុក្ខិន្ត្រីយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយ
 តន្ត្រីយប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រីយ
 ជាចិត្តសមុជ្ជានក្តី ជានោចិត្តសមុជ្ជានក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារប ដោយ
 តន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ត្រីយក្តី ឧបេក្ខន្ត្រីយក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយិន្ត្រីយ... ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រីយ
 ជាចិត្តសមុជ្ជានក្តី ជានោចិត្តសមុជ្ជានក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង
 នៃពួកកដត្តារបដង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ត្រីយក្តី ឧបេក្ខន្ត្រីយក្តី ជា
 បច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ

កាយិន្ទ្រិយក្តី... ។ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ
ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ
៥ ។

[១៨២] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
ដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។
សេចក្តីបង្រួញ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោ-
ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
បង្រួញ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត
គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
ចិត្ត (ជាបច្ច័យ) នៃវត្ថុ វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
បុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
ឯបច្ឆាជាត គឺពួកនោចិត្តសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានកាយនេះ
ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិង
បច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តស-

មុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្ត សមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៤៣] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាតនិងអាហារ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

នោចិត្តសម្មជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ផង នៃនោចិត្តសម្មជានធម៌
 ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាតនិងអាហារ ។
 សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ក្តី នោចិត្តសម្មជានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 ចិត្តសម្មជានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចា-
 ជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ... សេចក្តី
 បង្រៀន ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ក្តី នោចិត្តសម្មជានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្ត-
 សម្មជានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត
 អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
 ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដែលច្រឡំដោយ
 កាយវិញ្ញាណ... ។ សហជាត គឺជាចិត្តសម្មជាន... ដូចបច្ច័យវារៈដែរ
 បដិសន្ធិក្តី បវត្តិក្តី របស់ពួកប្រស្នាទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ឯបច្ចា-
 ជាត គឺពួកចិត្តសម្មជានកុនក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសម្មជានកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺពួកចិត្តសម្មជានកុនក្តី ចិត្ត
 ក្តី កតទ្បិញ្ញារហារក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 បច្ចាជាត គឺពួកចិត្តសម្មជានកុនក្តី ចិត្តក្តី រូបជីវិតន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក
 កដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសម្មជានធម៌ក្តី នោចិត្តសម្មជានធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យនៃចិត្តសម្មជានធម៌ផង នៃនោចិត្តសម្មជានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចាជាត ។ សហជាត ដែលច្រឡំដោយ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ... សេចក្តីបង្រៀន ។ បច្ច័យវារៈ ដូចគ្នានឹងសហជាតវារៈដែរ

ឯសហជាតបទទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ជាបច្ច័យដោយនត្តិប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៨៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងត្រៀមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ
៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បេ។ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៩ ។

[១៨៥] ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តស-
មុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារ-
 ប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្ត-
 សមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តស-
 មុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអា-
 ហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌
 ផង នៃនោចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោ-
 ចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសមុជ្ឈានធម៌
 ក្តី នោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ចិត្ត-
 សមុជ្ឈានធម៌ក្តី នោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ផង នៃ
 នោចិត្តសមុជ្ឈានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។

[១៨៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

[១៨៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង

នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៨៨] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ការរាប់ជាអនុលោម បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
ចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ចិត្តសម្ព័ន្ធទុកៈ ។

ចិត្តសហកុណៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៨៩] ចិត្តសហកុណៈ (ធម៌កើតជាមួយនឹងចិត្ត) អាស្រ័យនូវ
ចិត្តសហកុណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
សម្ព័ន្ធរូប ជាចិត្តសហកុណៈ អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុណៈ (ខន្ធកើតជាមួយ
នឹងចិត្ត) ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវ
ចិត្តសហកុណៈ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ នោចិត្តសហកុណៈ (ធម៌មិនមែនកើត
ជាមួយនឹងចិត្ត) អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុណៈ ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺចិត្តក្តី ចិត្តសម្ព័ន្ធរូបជានោចិត្តសហកុណៈ អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសហកុណៈ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ។
 ចិត្តសហកុក្ខន្ធក្តី នៅចិត្តសហកុក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុក្ខន្ធ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្ត-
 សហកុក្ខន្ធជានៅចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុក្តី ១ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុក្តី ១ ។
 នៅចិត្តសហកុក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវនៅចិត្តសហកុក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានៅចិត្តសហកុ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវចិត្ត វត្ថុអាស្រ័យនូវចិត្ត ចិត្តអា-
 ស្រ័យនូវវត្ថុ នូវមហាកុត ១ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូបជានៅចិត្តសហកុ កដត្តារូប
 នឹងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាកុត ។ ចិត្តសហកុក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវ
 នៅចិត្តសហកុក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសហ-
 កុក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុក្ខន្ធជានៅឧបាទារូប អា-
 ស្រ័យនូវពួកមហាកុត ។ ចិត្តសហកុក្ខន្ធក្តី នៅចិត្តសហកុក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ
 នូវនៅចិត្តសហកុក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុក្ខន្ធជានៅចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យនូវ
 ចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវ
 ចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាចិត្តសហកុនិងនោចិត្តសហកុ និងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវ
 ពួកមហាកុត ។ ចិត្តសហកុធម៌អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុធម៌ផង នូវនោចិត្ត-
 សហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុក្នុង ១ ផង នូវចិត្តផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុក្នុង ១ ផង នូវចិត្តផង
 នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុក្នុង ១
 ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុនិងឧបាទារូប
 អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសហកុក្នុងផង នូវពួកមហាកុតផង ។ នោចិត្តសហកុធម៌
 អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុធម៌ផង នូវនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ អាស្រ័យនូវពួក
 ចិត្តសហកុក្នុងផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវ
 ពួកចិត្តសហកុក្នុងផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវ
 ពួកចិត្តសហកុក្នុងផង នូវវត្ថុផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាចិត្តសហកុ កដត្តារូប
 និងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសហកុក្នុងផង នូវពួកមហាកុតផង ។
 ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុធម៌ផង នូវ
 នោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងនោចិត្តសហកុក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តស-
 ហកុក្នុង ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី
 កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុក្នុង ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ...

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ផង
នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... កដត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសហ-
កុក្ខន្ធផង នូវពួកមហាកុតផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៧០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ អរូបទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីរឿងឡើង ឲ្យដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ
ចុះ ។ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ពួកមហាកុត បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុង
បញ្ញាទាំង ៦ ចុះ ឯក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ (ពួកមហាកុត) មិនមានក្នុងបញ្ញា
ទាំង ៣ ទេ ។ ក្នុងអនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរូបប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៧១] ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាចិត្តសហកុក្ខី អាស្រ័យ
នូវចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្ប-
ដិសន្ធិ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួក
ខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ បញ្ញាទាំង ៧ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ គប្បីកំណត់ថាជាអហេតុកៈដែលធ្លាប់មានក្នុងអនុលោម

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

យ៉ាងណា ត្រូវធ្វើយ៉ាងនោះចុះ វារៈ ៣ និងមោហៈ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យដូច
ក្នុងចិត្តសម្មដ្ឋានទុកៈដែរ ។

[១៧២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៧៣] ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺចិត្តសហកុចេតនា អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ។
នៅចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យនូវនៅចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នកម្មប្បច្ច័យ គឺពាហិរៈ... អាហារ... រដូវ... ។ ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យ
នូវនៅចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តក-
ចេតនា អាស្រ័យនូវចិត្ត ។ ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុធម៌ផង
នូវនៅចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តក-
ចេតនា អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ។

[១៧៤] ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៧៥] ចិត្តសហកុធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺដែលច្រឡំដោយបញ្ចវិញ្ញាណ ។ បេ។

[១៧៦] ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាងក្រៅពីនេះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សហជាតវារៈ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[១៧៧] ចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសហកុធម៌
ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តពឹង
ផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជានោចិត្តសហកុនិងបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត
ពួកមហាកុតទាំងអស់ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែកនឹង
នោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាចិត្តសហកុក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធនិង
បដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ពួកមហាកុតទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសហកុធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធនិងចិត្តសមុជ្ជានរូប ជា
ចិត្តសហកុនិងជានោចិត្តសហកុ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ

ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ បដិសន្ធិ ពួកមហាក្កតទាំងអស់ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ចិត្តសហកុធម៌ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសហកុធម៌ផង នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បប្បយ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសម្មជានរូប ជាចិត្តសហកុក្តី
 ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសហកុកន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ពឹង
 ផ្អែកនឹងចិត្តសហកុកន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ពួក
 មហាក្កតទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងចិត្តសហកុធម៌ផង នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បប្បយ គឺជាចិត្តសម្មជានរូប ជានោចិត្តសហកុ ពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្ត-
 សហកុកន្ធផង នឹងចិត្តផង ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្តសហកុកន្ធផង នឹងវត្ថុផង
 ចិត្តសម្មជានរូបជានោចិត្តសហកុ ពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្តសហកុកន្ធផង នឹងពួក
 មហាក្កតផង បដិសន្ធិ ពួកមហាក្កតទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសហកុធម៌ផង នឹង
 នោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បប្បយ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
 សម្មជានរូបជាចិត្តសហកុនិងជានោចិត្តសហកុក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត សហកុកន្ធ
 ១ ផង នឹងចិត្តផង ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសហកុកន្ធ ១ ផង
 នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ពួកមហាក្កតទាំងអស់ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៧៨] ចិត្តសហកុធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បប្បយ គឺមានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសហ-

កុធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុកាយតនៈ កាយាយតនៈ... ។ បទនេះ ដូចគ្នា នឹងអារម្មណប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈ ត្រង់ចិត្តសមុជ្ជានទុកៈដែរ ឯពួកបញ្ចវិញ្ញាណមូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើដោយអំណាចនៃវារៈទាំង ៦ នេះចុះ ។ សេចក្តី បង្រៀន ។

[១៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២០០] ចិត្តសហកុធម៌ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះ នហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ... ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ បញ្ចវិញ្ញាណនៃបច្ច័យវារៈទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ មូលនៃវារៈទាំង ៦ មហាកុតទាំងអស់ មានវារៈ ៣ និងមោហៈ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ សេចក្តី បង្រៀន ។

[២០១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យមានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហា-

ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២០២] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ... ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២០៣] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧
ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

និស្សយវារៈដូចបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

[២០៤] ចិត្តសហកុធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងចិត្តសហកុក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ជា
បដិសន្ធិ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ប្រឡំនឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
គឺចិត្តជាបដិសន្ធិ ប្រឡំនឹងពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្ត-

បរមត្ថទីបទី

១៣៧

សហកុធម៌ក្តី ច្រឡំនឹងចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ច្រឡំនឹងចិត្តសហកុធម៌ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។

ចិត្តសហកុធម៌ច្រឡំនឹងនោចិត្តសហកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ជាបដិសន្ធិ ច្រឡំនឹងចិត្ត ។ ចិត្តសហកុធម៌ ច្រឡំនឹង ចិត្តសហកុធម៌ផង នឹងនោចិត្តសហកុធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺខន្ធ ២ ច្រឡំនឹងចិត្តសហកុធម៌ ១ ផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២០៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋប្បយ មាន វារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋប្បយ មាន វារៈ ៥ ។

[២០៦] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក៏មាន មានវារៈ ៣ ក៏ មាន ហើយមានមោហៈដែរ ។ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក្នុង នបុរេជាតប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក្នុង នអាសេវនប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៥ ។ ក្រៅនេះ ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើទាំងអស់ចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២០៧] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសហកុហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ ចិត្តសហកុធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសហកុហេតុ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបជានោចិត្តសហកុធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសហកុហេតុ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសហកុហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាចិត្តសហកុធម៌ជានោចិត្តសហកុធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២០៨] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

[២០៩] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ឯអារម្មណាធិបតិក្តិ សហជាតាធិបតិក្តិ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ អារម្មណាធិបតិក្តិ សហជាតាធិបតិក្តិ ប្រស្នាទាំង ៩ ក្តិ ដូចចិត្តសមុដ្ឋានរូបដែរ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ (ដោយអំណាច) នៃវារៈទាំង ៣ ចុះ ក្នុងទីបំផុតមានវារៈ ៣ ហើយជាអារម្មណាធិបតិដដែល ។

[២១០] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអនន្ត-
 រយ្យច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុក្ខៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យ
 ផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរយ្យច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យដោយសហជាតយ្យច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូចគ្នា
 នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញយ្យច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូច
 គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយយ្យច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូច
 គ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយយ្យច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧
 ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុក្ខៈដែរ ។

[២១១] នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
 បុរេជាតយ្យច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ហើយមានវារៈ
 ៣ ។ នោចិត្តសហកុម្ពល បណ្ឌិតតែងបានពិតប្រាកដ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នា
 នឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុក្ខៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

[២១២] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយបច្ច័-
 ជាតយ្យច្ច័យ បានដល់ បច្ច័ជាត គឺពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្ត-
 សហកុកាយនេះដែលកើតមុន ដោយបច្ច័ជាតយ្យច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយបច្ច័ជាតយ្យច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី
 នោចិត្តសហកុធម៌ក្តីជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយបច្ច័ជាតយ្យច្ច័យ ។
 ជាបច្ច័យដោយអាសេវនយ្យច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ។

[២១៣] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយកម្មយ្យច្ច័យ

បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចិត្តសហកុចេតនា ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ជាចិត្តសហកុផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក
 ចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាវិបាក ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នោចិត្តសហកុធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។
 ឯសហជាត គឺចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ជានោចិត្តសហកុផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចិត្តសហកុ-
 ចេតនា ជាបច្ច័យនៃវិបាកចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 ចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុនិងជានោចិត្តសហកុផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ឯនានាខណិកៈ គឺចិត្តសហកុចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃចិត្តផង
 នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២១៤] ចិត្តសហកុធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ
 គឺដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ ។ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺមាន
 វារៈ ៨ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ ឯចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈ ១ នេះ ដូចគ្នា
 នឹងកពឡឺង្ការាហារដែរ ។

[២១៥] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយឥន្ទ្រ-

យប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសមុដ្ឋានទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យ
ផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយ
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២១៦] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត គឺពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជា
បច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិង
បច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ជានោចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ ឯ
បច្ឆាជាត គឺពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុកាយនេះ ដែល
កើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុ-
ធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
គឺពួកចិត្តសហកុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាចិត្តសហកុ និងជា
នោចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
នោចិត្តសហកុធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត
និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោ-
ចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តជាបច្ច័យនៃពួក
កដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ចិត្តជាបច្ច័យនៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺចកាយតនៈ ជា

បច្ច័យនៃចក្កវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យ
 នៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃនោចិត្ត-
 សហកុកាយនេះដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌
 ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិង
 បុរេជាត ។ សហជាត គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្មជានរូប ជាចិត្តសហកុ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺចក្កាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយចក្កវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ... វត្ថុជា
 បច្ច័យនៃពួកចិត្តសហកុកន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ជា
 បច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកចិត្ត-
 សម្មជានរូប ជាចិត្តសហកុនិងនោចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្កាយតនៈជាបច្ច័យនៃចក្កវិញ្ញាណ
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ... វត្ថុ
 ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត គឺពួកចិត្តសហកុកន្ធក្តី ចិត្តក្តី ជា
 បច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្មជានរូប ជាចិត្តសហកុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្ត-
 សហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួក

ចិត្តសហកក្កនក្កី ពួកនោចិត្តសហកក្កនក្កី ចិត្តក្កី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តស-
 មុជានរូបជានោចិត្តសហក ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។
 ឯបច្ចាជាត គឺពួកចិត្តសហកក្កនក្កី ពួកនោចិត្តសហកក្កនក្កី ជាបច្ច័យនៃនោ-
 ចិត្តសហកកាយនេះដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌
 ក្កី នោចិត្តសហកុធម៌ក្កី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផង នោចិត្តសហកុធម៌ផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសហកក្កនក្កី ពួកនោចិត្តសហកក្កនក្កី ចិត្តក្កី
 ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុជានរូប ជាចិត្តសហកុនិងជានោចិត្តសហក ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២១៧] ចិត្តសហកុធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 គឺចិត្តសហកក្កន ១ ... ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។
 សេចក្តីបង្រួញ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោ-
 ចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ គឺចិត្តសហកក្កន ១ ... ដូចបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តី
 បង្រួញ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ នោចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត-
 សហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាតនិងបុរេជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្កី នោចិត្តស-

ហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហ-
 ជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
 ចក្ខុយតនៈក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ២ ... បទទាំងអស់
 ជាសហជាតនិងបុរេជាត បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងបដិសន្ធិចុះ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី
 នៅចិត្តសហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ
 ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ពួកចិត្តសហកុធម៌ក្តី
 ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមដ្ឋានរូបជានៅចិត្តសហកុ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 សហជាត គឺពួកចិត្តសហកុធម៌ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 សហជាត គឺពួកចិត្តសហកុកុន្តក្តី ពួកមហាកុតក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្ត-
 សមដ្ឋានរូប ជានៅចិត្តសហកុ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ វារៈ ៣ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ បច្ចាជាត គឺពួកចិត្តសហកុកុន្ត ពួកនោចិត្ត-
 សហកុកុន្តក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺពួកចិត្តសហកុកុន្តក្តី ពួកនោចិត្តសហកុកុន្តក្តី
 កតឡើងរាហារក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 បច្ចាជាត គឺពួកចិត្តសហកុកុន្តក្តី ពួកនោចិត្តសហកុកុន្តក្តី រូបជីវិតិទ្រិយក្តី
 ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នៅចិត្ត-
 សហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយ

អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែល
ប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី... ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[២១៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៩ ។

[២១៩] ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្ម-
ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
នោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផង
នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជា-
តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
នោចិត្តសហកុធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសហកុធម៌ជាបច្ច័យ
នៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោ-
ចិត្តសហកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផងនិងនោចិត្តសហកុធម៌ផង ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោ-
ចិត្តសហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្ត-
សហកុធម៌ក្តី នោចិត្តសហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសហកុធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសហកុធម៌ក្តី នោ-
ចិត្តសហកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសហកុធម៌ផង នៃនោចិត្តសហកុធម៌ផង
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២២០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។

[២២១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យមានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២២២] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។

ចប់ ចិត្តសហកុទុកៈ ។

ចិត្តានុបរិវត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២២៣] ចិត្តានុបរិវត្តិធម៌ (ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត) អាស្រ័យនូវ

ចិត្តានុបរិវត្តិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
 សមុជ្ជានុបរិវត្តិ ជាចិត្តានុបរិវត្តិក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តានុបរិវត្តិកន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ បេ ។ ចិត្តសហកុទុកៈយ៉ាងណា ចិត្តានុបរិវត្តិទុកៈនេះ បណ្ឌិតគប្បី
 ធ្វើយ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

ចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ

បដិច្ចវារៈ

[២២៤] ចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ (ធម៌ច្រឡំដោយចិត្តនិងតាំងឡើង
 ដោយចិត្ត) អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ ១ ខន្ធ ១
 អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នៅចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ
 (ធម៌មិនមែនច្រឡំដោយចិត្ត និងមិនមែនតាំងឡើងព្រោះចិត្ត) អាស្រ័យ
 នូវចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តក្តី ចិត្ត-
 សមុជ្ជានុបរិវត្តិក្តី អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចិត្តក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ ។ ចិត្តសំសជ្ជ-
 សមុជ្ជានុក្ខរៈក្តី នៅចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុ-
 ក្ខរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុប-
 រិវត្តិក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានុក្ខរៈ ១ នូវខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។

នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវចិត្ត វត្ថុអាស្រ័យនូវចិត្ត ចិត្តអាស្រ័យនូវ
វត្ថុ មហាក្ខត ១ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវ
ពួកមហាក្ខត ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តសំសង្កស-
មុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អា-
ស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្ត-
សំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោចិត្ត-
សំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវ
ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១
ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវ
ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង
នូវខន្ធ ២ ... ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសង្កស-

មុជ្ជានធម៌ផង នូវនោចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានក្ខន្ធផង
 នូវចិត្តផង ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវ
 ពួកមហាកុតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំ-
 សជ្ជសមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបអាស្រ័យ
 នូវពួកចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវពួកមហាកុតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចិត្តអាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ។ ចិត្តសំសជ្ជ-
 សមុជ្ជានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជស-
 មុជ្ជានធម៌ផង នូវនោចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជ-
 សមុជ្ជានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី
 កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជសមុជ្ជានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ
 ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជសមុ-
 ជ្ជានក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង

អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២២៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយខន្ធច្នះ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយខន្ធច្នះ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ជាអហេតុកប្បជិសន្តិ អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្នុង ជាអហេតុកៈ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ជាអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវអហេតុកចិត្តក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវចិត្ត វត្ថុ អាស្រ័យនូវចិត្ត ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវអហេតុកចិត្ត ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ពួកចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវចិត្ត ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំ-
 សជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវ
 អហេតុកចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កដត្តា-
 រូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្តក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្ត-
 សំសជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្ត សំសជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវអហេតុកចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានក្ខន្ធ
 ១ ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ នូវ
 ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តផង... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ
 ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ
 ២ ... មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវចិត្តផង ។ នោ-
 ចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសំសជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ផង នូវនោចិត្ត-
 សំសជ្ជសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប

អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវចិត្តផង ចិត្ត-
សម្មជានរូប អាស្រ័យនូវអហេតុកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានក្ខន្ធផង នូវពួកមហា-
ក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំ-
ស្ក្រឹតសម្មជានក្ខន្ធផង នូវចិត្តផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ កដត្តារូប
អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃ
អហេតុកប្បជិសន្តិ ចិត្តអាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានក្ខន្ធផង នូវវត្ថុ
ផង ។ ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ក្តី នៅចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវ
ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ផង នូវនៅចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសម្មជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្ត-
សំស្ក្រឹតសម្មជានក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... វារៈ ២
បណ្ឌិតកប្បជិសន្តិ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិចុះ ។

[២២៧] នៅចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌អាស្រ័យនូវចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជាន-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្មជានរូប ជាបដិសន្តិ
អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានក្ខន្ធ ។ នៅចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ អា-
ស្រ័យនូវនៅចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ
គឺចិត្តសម្មជានរូបអាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្តិ កដត្តារូបអាស្រ័យ
នូវចិត្ត វត្ថុអាស្រ័យនូវចិត្ត មហាក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
នៅចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ អាស្រ័យនូវចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ផង នូវនៅ-
ចិត្តសំស្ក្រឹតសម្មជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

១៥៤

ចិត្តសមុជានុបអាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុជានុក្ខន្ធផង្គំ នូវចិត្តផង ចិត្ត-
សមុជានុប អាស្រ័យនូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុជានុក្ខន្ធផង្គំ នូវពួកកុតផង វារៈ
២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២២៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២២៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
សេចក្តីបង្រៀន ។

[២៣០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ សហជាតវារៈ ដូច
គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[២៣១] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ មានវារៈ ៣ ដូច បដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងចិត្ត ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មានរហូតដល់ពួកមហា- កូត ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ពួក ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈ នៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ផង នឹងនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង និងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាន- ធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានរូប ពឹង ផ្អែកនឹងពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នឹងចិត្តផង នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាន- រូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាកូតផង ចិត្ត ពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង វារៈ ៣ បណ្ឌិតគប្បី ធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋ-

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

សម្មជានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសំសជ្ជ-
 សម្មជានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
 សំសជ្ជសម្មជានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសជ្ជសម្មជានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្ត
 ផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសជ្ជសម្មជានក្ខន្ធ ១
 ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។

[២៣២] ចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ នោចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយានៈ
 កាយាយានៈ... ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មានបដិសន្ធិដែរ ។ ចិត្តសំសជ្ជស-
 ម្មជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹង
 ចក្ខុយានៈ នឹងកាយាយានៈ... ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ពួក
 ចិត្តសំសជ្ជសម្មជានក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិចុះ ។ ចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌ក្តី
 ពឹងផ្អែកនឹងនោចិត្តសំសជ្ជសម្មជានធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយានៈ នឹងកាយា-
 យានៈ... ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ១ ក្នុងខណៈ

នៃបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌
 ផង នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើងព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុ-
 យតនៈផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងខន្ធ ២ ... ដែលច្រឡំដោយកាយ-
 វិញ្ញាណ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងចិត្តផង
 នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុ
 ផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។
 នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹង
 នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹង
 ចក្ខុយតនៈផង ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងពួកចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង វារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋា-
 នក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។
 សេចក្តីបង្រៀន ។

[២៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមានវារៈ

៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៣៤] ចិត្តសំសដ្ឋសម្មជ្ជានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តសំសដ្ឋសម្មជ្ជានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺបញ្ញាទាំង ៧ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាង នេះចុះ ឯបញ្ញាវិញ្ញាណ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងបច្ច័យវារៈចុះ មានវារៈ ៣ មាន មោហា ។

[២៣៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង នអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅពីនេះក្តី និស្ស័យវារៈក្តី
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[២៣៦] ចិត្តសំសដ្ឋសម្មជ្ជានធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្តសំសដ្ឋសម្មជ្ជានធម៌

ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង
 ១ នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំនឹង
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តជាបដិសន្ធិ
 ប្រឡំនឹងពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្ត-
 សំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ប្រឡំនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ប្រឡំនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១
 នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្តសំ-
 សង្កសមុដ្ឋានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្នុង
 ជាបដិសន្ធិប្រឡំនឹងចិត្ត ។ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្តសំសង្ក-
 សមុដ្ឋានធម៌ផង នឹងនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ១ ផង នឹងចិត្តផង
 នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២៣៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៣៨] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ប្រឡំនឹងចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន មានវារៈ ៣ និង
 មានមោហាៈ ។

[២៣៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ

៥ ក្នុងនិរុទ្ធិវិញ្ញាណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិរុទ្ធិវិញ្ញាណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
និរុទ្ធិវិញ្ញាណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិរុទ្ធិវិញ្ញាណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិ-
រុទ្ធិវិញ្ញាណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិរុទ្ធិវិញ្ញាណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២៤០] ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានធម៌
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានហេតុ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួក
ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានហេតុ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃចិត្តផង នៃពួកចិត្ត-
សម្ពុជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកចិត្ត-
សំសដ្ឋសម្ពុជានហេតុ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសម្ពុជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៤១] ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានក្ខន្ធកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
នូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ចិត្តកើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ចិត្តក៏
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវពួកចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុជានក្ខន្ធ ។

នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន (ជា
 បច្ច័យ) នៃគោត្រកូ ។ សេចក្តីបង្រៀញ ។ អារម្មណប្បច្ច័យ ក្នុងចិត្ត-
 សហកុទុកៈយ៉ាងណា អារម្មណប្បច្ច័យ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ មិន
 មានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ឯបញ្ហាមាន ៧ ។

[២៤២] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ មាន
 វារៈ ៣ ។ ឯអធិបតិទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ មានវារៈ ៣ ។ អធិបតិទាំង
 ២ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋ-
 សមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណាធិបតិ ។ អធិបតិ ១ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ឯបញ្ហាមាន ៧
 ចិត្តសហកុទុកៈយ៉ាងណា (អធិបតិប្បច្ច័យ) បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ
 ចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

[២៤៣] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺមានបញ្ហា ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ ។ ...
 ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ
ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។ ... ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ឯបញ្ញាមាន ៧ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈ
ដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

[២៤៤] នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋស-
មុដ្ឋានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត
មានវារៈ ៣ ។ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នា
ទេ ។

[២៤៥] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាន-
ធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើ
ឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ មានវារៈ ៣ បានដល់ បច្ច័យជាត មានឯកមូលពីរជន៍ មាន
តំណតែមួយ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ។

[២៤៦] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងចិត្តសហកុទុកៈដែរ មិនមានការ
ធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ មានវារៈ ៣ តែជាសហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ ... ជា
បច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៧ ដូចដំណើរក្នុងចិត្តសហកុដែរ កតទ្បិញ្ញារាហារមានតែ ១ ទេ ។ ...
ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយ

សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៤៧] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋាន-
ធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
បង្រៀន ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
បង្រៀន ។ នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលច្រឡំ
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃ
ពួកចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសំសង្កស-
មុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌
ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត
គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ
ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈ... វត្ថុ
ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោ-
ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិង

បច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២៤៨] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ បុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ សេចក្តីបង្រៀនទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាតដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប

ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
បុរេជាតដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានធម៌ក្តី នៅចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុជ្ជានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ២ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ២ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុជ្ជានក្នុង ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុង ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិដែរ ។ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុជ្ជានធម៌ក្តី នៅចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនៅចិត្តសំសដ្ឋស-
មុជ្ជានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត
អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី
ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដែលច្រឡំដោយ
កាយវិញ្ញាណ... ពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្ត-
សំសដ្ឋសមុជ្ជានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុងក្តី ពួក
មហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួក
ចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុងក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុង

ខណៈនៃបដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុង
 ក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី កតឡើង
 រាហារក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 បច្ឆាជាត គឺពួកចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុងក្តី ចិត្តក្តី រូបជីវិត្រិយក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានធម៌ក្តី នោចិត្ត-
 សំសដ្ឋសមុជ្ជានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំ-
 សដ្ឋសមុជ្ជានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជា
 បច្ច័យនៃខន្ធ ២ ផង នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ...
 ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ។ សហជាត គឺចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុង ១
 ក្តី ចិត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ចិត្តសំសដ្ឋសមុជ្ជានក្នុង ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 ខន្ធ ២ ផង នៃចិត្តផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... មានវារៈ ២ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

[២៤៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងតន្ត្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៩ ។

[២៥០] ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ

បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារ-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋាន-
 ធម៌ផង នៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌
 ក្តី នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង នៃ
 នោចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយស-
 ហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៤១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[២៥២] ក្នុងនិរោធិយុគបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុបច្ច័យ...
 ក្នុងនិរោធិបតិបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិរោធិនិរុត្តិបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 និរោធិសមនិរុត្តិបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិរោធិមញ្ញបច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 ឧបនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ៣ គ្រប់បទទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣
 ក្នុងនិរោធិយុគបច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិរោធិវិប្បយុត្តបច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនិរោធិតិបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិរោធិវិគតបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥៣] ក្នុងនិរោធិយុគបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនិរោធិបច្ច័យ...
 ក្នុងនិរោធិបតិបច្ច័យ មានវារៈ ៧ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ។

អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។

ចប់ ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈ ។

ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានសហកុទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៥៤] ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានសហកុទុកៈ (ធម៌ដែលប្រឡំនឹងចិត្ត
 តាំងឡើងព្រោះចិត្ត និងកើតជាមួយនឹងចិត្ត) អាស្រ័យនូវចិត្តសំសង្កស-
 មុដ្ឋានសហកុទុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបច្ច័យ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវ
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានសហកុទុកៈ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានទុកៈយ៉ាងណា ចិត្តសំសង្កសមុដ្ឋានសហកុទុកៈនេះ ក៏

យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

ចប់ ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុដ្ឋានសហកុទុកៈ ។

ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុដ្ឋានុបរិវត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៥៥] ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុដ្ឋានុបរិវត្តិធម៌ (ធម៌ដែលប្រឡំនឹងចិត្ត
តាំងឡើងព្រោះចិត្ត និងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត) អាស្រ័យនូវចិត្តសំសដ្ឋស-
ម្ពុដ្ឋានុបរិវត្តិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យ
នូវចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុដ្ឋានុបរិវត្តិកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិ-
សន្និ ។ បេ។ ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុដ្ឋានុទុកៈយ៉ាងណា ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុដ្ឋានុ-
បរិវត្តិទុកៈនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

ចប់ ចិត្តសំសដ្ឋសម្ពុដ្ឋានុបរិវត្តិទុកៈ ។

អដ្ឋត្តិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៥៦] ធម៌ខាងក្នុង អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្និ កដត្តារូបខាងក្នុង អាស្រ័យនូវចិត្ត ។
ធម៌ខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

គឺពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្កី អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី កដត្តារូបខាងក្រៅក្កី អាស្រ័យនូវចិត្ត ។
 ធម៌ខាងក្នុងក្កី ធម៌ខាងក្រៅក្កី អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើងព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី កដត្តារូបទាំង
 ខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្កី អាស្រ័យនូវចិត្ត ។ ធម៌ខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវធម៌
 ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្កី ចិត្តសមដ្ឋានរូប
 ក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ
 ២ ក្កី កដត្តារូបខាងក្រៅក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ
 អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ នូវមហាក្កត ១ ... ចិត្តស-
 មដ្ឋានរូប កដត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្កត ។ ធម៌ខាងក្នុង
 អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តអាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្កី កដត្តារូបខាងក្នុងក្កី អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុខាងក្រៅ ។
 ធម៌ខាងក្នុងក្កី ធម៌ខាងក្រៅក្កី អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្កី ចិត្តក្កី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១
 ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្កី ចិត្តក្កី កដត្តារូប
 ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្កី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្កី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ធម៌ខាងក្នុង
 អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវធម៌ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបខាងក្នុង អាស្រ័យនូវចិត្តផង
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវ
 ធម៌ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត-
 សមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ...
 ចិត្តក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ
 ផង នូវចិត្តផង កដត្តារូបខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកមហាក្ខតផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។
 ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវធម៌ខាងក្រៅ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី
 កដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង
 នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[២៥៧] ធម៌ខាងក្រៅអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធអាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចិត្ត ។ ធម៌ខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវធម៌ខាង
 ក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១
 ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ធម៌
 ខាងក្នុងអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តអាស្រ័យនូវពួកខន្ធខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវពួក

ខន្ធខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌
 ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ធម៌
 ខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវធម៌ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង
 នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅ
 ផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកចិត្តសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង ។ សេចក្តី
 បង្រួញ ។

[២៥៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាសេវ-
 នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ

៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៥៧] ធម៌ខាងក្នុងអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ កដត្តារូបខាងក្នុងអាស្រ័យ
នូវចិត្ត ។ ធម៌ខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្ខី អាស្រ័យនូវចិត្ត
ជាអហេតុកៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ កដត្តា-
រូបខាងក្រៅក៏ អាស្រ័យនូវចិត្ត មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវចិត្តដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌
ខាងក្នុងក៏ ធម៌ខាងក្រៅក៏ អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏
កដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក៏ អាស្រ័យនូវចិត្ត ។ ធម៌ខាងក្រៅ
អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក៏
ចិត្តសមុជ្ជានុបក្ខី អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ ...
ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ធម៌ខាងក្នុងអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តអាស្រ័យនូវពួកខន្ធខាងក្រៅ ជាអហេតុកៈ
ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ចិត្តក៏ កដត្តារូបខាងក្នុងក៏ អាស្រ័យនូវពួក

ខន្ធខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្និ ចិត្តអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ធម៌ខាង
 ក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុ-
 កក្ខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្និ ខន្ធ ២
 ក្តី ចិត្តក្តី កដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាង
 ក្រៅ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្និ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ ។ ធម៌ខាងក្នុង អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវធម៌ខាងក្រៅផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្និ កដត្តារូប
 ខាងក្នុង អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ខាងក្រៅ
 អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវធម៌ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១
 ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវចិត្ត
 ជាអហេតុកៈផង នូវពួកមហាកូតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្និ ខន្ធ
 ២ ក្តី កដត្តារូបខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្និ កដត្តារូបខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវ
 ពួកមហាកូតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្និ ពួកខន្ធខាងក្រៅ អាស្រ័យ
 នូវចិត្តផង នូវវត្ថុផង មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវចិត្ត
 ផង ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវធម៌

ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុ-
កប្បជិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នូវចិត្តផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[២៦០] ធម៌ខាងក្នុងអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបខាងក្នុង អាស្រ័យនូវ
ចិត្ត ។ ធម៌ខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអា-
រម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូបខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ កដត្តារូបខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវចិត្ត ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅ
ក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវចិត្ត ។
ធម៌ខាងក្រៅអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូបអាស្រ័យនូវពួកខន្ធខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តា-
រូបខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធខាងក្រៅ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធខាងក្រៅ
មហាកូត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ធម៌ខាងក្នុង អាស្រ័យនូវធម៌
ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
កដត្តារូបខាងក្នុង អាស្រ័យនូវពួកខន្ធខាងក្រៅ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាង
ក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវពួក
ខន្ធខាងក្រៅ ។ ធម៌ខាងក្នុងអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវធម៌ខាងក្រៅផង

ទើបកើតឡើង ព្រោះនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កងត្រារូប
 ខាងក្នុង អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ខាងក្រៅ
 អាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុងផង នូវធម៌ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 រណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកខន្ធខាងក្រៅផង នូវចិត្ត
 ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវចិត្តផង នូវពួកមហាកុតផង មានវារៈ ២
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ខាង
 ក្នុងផង នូវធម៌ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ គឺក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ កងត្រារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ អាស្រ័យនូវចិត្តផង
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២៦១] ក្នុងនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ មានវារៈ ៧ ក្នុងនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ មានវារៈ ៧ ក្នុងនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ មានវារៈ ៥ ក្នុងនរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ មានវារៈ ១ ។

[២៦២] ធម៌ខាងក្រៅអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវចក្ខុវិញ្ញាណ នូវកាយ-
 វិញ្ញាណ... ។ ធម៌ខាងក្រៅអាស្រ័យនូវធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នរណាម្នាក់ប្រើប្រាស់ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
 នូវខន្ធ ២ ... ដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ខាងក្រៅ... អាហារ-

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

សមុជ្ឈាន... ឧតុសមុជ្ឈាន... របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... ។ ធម៌ខាន់ក្នុង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ខាន់ក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ អា-
 ស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ អាស្រ័យនូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី
 អាស្រ័យនូវធម៌ខាន់ក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី
 ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ នូវខន្ធ
 ២ ... នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ធម៌ខាន់ក្រៅ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ខាន់ក្នុងផង នូវធម៌ខាន់ក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ
 គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នូវចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផង នូវខន្ធ ២ ... ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ។ ចក្កៈ ។

[២៦៣] ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៩ ។

[២៦៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[២៦៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

ឯសហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[២៦៦] ធម៌ខាន់ក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាន់ក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅ ពឹង ផ្អែកនឹងធម៌ខាន់ក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្ត- សមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ខាន់ក្រៅ នឹងខន្ធ ២ ... វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកមហាក្សត្រខាន់ក្នុងចុះ ពួកខន្ធ ខាន់ក្រៅ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ធម៌ខាន់ក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាន់ក្រៅ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធខាន់ក្រៅ ចិត្ត ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាន់ក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ខាន់ក្រៅ នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ខាន់ក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាន់ក្នុងផង នឹងធម៌ខាន់ ក្រៅផង ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប ខាន់ក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ខាន់ក្រៅ ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាន់ក្នុងផង នឹងធម៌ខាន់ក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ- តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ខាន់ក្រៅផង

នឹងចិត្តផង ចិត្តសមុជានុរូប ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តផង នឹងពួកមហាកុតផង ពួកខន្ធ
 ខានក្រៅ ពឹងផ្អែកនឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង វារៈ ៣ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ខានក្នុងក្តី ធម៌ខានក្រៅក្តី ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខានក្នុងផង
 នឹងធម៌ខានក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ ខន្ធ ២ ក្តី កដត្តារូបទាំងខានក្នុង ទាំងខានក្រៅ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១
 ខានក្រៅផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ។

[២៦៧] ធម៌ខានក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខានក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បដ្ឋប្បយ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយា-
 យតនៈ... ។ ធម៌ខានក្រៅ ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខានក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បដ្ឋប្បយ គឺពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុ-
 យតនៈផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងកាយាយតនៈផង... ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ពឹងផ្អែកនឹងចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ខានក្នុងក្តី ធម៌ខានក្រៅក្តី
 ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខានក្នុង ទើបកើតឡើងព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋប្បយ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ... ។
 ធម៌ខានក្រៅពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខានក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋប្បយ
 គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ខានក្រៅ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកខន្ធខានក្រៅ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ធម៌ខានក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខានក្រៅ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋប្បយ គឺចិត្ត ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធខានក្រៅ
 ចិត្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌

ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វារៈ ១
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ខាងក្នុងពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាងក្នុងផង នឹងធម៌ខាង
 ក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹង
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង ដែលច្រឡំ
 ដោយកាយវិញ្ញាណ... ។ ធម៌ខាងក្រៅ ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាងក្នុងផង នឹងធម៌
 ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹង
 ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផង នឹងខន្ធ ២ ... ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹង
 ខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ពួកខន្ធខាងក្រៅ ពឹងផ្អែក
 នឹងចិត្តផង នឹងវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិចុះ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាង
 ក្នុងផង នឹងធម៌ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺខន្ធ
 ២ ក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង
 នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យ
ទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៦៩] ធម៌ខាន់ក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ខាន់ក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ កដត្តារូបខាន់ក្នុង ពឹងផ្អែក
នឹងចិត្ត ចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ បញ្ញា ៧
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ឯបញ្ញាវិញ្ញាណ គប្បីបញ្ចូលថែមទៀតផង មាន
វារៈ ៣ មានមោហៈដែរ ។

[២៧០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារ-
រយ្យច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រីយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ

យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[២៧១] ធម៌ខាងក្រៅ ប្រឡំនឹងធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ប្រឡំនឹងចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ប្រឡំនឹងចិត្ត ។ ធម៌ខាងក្រៅ ប្រឡំនឹងធម៌ខាងក្រៅ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ខាងក្នុង ប្រឡំនឹងធម៌ខាងក្រៅ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្ត ប្រឡំនឹងពួកខន្ធខាងក្រៅ ក្នុងខណៈនៃ បដិសន្ធិ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ប្រឡំនឹងធម៌ខាងក្រៅ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តក្តី ប្រឡំនឹងខន្ធ ១ ខាង ក្រៅ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ប្រឡំនឹង ធម៌ខាងក្នុងផង នឹងធម៌ខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ ប្រឡំនឹងខន្ធ ១ ខាងក្រៅផង នឹងចិត្តផង នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ នៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ប្រឡំនឹងធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ

[២៧២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ៥ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន វារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[២៧៣] ធម៌ខាងក្រៅ ប្រឡំនឹងធម៌ខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះ

នហេតុប្បច្ច័យ គឺប្រស្នាទាំង ៥ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ មានវារៈតែ ៣ ទេ ឯមោហៈក៏មានដែរ ។

[២៧៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងន- មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្ប- យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២៧៥] ធម៌ខាងក្រៅជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកកដត្តារូបខាងក្រៅផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុខាង ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុ ខាងក្រៅជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុងផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយហេ-

តុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃចិត្ត
ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ពួកហេតុខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃចិត្តផង នៃពួក
កដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៧៦] ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺចិត្តកើតឡើងព្រោះប្រាណញ្ញនូវចិត្ត ។ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មូល បណ្ឌិត
គប្បីស្មរផងចុះ ពួកខន្ធខាងក្រៅ កើតឡើង ព្រោះប្រាណញ្ញនូវចិត្ត ។ មូល
បណ្ឌិតគប្បីស្មរផងចុះ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណ
ញ្ញនូវចិត្ត ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺបុគ្គលនូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្មហើយពិចារណានូវកុសល
នោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈព្រោះប្រាណញ្ញនូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស
កើតឡើង បុគ្គលពិចារណានូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន
ចេញអំពីឈាន នូវឈាន... ពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គ នូវមគ្គ... នូវ
ផល... ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវ
គោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
ពិចារណានូវពួកកិលេសខាងក្រៅ ដែលលះបង់ហើយ នូវពួកកិលេសដែល
សង្កត់សង្កិនហើយ... ដឹងនូវពួកកិលេសដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវ
ពួករូប ។ បេ ។ នូវវត្ថុ... នូវពួកខន្ធខាងក្រៅ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
កើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោត-

ធាតុ ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្តខាងក្រៅ ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ... ពួកខន្ធខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រិធាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ពិចារណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវកុសលនោះ នូវពួកកុសលដែលសន្សំហើយក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាននូវឈាន... ។ សេចក្តីបង្រួញ បទទាំងអស់បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុននូវពួករូប ។ បេ ។ ឃើញនូវវត្ថុថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តកើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ... ពួកខន្ធខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រិធាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ពិចារណានូវកុសលនោះ

ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្តក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវកុសលនោះ ។ សេចក្តីបង្រួញ បទទាំងអស់បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ បុគ្គល
 ឃើញច្បាស់នូវពួកខន្ធខាងក្រៅ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ រីករាយ ចិត្ត
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវខន្ធនោះ បុគ្គលឃើញនូវ
 រូបដោយទិព្វចក្ខុ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយព្វាយតនៈ... ពួកខន្ធខាង
 ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វ-
 និវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិងអនាគតសញ្ញាណ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ។

[២៧៧] ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺចិត្តកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធខាងក្នុងនិងចិត្ត
 ឲ្យជាទីគោរព ។ ធម៌ខាងក្នុងជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកខន្ធ
 ខាងក្រៅ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវចិត្ត ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ
 គឺចិត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីសួរផងចុះ អារម្មណាធិបតិ គឺចិត្ត
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវចិត្តខាងក្នុងឲ្យជាទីគោរព ។
 ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អា-

រម្មណាធិបតីនិងសហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន...
 មានវារៈ ៣ ។ អធិបតីទាំង ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើដោយអំណាចនៃបច្ច័យទាំង
 ៣ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុង ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ។ អធិបតីតែ ១ នៃវារៈទាំង ៣ ។

[២៧៨] ធម៌ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺចិត្តមុនៗ ជាបច្ច័យនៃចិត្តក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្រៅ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធខាន់
 ក្រៅមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម
 (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ មានវារៈ ៣ ។ ឯវារៈទាំង ៣ មានសេចក្តី
 ដូចគ្នានឹងវារៈ ១ ដែរ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់
 ក្នុងដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៩ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ...
 ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជា
 បច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៩ ដូចបច្ច័យវារៈដែរ ។

[២៧៩] ធម៌ខាន់ក្នុងជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ។
 ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺចិត្តជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្រៅ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ។

ឯបកត្ថបទិស្សយ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន ដំឡើងនូវ
 មានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈហើយ
 ឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃ
 សទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ពួកបច្ច័យ
 បណ្ឌិតគប្បីធ្វើបំពេញ ឲ្យមានវារៈ ៣ ហើយគប្បីធ្វើថា ជាបច្ច័យនៃចិត្ត
 ដូច្នោះផង គប្បីធ្វើថា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដូច្នោះផងចុះ ។ ធម៌ខាង
 ក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៣ ។

[២៨០] ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវ
 ចក្ខុ ។ បេ ។ ពិចារណាយើញ្ញាច្បាស់នូវកាយ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ
 រីករាយ ចិត្តកើតឡើង ព្រោះប្រាសនូវវត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុ-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ ។ បេ ។ បុគ្គលពិចារណាយើញ្ញាច្បាស់នូវកាយ
 ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ត្រេកអរ ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
 គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ កា-
 យាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេ-

ជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុងផង នៃធម៌ខាន់ក្រៅផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អា-
 រម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ ។ បេ ។ ពិចារណាយើញច្បាស់នូវកាយ ថាមិន
 ទៀង ។ បេ ។ ចិត្តក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ ។
 ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង កាយាយតនៈជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្រៅ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
 បុរេជាត គឺនូវពួករូប ។ បេ ។ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ... បុគ្គលពិចារណាយើញ
 ច្បាស់នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
 គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធខាន់ក្រៅ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅជា
 បច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត
 និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវពួករូប ។ បេ ។ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ...
 បុគ្គលពិចារណាយើញច្បាស់នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ចិត្តកើតឡើងព្រោះ
 ប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុងផង នៃធម៌ខាន់ក្រៅផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អា-
 រម្មណបុរេជាត គឺនូវពួករូប ។ បេ ។ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ... នូវវត្ថុ ថាមិន
 ទៀង ។ បេ ។ ចិត្តក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុ

នោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាតិ គឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់
 ក្នុង ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតិនិងវត្ថុបុរេជាតិ ។
 ចក្ខុយាននៈក្តី វត្ថុក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃកាយាយាននៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 ចិត្ត ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ រូបាយាននៈក្តី ចក្ខុយាននៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយាននៈក្តី កាយាយាននៈក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ
 ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់
 ក្រៅ ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតិនិងវត្ថុបុរេជាតិ ។
 ចក្ខុយាននៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធខាន់ក្រៅ ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ
 កាយាយាននៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធខាន់ក្រៅ ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ
 រូបាយាននៈក្តី ចក្ខុយាននៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ
 ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយាននៈក្តី កាយាយាននៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី
 ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុងផង នៃធម៌ខាន់ក្រៅផង ដោយបុរេ-
 ជាតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតិនិងវត្ថុបុរេជាតិ ។ ចក្ខុយាននៈក្តី
 វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ
 កាយាយាននៈក្តី វត្ថុក្តី... រូបាយាននៈក្តី ចក្ខុយាននៈក្តី ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយាននៈក្តី... ។

[២៨១] ធម៌ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុង ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ

បានដល់ បច្ឆាជាត គឺពួកខន្ធខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃកាយខាងក្នុងនេះ ដែល
 កើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ បច្ឆាជាត
 គឺពួកខន្ធខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃកាយខាងក្រៅនេះដែលកើតមុន ដោយបច្ឆា-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ បច្ឆាជាត គឺពួកខន្ធខាងក្នុង ជា
 បច្ច័យនៃកាយទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជា-
 តប្បច្ច័យ ។ ឯបញ្ញាទាំង ៧ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។ ... ជាបច្ច័យ
 ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ បញ្ញាទាំង ៧ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។

[២៨២] ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចេតនាខាងក្រៅ ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ឯនានាខណិកៈ គឺចេតនាខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធខាងក្រៅផង នៃ
 ពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 ចេតនាខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ
 ចេតនាខាងក្រៅជាបច្ច័យនៃវិបាកចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុងផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 ចេតនាខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផងនៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតនាខាងក្រៅ ជា

បច្ច័យនៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាង
ក្រៅផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ
៩ ។

[២៨៣] ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ
គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុង
ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយអា-
ហារប្បច្ច័យ គឺពួកអាហារខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
អាហារខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូបខាងក្រៅ
ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ពួកអាហារខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួក
កដត្តារូប ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាង
ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺពួកអាហារខាងក្រៅ
ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កតឡឺង្ការាហារខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃកាយ
ខាងក្រៅ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង
ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺពួកអាហារខាងក្រៅជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃចិត្តផង នៃ
ពួកកដត្តារូបខាងក្នុងផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតឡឺង្ការាហារខាងក្រៅ ជា

បច្ច័យនៃកាយខាងក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃ
ធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺពួកអាហារខាង
ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូប
ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារខាងក្រៅ ជា
បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំង
ខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតឡើងអាហារខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃ
ពួកកដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាង
ក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប
ខាងក្នុង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺពួកអាហារខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី
ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។
ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅ
ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអាហារខាងក្នុងក្តី ខាង
ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំង
ខាងក្រៅផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[២៨៤] ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ខាងក្នុង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុងជាបច្ច័យនៃ ធម៌ខាងក្រៅ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺពួកឥន្ទ្រិយខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួក សម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃ ពួកកដត្តារូបខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃពួក ខន្ធដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិន្ទ្រិយជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាង ក្នុងជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិ- យប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួក សម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកកដត្តារូប ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្ប- យុត្តកក្ខន្ធដង កាយិន្ទ្រិយជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺពួកឥន្ទ្រិយខាងក្រៅជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក ឥន្ទ្រិយខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកកដត្តារូបផង នៃ

ពួកកដត្តារូបខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ រូបជីវិតិឥន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកកដត្តារូបខាងក្រៅ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ខាងក្នុង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺពួកឥន្ទ្រិយខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត
 ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្រៅ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុងផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ រូបជីវិតិឥន្ទ្រិយ
 ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជា
 បច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺពួក
 ឥន្ទ្រិយខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួក
 ចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយ
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃចិត្តផង នៃពួកកដត្តារូប
 ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ រូបជីវិតិឥន្ទ្រិយជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាង
 ក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប
 ខាងក្នុង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុឥន្ទ្រិយក្តី ឧបេក្ខិឥន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិឥន្ទ្រិយក្តី សុខិឥន្ទ្រិយក្តី កាយិឥន្ទ្រិយ
 ក្តី ទុក្ខិឥន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាង
 ក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺពួក
 ឥន្ទ្រិយខាងក្នុងក្តី ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង

នៃពួកចិត្តសមុជានុរូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
 ឥន្ទ្រិយខាងក្នុងក្តី ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកកដត្តារូបខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយក្តី ឧបេក្ខន្ទ្រិយ
 ក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 កាយន្ទ្រិយក្តី សុខន្ទ្រិយក្តី កាយន្ទ្រិយក្តី ទុក្ខន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌
 ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្នុងក្តី ពួកឥន្ទ្រិយខាងក្រៅ
 ក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបទាំងខាងក្នុង ទាំងខាង
 ក្រៅផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយក្តី ឧបេក្ខន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយន្ទ្រិយ
 ក្តី... ។

[២៨៥] ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយឈានប្បច្ច័យ
 គឺមានវារៈ ៣ ។ ... ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ
 ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៨៦] ធម៌ខាងក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 បុរេជាត គឺចកាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជា

បច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺពួកខន្ធខាន ក្នុង ជាបច្ច័យនៃកាយខានក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខានក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខានក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួកខន្ធខានក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្មដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ បុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុ- វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺពួកខន្ធខានក្នុង ជាបច្ច័យនៃកាយ ខានក្រៅនេះដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខានក្នុង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ខានក្នុងផង នៃធម៌ខានក្រៅផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក ខន្ធខានក្នុង ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបទាំងខានក្នុង ទាំងខានក្រៅ ដោយវិប្ប- យុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណផង នៃពួក សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កាយាយតនៈជាបច្ច័យនៃកាយ- វិញ្ញាណផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆា- ជាត គឺពួកខន្ធខានក្នុងដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យនៃកាយខានក្នុងនិងខាន ក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខានក្រៅ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ខានក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិង បច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួកខន្ធខានក្រៅដែលកើតជាមួយគ្នា ជាបច្ច័យនៃ

ពួកចិត្តសមជ្ជានុប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ
 ជាបច្ច័យនៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាតគឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធខាងក្រៅ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺពួកខន្ធខាងក្រៅ ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយខាងក្រៅនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្រៅ
 ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធខាងក្រៅ ជា
 បច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 វត្ថុជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាតគឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃចិត្ត
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺពួកខន្ធខាងក្រៅ ដែលកើតក្រោយ
 ជាបច្ច័យនៃកាយខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ធម៌ខាង
 ក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ
 ខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុង ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺដែលកើតក្រោយ សេចក្តីបង្រួញ ។ ធម៌ខាង
 ក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាង

ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុងផង នៃធម៌ខាន់ក្រៅផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក ខន្ធខាន់ក្នុងក្តី ពួកខន្ធខាន់ក្រៅក្តី សេចក្តីបង្រួញ ។

[២៨៧] ធម៌ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន ដល់សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារបខាន់ក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺនូវ ចក្ខុ ។ បេ ។ នូវកាយ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យ មិន មានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺបណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹង បច្ឆាជាតប្បច្ច័យផងចុះ ។ ធម៌ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្រៅ ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួក ខន្ធខាន់ក្នុង ដែលកើតជាមួយគ្នា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ក្នុងបច្ច័យនេះ (សេចក្តីអធិប្បាយ) មានក្នុងទីទាំងពួង សហជាត ដូចបច្ច័យវារៈ បុរេ- ជាត ដូចបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ឯបច្ឆាជាត ក៏ដូចបច្ឆាជាតប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ធម៌ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ខាន់ក្នុងផង នៃធម៌ខាន់ក្រៅផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ ខាន់ក្រៅ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អា- ហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យពិស្តារគ្រប់បទទាំងអស់ផងចុះ ។ ធម៌

ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ច័យជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ធម៌ខាងក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ច័យជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ច័យជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណក្តី... ក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក កដត្តារូបខាងក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ កាយាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្ត ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបាយតនៈក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋពាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកខន្ធខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយខាងក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួក ខន្ធខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធខាងក្រៅក្តី កត្ស្រិយាហារក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយខាង ក្នុងនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកខន្ធខាងក្នុងក្តី ពួកខន្ធខាងក្រៅក្តី រូបជីវិតន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបខាងក្នុង ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្តី ធម៌ខាងក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្រៅ ដោយ

អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្ខី ចក្ខុយតនៈក្ខី ចក្ខុ- វិញ្ញាណក្ខី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហជាត ដូចគ្នា នឹងបច្ច័យវារៈដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេងៗគ្នាទេ ដូចដំណើរទី ១ ដែរ ។ បទ ទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីចែកតាមន័យនៃតំណទី ១ ចុះ ។ ធម៌ខាងក្នុងក្ខី ធម៌ ខាងក្រៅក្ខី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាងក្នុងផង នៃធម៌ខាងក្រៅផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្ខី ចក្ខុយតនៈក្ខី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ២ ផង នៃចក្ខុវិញ្ញាណផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ បទទាំង អស់ បណ្ឌិតគប្បីចែកតាមន័យនៃតំណទី ១ ចុះ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ នត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ

៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[២៤៩] ធម៌ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់
 ក្នុងជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្រៅ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្នុង ជាបច្ច័យនៃធម៌
 ខាន់ក្នុងផង នៃធម៌ខាន់ក្រៅផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ខាន់ក្រៅ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ខាន់ក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារ-
 រាជ្យច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្រៅ ជាបច្ច័យនៃធម៌
 ខាន់ក្នុងផង នៃធម៌ខាន់ក្រៅផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី
 ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្នុង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារ-
 រាជ្យច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី
 ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់ក្រៅ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ខាន់ក្នុងក្តី ធម៌ខាន់ក្រៅក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ខាន់
 ក្នុងផង នៃធម៌ខាន់ក្រៅផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២៧០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

[២៧១] ក្នុងនអាមណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៧២] ក្នុងអាមណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើអនុលោមមាតិកាផង
ចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អដ្ឋតិកទុកៈ ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន ទសមភាគ

ឧបាទានុក្ក:

បដិច្ចវារ:

[១] នោឧបាទានុក្ក (ធម៌មិនមែនជាឧបាទាន) អាស្រ័យនូវឧបាទានុក្ក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ នោឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវនោឧបាទានុក្ក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជានោឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្ក ខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបជានោឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្ក ខន្ធ ២ ... នូវមហាក្កត ១ ... មហាក្កត ២ អាស្រ័យនូវមហាក្កត ២ ។ ឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវនោឧបាទានុក្ក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានុរូបជាឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវពួកខន្ធជានោឧបាទានុក្ក ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុជ្ជានុរូបជាឧបាទានុក្ក កដត្តារូបនិងឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវពួកមហាក្កត ។ ឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវនោឧបាទានុក្ក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុរូបជាឧបាទានុក្ក និងជានោឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្ក ខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ នោឧបាទានុក្ក អាស្រ័យនូវឧបាទានុក្កផង នូវនោឧបាទានុក្កផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជា

នោឧបាទាធវិ នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[២] នោឧបាទាធវិ អាស្រ័យនូវឧបាទាធវិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវ វត្ថុ ។ នោឧបាទាធវិ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធវិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ នោឧបាទាធវិ អាស្រ័យនូវឧបាទាធវិផង នូវ នោឧបាទាធវិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃ បដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធវិ នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[៣] នោឧបាទាធវិ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធវិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបជានោឧបាទាភិ អាស្រ័យនូវ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទាធវិអាស្រ័យនូវនោឧបាទាធវិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាឧបាទា អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទាខន្ធ ។ ឧបាទាធវិក្តី នោឧបាទាធវិក្តី អាស្រ័យ នូវនោ- ឧបាទាធវិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត- សមុដ្ឋានរូបជាឧបាទានិងជានោឧបាទាភិ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... ។ ... ព្រោះអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះសមនន្ត- រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៤] នោឧបាទាធវិ អាស្រ័យនូវឧបាទាធវិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ

អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទាខន្ធ អាស្រ័យនូវ វត្ថុ ។ នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... នូវមហាកុត ១ ។ បេ មហាកុត ៣ អាស្រ័យនូវមហាកុត ១ របស់ពួក អសញ្ញាសត្វ មហាកុត ២ អាស្រ័យនូវមហាកុត ២ ។ នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកនោឧបាទាខន្ធ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោ- ឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី វត្ថុក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... ។ នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទាធម៌ផង នូវនោឧបាទាធម៌ ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តី បង្រៀន ។

[៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបា-

កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុងសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៦] នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យនូវឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកនោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យ
នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជនរូប ជានោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវ
អហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ
នូវមហាក្ខត ១ ។ បេ មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យនូវមហាក្ខត ១ របស់ពួក
អសញ្ញាសត្វ មហាក្ខត ២ អាស្រ័យនូវមហាក្ខត ២ ។ ឧបាទាធម៌ អា-
ស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជនរូប
ជាឧបាទា អាស្រ័យនូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជានោឧបាទា ក្នុងអហេតុកប្បដិ-
សន្ធិក្ខណៈ ចិត្តសមុជ្ជនរូបជាឧបាទា កដត្តារូបនិងឧបាទារូប រហូតដល់ពួក
អសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី
អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុជ្ជនរូបជាឧបាទានិងជានោឧបាទាធម៌ ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ អាស្រ័យ
នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាដែរ ។ នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវឧបា-
ទាធម៌ផង នូវនោឧបាទាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ

ក្នុងអហេតុកប្បជិសន្តិក្ខណៈ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាផង
នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

[៧] នោឧបាទាធម៌អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទា អាស្រ័យនូវពួកនោ-
ឧបាទាខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្តិ មហាក្កត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ
មហាក្កត ២ អាស្រ័យនូវមហាក្កត ២ ។ ឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧ-
បាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជា
ឧបាទា អាស្រ័យនូវពួកនោឧបាទាខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ជាឧបាទា កដត្តារូបនិងឧបាទារូប រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យនូវ
ពួកមហាក្កត ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទានិងជា
នោឧបាទា អាស្រ័យនូវពួកនោឧបាទាខន្ធ មានបដិសន្តិដែរ ។ ... ព្រោះ
នអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនអន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តី
បង្រួញ ។ ... ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៥ ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ
៥ ។

[៨] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវពួកនោឧបាទាខន្ធ ពាហិរៈ...
អាហារសមុដ្ឋាន... ឧតុសមុដ្ឋាន... មហាក្កត ២ អាស្រ័យនូវមហាក្កត ២ ។

ឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ
 ពាហិរៈ... អាហារសមុជ្ឈាន... ឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត មានរដូវ
 ជាសមុជ្ឈាន ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ ពាហិរៈ... អាហារសមុជ្ឈាន... មហាក្ខត
 ៣ ក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យនូវមហាក្ខត ១ មានរដូវជាសមុជ្ឈាន ។

[៩] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នវិបាកប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ជានោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវ
 ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា មហាក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ក្នុងនោឧបា-
 ទាមូលកៈ មានវារៈ ៣ យ៉ាងនេះ ។

[១០] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ... ឧតុសមុជ្ឈាន... មហាក្ខត ១ របស់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ... មហាក្ខត ២ អាស្រ័យនូវមហាក្ខត ២ ។ ឧបាទាធម៌ អា-
 ស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ...
 ឧតុសមុជ្ឈាន... ឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខតរបស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
 ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ... មហាក្ខត ៣ ក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវមហាក្ខត ១ មានរដូវជាសមុជ្ឈាន ។

[១១] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺពាហិរៈ... អាហារសមុជ្ឈាន... មហាក្ខត ១ មាន

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

រដូវជាសម្បជាន... ។ ឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺពួកមហាក្កតខាងក្រៅ... មានអាហារជាសម្បជាន...
 មានរដូវជាសម្បជាន... រូបជីវិតន្ត្រិយ អាស្រ័យនូវពួកមហាក្កត របស់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺពាហិរៈ... អាហារសម្បជាន... ឧតុ-
 សម្បជាន... មហាក្កត ១ ... ។

[១២] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
 បញ្ជីញាណ នូវខន្ធ ២ ... ពាហិរៈ... អាហារសម្បជាន... ឧតុសម្បជាន...
 មហាក្កត ២ អាស្រ័យនូវមហាក្កត ២ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធម៌
 អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺជាខាង
 ក្រៅ... មានអាហារជាសម្បជាន... មានរដូវជាសម្បជាន... កដត្តារូបជាឧបាទា
 អាស្រ័យនូវពួកមហាក្កតរបស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបា-
 ទាធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ
 ពាហិរៈ... អាហារសម្បជាន... ឧតុសម្បជាន... មហាក្កត ៣ អាស្រ័យនូវ
 មហាក្កត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ កដត្តារូបជាឧបាទានិងឧបាទារូប អា-
 ស្រ័យនូវពួកមហាក្កត ។

[១៣] នោឧបាទាធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ... ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៤] នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា ក្នុង
 អរូប នូវខន្ធ ២ ... ពាហិរៈ... អាហារសមុជ្ជាន... ឧតុសមុជ្ជាន... មហាកូត
 ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... ។ ឧបាទាធមិ អាស្រ័យនូវនោឧបាទាធមិ ទើប
 កើតឡើងព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺជាខាងក្រៅ... មានអាហារជាសមុជ្ជាន...
 មានរដូវជាសមុជ្ជាន... កដត្តារូប ជាឧបាទានិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួក
 មហាកូតរបស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធមិក្តី នោឧបាទាធមិក្តី អាស្រ័យ
 នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺពាហិរៈ...
 អាហារសមុជ្ជាន... មហាកូត ៣ ក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យនូវមហាកូត ១
 ដែលមានរដូវជាសមុជ្ជាន មហាកូត ២ អាស្រ័យនូវមហាកូត ២ មហាកូត
 ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យនូវមហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញា-
 សត្វ មហាកូត ២ ក្តី កដត្តារូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យនូវមហាកូត ២ ...
 ព្រោះនោនត្ថិប្បច្ច័យ ព្រោះនោវិគតប្បច្ច័យ ។

[១៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអាហា-

ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[១៨] នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនោឧបាទាធន្តពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។

នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ។ ក្នុងនោឧបាទាមូលកៈ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាធមិផង នឹងនោឧបាទាធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធមិ នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។

[១៩] នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អារម្មណប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងកាយយតនៈ ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបដិសន្ធិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ នោឧបាទាធមិពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹង ឧបាទាធមិផង នឹងនោឧបាទាធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈ ផង នឹងខន្ធ ២ ... ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹង ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធមិ នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។ សេចក្តី បង្រៀន ។

[២០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង អធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បណ្ឌិត
គប្បីរាប់យ៉ាងនេះចុះ ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២១] នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយានៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹង
ផ្អែកនឹងកាយយានៈ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជានោឧបាទា ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុង
អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាក្តី ពឹងផ្អែក
នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិ-
សន្ធិក្ខណៈ មហាកុត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ឯវារៈមាន ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ មិន
មានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ នោឧបាទាធមិពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាធមិផង នឹង
នោឧបាទាធមិផង ទើបកើតឡើងព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹង
ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយានៈផង នឹងខន្ធ ២ ...
ដែលច្រឡំដោយ កាយវិញ្ញាណ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជានោ-
ឧបាទាផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ មោហៈដែល
ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយ

វិចិត្រា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ ... ព្រោះនអាមណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២២] នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នកម្មប្បច្ច័យ គឺនោឧបាទាចេតនា ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ នោឧបាទាធមិ ពឹង
ផ្អែកនឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តក-
ចេតនា ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធជានោឧបាទា ពាហិរៈ... អាហារសម្មជ្ជាន...
ឧតុសម្មជ្ជាន... មហាក្ខត ២ ពឹងផ្អែក នឹងមហាក្ខត ២ ។ ឧបាទាធមិ ពឹង
ផ្អែកនឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺជាខាងក្រៅ...
មានអាហារជាសម្មជ្ជាន... ឧបាទារូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ដែលមាន
រដូវជាសម្មជ្ជាន ។ ឧបាទាធមិក្តី នោឧបាទាធមិក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទាធមិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺពាហិរៈ... អាហារសម្មជ្ជាន... មហាក្ខត
៣ ក្តី ឧបាទារូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងមហាក្ខត ១ ដែលមានរដូវជាសម្មជ្ជាន នឹង
ខន្ធ ២ ... ។ នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាធមិផង នឹងនោឧបាទាធមិ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺនោឧបាទាចេតនា ពឹងផ្អែកនឹង
ពួកខន្ធជានោឧបាទាផង នឹងវត្ថុផង ។ ... ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៣] នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នឈានប្បច្ច័យ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណពឹង
ផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ។ នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទាធមិ ទើប

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

២១៨

កើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពីងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
 ដោយបញ្ចវិញ្ញាណ នឹងខន្ធ ២ ... ពាហិរ... អាហារសម្មជ្ជាន... ឧតុស-
 ម្មជ្ជាន... មហាក្ខត ២ ពីងផ្អែកនឹងមហាក្ខត ២ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
 ឧបាទាធម៌ ពីងផ្អែកនឹងនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ
 ជាខាងក្រៅ... មានអាហារជាសម្មជ្ជាន... មានរដូវជាសម្មជ្ជាន... កងត្តារូប
 ជាឧបាទា ពីងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី
 នោឧបាទាធម៌ក្តី ពីងផ្អែកនឹងនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈា-
 នប្បច្ច័យ គឺពាហិរ... អាហារសម្មជ្ជាន... ឧតុសម្មជ្ជាន... មហាក្ខត ៣ ក្តី
 កងត្តារូប ជាឧបាទាក្តី ពីងផ្អែកនឹងមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ នឹង
 ខន្ធ ២ ... ។ នោឧបាទាធម៌ ពីងផ្អែកនឹងឧបាទាធម៌ផង នឹងនោឧបាទាធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពីងផ្អែកនឹងខន្ធ ១
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ ...
 ព្រោះនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ព្រោះនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង

នមត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ
ចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[២៥] នោឧបាទាធម៌ ច្រឡំនឹងនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ច្រឡំនឹងខន្ធ ១ ជានោឧបាទា ខន្ធ ២ ច្រឡំនឹង
ខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[២៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២៧] នោឧបាទាធម៌ ច្រឡំនឹងនោឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ច្រឡំនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នឹងខន្ធ
២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំនឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
សេចក្តីបង្រួញ ។

[២៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ

១ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២៩] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកហេតុជាទោឧបាទា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង្គន៍ នៃពួកចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបជាទោឧបាទាផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។
នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ជា
នោឧបាទា ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយហេតុប្បច្ច័យ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ផង នៃ
នោឧបាទាធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ជាទោឧបាទា ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង្គន៍ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបជាឧបាទា និងជាទោឧបាទា
ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។

[៣០] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺនូវចក្ក... នូវកាយ ពួករូប ពួករស... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ។ ទោ-
មនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ក ឮនូវសំឡេង ដោយ
ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ រសាយតនៈជា

បច្ច័យនៃជីវាវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកឧបាទាន្ធ ជាបច្ច័យនៃ
 ការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ នឹងអនាគត-
 សញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានមិ ជាបច្ច័យនៃនោ-
 ឧបាទានមិ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលនូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវ
 ឧបាសថកម្ម ហើយពិចារណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញានូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ក្នុង
 កាលមុន ។ បេ ។ អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គ ពិចារណា
 នូវមគ្គ នូវផល... នូវនិព្វាន... និព្វានជាបច្ច័យនៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ
 វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈពិចារណានូវ
 ពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ នូវពួកកិលេសដែលសង្កត់សង្កិនហើយ...
 ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ... នូវពួកនោឧបាទាន្ធថាមិនឡើង ។ បេ ។
 ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយនោឧ-
 បាទានចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានា-
 សញ្ញាយតនៈ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ពួកនោឧបាទាន្ធ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធាណាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិង
 អនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៣១] ឧបាទានមិ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានមិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ

បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គល នូវចក្ខុ... នូវកាយ ពួករូប ពួករស...
ធ្វើនូវវត្ថុ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើ
នូវវត្ថុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
នោឧបាទាធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហ-
ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គល នូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវ
ឧបោសថកម្ម ធ្វើនូវកុសលនោះឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ
រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើត
ឡើង នូវពួកកុសលដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន នូវ
ឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព... នូវផល...
នូវនិព្វាន... និព្វាន ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បុគ្គលនូវពួកជោដ្ឋព្វៈ... ធ្វើនូវពួកនោឧបាទាខន្ធ ឲ្យជាទី
គោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវវត្ថុនោះ ឲ្យជា
ទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនោឧបាទាធិបតិធម៌ ជា
បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាធម៌
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយអធិ-
បតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺនោឧបាទាធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជា
បច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាតាធិបតិ គឺនោឧបាទាធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង

នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបជាឧបាទាននិងជានោឧបាទាផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៣២] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកនោឧបាទាខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកនោឧបាទាខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងនិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[៣៣] ឧបាទាធម៌ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យនិងបកតុបនិស្ស័យ ។បេ។ ឯបកតុបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលនូវចក្ខុសម្បទា... នូវកាយសម្បទា វណ្ណសម្បទា គន្ធសម្បទានិង រសសម្បទា... អាស្រ័យនូវកោជន ហើយឲ្យទាន ។បេ។ បំបែកសង្ឃ ចក្ខុសម្បទា... កាយសម្បទា វណ្ណសម្បទា គន្ធសម្បទា រសសម្បទា... កោជន ជាបច្ច័យនៃសទ្ធា និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តរបនិស្ស័យនិងបកតុបនិស្ស័យ ។បេ។ ឯបកតុបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យទាន ។បេ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើត ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល... នូវសទ្ធា ។បេ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ និងរដូវ... អាស្រ័យនូវសេនា-

សនៈ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជា
បច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៣៤] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺបុគ្គល
នូវចក្ខុ ។ បេ ។ នូវវត្ថុថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញ
នូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ពួនវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ រសាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃជីវាវិញ្ញាណ ។ ឯ
វត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ...
វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកនោឧបាទាធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌
ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត
គឺនូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ផោដ្ឋព្វាយតនៈ
ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧ-
បាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃ
ពួកនោឧបាទាធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី
ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៣៥] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយបច្ច័យជា-
តប្បច្ច័យ បានដល់ បច្ច័យជាត គឺពួកនោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបា-
ទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីស្នូមូល

ផងចុះ បច្ឆាជាត គឺពួកនោឧបាទាន្តជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយនេះ ដែល
 កើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីសួរមូលផងចុះ បច្ឆាជាត គឺ
 ពួកនោឧបាទាន្ត ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដែល
 កើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[៣៦] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនោឧបាទាចេតនា ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ ឯនានាខណិកៈ គឺនោឧបាទា-
 ចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបជានោឧបាទាផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនោឧបាទាចេតនា ជា
 បច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទាដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ... ។ ឯនានាខណិកៈ គឺនោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប
 ជាឧបាទា ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ផង នៃ
 នោឧបាទាធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។
 សហជាត គឺនោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទានិងជានោឧបាទាផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ... ។ ឯនានាខណិកៈ គឺនោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបា-
 កក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបជាឧបាទានិងជានោឧបាទាផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[៣៧] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺវិបាកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នៃខន្ធ ៣ ... ជាបដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

[៣៨] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺកតឡឺង្ការហារ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីស្ករមូលផងចុះ កតឡឺង្ការហារ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាកាយ នេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីស្ករមូលផងចុះ កតឡឺង្ការហារ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺពួកនោឧបាទាអាហារ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានរូប ជានោឧបាទាផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ វារៈ ៣ ក្នុងនោឧបាទាមូលកៈ ជាបដិសន្ធិ ។

[៣៩] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ រូបជីវិតិទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទា ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីស្ករមូលផងចុះ ចក្ខុទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិទ្រិយ... រូបជីវិតិទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ជានោឧបាទា ដោយ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគប្បីស្ករមូលផងចុះ រូបជីវិតិទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃ ពួកកដត្តារូបជាឧបាទា និងជានោឧបាទា ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជា បដិសន្ធិទៀត ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌

ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺចក្ក្រិយក្កិ ចក្ក្រិញ្ញាណក្កិ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែល
ច្រឡំ ដោយចក្ក្រិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិន្ទ្រិយ... ។

[៤០] នោឧបាទាធមិជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធមិ ដោយឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ ... ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបដិសន្ធិ
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[៤១] ឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ
ជាបច្ច័យនៃពួកនោឧបាទាធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ
ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យនៃចក្ក្រិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួក
នោឧបាទាធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃនោឧ-
បាទាធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ ស-
ហជាត គឺពួកនោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទា
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃ
ពួកកដត្តារូប ជានោឧបាទា ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺពួក
នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិជាបច្ច័យនៃឧបាទាធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺនោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
សន្ធិ... ។ ឯបច្ចាជាត គឺពួកនោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយនេះដែល

កើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌
 ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិង
 បច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួកនោឧបាទាធខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប ជាឧបាទានិងជានោឧបាទា ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ... ។ ឯបច្ឆាជាត គឺពួកនោឧបាទាធខន្ធ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយ និង
 នោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៤២] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ កតទ្បិដ្ឋាវហារ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយនេះ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិតិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបជាឧបាទា ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាត បុរេជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធជានោឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេ-
 ជាត គឺនូវចក្ខុជាមិនទៀង ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ កតទ្បិដ្ឋាវហារ ជាបច្ច័យនៃនោ-
 ឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិតិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប
 ជានោឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ផង
 នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។
 កតទ្បិដ្ឋាវហារ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិតិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូបជាឧបាទានិងជានោឧបាទា

ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធមិ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ
ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជា
នោឧបាទាផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
មហាក្កត ១ ជាបច្ច័យនៃមហាក្កត ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បេ។ មហាក្កត
២ ជាបច្ច័យនៃមហាក្កត ២ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
បុរេជាត គឺនូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនឡើង ។ បេ។ ទោមនស្ស កើតឡើង
ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត
គឺពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធមិ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺពួកនោឧបាទាខន្ធ ជា
បច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ... ។ ឯបច្ចាជាត គឺពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយនេះ
ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធមិ
ផង នៃនោឧបាទាធមិផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចា-
ជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ជានោឧបាទា ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃ
ពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាឧបាទានិងជានោឧបាទាផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ នូវខន្ធ
២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ ឯបច្ចាជាត គឺពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ
នៃឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកនោឧបាទាធម៌ក្តី កត-
 ឡឡិវារហារក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត
 គឺពួកនោឧបាទាធម៌ក្តី រូបជីវិតិទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទា
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោឧបា-
 ទាធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ
 និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុ-
 យតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ខន្ធ ១ ជា
 នោឧបាទាធម៌ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធម៌ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺដោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកនោ-
 ឧបាទាធម៌ក្តី ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកនោឧបាទាធម៌ក្តី
 កតឡឡិវារហារក្តី ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 បច្ឆាជាត គឺពួកនោឧបាទាធម៌ក្តី រូបជីវិតិទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប
 ជានោឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត
 អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកនោឧបាទាធម៌ក្តី កតឡឡិវារហារក្តី
 ជាបច្ច័យនៃឧបាទាកាយនិងនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆា-

ជាត គឺពួកនោឧបាទាន្តក្តី រូបជីវិតន្រ្ទិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ជា
ឧបាទាននឹងនោឧបាទា ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

[៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៩ ។

[៤៤] ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌

ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទាធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក្តី នោឧបាទាធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[៤៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៤៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៧] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ អនុលោមមាតិកា
បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ឧបាទានុកៈ ។

ឧបាទានុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៤៨] ឧបាទិន្នធម៌ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហា
ជាដើម កាន់យកហើយ) អាស្រ័យនូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ... ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន

នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ...
 កងត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ អនុបាទិន្នធម៌ (ធម៌
 ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនបានកាន់យកហើយ)
 អាស្រ័យនូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យនូវពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ ។ ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបាទិន្នធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវ
 ឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ... ។ អនុបាទិន្នធម៌
 អាស្រ័យនូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ... អាស្រ័យ
 នូវមហាក្ខត ១ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។
 អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្នធម៌ផង នូវអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ
 ផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[៤៩] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ
 នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ... ។

[៥០] អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យនូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជា
អនុបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ... អាស្រ័យនូវមហាកុត ១ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូបនិង
ឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាកុត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៥១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
សមនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបា-
កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៥២] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន នូវខន្ធ
២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវ
ខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យ
នូវវត្ថុ អាស្រ័យនូវមហាកុត ១ ... កដត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវ

ពួកមហាក្សត អាស្រ័យនូវមហាក្សត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... កដត្តារូប
និងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្សត ។ អនុបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យនូវ
ឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អា-
ស្រ័យនូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាឧបាទិន្ទ ។ ឧបាទិន្ទធម៌ក្តី អនុបាទិន្ទធម៌ក្តី
អាស្រ័យនូវឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ទ នូវខន្ធ ២ ... ។
អនុបាទិន្ទធម៌អាស្រ័យនូវអនុបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទ
នូវខន្ធ ២ ... មហាក្សត ១ ... ចិត្តសមុជ្ជានរូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យ
នូវពួកមហាក្សត ពាហិរ... អាហារសមុជ្ជាន... មហាក្សត ១ មានរដូវជា
សមុជ្ជាន... ឧបាទារូបអាស្រ័យនូវពួកមហាក្សត មោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ អនុបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្ទធម៌ផង នូវអនុបា-
ទិន្ទធម៌ផង ទើបកើតឡើងព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ
នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាឧបាទិន្ទផង នូវពួកមហាក្សតផង ។

[៤៣] ឧបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអារម្មណប្បច្ច័យ គឺក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវពួក ឧបា-
ទិន្ទក្ខន្ធ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ មហាក្សត ១ ... កដត្តារូបនិងឧបាទារូប
អាស្រ័យនូវពួកមហាក្សត មហាក្សត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... កដត្តារូប

និងឧបាទ្យាស អាស្រ័យនូវពួកមហាក្សត ។ អនុបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យនូវ
ឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប
អាស្រ័យនូវពួកឧបាទិន្ទក្ខន្ធ ។ អនុបាទិន្ទធម៌អាស្រ័យនូវអនុបាទិន្ទធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវអនុ-
បាទិន្ទក្ខន្ធ មហាក្សត ១ ... ពាហិរ... អាហារសមុជ្ជាន... មហាក្សត ១ មាន
រដូវជាសមុជ្ជាន... ឧបាទ្យាស អាស្រ័យនូវពួកមហាក្សត ។ អនុបាទិន្ទធម៌
អាស្រ័យនូវឧបាទិន្ទធម៌ផង នូវអនុបាទិន្ទធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទិន្ទក្ខន្ធផង នូវពួក
មហាក្សតផង ។

[៥៤] ឧបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ... ព្រោះនអនន្តរ្យប្បច្ច័យ ព្រោះនសមនន្តរ្យប្បច្ច័យ ព្រោះ
នអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៥៥] ឧបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ទ ក្នុងអរូប នូវ
ខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១
ជាឧបាទិន្ទ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនុបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យនូវឧបា-
ទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ
នូវពួកឧបាទិន្ទក្ខន្ធ ។ អនុបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យនូវអនុបាទិន្ទធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ
មហាក្ខត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនុបាទិន្ន-
ធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្នធម៌ផង នូវអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធផង នូវពួក
មហាក្ខតផង ។ ... ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ព្រោះនអាសាវនប្បច្ច័យ ។

[៥៦] អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យនូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះ
នកម្មប្បច្ច័យ គឺអនុបាទិន្នចេតនា អាស្រ័យនូវពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ពាហិរ...
អាហារសមុដ្ឋាន... ឧតុសមុដ្ឋាន... ។បេ។ ឧបាទារូបអាស្រ័យនូវពួក មហា-
ក្ខត ។

[៥៧] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នវិបាកប្បច្ច័យ គឺមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... កដត្តារូបនិងឧបា-
ទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យនូវអនុបាទិន្នធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ... មហាក្ខត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន
រហូតតទៅ ។

[៥៨] ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអាហារប្បច្ច័យ គឺមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... ។ អនុបាទិន្នធម៌
អាស្រ័យនូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ គឺពាហិរ...
ឧតុសមុដ្ឋាន... ។បេ។

[៥៩] ឧបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺរូបជីវិតន្ត្រិយ អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត របស់ពួកអ-
 សញ្ញាសត្វ ។ អនុបាទិទ្ទធម៌អាស្រ័យនូវអនុបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នតន្ត្រិយប្បច្ច័យ គឺពាហិរៈ... អាហារសមុជ្ជាន... ឧតុសមុជ្ជាន... ។បេ។

[៦០] ឧបាទិទ្ទធម៌អាស្រ័យនូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នឈានប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយបញ្ចវិញ្ញាណ
 នូវខន្ធ ២ ... របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។បេ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យនូវ
 អនុបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺពាហិរៈ... អាហារ-
 សមុជ្ជាន... ឧតុសមុជ្ជាន... ។បេ។

[៦១] ឧបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នមគ្គប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងនហេតុប្បច្ច័យដែរ មោហាៈមិនមានទេ ។ ... ព្រោះ
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៦២] អនុបាទិទ្ទធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ទ ក្នុងអរូប នូវ
 ខន្ធ ២ ... អាស្រ័យនូវមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... ។ អនុបាទិទ្ទ-
 ធម៌ អាស្រ័យនូវអនុបាទិទ្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ទ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ... ពាហិរៈ...
 អាហារសមុជ្ជាន... ឧតុសមុជ្ជាន... ។បេ។ ... ព្រោះនោនត្ថិប្បច្ច័យ ព្រោះ
 នោវិតតប្បច្ច័យ ។

[៦៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអាហារ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៦៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
 នអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោ-
 នតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៦៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
 អនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង

និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈ ដូចជាបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[៦៦] ឧបាទិទ្ធុធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិទ្ធុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ធុ នឹង
 ខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១
 ជាឧបាទិទ្ធុ នឹងខន្ធ ២ ... វត្ថុពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ
 មហាក្ខត ១ ... កដត្តារូបនិងឧបាទារូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ពួក
 ឧបាទិទ្ធុក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិទ្ធុធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិទ្ធុធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកឧបាទិទ្ធុក្នុង
 ពួកអនុបាទិទ្ធុក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ឧបាទិទ្ធុធម៌ក្តី អនុបាទិទ្ធុធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងឧបាទិទ្ធុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
 សមដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ធុ នឹងខន្ធ ២ ... មហាក្ខត ១ ...
 ចិត្តសមដ្ឋានរូបនិងឧបាទារូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ អនុបាទិទ្ធុធម៌ ពឹង

ផ្អែក នឹងអនុបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្ខី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទ នឹងខន្ធ ២ ... មហាក្កត ១ ... ចិត្តសមុជ្ជានុបនិងឧបាទារូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្កត ។ អនុបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្ទធម៌ផង នឹងអនុបាទិន្ទធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺចិត្តសមុជ្ជានុបពឹងផ្អែកនឹងពួកឧបាទិន្ទក្នុងផង នឹងពួកមហាក្កតផង ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។

[៦៧] ឧបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អារម្មណប្បដ្ឋប្បយ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ទ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ពួកឧបាទិន្ទក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អារម្មណប្បដ្ឋប្បយ គឺពួកអនុបាទិន្ទក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអនុបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋប្បយ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទ នឹងខន្ធ ២ ... ។ អនុបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្ទធម៌ផង នឹងអនុបាទិន្ទធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋប្បយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។

[៦៨] អនុបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អធិបតិប្បដ្ឋប្បយ គឺពួកអនុបាទិន្ទក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្ទធម៌ ពឹង

ផ្អែកនឹងអនុបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្នុង
 ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កំ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទ នឹងខន្ធ ២ ... មហាក្កត
 ១ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប ទាំងឧបាទារូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្កត ។ អនុបា-
 ទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្ទធម៌ផង នឹងអនុបាទិន្ទធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទផង នឹង
 វត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៦៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៧០] ឧបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ទ នឹងខន្ធ
 ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បជិសន្តិក្ខណៈ វត្ថុពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ឯពួកខន្ធពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ មហាក្កត ១ ... កដត្តារូបនិងឧបាទារូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្កត
 មហាក្កត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ... ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ
 កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ពួកឧបាទិន្ទក្នុងអហេតុកៈ ពឹង

ផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ឈានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាឧបាទិន្ន
 ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាអនុបាទិន្ន ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបាទិន្នធម៌ក្តី
 ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសមុជ្ឈានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន នឹងខន្ធ ២ ... ។
 អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ឈានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន
 នឹងខន្ធ ២ ... មហាកុត ១ ... ពាហិរៈ... អាហារសមុជ្ឈាន... ឧតុសមុជ្ឈាន...
 មោហាៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែល
 ច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបា-
 ទិន្នធម៌ផង នឹងអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធជាឧបាទិន្នផង នឹងពួកមហាកុតផង
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្នផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ
 ២ ... មោហាៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តី
 បង្រៀម ។

[៧១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤

ក្នុងនសមន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនតន្ត្រី-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ។

[៧២] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បេ។ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងន-
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៧៣] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិគ-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

និស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ចុយវារៈដែរ ។

សំសជ្ជវារៈ

[៧៤] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ប្រឡំនឹងឧបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ប្រឡំនឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ប្រឡំនឹងអនុបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ប្រឡំនឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ ... ។

[៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិបាក ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៧៦] ឧបាទិដ្ឋធម៌ ប្រឡំនឹងឧបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន- ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ប្រឡំនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិដ្ឋ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ។ បេ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ប្រឡំនឹងអនុបាទិដ្ឋធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ប្រឡំនឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជា

អនុបាទិន្ទ នឹងខន្ធ ២ ... មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[៧៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
២ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បី
ធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៧៨] ឧបាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្ទធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ពួកឧបាទិន្ទហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឧបាទិន្ទហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
ពួកកដត្តារូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្ទធម៌ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្ទធម៌
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទិន្ទហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្ទធម៌ផង នៃអនុបាទិន្ទធម៌
ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទិន្ទហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្ទធម៌ ជា

បច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកអនុបាទិន្នហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩] ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ... នូវកាយ ពួករូបជាឧបាទិន្នៈ ពួកគន្លះ ពួករសៈ
ពួកផោដ្ឋព្វៈនិងវត្ថុ... នូវឧបាទិន្នក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
ឡើង កាលកុសលាកុសល រលត់ហើយ វិបាក ក៏កើតឡើង ព្រោះមាន
កុសលាកុសលនោះជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជាឧបាទិន្ន (ជាបច្ច័យ) នៃ
ចក្ខុវិញ្ញាណ គន្លាយតនៈ ជាឧបាទិន្ន (ជាបច្ច័យ) នៃឃានវិញ្ញាណ ។ បេ ។
ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ឧ-
បាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល)
នូវចក្ខុ... នូវកាយ ពួករូបជាឧបាទិន្ន ពួកគន្លះ ពួករសៈ ពួកផោដ្ឋព្វៈនិង
វត្ថុ... នូវពួកខន្ធ ជាឧបាទិន្ន ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង
បុគ្គលឃើញនូវរូប ជាឧបាទិន្ន ដោយទិព្វចក្ខុ ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នក
ប្រកបដោយឧបាទិន្នចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធជាបច្ច័យ
នៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្ស-
តិញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌
ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន...
នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ
រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធនូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង នូវពួក

កុសលដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... ពួកព្រះអរិយៈចេញ
អំពីមគ្គ ហើយពិចារណានូវមគ្គ នូវផល... នូវនិព្វាន... និព្វានជាបច្ច័យនៃ
ការពិចារណានូវគោត្រក្ខ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ... នូវពួក
កិលេសដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... នូវពួកកិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុង
កាលមុន... នូវពួករូបជាអនុបាទិន្ន... នូវពួកសំឡេង... នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ...
នូវពួកខន្ធ ជាអនុបាទិន្ន ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ឃើញ
នូវរូបជាអនុបាទិន្ន ដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវ
ចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយអនុបាទិន្នចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាញ្ញា-
យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកអនុបាទិន្នក្នុង ជា
បច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រិវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
នុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្ម-
ណប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺ (បុគ្គល) ... នូវពួករូបជាអនុបាទិន្ន... នូវពួកសំឡេង... នូវពួក
ផោដ្ឋព្វៈ... នូវពួកអនុបាទិន្នក្នុង ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង
កាលកុសលាកុសលរលត់ហើយ វិបាកកើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសល
នោះជាអារម្មណ៍ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ
អាកិញ្ញាញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ

ជាអនុបាទិន្ន (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ សទ្ធាយតនៈ... ផោដ្ឋព្វាយតនៈ
ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៨០] ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ... នូវកាយ នូវពួករូប
ជាឧបាទិន្ន ពួកគន្លះ ពួករសៈ ពួកផោដ្ឋព្វៈនិងវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយ
ព្រោះធ្វើនូវពួកឧបាទិន្នក្នុង ឲ្យជាទីគោរព រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវហេតុ
នោះឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម
ធ្វើនូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ... ក្នុងកាល
មុន... អំពើឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព
ហើយពិចារណា នូវផល... នូវនិព្វាន... និព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ
មគ្គនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវពួកអនុបាទិន្នរូប... នូវពួកសំឡេង...
នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ... រាគៈធ្វើនូវពួកអនុបាទិន្នក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង
ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌ជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យនៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសម្មដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៨១] ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
ពួកឧបាទិន្នក្នុងមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទិន្នក្នុងក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

បញ្ចវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យនៃវិបាកមនោធាតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ វិបាកមនោ-
 ធាតុជាបច្ច័យនៃវិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធុធម៌
 ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ធុធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺកវន្ត (ជាបច្ច័យ) នៃ
 អារវជួនៈ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ជាបច្ច័យនៃកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិទ្ធុធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ធុធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកអនុបាទិទ្ធុក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទិទ្ធុក្ខន្ធក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកអនុបាទិទ្ធុក្ខន្ធជាបច្ច័យនៃវុជ្ជាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 អនុលោម ជាបច្ច័យនៃគោត្រក្ខុ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 អនុបាទិទ្ធុធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធុធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺអារវជួនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃបញ្ចវិញ្ញាណ ពួកអនុបាទិទ្ធុក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃវុជ្ជាន ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ
 ដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ២ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជា
 បច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៥ ដូចគ្នានឹងនិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុង
 បច្ច័យវារៈដែរ ។

[៨២] ឧបាទិទ្ធុធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធុធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អនន្តរុបនិស្សយនិងបកត្ថុបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្ថុបនិស្សយ គឺ
 កាយិកសុខជាបច្ច័យនៃកាយិកសុខនិងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 កាយិកទុក្ខ... រដូវជាឧបាទិទ្ធុ... ភោជនជាបច្ច័យនៃកាយិកសុខនិងកាយិក-

ទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ កាយិកសុខ... កាយិកទុក្ខ... រដូវ... ភោជន
 ជាបច្ច័យនៃកាយិកសុខនិងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
 ទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេយ ឯបកត្តប-
 និស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវកាយិកសុខ ហើយឲ្យទាន ។ បេយ បំបែក
 សង្ឃ នូវកាយិកទុក្ខ... នូវរដូវជាឧបាទិន្ន... អាស្រ័យនូវភោជន ហើយឲ្យ
 ទាន ។ បេយ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ។ បេយ បំបែកសង្ឃ កាយិកសុខ...
 កាយិកទុក្ខ... រដូវ... ភោជនជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេយ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ
 និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 អនុបាទិន្នធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ
 អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេយ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល
 អាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យទាន ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ សីល ។ បេយ
 នូវសេចក្តីប្រាថ្នា... នូវរដូវ... នូវភោជន... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈហើយឲ្យ
 ទាន ។ បេយ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេយ សេចក្តីប្រាថ្នា... រដូវ... ភោជន...
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេយ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គនិងផលសមា-
 បត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេយ
 ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយញ៉ាំងខ្លួនឲ្យក្តៅ ឲ្យ
 ក្តៅសព្វ ការស្វែងរក... សីល ។ បេយ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា... នូវរដូវ... នូវ

កោជន... បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយញ៉ាំងខ្លួនឲ្យក្តៅ ឲ្យក្តៅសព្វ
ការស្វែងរក... សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយិកសុខនិងកា-
យិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ កុសលាកុសលកម្ម ជាបច្ច័យនៃវិបាក
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៨៣] ឧបាទិទ្ធុធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធុធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាតគឺ (បុគ្គល)
នូវចក្ខុ... នូវកាយ នូវពួករូបជាឧបាទិទ្ធុ ពួកគន្លះ ពួកផោដ្ឋព្វៈ... ។ បេ ។ នូវ
វត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស... កាលកុសលាកុសល រលត់ហើយ
វិបាកកើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសលនោះជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជា
ឧបាទិទ្ធុ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ គន្លាយតនៈ... ផោដ្ឋព្វាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ
វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទិទ្ធុក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធុធម៌ ជា
បច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ធុធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត
និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ... នូវកាយ
នូវពួករូប ជាឧបាទិទ្ធុ ពួកគន្លះ ពួករសៈ ពួកផោដ្ឋព្វៈ... នូវវត្ថុ ថាមិន
ទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបជាឧបាទិទ្ធុ ដោយ
ទិព្វចក្ខុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកអនុបាទិទ្ធុក្នុង ដោយបុរេជា-
តប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិទ្ធុធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ធុធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ

បានដល់ អារម្មណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវពួករូប ជាអនុបាទិទ្ធិ... នូវ
 ពួកសំឡេង... នូវពួកក្លិន... នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង ឃើញនូវរូប ជាអនុបាទិទ្ធិ ដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ ។ អនុបាទិទ្ធិធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធិធម៌ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវពួករូប ជា
 អនុបាទិទ្ធិ... នូវពួកគន្លះ... នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង កាលកុសលាកុសល រលត់ហើយ វិបាកកើតឡើង ព្រោះ
 កុសលាកុសល នោះជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិទ្ធិ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ សទ្ធាយតនៈ... ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទិទ្ធិក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទិទ្ធិធម៌ក្តី អនុបាទិទ្ធិធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធិធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិទ្ធិក្តី
 វត្ថុក្តី ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទិទ្ធិក្នុង ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ រូបាយតនៈជាអនុបាទិទ្ធិក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 សទ្ធាយតនៈក្តី... ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធិធម៌ក្តី អនុបាទិទ្ធិធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃអនុបាទិទ្ធិធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និង
 វត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិទ្ធិក្តី វត្ថុក្តី ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី
 ជាបច្ច័យនៃពួកអនុបាទិទ្ធិក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៨៤] ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់ បច្ឆាជាត គឺពួកឧបាទិទ្ទក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ទកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ទធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់ បច្ឆាជាត គឺពួកឧបាទិទ្ទក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ទកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ទធម៌ផង នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ផង ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ទធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ អនុបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ទធម៌ផង នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ផង ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៨៥] អនុបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ទធម៌ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[៨៦] ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺឧបាទិទ្ទចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ឧបាទិទ្ទចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ទធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺឧបាទិទ្ទចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្ពុជ្ជានុរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ទធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ទធម៌ផង នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺឧបាទិទ្ទចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ

ពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 អនុបាទិន្នធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺអនុបាទិន្នចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌
 ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ នានាខណិកៈ គឺ
 អនុបាទិន្នចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។

[៨៧] ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ
 ឧបាទិន្នក្ខន្ធ ១ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ក្នុងឧបាទិន្នមូលកៈ មានវារៈ ៣ ។
 អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺអនុបាទិន្នក្ខន្ធ
 ១ ជាវិបាក ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយវិបា-
 កប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។

[៨៨] ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកអាហារជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ កតឡឺង្ការាហារ ជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នកាយនេះ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអា-
 ហារប្បច្ច័យ គឺពួកអាហារជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប កត-
 ឡឺង្ការាហារជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ផង នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយអាហា-
 រប្បច្ច័យ គឺពួកអាហារ ជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ

ពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន កតឡើងរាហារជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែលជាឧបាទិដ្ឋន្ត
និងជាអនុបាទិដ្ឋន្ត ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋន្តធម៌ជាបច្ច័យនៃអនុបា-
ទិដ្ឋន្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺពួកអាហារជាអនុបាទិដ្ឋន្ត ជាបច្ច័យនៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយអាហារប្បច្ច័យ កត-
ឡើងរាហារ ជាអនុបាទិដ្ឋន្តជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋន្តកាយនេះ ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋន្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
កតឡើងរាហារ ជាអនុបាទិដ្ឋន្ត ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋន្តកាយនេះ ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋន្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ផង នៃអនុបាទិដ្ឋន្តធម៌ផង
ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺកតឡើងរាហារ ជាអនុបាទិដ្ឋន្ត ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ
ជាឧបាទិដ្ឋន្តនិងជាអនុបាទិដ្ឋន្ត ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ក្តី អនុបា-
ទិដ្ឋន្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺកតឡើងរាហារ
ជាឧបាទិដ្ឋន្តក្តី ជាអនុបាទិដ្ឋន្តក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះជាឧបាទិដ្ឋន្ត ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋន្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិដ្ឋន្តធម៌ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ គឺកតឡើងរាហារ ជាឧបាទិដ្ឋន្តក្តី ជាអនុបាទិដ្ឋន្តក្តី ជាបច្ច័យនៃ
កាយនេះជាអនុបាទិដ្ឋន្ត ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ក្តី អនុបាទិដ្ឋន្តធម៌
ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ផង នៃអនុបាទិដ្ឋន្តធម៌ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
កតឡើងរាហារ ជាឧបាទិដ្ឋន្តក្តី ជាអនុបាទិដ្ឋន្តក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ជា
ឧបាទិដ្ឋន្តនិងជាអនុបាទិដ្ឋន្ត ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[៤៧] ឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋន្តធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ

ពួកតន្ត្រីយជាឧបាទិដ្ឋាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកតន្ត្រីយជាឧបាទិដ្ឋាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុតន្ត្រីយ (ជាបច្ច័យ) នៃ ចក្ខុវិញ្ញាណ កាយតន្ត្រីយ... រូបជីវិតតន្ត្រីយ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយ តន្ត្រីយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិដ្ឋានធម៌ ។ បេ ។ ក្នុងឧបា- ទិដ្ឋានមូលកៈ មានវារៈ ៣ រូបជីវិតតន្ត្រីយនៃវារៈទី ១ មិនមានក្នុងពួកវារៈដទៃ ទេ ។ អនុបាទិដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិដ្ឋានធម៌ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ គឺ ពួកតន្ត្រីយ ជាអនុបាទិដ្ឋាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត- សម្បដ្ឋានរូបផង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ។

[៧០] ឧបាទិដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋានធម៌ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ ... ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយ សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៧១] ឧបាទិដ្ឋានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចុប្បន្នជាត ។ សហជាត គឺក្នុងខណៈនៃ បដិសន្ធិ ពួកឧបាទិដ្ឋានក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ពួកខន្ធជាបច្ច័យនៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដោយ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺចក្ខុយានតនៈ ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ កា- យាយានតនៈ ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទិដ្ឋានក្ខន្ធ ដោយ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចុប្បន្នជាត គឺពួកឧបាទិដ្ឋានក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋានកាយ

នេះដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ជាបច្ច័យនៃអនុបា-
 ទិដ្ឋធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ច្រាជាត ។
 សហជាត គឺពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកអនុបាទិដ្ឋក្ខន្ធផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ច្រាជាត គឺពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិដ្ឋកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋធម៌ផង នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ផង ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បច្ច្រាជាត គឺពួកឧបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ
 ជាឧបាទិដ្ឋនិងជាអនុបាទិដ្ឋ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អនុ-
 បាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ ស-
 ហជាតនិងបច្ច្រាជាត ។ សហជាត គឺពួកអនុបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ច្រាជាត គឺពួកអនុបាទិដ្ឋក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិដ្ឋកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 បច្ច្រាជាត គឺពួកអនុបាទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋធម៌ផង នៃ
 អនុបាទិដ្ឋធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បច្ច្រាជាត គឺពួកអនុ-
 បាទិដ្ឋក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ជាឧបាទិដ្ឋនិងជាអនុបាទិដ្ឋ ដែលកើតមុន
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៧២] ឧបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន ដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្រ្ទិយ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ដូចយ៉ាងបទ ដែលលោកតម្កល់ទុកហើយ បណ្ឌិតគប្បីចែកឲ្យបរិបូណ៌ចុះ ។ ឧបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិទ្ធធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាតនិងអាហារ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ដូចយ៉ាងបទដែល លោកតម្កល់ទុកហើយ បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ ឧបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យនៃ ឧបាទិទ្ធធម៌ផង នៃអនុបាទិទ្ធធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បច្ឆាជាតនិងអាហារ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ដូចយ៉ាងបទ ដែលលោកតម្កល់ ទុកហើយ បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ អនុបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនុបា- ទិទ្ធធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាតនិង អាហារ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ដូចយ៉ាងបទ ដែលលោកតម្កល់ទុកហើយ បណ្ឌិតគប្បីចែកចុះ ។ អនុបាទិទ្ធធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត បច្ឆាជាតនិងអាហារ ។ បុរេជាត គឺ (បុគ្គលឃើញ) នូវពួករូបជាអនុបាទិទ្ធ ដែលកើតមុន... នូវពួកសំឡេង... នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង កាលកុសលាកុសលរលត់ហើយ វិបាកកើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសលនោះ ជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិទ្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ បច្ឆាជាត គឺពួកអនុបាទិទ្ធក្នុង ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ កតឡើងរាហារជាអនុបាទិទ្ធ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិទ្ធកាយនេះ ដោយ

អត្ថិប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ផង នៃអនុបាទិន្នធម៌
 ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ បច្ចាជាតនិងអាហារ ។ បច្ចាជាត គឺ
 ពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ជាឧបាទិន្ននិងជាអនុបាទិន្ន ដែល
 កើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ កតឡើងរាហារជាអនុបាទិន្ន ជាបច្ច័យនៃកាយ
 នេះជាឧបាទិន្ននិងជាអនុបាទិន្ន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបា-
 ទិន្នធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត
 បច្ចាជាត អាហារនិងត្រ័យ ។ បុរេជាត គឺរូបាយតនៈជាអនុបាទិន្នក្តី វត្ថុក្តី
 ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបា-
 យតនៈ ជាអនុបាទិន្នក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាអនុបាទិន្នក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយវិញ្ញាណ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធក្តី កតឡើងរាហារ ជា
 អនុបាទិន្នក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទិន្នកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត
 គឺពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធក្តី រូបជីវិត្រ័យក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបាទិន្នធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នធម៌
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាតនិងអាហារ ។
 សហជាត គឺពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្ពុជានរូប
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 ខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ បុរេជាត គឺរូបាយតនៈជាអនុបា-
 ទិន្នក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ

ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកអនុបាទិន្នក្តី ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ
 ពួកឧបាទិន្នក្តី កតទ្បិញ្ញាវហារជាអនុបាទិន្នក្តី ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិន្នកាយ
 នេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបាទិន្នធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបា-
 ទិន្នធម៌ផង នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ អាហារ គឺ
 កតទ្បិញ្ញាវហារ ជាឧបាទិន្នក្តី ជាអនុបាទិន្នក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ជា
 ឧបាទិន្ននិងជាអនុបាទិន្ន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្ថិប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

ឧបាទិដ្ឋានិក្ខិ អនុបាទិដ្ឋានិក្ខិ ជាបច្ច័យនៃអនុបាទិដ្ឋានិក្ខិ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋានិក្ខិ អនុបាទិដ្ឋានិក្ខិ ជាបច្ច័យនៃឧបាទិដ្ឋានិក្ខិ នៃអនុបាទិដ្ឋានិក្ខិ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[៧៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៧៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ បេ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៧៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ... ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ឧបាទិដ្ឋានិក្ខិ ។

ឧបាទានទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[៩៨] ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ គឺកាមុបាទាន អាស្រ័យនូវទិដ្ឋុបាទាន ទិដ្ឋុបាទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន កាមុបាទាន អាស្រ័យនូវសីលព្វតុបាទាន សីលព្វតុបាទាន អាស្រ័យនូវកាមុបាទាន កាមុបាទានអាស្រ័យនូវអត្តវាទុបាទាន អត្តវាទុបា- ទានអាស្រ័យនូវកាមុបាទាន ។ នោឧបាទានធម៌ (ធម៌មិនមែនជាឧបាទាន) អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្ប- យុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវពួកឧបាទាន ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺកាមុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវទិដ្ឋុ- បាទាន កាមុបាទាន... ។ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើជាចក្កៈទាំងអស់ចុះ ។ នោឧបា- ទានធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប កដត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ ឧបាទានធម៌អាស្រ័យនូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទាន អាស្រ័យនូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧ-

បុព្វបទធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ពួកឧបាទានក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទានក្នុង ១ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ។ ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ គឺកាមុបាទាន អាស្រ័យនូវទិដ្ឋុបាទានផង នូវពួកសម្បយុត្ត- កក្ខន្ធផង ។ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើជាចក្កៈទាំងអស់ចុះ ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទានក្នុង ១ ផង នូវ ឧបាទានផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវឧបាទានផង នូវ នោឧបាទានផង នូវពួកមហាក្ខតផង ពួកនោឧបាទានក្នុងអាស្រ័យនូវឧបាទាន ផង នូវវត្ថុផង ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី កាមុបាទានក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទានក្នុង ១ ផង នូវ ទិដ្ឋុបាទានផង នូវខន្ធ ២ ... ។ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។

[៩៩] ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ អារម្មណប្បច្ច័យ គឺបញ្ញាទាំង ៩ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ឯរូប បណ្ឌិតគប្បីដក ចោលចេញ ។

[១០០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន

វារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១០១] នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវនោឧបាទានក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មហាក្កត ១ ... ចិត្តសមុជ្ជានរូប កដត្តារូបនិងឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្កត ពាហិរៈ... អាហារសមុជ្ជាន... ឧត្តសមុជ្ជាន... ។ បេ។ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

[១០២] នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទាន ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យនូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកនោឧបាទានក្នុង កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកនោឧបាទានក្នុង ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាក្កត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទានក្នុងផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទានផង នូវពួកមហាក្កតផង ។ ... ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ ព្រោះនអ-

នន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ។ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១០៣] ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប កាមុបាទានអាស្រ័យនូវអត្តវាទុបាទាន អត្តវា-
ទុបាទានអាស្រ័យនូវកាមុបាទាន ។ នោឧបាទានធម៌អាស្រ័យនូវឧបាទានធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវ
ពួកឧបាទាន ក្នុងអរូប ចិត្តសមុជ្ជនរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទាន ។ សេចក្តី
បង្រួញ ។ បញ្ញាទាំង ៧ ឧបាទានទាំង ២ ក្នុងអរូប ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[១០៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ។ បេ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោ-
នតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង

នអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យមានវារៈ ៩ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យមានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៦] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ... ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ បណ្ឌិតកាលចែក គប្បីធ្វើថា កាមុបាទាន កើតជាមួយនឹងទិដ្ឋុបាទានចុះ ។

បច្ច័យវារៈ

[១០៧] ឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ គឺកាមុបាទាន ពឹងផ្អែកនឹងទិដ្ឋុបាទាន ។ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នា នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទានធម៌ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមជ្ឈានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹង នោឧបាទានក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកមហាក្ខតខាងក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ រហូតដល់ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន ពឹងផ្អែកនឹងពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ពួកឧបាទាន ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទានធម៌ ទើបកើត

ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ពួកឧបាទានក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទានក្នុង ១ នឹងខន្ធ ២ ... ពួកឧបាទានពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុជានុប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្កត ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុង ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺកាមុបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងទិដ្ឋុបាទានផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ទិដ្ឋុបាទាន ពឹងផ្អែកនឹងកាមុបាទានផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ។ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ កាមុបាទាន ពឹងផ្អែកនឹងទិដ្ឋុបាទានផង នឹងវត្ថុផង ។ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើជាចក្កៈ ចុះ ។ នោឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានក្នុង ១ ផង នឹងឧបាទានផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ បណ្ឌិតគប្បី ធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ ចិត្តសមុជានុបពឹងផ្អែកនឹងពួកឧបាទានផង នឹងពួកមហាក្កត ផង ពួកនោឧបាទានក្នុង ពឹងផ្អែកនឹងពួកឧបាទានផង នឹងវត្ថុផង ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនោឧបាទានធម៌ ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី កាមុបាទានក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទានក្នុង ១ ផង នឹងទិដ្ឋុបាទានផង ។ ចក្កៈ ។ កាមុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ពឹងផ្អែកនឹងទិដ្ឋុបាទានផង នឹង វត្ថុផង ។ ចក្កៈ ។ ... ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺអាយតនៈ ៥ ក្តី វត្ថុក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ និងក្នុងនោឧបាទានមូលកៈចុះ ។

[១០៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៩] នោឧបាទានធម៌ តឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺតឹងផ្អែកនឹងនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ ក្នុង
អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ ចក្ខុវិញ្ញាណ តឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ រហូតដល់
ពួកអសញ្ញាសត្វ កាយវិញ្ញាណតឹងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ
ជាអហេតុកៈ តឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ តឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
នឹងវត្ថុផង ។

[១១០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។
សេចក្តីបង្រួញ ។ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[១១១] ឧបាទានធម៌ ច្រឡំនឹងឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ

ហេតុប្បច្ច័យ គឺកាមុបាទាន ប្រឡំនឹងទិដ្ឋបាទាន ទិដ្ឋបាទានប្រឡំនឹងកាមុ-
បាទាន ។ ចក្កៈ ។ ប្រស្នាទាំង ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

[១១២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១១៣] នោឧបាទានធម៌ ប្រឡំនឹងនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ប្រឡំនឹងនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ
នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មោហៈ ដែលប្រឡំដោយ
វិចិកិត្តា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ប្រឡំនឹងពួកខន្ធដែលប្រឡំដោយវិចិកិត្តា ប្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១១៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បី

ធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[១១៥] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានហេតុជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ចុះ ពួកឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទាន ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជា បច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនោឧបាទានហេតុ ជា បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ។ បេ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយ ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនោឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកនោឧបាទានហេតុ ជា បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ ឧបាទានធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានហេតុក្តី ពួកនោឧបាទានហេតុ ក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុក្តី ពួកនោឧបាទានហេតុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក

សម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុក្តី ពួកនោឧបាទានហេតុក្តី ជាបច្ច័យនៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១៦] ឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺពួកឧបាទាន ប្រារព្ធនូវពួកឧបាទាន ទើបកើតឡើង ។ វារៈ ៣ បណ្ឌិត
គប្បីប្រារព្ធធ្វើចុះ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ពិចារ-
ណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធនូវកុសលនោះ... ទិដ្ឋិ
វិចិត្តា ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្សកើតឡើង នូវពួកកុសលដែលសន្សំហើយ
ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន ពិចារណានូវឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
អំពីមគ្គ ពិចារណានូវមគ្គ នូវផល... ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន
ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) នូវពួកនោឧបាទាន នូវពួក
កិលេសដែលលះបង់ហើយ... ពិចារណានូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិន
ហើយ នូវពួកកិលេសដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
នូវពួកនោឧបាទានក្នុង ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ឃើញនូវ
រូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល
អ្នកប្រកបដោយនោឧបាទានចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញា-

យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញាយតនៈ អាកិញ្ញាញាយតនៈ... រូបា-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញាយតនៈ... ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវា-
 សានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិងអនាគត្ថសញ្ញាណ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺបុគ្គលនូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 ចំពោះកុសលនោះ រាគៈប្រារព្ធនូវកុសលនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង
 នូវពួកកុសលដែលសន្សំហើយក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... នូវចក្ខុ... នូវ
 វត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយចំពោះពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ រាគៈប្រារព្ធនូវខន្ធនោះ
 ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃ
 នោឧបាទានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលនូវទាន... នូវសីល...
 នូវឧបោសថកម្ម... នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... អំពី
 ឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ
 ពួកឧបាទានក្ខន្ធក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ប្រារព្ធនូវខន្ធនោះ ទើបកើតឡើង ។
 ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ បណ្ឌិតគប្បីប្រារព្ធធ្វើនូវវារៈ ៣ ចុះ ។

[១១៧] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកឧបាទានធ្វើនូវពួកឧបាទាន ឲ្យជាទីគោរព
 ទើបកើតឡើង ។ មានវារៈ ៣ បានដល់ អារម្មណាធិបតិហ្នឹងឯង ។

នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន
 នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន ធ្វើនូវឈាន
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពី
 មគ្គ (ធ្វើ) នូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព... នូវផល... ធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទី
 គោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ ឯ
 សហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌ជានោឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសម្ពុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌
 ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ
 និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលនូវទាន... នូវសីល... ធ្វើ
 នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកុសលនោះ រាគៈធ្វើនូវ
 ពួកខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ ក្នុងកាលមុន... អំពី
 ឈាន... នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈធ្វើនូវខន្ធនោះឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌ជានោឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
 កឧបាទាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌
 ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ

និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលនូវទាន... នូវសីល... នូវ
 ឧបាសថកម្ម... ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួក
 នោឧបាទានក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ពួកឧបាទានក្ខី សម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី ធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ សហជាតា-
 ធិបតិ គឺអធិបតិធម៌ ជានោឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
 ពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច័យ ។ ឧបា-
 ទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច័យ
 គឺមានវារៈ ៣ ។ ឯអារម្មណាធិបតិ បណ្ឌិតគប្បីប្រារព្ធធ្វើនូវវារៈ ៣ ឲ្យនៅ
 ជាអារម្មណាធិបតិដដែល ។

[១១៨] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច័យ
 គឺពួកឧបាទានមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច័យ ។
 មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច័យ ឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្ត-
 រប្បច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួក
 ឧបាទាននិងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច័យ ។ នោឧបា-
 ទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច័យ គឺពួកនោឧបា-
 ទានក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកនោឧបាទានក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច័យ
 អនុលោម ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូនិងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច័យ ។
 នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច័យ គឺពួកនោ-

ឧបាទានក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវជ្ជនៈជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទាន និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវជ្ជនៈជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានផង នៃពួក សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្ប- យុត្តកក្ខន្ធក្តីមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានក្តី សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តីមុនៗ ជាបច្ច័យនៃ ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកឧបាទានក្តី សម្ប- យុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យនៃវុជ្ជាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បី ធ្វើចុះ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តីមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទាន និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ សមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ ដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[១១៩] ឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អាវម្មណ្យបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយនិងបកត្ថបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺពួកឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទាន ដោយឧបនិស្ស-

យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ
 និវបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា
 ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់
 ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ នូវបញ្ញា... នូវរាគៈ ។ បេ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា... អា-
 ស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយល្អចយកនូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ កុហក...
 នូវពាក្យញុះញង់... ឲ្យនូវទាន ។ បេ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ដំឡើង
 មានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ អាស្រ័យនូវសីល... នូវរាគៈ... នូវសេចក្តីប្រាថ្នា... អា-
 ស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា ដំឡើង
 មានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ នូវទ្រព្យដែល
 គេមិនបានឲ្យ... កុហក... នូវពាក្យញុះញង់... នូវពាក្យអាក្រក់... នូវពាក្យ
 រោយរាយ... នូវទីត... នូវការឆក់យកទ្រព្យគេ... នូវការបួន់យកទ្រព្យក្នុង
 ផ្ទះមួយ... ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នា... នូវប្រពន្ធអ្នកដទៃ... នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក...
 នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម... សទ្ធា ។ បេ សេនាសនៈជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទាន
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ បុគ្គលអាស្រ័យនូវ
 សទ្ធា ហើយដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ អាស្រ័យនូវ

សេនាសនៈ ហើយលួចយកនូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ កុហក... នូវពាក្យ
 ញុះញង់... នូវពាក្យអាក្រក់... នូវពាក្យរោយរាយ... នូវទឹត... នូវការឆក់
 យកទ្រព្យគេ... នូវការប្លន់យកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយ... ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នា... នូវប្រពន្ធ
 អ្នកដទៃ... នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក... នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម... សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបា-
 ទានធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តរ-
 បនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២០] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ៍បុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ៍បុរេ-
 ជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
 ឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានក្ខន្ធ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ
 (បុគ្គល) នឹងចក្ខុ... ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ រាគៈប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ
 ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទាន ដោយ

បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោ-
 ឧបាទានធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និង
 វត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នឹងចក្ខុ... ត្រេកអរ
 រីករាយនឹងវត្ថុ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ប្រារព្ធរូបវត្ថុនោះ ទើប
 កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានផង នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១២១] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយបច្ច័យជា-
 តប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ...
 ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[១២២] នោឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនោឧបាទានចេតនា ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ឯនានាខណិកៈ គឺនោឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួក
 កដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺនោឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោ-
 ឧបាទានធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺនោឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក

សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ។

[១២៣] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយវិបុ-
កប្បច្ច័យ គឺនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ជាវិបុក ។ បេ។ វារៈ ១ ។

[១២៤] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអាហារ-
រូបច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ កតទ្បិញ្ញាហារតៃ ១ គត់ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
តន្រ្តិយប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ រូបជីវិតន្រ្តិយតៃ ១ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
ឈានប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ។

[១២៥] ឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺពួក
អង្គមគ្គជាឧបាទានជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ។
បញ្ញា ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើដោយហេតុនេះចុះ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១២៦] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួកឧបាទាន
ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺពួក
ឧបាទានដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យនៃកាយនេះដែលកើតមុន ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រ្តញ ។
នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់

បុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទាន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបា-
 ទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានផង នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទាន-
 ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហ-
 ជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ
 ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១២៧] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ
 ទិដ្ឋុបាទានជាបច្ច័យនៃកាមុបាទាន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។ ឧបាទាន-
 ធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
 និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួកឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺពួក
 ឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
 ទានធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបង្រៀន ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នោឧបាទានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត
 អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ នោឧបា-

ទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
នឹងបុរេជាត ។ សហជាតដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យដែរ ឯបុរេជាត ដូចគ្នា
នឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ នៅឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃ
នោះឧបាទានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនឹងបុរេជាត ។
សេចក្តីបង្រួញ ។ សហជាតដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យដែរ បុរេជាតដូចគ្នា
នឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិតគប្បីចែកចុះ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នៅឧបាទាន-
ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនឹង
បុរេជាត ។ សហជាត គឺទិដ្ឋុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យនៃ
កាមុបាទាន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។ សហជាត គឺទិដ្ឋុបាទានក្តី វត្ថុក្តី
ជាបច្ច័យនៃកាមុបាទាន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នៅ-
ឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោះឧបាទានធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត បុរេជាត បច្ច័យជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺនោះ-
ឧបាទានក្ខន្ធ ១ ក្តី ពួកឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្ត-
សមុជ្ជានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ សហជាត គឺពួកឧបាទាន
ក្តី ពួកមហាកុត្តក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
សហជាត គឺពួកឧបាទានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកនោះឧបាទានក្ខន្ធ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ
នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកឧបាទាន
ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កពទ្ធិង្គារាហារក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយ

អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី រូបជីវិត្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ក្តី ទិដ្ឋុបាទានក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃកាមុបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ ចក្កៈ ។ សហជាត គឺទិដ្ឋុបាទានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃកាមុបាទានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។

[១២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ

៧ ។

[១២៧] ឧបាទានធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបា-
 ទានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោឧបា-
 ទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី
 នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌

ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបា-
ទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

[១៣១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៣២] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ ...
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ឧបាទានទុកៈ ។

ឧបាទានីយទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៣៣] ឧបាទានីយធម៌ (ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន) អាស្រ័យ
នូវឧបាទានីយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
សមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានីយក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យ
នូវពួកខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាកុត ១ ... ។

លោកិយទុក្ខៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ (ឧបាទានីយទុក្ខៈ) យ៉ាង
នោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យប្លែកៗគ្នាទេ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៣៤] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ (ធម៌ប្រកបដោយឧបាទាន) អា-
ស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ
៣ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទាន-
វិប្បយុត្តធម៌ (ធម៌ដែលប្រាសចាកឧបាទាន) អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ
នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ លោកៈក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទាន-
សម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១
ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ
២ ... ចិត្តសមុជានុប អាស្រ័យនូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ខន្ធ ៣ ក្តី
កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ នូវខន្ធ
២ ... វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ឯពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ... ។
ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវលោកៈ ដែលប្រាស
ចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវ
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្ត-
ក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី អាស្រ័យនូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។
ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទាន-
វិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវ
ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង នូវ
ខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង
នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តស-
មុជានុប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង

ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ
 ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ
 ២ ... ។

[១៣៥] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវឧបាទាន
 សម្បយុត្តក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវ
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺលោកៈ
 អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូបអាស្រ័យនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង វត្ថុ
 អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តក្នុង អាស្រ័យនូវលោកៈ ដែលប្រាស

ចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង
នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈ
ផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៣៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា-
កប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៣៧] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ
នូវឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ
រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ

ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១៣៨] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួក ឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្ប- យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា- ស្រ័យនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវលោកៈដែល ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាន- វិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធផង នូវពួកមហាកុតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា- ស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈ ផង ។ ... ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ នអន្តរាប្បច្ច័យ នសមន្តរាប្បច្ច័យ និង នឧបនិសរុយប្បច្ច័យ ។

[១៣៩] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវ ឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប លោកៈអាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ចិត្ត- សមុដ្ឋានរូបអាស្រ័យនូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌

ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នូវខន្ធ ២ ... ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ១
នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ
រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទាន-
វិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប ពួកសម្ប-
យុត្តក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវលោកៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែល
ច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទាន-
វិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប
អាស្រ័យនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈ
ផង ។ ... ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យនិងនអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[១៤០] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌

ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវពួក
 ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ
 នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ពាហិរ... អាហារសម្បដ្ឋាន... ឧតុសម្បដ្ឋាន... ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវលោកៈ ដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង
 នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺសម្ប-
 យុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[១៤១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ

៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាងក្រៅនេះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នា
នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុយវារៈ

[១៤២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ... រហូតដល់ពួកមហា-
កុតខាងក្នុង ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ លោកៈ ដែលប្រាស
ចាកទិដ្ឋិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទាន
វិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ
ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងលោកៈ ដែលប្រាសចាក
ទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងឧបា-
ទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺពួកឧបាទានសម្ប-
យុត្តក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាកុត ពួក
សម្បយុត្តក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងលោកៈ ដែលប្រាសចាក
ទិដ្ឋិ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹង
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺខន្ធ ៣ ពឹង

ផ្អែកនឹងឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ពីងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងលោកៈ ផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ពីងផ្អែកនឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្មជានរូប ពីងផ្អែកនឹងពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្កត ផង ចិត្តសម្មជានរូប ពីងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាស ចាកទិដ្ឋិផង នឹងលោកៈផង លោកៈពីងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ លោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងវត្ថុផង ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពីងផ្អែកនឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពីងផ្អែក នឹង ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសម្មជានរូប ពីងផ្អែកនឹងពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្កតផង ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី ពីងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ វិញ្ញាណទាំង ៥ ក្នុង អារម្មណប្បច្ច័យ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។

[១៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៤៤] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពឹងផ្អែកនឹងឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង ១ ជា
 អហេតុកៈ... រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយានៈ
 នឹងកាយាយានៈ... ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ
 មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែល
 ច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៤៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបា-
 កប្បច្ច័យមានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យមានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ
 ចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[១៤៦] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំនឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើប

កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺច្រឡំនឹងឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ... មាន
 វារៈ ៣ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំនឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺអរូបដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ច្រឡំនឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺអរូប ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំនឹងឧបា-
 ទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺអរូបដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៤៨] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំនឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៤៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ការរាប់

ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[១៥០] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ពួកហេតុដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃលោកៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ពួកហេតុដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ លោកៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ

ចុះ លោកៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួក
 ចិត្តសម្មជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺមោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ
 មោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយលោភៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកចិត្តសម្មជានុរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយ
 លោភៈ តៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង ពួកចិត្តស-
 ម្មជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥១] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី លោភៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។
 មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោភៈ តៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ក្តី លោភៈក្តី កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ (បុគ្គល) ឲ្យនូវទាន... នូវសីល... នូវឧបាសថកម្ម ។ បេ។ នូវពួក

កុសលដែលសន្សំលើហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈានហើយពិចារណា
នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ប្រារព្ធនូវកុសល
នោះ... វិចិត្តិច្ឆា... ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្សរបស់បុគ្គល អ្នកមានសេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយ ព្រោះតែលះបង់ឈាន កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ
ហើយពិចារណានូវមគ្គ នូវផល... ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជា
បច្ច័យនៃការពិចារណានូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអារម្ម-
ណាប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកិលេស
ដែលលះបង់ហើយ... នូវពួកកិលេសដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... ក្នុងកាល
មុន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ឃើញច្បាស់នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធផង្គ នូវ
លោកៈផង ថាមិនទៀង... ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាសចាក
ទិដ្ឋិ ប្រារព្ធនូវខន្ធនោះ... វិចិត្តិច្ឆា... ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្ស... ដំណើរទាំង
អស់ មានបរិបូណ៌ (តាំងអំពីឃើញរូប) ដោយទិព្វចក្ខុ រហូតដល់កាយ-
វិញ្ញាណ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធផង្គ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ
ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និង
អនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជា
បច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) ឲ្យ
នូវទាន... ។ បេ ។ នូវឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយនឹងពួក
ឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធផង្គ នឹងលោកៈផង រាគៈប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ ទើបកើត
ឡើង ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្ត-

ធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវចក្ក... នូវ
 វត្ថុ... ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងផង នូវលោកៈផង ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈ
 ផង ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងក្តី លោកៈក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង
 នូវលោកៈផង ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។

[១៥២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អា-
 រម្មណាធិបតិ គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកឧបា-
 ទានសម្បយុត្តក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺឧបាទានសម្ប-
 យុត្តាធិបតិជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តក្នុង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ
 អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ អារម្មណាធិបតិ
 គឺលោកៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង
 ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺឧបាទានសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ

នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ អធិបតិដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃលោកៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺឧបាទានសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ អធិបតិដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិគឺ (បុគ្គល) នូវទាន... នូវសីល ។ បេយ ចេញអំពីឈាន ហើយធ្វើនូវឈានឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអររីករាយ រាគៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ធ្វើនូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ បេយ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ បេយ ឯសហជាតាធិបតិ គឺឧបាទានវិប្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ជាបច្ច័យ

នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ
 គី (បុគ្គល) ឲ្យនូវទាន ។ បេ។ អំពីឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវ
 ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុ... ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទី
 គោរព ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧ-
 បាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺ
 ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ លោកៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។
 មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី
 លោកៈក្តី កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។

[១៥៣] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអន្តរាប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុងមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបា-

ទានសម្បយុត្តក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ
 ពួកខន្ធមុនៗដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃលោកៈ
 ក្រោយៗដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យនៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ
 មុនៗ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្ត-
 រហ្មច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
 អនន្តរហ្មច្ច័យ គឺលោកៈមុនៗ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃលោកៈ
 ក្រោយៗ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ លោកៈដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃវុដ្ឋាន ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ
 មុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ
 អនុលោម ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ លោកៈមុនៗ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃពួក
 ខន្ធក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ
 អាវជ្ជនា (ការពិចារណា) ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយ
 អនន្តរហ្មច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ លោកៈមុនៗ ដែលប្រាសចាក
 ទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ អាវជ្ជនាជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែល
 ច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរហ្មច្ច័យ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធមុនៗដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះពួកខន្ធមុនៗ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃលោកៈក្រោយៗ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃវុជ្ជានដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះពួកខន្ធមុនៗ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

[១៥៤] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

[១៥៥] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្ណបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ និងបកត្ថបនិស្សយ ។ បេ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង

ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល
 បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តក្ខន្ធដង នៃលោកៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បី
 ធ្វើចុះ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ្តុបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកតុបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកតុបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធាហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងមានៈ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា... នូវ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តភាគៈ នូវមានៈ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ
 ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជា
 បច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នៃឧបាទានវិប្បយុត្តភាគៈ មានៈ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិនូវ
 សីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា... នូវឧបាទានវិប្បយុត្តភាគៈ នូវមានៈ នូវសេចក្តី
 ប្រាថ្នា... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ... កុហក...
 នូវពាក្យញុះញង់... នូវពាក្យឥតប្រយោជន៍... នូវទីត... នូវការលបឆក់
 យកទ្រព្យគេ... នូវការបួនយកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយ... (ចាំស្អាត) ក្នុងផ្ទះជួប

គ្នា... នូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ... នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក... នូវការសម្លាប់
អ្នកនិគម... សទ្ធា... សេនាសនៈជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តរាគៈ មោហៈ
មានៈ ទិដ្ឋិនិងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ
និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា
ហើយដំឡើងមានៈ នូវសីល... នូវបញ្ញា... នូវឧបាទានវិប្បយុត្តរាគៈ ។ បេ ។
អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយធ្វើនូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក ធ្វើនូវការសម្លាប់
អ្នកនិគម សទ្ធា... សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ
តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
ទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាស
ចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ
តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងផង នៃ
លោកៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយ លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៥៦] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
 បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង ឃើញនូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេ-
 ជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុជា
 បច្ច័យនៃពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្លផង នៃលោកៈផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយបុរេជា
 តប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត
 គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ... ត្រេកអរ រីករាយចំពោះវត្ថុ រាគៈប្រារព្ធ នូវវត្ថុ
 នោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួក
 ឧបាទានសម្បយុត្តកន្ល ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត
 គឺនូវចក្ខុ... ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។

[១៥៧] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌

ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀញ ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀញ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
 អាសេវនប្បច្ច័យ ។

[១៥៨] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺឧបាទានសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។
 សហជាត គឺឧបាទានសម្បយុត្តចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ចេតនាដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យនៃ
 លោកៈផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ
 គឺឧបាទានសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺឧបាទានសម្ប-
 យុត្តចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនាដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌

ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្ត ចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសម្មជានុបដង្គ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺឧបាទានវិប្បយុត្ត-ចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូបដង្គ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១៥៩] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺឧបាទានវិប្បយុត្តកក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក ។ បេ ។ វារៈ ១ ។

[១៦០] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ ។ ឯលោកៈដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិលោកបានសម្តែងហើយក្នុងកម្មប្បច្ច័យយ៉ាងណា (លោកៈនេះ) បណ្ឌិតគប្បីសម្តែងក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នេះ យ៉ាងនោះដែរ មានបញ្ញាបួនៗ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៦១] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត គឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង

នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត គឺ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាស ចាកទិដ្ឋិផង នៃ លោកៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទាន- វិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន ដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ។ បេ។

[១៦២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ឧបាទានសម្ប- យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជា បច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបា- ទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន ដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ បណ្តាសហជាតនិងបុរេជាតទាំងនេះ សហ-

ជាតដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ ឯបុរេជាតដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត
 គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ ... ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ច័យជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។
 សហជាត គឺពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយ
 លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋិក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃលោកៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាក ទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយ
 នេះដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយ
 លោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កតឡើងរាហារក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយ
 នេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី រូបជីវិតន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ

នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយ លោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃចិត្តសម្មជានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ សហជាត គឺខន្ធ ១ ដែល ប្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃ លោកៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[១៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប- និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦៤] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ កម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហ- ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេ- ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជា បច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្ប- យុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា បច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ

សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៦៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា ។ ... ក្នុងនោវិគ-

តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ ។

ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៦៨] ធម៌ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យនូវ
ធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺកាមុបាទាន អាស្រ័យនូវទិដ្ឋុបាទាន ទិដ្ឋុបាទាន អាស្រ័យនូវ
កាមុបាទាន ។ ចក្កៈ ។ ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
អាស្រ័យនូវធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវ
ពួកឧបាទាន ។ ធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ជា
ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទានក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ជាឧបាទាន
ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺកាមុ-
បាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវទិដ្ឋុបាទាន ។
ចក្កៈ ។ ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ
នូវធម៌ជាឧបាទានតែមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជា

ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន បដិសន្ធិដរាបដល់មហាក្កត
 ខាងក្នុង ។ ធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យនូវធម៌
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទានអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទាន ។ ធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី
 ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទានក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកឧបាទានក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន នូវវត្ថុ ២ ... ។ ធម៌ជា
 ឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យនូវធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង នូវធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជា
 ឧបាទានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺកាមុបាទាន អាស្រ័យនូវ
 ទិដ្ឋុបាទានផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចក្កៈ ។ ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យនូវធម៌ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទានផង នូវធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទានផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អា-
 ស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង នូវពួក
 ឧបាទានផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបាទានផង
 នូវពួកមហាក្កតផង ។ ធម៌ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌

ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ជាឧបា-
 ទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង នូវធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី
 កាមុបាទានក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 ទាន តែមិនមែនជាឧបាទានផង នូវទិដ្ឋុបាទានផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ចក្កៈ ។

ឧបាទានទុកៈ យ៉ាងណា (ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ) ក៏
 យ៉ាងនោះដែរ បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចុយវារៈក្តី
 និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បី
 ធ្វើយ៉ាងនេះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ អាមសនៈ
 គឺបរមាសទុកៈ ទើបមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នា ។

បញ្ហាវារៈ

[១៦៧] ធម៌ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួក
 ហេតុជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
 កឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជានុបផង ដោយហេ-

តុប្បច្ច័យ ។ បញ្ញាទាំង ៩ មិនប្លែកគ្នាទេ ដូចឧបាទានទុក្ខៈដែរ ។

[១៧០] ធម៌ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃ
ធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
ពួកឧបាទាន ប្រារព្ធហើយនូវពួកឧបាទាន ទើបកើតឡើង ។ មានវារៈ ៣ ។
ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ ជា
ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
(បុគ្គល) នូវទាន ។ បេ។ ចេញអំពីឈាន ហើយពិចារណានូវឈាន
ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធនូវកុសលនោះ... ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ...
ទោមនស្ស កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈពិចារណានូវគោត្រកូ ពិចារណានូវ
វោទាន នូវពួកកិលេសដែលលះបង់ហើយ... នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់
សង្កិនហើយ... នូវពួកកិលេសដែលសន្សំហើយក្នុងកាលមុន... នូវចក្ខុ... នូវ
វត្ថុ... ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវអនាគតសញ្ញាណ
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧ-
បាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ជាឧបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ វារៈទាំង ២ ក្រៅនេះ ដូចគ្នានឹង
ឧបាទានទុក្ខៈដែរ ។ ធម៌ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ជា
ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ជាឧបាទាន
ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ អ-
ធិបតិធម៌ខាងក្រោម មានវារៈ ៣ ដូចឧបាទានទុក្ខៈដែរ ។

[១៧១] ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ជា
 បច្ច័យនៃធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
 ធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន ។ បេ។ ចេញអំពីឈានធ្វើនូវឈាន ឲ្យជា
 ទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈធ្វើនូវកុសលនោះឲ្យជាទី
 គោរព... ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ បេ។ ពួកសេក្ខបុគ្គលធ្វើនូវគោត្រកុឲ្យជាទីគោរព...
 នូវវោទាន... នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកខន្ធជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែ
 មិនមែនជាឧបាទានឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ ។ បេ។ ពួកខន្ធជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទាន កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដង្គ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យទាំង ២
 ដ៏សេសក្តី អារម្មណាធិបតិក្តី សហជាតាធិបតិក្តី ដូចឧបាទានទុកៈដែរ ។
 ឯការត និងអធិបតិ មានវារៈ ៣ ដូចឧបាទានទុកៈដែរ បច្ច័យទាំងអស់ ដូច
 ឧបាទានទុកៈដែរ ឯលោកុត្តរក្នុងឧបាទានិយៈ មិនមានទេ បច្ចុនីយៈក្តី ការ
 រាប់ ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី ដូចឧបាទានទុកៈដែរ ។

ចប់ ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ ។

ឧបាសនាឧបាសនាសម្បយុត្តទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៧២] ធម៌ជាឧបាសនា ទាំងប្រកបដោយឧបាសនា អាស្រ័យនូវធម៌ ជាឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាសនា អាស្រ័យនូវទិដ្ឋុបាសនា ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ ធម៌ ប្រកបដោយឧបាសនាតែមិនមែនជាឧបាសនា អាស្រ័យនូវធម៌ ជាឧបាសនាទាំង ប្រកបដោយឧបាសនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្ត- កក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវពួកឧបាសនា ។ ធម៌ជាឧបាសនា ទាំងប្រកបដោយឧបាសនា ក្តី ធម៌ប្រកបដោយឧបាសនាតែមិនមែនជាឧបាសនាក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ ជា ឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាសនាក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យនូវទិដ្ឋុបាសនា ។ ចក្កៈ ។ នូវ ធម៌ប្រកបដោយឧបាសនា ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ មានការប៉ះពាល់ មានការ ធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នា ដូចគ្នានឹងឧបាសនាទុក្ខៈដែរ មានបញ្ញា ៩ រូបមិនមានទេ វារៈទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារយ៉ាងនេះចុះ អរូបនៅដដែល ។

បញ្ញាវារៈ

[១៧៣] ធម៌ជាឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសនា ជាបច្ច័យនៃធម៌ ជា ឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសនា ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុជាឧបាសនា ទាំងប្រកបដោយឧបាសនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកឧបាសនា ដោយហេ- តុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាសនាទាំងប្រកប

ដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុជាឧបាទាន ទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកឧបាទានផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ប្រកបដោយ
 ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុប្រកបដោយ
 ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុប្រកបដោយឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុប្រកបដោយឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកឧបាទានផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ជាឧបាទាន ទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ធម៌
 ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ ជាឧបាទាន
 ទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុជាឧបាទាន ទាំង
 ប្រកបដោយឧបាទានក្តី ពួកហេតុប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
 ក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូលបណ្ឌិត
 គប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ពួកហេតុ
 ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាទាន
 ទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ពួកហេតុប្រកបដោយឧបាទាន តែមិនមែនជា

ឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកឧបាទានផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៧៤] ធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ជា
ឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកឧបាទាន
កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកឧបាទាន ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីសួរផងចុះ ពួក
ខន្ធប្រកបដោយឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
ពួកឧបាទាន ។ បណ្ឌិត គប្បីសួរនូវមូលចុះ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកឧបាទាន ។ ធម៌ប្រកបដោយឧបាទាន
តែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ប្រកបដោយឧបាទាន តែមិនមែនជា
ឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែន
ជាឧបាទាន កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកខន្ធ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិន
មែនជាឧបាទាន ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើវារៈ ៣ យ៉ាងចុះ ។ ក្នុងតំណដែលតត្តា
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើវារៈ ៣ យ៉ាងទៀតចុះ ។

[១៧៥] ធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ជា
ឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ។
ធម៌ប្រកបដោយឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ប្រកបដោយ
ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណា-
ធិបតិ សហជាតាធិបតិ មានវារៈ ៣ ដែរ ។ អធិបតិទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ ក្នុងវារៈទាំង ៣ ចុះ ។ ឯយជនាធិបតិ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៦] ធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបាទានក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បញ្ញា ៧ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ អារជ្ជនាក្តី វុជ្ជនាក្តី មិនមានទេ ។

[១៧៧] ធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៧ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៧៨] ធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ។ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺពួកខន្ធប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលប្រកបដោយឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ឯក្នុងយជន្តបនិស្ស័យ មានវារៈ ៣ ដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៧៩] ធម៌ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃ

ធម៌ប្រកបដោយឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជា
 បច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យដោយអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយ
 នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យដោយវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជា
 បច្ច័យដោយអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគ-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៨១] ធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌
 ជាឧបាទាន ទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ជាឧបា-
 ទាន ទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ជាឧបាទានទាំងប្រកប
 ដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យនៃធម៌ជាឧបាទាន ទាំងប្រកបដោយឧបាទានផង នៃ
 ធម៌ដែលប្រកបដោយឧបាទាន តែមិនមែនជាឧបាទានផង ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។

វារៈ ៧ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ក្នុងមូលនៃបច្ច័យមួយៗ មានបញ្ញា
 បីៗ ។

[១៨២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនោភវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៨៣] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នសមនន្តរ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោភវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នោភវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៨៤] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផង
ចុះ ។

ចប់ ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៨៥] ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ (ធម៌ដែលប្រាសចាក
ឧបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន) អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្ត-
ឧបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
សម្បជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ...
ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ។ បេ មហាក្ខត ១ ... ចិត្តសម្បជានរូប កដត្តារូបនិង
ឧបាទារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌
អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធ ១ នូវ
ខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្ប-
យុត្តអនុបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្បជានរូប
អាស្រ័យនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបា-

ទានិយធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធ ១ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ អាស្រ័យនូវឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌
 ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តសមដ្ឋានរូបអាស្រ័យនូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធ
 ផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[១៨៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ២ ។ បេ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ទុកៈនេះ ដូចគ្នានឹង
 លោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡន្តរទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

ចប់ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកៈ ។

កិលេសទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៨៧] កិលេសធម៌អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺមោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ
 នូវលោភៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវ
 លោភៈ មោហៈ មានៈ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

លោកៈ មោហៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ
 មោហៈ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ មោហៈ
 ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហៈ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ
 អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវទោសៈ មោហៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិង
 អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវទោសៈ មោហៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ
 អាស្រ័យនូវវិចិកិច្ចា មោហៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវឧទ្ធច្ចៈ ។
 នោកិលេសធម៌អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធកិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបកិ អាស្រ័យនូវកិលេស ។ កិ-
 លេសធម៌កិ នោកិលេសធម៌កិ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈកិ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធកិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបកិ អាស្រ័យនូវលោកៈ ។ ចងជាចក្កៈ
 ផងចុះ ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ កិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបកិ អាស្រ័យនូវនោកិ-
 លេសក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួក
 ខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាកុត ១ ... ។ កិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវនោ-
 កិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកកិលេស អាស្រ័យ
 នូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ។ កិលេសធម៌កិ នោកិលេសធម៌កិ អាស្រ័យនូវ
 នោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ កិ ពួក
 កិលេសកិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបកិ អាស្រ័យនូវនោកិលេសក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។

កិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិង
 អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចងជា
 ចក្កៈផងចុះ ។ នោកិលេសធម៌អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេស-
 ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យនូវនោកិលេសក្ខន្ធ ១ ផង នូវពួកកិលេសផង នូវខន្ធ ២ ...
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកកិលេសផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ កិ-
 លេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ផង នូវនោ-
 កិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ មោហាៈ ទិដ្ឋិ
 បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈនិងចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវនោ-
 កិលេសក្ខន្ធ ១ ផង នូវលោកៈផង នូវ ខន្ធ ២ ... ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។
 សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧
 ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៨៩] កិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ អាស្រ័យនូវវិចិក្ខុ មោហាៈ អាស្រ័យនូវ
 ឧទ្ធច្ចៈ ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវនោ-
 កិលេសក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... មានអហេតុកប្បជីសន្តិ រហូត
 ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ កិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុច្ឆា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុច្ឆា អាស្រ័យនូវ
 ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុច្ឆាផង នូវវិចិក្ខុច្ឆាផង មោហៈដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវឧទ្ធច្ចៈផង ។

[១៧០] នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអាមណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកកិលេស ។
 នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអា-
 មណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ក្នុងបដិ-
 សន្តិក្ខណៈ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ មានរហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នោ-
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអាមណប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកកិលេស
 ផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកកិលេស
 ផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ... ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ
 ព្រោះនសមនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ ព្រោះនឧបនិស្ស-

យប្បច្ច័យ ។

[១៧១] កិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ មោហាៈ ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និង
 អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ មោហាៈ មានៈ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិង
 អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ មោហាៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិង
 អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ មោហាៈ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអ-
 នោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ មោហាៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ
 អាស្រ័យនូវលោកៈ មោហាៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវ
 វិចិក្ខុ មោហាៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវឧទ្ធច្ចៈ ។ ក្នុងអរូប
 មិនមានទោសមូលទេ ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺក្នុងអរូប ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធអាស្រ័យ
 នូវពួកកិលេស ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកកិលេស ។ បញ្ញាទាំង ៧
 យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។ ... ព្រោះនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ព្រោះ
 នអាសេវនប្បច្ច័យ ។

[១៧២] នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវពួកកិលេស នោ-
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ
 គឺពួកសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ពាហិរៈ... អា-

ហារសម្មជាន... ឧតុសម្មជាន... ។ បេ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យនូវ
កិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ
គឺសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យនូវពួកកិលេសផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង ។ បច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

[១៧៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បី
ធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ច័យវារៈ

[១៧៤] កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ

ហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោកិលេសធម៌
 ពឹងផ្អែកនឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែកនឹងនោកិលេសក្ខន្ធ ១ រហូតដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្នុង ពួកនោ-
 កិលេសក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនោកិលេសធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកកិលេសពឹងផ្អែក នឹងពួកនោ-
 កិលេសក្ខន្ធ ពួកកិលេសពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី
 ពឹងផ្អែកនឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី
 ពួកកិលេសក្តី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោកិលេសក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ
 ២ ... ពួកកិលេសពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត
 ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌ ពឹង
 ផ្អែកនឹងកិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងលោកៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។ ពួកកិលេស
 ពឹងផ្អែកនឹងលោកៈផង នឹងវត្ថុផង ។ នោកិលេសធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកិលេស-
 ធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
 ក្តី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោកិលេសក្ខន្ធ ១ ផង នឹងកិលេសផង
 នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកកិលេសផង នឹងពួកមហាក្ខត
 ផង ពួកនោកិលេសក្ខន្ធពឹងផ្អែកនឹងពួកកិលេសផង នឹងវត្ថុផង ។ កិលេស-
 ធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងកិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌

ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បឺនៈ ឧទ្ធច្ចៈ
 អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនោកិលេសក្ខន្ធ ១
 ផង នឹងលោកៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បឺនៈ
 ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងលោកៈផង
 នឹងវត្ថុផង ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។

បញ្ចវិញ្ញាណ ក្នុងនោកិលេសមូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើក្នុងអា-
 រម្មណប្បច្ច័យចុះ ។

[១៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៩៦] កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ពឹងផ្អែកនឹងវិចិក្ខា
 មោហាៈដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងឧទ្ធច្ចៈ ។ នោកិលេសធម៌ ពឹង
 ផ្អែកនឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺរហូតដល់
 ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្កវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ពឹងផ្អែកនឹងចក្កាយតនៈ... ពួក
 នោកិលេសក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែកនឹង

កិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ពឹងផ្អែកនឹងវិចិក្ខាផង នឹងពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង មោហៈដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងឧទ្ធច្ចៈ
ផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[១៩៧] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអាមណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។ បេ ។ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ឯការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[១៩៨] កិលេសធម៌ ច្រឡំនឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺមោហៈ ទិដ្ឋិ មីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ ច្រឡំ
នឹងលោកៈ ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។ បញ្ញាទាំង ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ
ចុះ ។

[១៩៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាមណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ
១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[២០០] កិលេសធម៌ ច្រឡំនឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ

នហេតុប្បច្ច័យ គឺនហេតុប្បញ្ញា ៤ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

[២០១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ពីរយ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២០២] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកកិលេសហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
មូល បណ្ឌិតគប្បីសួរផងចុះ ពួកកិលេសហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្ពុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
គប្បីសួរផងចុះ ពួកកិលេសហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
ពួកកិលេសផង នៃពួកចិត្តសម្ពុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នោ-
កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនោ-
កិលេសហេតុ ជាបច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
ចិត្តសម្ពុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២០៣] កិលេសធម៌ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

គឺពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រាណពន្លឺពួកកិលេស ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីសួរផងចុះ ពួកនោកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រាណពន្លឺពួកកិលេស ។
 មូល បណ្ឌិតគប្បីសួរផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាណពន្លឺពួកកិលេស ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោកិ-
 លេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន... នូវសីល...
 នូវឧបោសថកម្ម... ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន
 ពិចារណានូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ... ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចៈ...
 ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាណពន្លឺកុសលនោះ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
 អំពីមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ បេ ។ ជា
 បច្ច័យនៃការពិចារណានូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នោ-
 កិលេសធម៌ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គល (ឲ្យ)
 នូវទាន ។ បេ ។ ចេញអំពីឈាន ត្រេកអរ រីករាយនឹងឈាន រាគៈ... ទិដ្ឋិ...
 វិចិត្តិច្ឆា... ឧទ្ធច្ចៈ ព្រោះប្រាណពន្លឺកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្សរបស់បុគ្គល
 អ្នកមានសេចក្តីស្តាយក្រោយ ព្រោះសាបសូន្យឈាន កើតឡើង នឹងចក្ខុ...
 នឹងវត្ថុ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយនឹងពួកនោកិលេសក្ខន្ធ រាគៈ ប្រាណ
 នូវធម៌នោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស... ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិ-
 លេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គល

(ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។ ចេញអំពីឈាន ។ បេ ។ នឹងចក្ក... នឹងវត្ថុ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយនឹងពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ពួកកិលេសក្កី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ក្កី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវខន្ធនោះ ។ កិលេសធម៌ក្កី នោកិលេសធម៌ក្កី ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២០៤] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកកិលេស ឲ្យជាទីគោរព ។ មានវារៈ ៣ នៅជាអារម្មណាធិបតិដដែល ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបាសថកម្ម ធ្វើនូវកុសលកម្មនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនោកិលេសាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-

ណាធិបតិ គឺបុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។ នូវឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
 បុគ្គលធ្វើនូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរពហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវខន្ធនោះឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ
 នោកិលេសាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្កិលេស ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។ នូវឈាន... នូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ
 ពួកកិលេសក្កី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវធម៌នោះឲ្យជាទី
 គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនោកិលេសាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កន្ធផង នៃពួកកិលេសផង នៃពួកចិត្តសម្បជ្ជានុបផង ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្កី នោកិលេសធម៌ក្កី ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ នៅជាអារម្មណាធិបតិដដែល ។

[២០៥] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយអន្តរាប្បច្ច័យ
 គឺពួកកិលេសមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសក្រោយៗ ដោយអន្តរាប្បច្ច័យ ។
 គប្បីសួរនូវមូលផងចុះ ពួកកិលេសមុនៗជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសក្ខន្ធក្រោយៗ
 ដោយអន្តរាប្បច្ច័យ ពួកកិលេសជាបច្ច័យនៃវដ្តាន ដោយអន្តរាប្បច្ច័យ ។
 គប្បីសួរនូវមូលផងចុះ ពួកកិលេសមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសផង នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង ក្រោយៗ ដោយអន្តរាប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌

ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកនោកិលេសក្ខន្ធមុនៗ
 ជាបច្ច័យនៃពួកនោកិលេសក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ។ ជាបច្ច័យ
 នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរនូវមូលផងចុះ ពួក
 នោកិលេសក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 ការពិចារណា ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេស ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរ
 នូវមូលផងចុះ ពួកនោកិលេសក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសផង នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការពិចារណាជាបច្ច័យ
 នៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ កិ-
 លេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួក
 កិលេសក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរនូវមូលផងចុះ ពួក
 កិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកនោកិលេសក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យនៃវុជ្ជាន
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរនូវមូលផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី មុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២០៦] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយឧបនិស្ស-

យប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្តប-
និស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺពួកកិលេសនៃពួកកិលេស... មានវារៈ
៣ ។ នោកិលេសធម៌ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តប-
និស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន ដំឡើងនូវ
មានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ឯនូវបញ្ញា... នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈ
មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នានិងកាយិកសុខ... បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ
ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ សេនាសនៈ ជា
បច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
ដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯ
បកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់
នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់នូវ
សត្វ ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃពួក
កិលេស ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិ-
លេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តប-
និស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ
នូវសីល ។ បេ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈហើយសម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ

បំបែកនូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសផង នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោ-
 កិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។

[២០៧] នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេ-
 ជាត គឺនឹងចក្ក... នូវវត្ថុថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល
 ឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ក ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ ដោយព្រាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជា
 បច្ច័យនៃពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិង
 វត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនឹងចក្ក... បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយនឹង
 វត្ថុ រាគៈព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ។ ឯវត្ថុ-
 បុរេជាត គឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេស ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោ-
 កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
 បុរេជាត គឺនឹងចក្ក... បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយនឹងវត្ថុ ពួកកិលេសក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ
 វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជា-

តប្បច្ច័យ ។

[២០៨] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយបច្ច័-
ជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោកិ-
លេសធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ កិលេសធម៌ក្តី
នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។
សេចក្តីបង្រៀន ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២០៩] នោកិលេសធម៌ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនោកិលេសចេតនា ជា
បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ឯនានាខណិកៈ គឺនោកិលេសចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួក
កដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺនោកិលេសចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសចេតនា ជា
បច្ច័យនៃពួកកិលេស ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
កិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺនោកិលេស-
ចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកិលេសផង នៃពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២១០] នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយវិបា-
កប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យដោយសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២១១] កិលេសធម៌ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោកិលេសធម៌
ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
កិលេសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃ
ពួកកិលេស ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
កិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
បុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោ-
កិលេសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។
សេចក្តីបង្រៀន បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[២១២] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោ-
កិលេសធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
បង្រៀន ។ កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត

អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 កិលេសធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សេចក្តី
 បង្រៀន ។ សហជាតដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ បុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យដែរ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ផង នៃនោ-
 កិលេសធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាតដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ ឯបុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ដែរ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺលោកៈក្តី
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យនៃមោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និង
 អនោត្តប្បៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺលោកៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃមោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 គប្បីចង់ជាចក្ខុៈចុះ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនោកិ-
 លេសធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត
 អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺនោកិលេសក្ខន្ធ ១ ក្តី កិលេសក្តី ជា
 បច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ស-
 ហជាត គឺពួកកិលេសក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យនៃចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺពួកកិលេសក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកនោកិ-
 លេសក្ខន្ធ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺពួកកិលេសក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

បច្ឆាជាត គឺពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កពឡឡីវាហារក្តី ជា
 បច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកកិលេសក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី រូបជីវិតិទ្រ្តិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌
 ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និង
 បុរេជាត ។ សហជាត គឺនោកិលេសក្ខន្ធ ១ ក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ
 ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង នៃមោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 និងអនោត្តប្បៈផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺលោកៈក្តី វត្ថុក្តី ជា
 បច្ច័យនៃមោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈផង នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២១៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងឥទ្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ

៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៩ ។

[២១៤] កិលេសធម៌ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិ-
លេសធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ជាបច្ច័យនៃនោកិលេស-
ធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជា
បច្ច័យនៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

៣៥០

ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 កិលេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យនៃនោកិលេសធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ កិលេស-
 ធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២១៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនោកិលេសធម៌ក្តី មានវារៈ ៧ ។

[២១៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៤
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនោកិលេសធម៌ក្តី មានវារៈ ៤ ក្នុងនោកិលេសធម៌ក្តី មានវារៈ ៤ ។

[២១៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...

ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផង
ចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ កិលេសទុកៈ ។

សន្តិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១៨] សន្តិលេសិកធម៌ គឺធម៌ដែលគួរដើម្បីដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង
(ពួកកិលេសទាំងអស់) អាស្រ័យនូវសន្តិលេសិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

លោកិយទុកៈ យ៉ាងណា (សន្តិលេសិកទុកៈ) បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេងៗគ្នាទេ ។

សន្តិលិដ្ឋទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១៩] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... ។

ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលប្រកប ដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អា-
 ស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 អាស្រ័យនូវធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែល
 មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ
 អាស្រ័យនូវពួក ខន្ធពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ... ។ ធម៌ដែល
 មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងផង នូវធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២២០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២
 ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុង

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបា-
កប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២២១] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែល
ច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវ
ខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ...
អហេតុកប្បជិសន្តិ មានវារៈ ២ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

[២២២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហា-
រប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ

មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចុយវារៈ

[២២៣] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមាន
វារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ
ហ្មង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នឹងខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិ រហូត
ដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្នុងដែរ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹង
ផ្អែកនឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។
ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងក្តី ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹង

ផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ ធម៌ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ផង នឹងធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ
 ហ្មងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង
 នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ ពួកធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹង
 ផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។
 សេចក្តីបង្រៀន ។

[២២៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងសមនន្តរ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៩ ។

[២២៥] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ
 ហ្មង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងជាអហេតុកៈ...
 រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ
 ពឹងផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ ពួកខន្ធដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 អហេតុកៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹង
 ផ្អែកនឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹង
 ផ្អែកនឹងវត្ថុ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែកនឹងធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈ ដែលច្រឡំដោយ

វិចិត្រា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយវិចិត្រា
ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

[២២៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[២២៧] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ប្រឡំនឹងធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
ប្រឡំនឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នឹងខន្ធ ២ ... ។ ធម៌

ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំនឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ច្រឡំនឹង
ខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។

[២២៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ
២ ។

[២២៩] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំនឹងធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺមោហៈ
ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ
ហ្មង ច្រឡំនឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ច្រឡំនឹងខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ... ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។

[២៣០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ
២ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុង
នវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្ប-

យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២៣១] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ដែលប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
ហ្មងផង នៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកហេតុដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។បេ។

[២៣២] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) ត្រេកអរ
 រីករាយនឹងរាគៈ រាគៈប្រារព្ធនូវរាគៈនោះ... ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គលត្រេកអរនឹងទិដ្ឋិ ។ ដូចគ្នានឹងកុសលត្តិកៈដែរ ។ ប្រារព្ធ
 នូវវិចិកិច្ចា... ប្រារព្ធនូវឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្សកើតឡើង ទិដ្ឋិ... វិចិកិច្ចា...
 ឧទ្ធច្ចៈ ... ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែល
 មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណានូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ នូវពួកកិលេសដែលសង្កត់
 សង្កិនហើយ... ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... បុគ្គលឃើញនូវពួក
 ខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ថាមិនទៀង... ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ
 ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្ត ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យនៃការពិចារណានូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ
 យថាកម្មុបកញ្ញាណនិងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោ-
 សថកម្ម... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ ចេញអំពីឈានហើយពិចារណានូវឈាន
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណានូវមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃ
 ការពិចារណា ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ឃើញច្បាស់នូវ

ពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ថាមិនទៀង... ។ បេ ។
 ដោយទិព្វចក្ខុ ។បេ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន...
 នូវសីល ។បេ។ ចេញអំពីឈាន... នឹងចក្ខុ... នឹងវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយ
 នឹងពួកខន្ធដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង រាគៈប្រាសាទនូវខន្ធនោះ ។បេ។
 ទោមនស្សកើតឡើង ។

[២៣៣] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណា-
 ធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ
 ព្រោះធ្វើនូវរាគៈនោះឲ្យជាទីគោរព រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវរាគៈនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើនូវទិដ្ឋិនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវទិដ្ឋិនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ

សេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
បច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវ
ទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ បុគ្គលចេញ
អំពីឈាន ធ្វើនូវឈានឲ្យជាទីគោរពហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈចេញ
អំពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ បេ ។ ព្រះនិព្វាន ជា
បច្ច័យនៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន... នូវសីល...
នូវឧបោសថកម្ម... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ ចេញអំពីឈាន... នូវចក្ខុ... នូវ
វត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជាទី
គោរពហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវខន្ធនោះ ឲ្យជា
ទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។

[២៣៤] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល

ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធមុនៗ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 អន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃវុជ្ជាន
 ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធ
 មុនៗ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ
 ដែល មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
 អន្តរប្បច្ច័យ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺការពិចារណា ជា
 បច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ ...
 ជាបច្ច័យ ដោយសមន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជា
 បច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៣៥] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្ម-
 ណូបនិស្ស័យ អន្តរូបនិស្ស័យនិងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ
 គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវរាគៈ ហើយសម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃ

នូវទោសៈ... អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រាថ្នាហើយសម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ បំបែក
 នូវសង្ឃ រាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យនៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តី
 ប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯ
 បកត្ថបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវរាគៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង នូវទោសៈ... អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យនូវ
 ទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង រាគៈ... សេចក្តីប្រាថ្នាជាបច្ច័យនៃ
 សទ្ធា បញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផលនិងផលសមាបត្តិ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អារម្មណ្ណបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯ
 បកត្ថបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង នូវសីល... អាស្រ័យនូវបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិក-
 ទុក្ខ រដូវនិងកោជន... នូវសេនាសនៈហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ
 ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃ
 ផលសមាបត្តិដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្ណបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង

បកត្ថបទិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបទិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយ
សម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃ នូវសីល... នូវបញ្ញា កាយិកសុខ
កាយិកទុក្ខ រដូវនិងកោជន... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់នូវ
សត្វ ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈជាបច្ច័យនៃរាគៈ ។ បេ ។
នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៣៦] ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អា-
រម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
សេចក្តីបង្រួញ ។

[២៣៧] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិន
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ។

[២៣៨] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺចេតនាដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌

ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។
 សហជាត គឺចេតនាដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតនាដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីស្តរផងចុះ ។ ចេតនាដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចេតនាដែលមិនប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតនាដែលមិនប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២៣៩] ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២៤០] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២៤១] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហ- ជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី សៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តី បង្រួញ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្ប- យុត្តប្បច្ច័យ ។

[២៤២] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹង បដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ដែលមិនប្រកប ដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលមិនប្រកប ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត

បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ធម៌ដែលមិនប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។
 ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺពួកខន្ធដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ពួកមហាកុតក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ក្តី កតឡិវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បច្ឆាជាត គឺ
 ពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តី សៅហ្មងក្តី រូបជីវិតន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកកដត្តានុរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៤៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរូបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤

ក្នុងសមន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[២៤៤] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ

នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី
 ធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ដែលមិនប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២៤៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ។ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង

នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោ-
វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៤៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៤៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផង
ចុះ ។ ... ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សន្តិលិង្គទុកៈ ។

កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៤៨] ធម៌ដែលប្រកបដោយកិលេស អាស្រ័យនូវធម៌ដែលប្រកប
ដោយកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យ

នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយកិលេស នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ដែលប្រាស
ចាកកិលេស អាស្រ័យនូវធម៌ដែលប្រកបដោយកិលេស ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលប្រកបដោយ
កិលេស ។

កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ដូចគ្នានឹងសន្តិលិង្គទុកៈដែរ

មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

ចប់ កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ។

កិលេសសន្តិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៤៩] ធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ
នូវលោកៈ ។ គប្បីធ្វើជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែ
មិនមែនជាសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅ
ហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវពួកកិលេស ។ ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសៅហ្មងក្តី

អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធនិងចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវលោកៈ ។ បដិច្ចវារៈក្តី
 សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈ
 ក្តី ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈ យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ
 អាមសនៈ គឺបរាមាសទុកៈ ទើបផ្សេងគ្នា ។

បញ្ហាវារៈ

[២៥០] ធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួក
 ហេតុដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
 យុត្តកិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ៤ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈ
 យ៉ាងនេះដែរ ។

[២៥១] ធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកខន្ធដែលសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកកិលេស ។ មូល
 (បណ្ឌិតគប្បីស្តរផងចុះ) ពួកខន្ធគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជា
 សេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកកិលេស ។ មូល (បណ្ឌិត
 គប្បីស្តរផងចុះ) ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះ

ប្រាជ្ញានូវពួកកិលេស ។ ធម៌ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែ មិនមែន
 ជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន... នូវសីល... នូវ
 ឧបាសថកម្ម... ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន
 ពិចារណានូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើងព្រោះប្រាជ្ញានូវឈាន
 នោះ ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្សរបស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីស្តាយក្រោយ ព្រោះ
 សាបសូន្យចាកឈានកើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវគោត្រកូ ពិ-
 ចារណានូវវោទានៈ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណា ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យទាំង ២ ក្រៅពីនេះ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ ។
 ឯយជនារម្មណ៍ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ ។

[២៥២] ធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អារម្មណាធិបតិ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ
 និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន... នូវសីល... នូវឧបា-
 សថកម្ម... ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន ធ្វើនូវ

ឈានឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកសេក្ខបុគ្គល ធ្វើនូវគោត្រកូ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើនូវវេទនាៈឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
 នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ពួកខន្ធដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិន
 មែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិធម៌
 ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកកន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯ
 បច្ច័យទាំង ២ ក្រៅពីនេះ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ ។ យជនាធិបតិក៏ដូច
 គ្នាដែរ ។

[២៥៣] ធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃ
 ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ ។ ធម៌ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធមុនៗ ដែល
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ
 ក្រោយៗដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម (ជា
 បច្ច័យ) នៃវេទនាៈ ការពិចារណា ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

បច្ច័យទាំង ២ ក្រៅពីនេះ ដូចគ្នានឹងអនន្តរកិលេសទុក្ខៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ឯយជនានន្តរក្តី បច្ច័យទាំងអស់ក្តី ដូចគ្នានឹងកិលេសទុក្ខៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាដែរ ។ លោកុត្តរធម៌មិនមានក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យទេ ទុក្ខៈនេះ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុក្ខៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាឡើយ ។

ចប់ កិលេសសន្តិលេសិកទុក្ខៈ ។

កិលេសសន្តិលេសិកទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៥៤] ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកប ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវពួកកិលេស ។ ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកប

បរមត្ថទិបនី

៣៧៧

ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈ ទិដ្ឋិ
 បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈនិងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវ
 លោកៈ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អា-
 ស្រ័យនូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកកិលេសអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែ មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ ធម៌
 ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ពួកកិលេសក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ ធម៌ដែលសៅហ្មង
 ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិន
 មែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈ
 ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈផង នូវពួក

សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវពួកកិលេសផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ មោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។

[២៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៥៦] ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា អាស្រ័យ

នូវវិចិត្រា មោហៈដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ដែល
 សៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អា-
 ស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ដែល
 សៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ ដែលសៅហ្មង
 ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវវិចិត្រាផង នូវឧទ្ធច្ចៈ
 ផង ។

[២៥៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ការរាប់ពីរយ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈ
 ក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នា

នឹងបដិច្ចវារៈ យ៉ាងនេះដែរ ។

បញ្ហាវារៈ

[២៥៨] ធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺពួកហេតុដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកសម្បយុត្តកកិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំង
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុដែល
 សៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកិលេសផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៥៩] ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យនៃធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញានូវពួកកិលេស ។
 មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ពួកខ្លួនដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែ

មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះប្រាណព្វនូវពួកកិលេស ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រាណព្វនូវពួកកិលេស ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណាប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាណព្វនូវពួកខន្ធដែល ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេសកើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាណព្វនូវពួកខន្ធដែលប្រកប ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណព្វនូវពួកខន្ធដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកបច្ច័យក្រៅពីនេះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យមាន
 វារៈ ៣ ផងចុះ ។

[២៦០] ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យនៃធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ ហើយមានវារៈ ៣ ។ ធម៌ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ

គឺព្រោះធ្វើនូវពួកខ្លួនដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ មានវារៈ ៣ ឯអធិបតិទាំង ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៣ ផងចុះ ។ អធិបតិ ២ ក្រៅពីនេះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៣ ដូចគ្នា ។

[២៦១] ធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអន្តរាប្បច័យ គឺបណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៩ ការពិចារណាក្តី វុដ្ឋានក្តី មិនមានទេ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមន្តរាប្បច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតិប្បច័យ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច័យ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច័យ មានប្រស្នា ៩ ការចែកមិនមានទេ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៦២] ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច័យ គឺចេតនាដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច័យ គឺចេតនាដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្តិលេស ដោយកម្មប្បច័យ ។

ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យនៃធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ គឺចេតនាដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកិលេសផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ
 ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៨ ជាបច្ច័យដោយអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ជាបច្ច័យដោយ
 នត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៨ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៨ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៨ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុង

អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៦៤] ធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ៩ បទទាំង ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

[២៦៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៦៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៦៧] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ កិលេសសន្តិលិង្គទុកៈ ។

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៦៨] ធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យនូវធម៌ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺមោហាៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈនិងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យនូវលោកៈ ។ ដូចគ្នានឹងកិលេសព្វេវសន្តិលិង្គទុក្ខៈដែរ មិនមាន ការធ្វើឲ្យប្លែកៗគ្នាទេ វារៈទាំងអស់ បណ្ឌិតតប្បឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុក្ខៈ ។

កិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៦៩] ធម៌ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យនៃធម៌ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវ ខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... ។

លោកិយទុក្ខៈយ៉ាងណា កិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុក្ខៈ

យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

ចប់ កិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុក្ខៈ ។

ទស្សនទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៧០] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ (ធម៌ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ) អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ (ធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ) អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យនូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ មហាក្ខត ១ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[២៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ។

[២៧២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា
 អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មោហៈដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

[២៧៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង

នអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាងក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើចុះ ។

បច្ចុយវារៈ

[២៧៤] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនទស្ស-
 នេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក
 មហាក្ខតខាងក្នុង ពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ទស្ស-
 នេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនទស្សនេនបហាតព្វ-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ពឹង
 ផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ ទស្សនេនបហា-

តព្វធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេន-
 បហាតព្វក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកទស្ស-
 នេនបហាតព្វក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្កតផង ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹងន-
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្កត
 ផង ។

[២៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៧៦] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ពឹង
 ផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹង
 ផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ជា
 អហេតុកៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយានៈ

នឹងកាយាយតនៈ... ពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពីងផ្អែកនឹង
 វត្ថុ មោហៈដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 មោហៈដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ពីងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ពីងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ពីងផ្អែក
 នឹងពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខាផង នឹងវត្ថុផង ។

[២៧៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអាហារ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[២៧៨] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វ-
ធម៌ ច្រឡំនឹងនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
សេចក្តីបង្រួញ ។

[២៧៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

[២៨០] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ច្រឡំនឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំ
នឹងព្រកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំនឹង
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តី
បង្រួញ ។

[២៨១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ
២ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុង
នវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុង
នមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ពីរយ៉ាងក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២៨២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌
ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុ
(ហេតុដែលមិនត្រូវលះដោយសោតាបត្តិមគ្គ) ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ។ បេ។

[២៨៣] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទស្សនេនបហា-
តព្វរាគៈ ទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវទស្សនេន-
បហាតព្វរាគៈនោះ ទិដ្ឋិ... វិចិកិច្ចា... ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើត
ឡើង បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយចំពោះទស្សនេនបហាតព្វទិដ្ឋិ ទស្សនេន-
បហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវទស្សនេនបហាតព្វទិដ្ឋិនោះ ទិដ្ឋិ...
វិចិកិច្ចា... ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង វិចិកិច្ចា កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធនូវវិចិកិច្ចា ទិដ្ឋិ... ទោមនស្សកើតឡើង ទស្សនេនបហាតព្វ-
ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស ទិដ្ឋិ

កើតឡើង វិចិត្រកើតឡើង ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃន-
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា
 នូវពួកទស្សនេនបហាតព្វកិលេស ដែលលះបង់ហើយ ដែលធ្លាប់សន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន... ឃើញនូវពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ថាមិនទៀង...
 ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយទស្សនេនបហាតព្វចិត្ត ដោយចេតោ-
 បរិយញ្ញាណ ពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវចេ-
 តោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និង
 អនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គល (ឲ្យ)
 នូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ
 ចំពោះកុសលនោះ នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
 កុសលនោះ នទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ដែលធ្លាប់សន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... ពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គ ពិចារណា
 នូវមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវពួកនទស្សនេនបហាតព្វកិលេស ដែលលះបង់
 ហើយ ពិចារណានូវពួកកិលេសដែលសង្កត់សង្កិនហើយក្នុងកាលមុន ។ បេ ។
 នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ឃើញនូវពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ថាមិនទៀង...
 ត្រេកអរ រីករាយ នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
 នទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធនោះ ឧទ្ធច្ចៈ... នទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើត

ឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវអនាគតសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន... នូវសីល... នូវ
 ឧបាសថកម្ម... ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
 ត្រេកអរ រីករាយចំពោះពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធនោះ ទិដ្ឋិ... វិចិកិច្ចា...
 ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ។

[២៨៤] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អា-
 រម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលធ្វើនូវទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ
 រីករាយចំពោះទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ធ្វើនូវទស្សនេនបហាតព្វរាគៈនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព... ទិដ្ឋិកើតឡើង ធ្វើនូវទិដ្ឋិឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ឯសហជា-
 តាធិបតិ គឺទស្សនេនបហាតព្វាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វ-
 ធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺទស្សនេនបហា-
 តព្វាធិបតិ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃនទស្ស-
 នេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺ
 ទស្សនេនបហាតព្វាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-

សមុជ្ជានុបដង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ
 នឹងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន... នូវសីល...
 នូវឧបោសថកម្ម... ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញអំពីឈាន
 ត្រេកអរ រីករាយនឹងឈាន នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើងព្រោះធ្វើ
 នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គ ធ្វើនូវ
 មគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 សហជាតាធិបតិ គឺនទស្សនេនបហាតព្វធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ នូវឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
 ធ្វើនូវពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។

[២៨៥] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យនៃវដ្តានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ (មូលគប្បីធ្វើចុះ) ពួក

នទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធមុនៗ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយ
 អនន្តរុប្បច្ច័យ ។ មូល (គប្បីធ្វើផងចុះ) ការពិចារណា ជាបច្ច័យនៃពួក
 ទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយអនន្តរុប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្ត-
 រុប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតរុប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញរុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយរុប្បច្ច័យ ។

[២៨៦] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ដោយឧបនិស្សយរុប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តុបនិស្សយ អនន្តរុបនិស្សយ
 នឹងបកតុបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកតុបនិស្សយ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវទស្ស-
 នេនបហាតព្វរាគៈ ហើយសម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃី នូវ
 ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស... នូវមោហា... នូវទិដ្ឋិ... អាស្រ័យនូវសេចក្តី
 ប្រាថ្នា ហើយសម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃី ទស្សនេនបហាតព្វ-
 រាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ។ បេ ។ នៃ
 សេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយរុប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ជាបច្ច័យ
 នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយរុប្បច្ច័យ បានដល់ អនន្ត-
 រុបនិស្សយនឹងបកតុបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកតុបនិស្សយ គឺបុគ្គលអាស្រ័យ
 នូវទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើត
 ឡើង នូវទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស... នូវមោហា... នូវទិដ្ឋិ... អាស្រ័យ
 នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 ទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នាជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃ

បញ្ញា នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ នូវសីល... នូវបញ្ញា នូវ
 នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និង
 កាយិកសុខ... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា... នទស្ស-
 នេនបហាតព្វរាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា... កាយិកសុខ... សេនាសនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា នៃនទស្សនេនបហា-
 តព្វរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គនិងផលសមាបត្តិ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ
 អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល
 អាស្រ័យនូវសទ្ធា... ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ អាស្រ័យនូវបញ្ញា...
 នូវនទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ... នូវទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា
 និងកាយិកសុខ... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ ។
 បំបែកនូវសង្ឃ... សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហា-

តព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិនិងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៨៧] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺបុគ្គលឃើញច្បាស់នូវវត្ថុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... ត្រេកអរ រីករាយ នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ... ឧទ្ធច្ចៈ... នទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនឹងចក្ខុ... ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ ប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ... ទិដ្ឋិ... វិចិកិច្ឆា... នទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[២៨៨] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៨៩] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌

ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្ស-
 នេនបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។
 សហជាត គឺទស្សនេនបហាតព្វចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នានាខណិកៈ គឺទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក
 វិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហា-
 តព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេ-
 បហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនទស្សនេនបហាតព្វ-
 ចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នានាខណិកៈ គឺនទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក
 វិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២៧០] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វ-
 ធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយណាសប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៧១] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២៧២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ក្តី

វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ ទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វ-
 ធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។
 សហជាត គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វក្នុងក្តី ពួកមហាក្នុងក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកទស្សនេនបហា-
 តព្វក្នុងក្តី កតទ្បិញ្ញារាហារក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 បច្ឆាជាត គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វក្នុងក្តី រូបជីវិតិទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក
 កដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៨៤] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេន- បហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា- តព្វធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអា- រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស- យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា- តព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា បច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហា- តព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា បច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហា- តព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២៩៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
នបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ។ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៩៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៤
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៩៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផង

ចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ទស្សនទុកៈ ។

ការវិនាសកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៩៨] ការវិនាសបហាតព្វធម៌ (ធម៌ដែលត្រូវលះដោយការវិនា) អាស្រ័យនូវការវិនាសបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ទស្សនទុកៈយ៉ាងណា ការវិនាសទុកៈ បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារយ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

[២៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បេ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៣០០] ការវិនាសបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យនូវការវិនាសបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នការវិនាសបហាតព្វធម៌ (ធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយការវិនា) អាស្រ័យនូវនការវិនាសបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា អាស្រ័យនូវនការវិនាសបហាតព្វកន្ធទ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចាផង រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៣០១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ (ត្រង់ពួកខន្ធ) ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យជាបច្ចនីយៈ ក្នុងបច្ច័យវារៈ មានវារៈ ៣ មោហាៈ បណ្ឌិតគប្បីរើឡើងសម្តែងចុះ វារៈទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងទស្សនទុកៈដែរ ឯឧទ្ធច្ចៈបច្ចនីយៈ ទើបផ្សេងគ្នា ។

បញ្ហាវារៈ

[៣០២] ការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកការវនាយបហាតព្វហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[៣០៣] ការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលត្រេកអរ រីករាយនឹងការវនាយបហាតព្វរាគៈ ការវនាយបហាតព្វរាគៈ ព្រោះប្រារព្ធនូវការវនាយបហាតព្វរាគៈនោះ... ឧទ្ធច្ចៈ... ការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស... ឧទ្ធច្ចៈកើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវឧទ្ធច្ចៈ ការវនាយបហាតព្វទោមនស្សកើតឡើង ការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស ប្រារព្ធនូវការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស... ឧទ្ធច្ចៈកើតឡើង ។ ការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ (ឃើញ) នូវពួកការវនាយបហាតព្វក្តិលេស ដែលលះបង់ហើយ... នូវ

ពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន...
 ឃើញច្បាស់នូវពួកការវិនាសបហាតពួកនួន ថាមិនទៀង... ត្រេកអរ រីករាយ
 នការវិនាសបហាតពួកនោះ កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវការវិនាសបហាតពួកនួននោះ
 ទិដ្ឋិ... វិចិត្តិច្ឆា... នការវិនាសបហាតពួកទោមនស្ស កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ
 ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយការវិនាសបហាតពួកចិត្ត ដោយចេតោ-
 បរិយញ្ញាណ ពួកការវិនាសបហាតពួកនួន ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវចេ-
 តោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ។ បេ ។ និងអនាគតសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នការវិនាសបហាតពួកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវិនា-
 សបហាតពួកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន... នូវសីល...
 ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណានូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ
 នការវិនាសបហាតពួកនោះ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវកុសលនោះ ទិដ្ឋិ...
 វិចិត្តិច្ឆា... នការវិនាសបហាតពួកទោមនស្ស កើតឡើង ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។
 អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចា-
 រណានូវផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ឃើញ) នូវពួក
 នការវិនាសបហាតពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ ។ បេ ។ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
 ឃើញច្បាស់នូវពួកនការវិនាសបហាតពួកនួន ថាមិនទៀង... ត្រេកអរ រីករាយ
 នការវិនាសបហាតពួកនោះ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវនការវិនាសបហាតពួកនួន
 នោះ ទិដ្ឋិ... វិចិត្តិច្ឆា... នការវិនាសបហាតពួកទោមនស្ស កើតឡើង ដោយ
 ទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវយថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនា-

គតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន... នូវ
 សីល... ។ បេ។ នូវឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួក
 នការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
 នការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធនោះ... ឧទ្ធច្ចៈ... ការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើត
 ឡើង ។

[៣០៤] ការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អា-
 រម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលធ្វើនូវការវនាយបហាតព្វរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ត្រេកអរ រីករាយ ការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវការវនា-
 យបហាតព្វរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺការវនាយប-
 ហាតព្វាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 គឺបុគ្គលធ្វើនូវការវនាយបហាតព្វរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 នការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវការវនាយបហាតព្វរាគៈនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិកើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺការវនាយបហាតព្វ-
 ធិបតិជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ការវនាយប-
 ហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វធម៌ផង នៃនការវនាយបហាតព្វធម៌

ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺការវនាយបហា-
 តព្វាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនា-
 យបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និង
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន នូវសីល... ធ្វើនូវ
 ឧបោសថកម្ម នការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវកុសលនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ។ សហជាតាធិបតិ គឺនការវនាយបហាតព្វាធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន ។ បេ។ នូវឈាន... នូវចក្ក...
 នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកនការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ
 ការវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវនការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ។

[៣០៥] ការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតព្វធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ ការវនាទុកៈដូចគ្នានឹងទស្សនទុកៈដែរ
 មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយ
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៣០៦] ការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតព្វធម៌

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺការវិនាយបហាតព្វរាគៈ...
ទោសៈ មោហៈ មានៈ... សេចក្តីប្រាថ្នាជាបច្ច័យនៃការវិនាយបហាតព្វរាគៈ
ទោសៈ មោហៈ មានៈនិងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ការវិនាយ
បហាតព្វធម៌ជាបច្ច័យនៃនការវិនាយបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ
ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវការវិនាយបហាតព្វរាគៈ ហើយឲ្យនូវ
ទាន ។ បេ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ បំបែក
នូវសង្ឃី នូវការវិនាយបហាតព្វទោសៈ... នូវមោហៈ... នូវមានៈ... បុគ្គល
អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើត
ឡើង សម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃី ការវិនាយបហាតព្វរាគៈ ។ បេ
សេចក្តីប្រាថ្នា (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ បញ្ញា ជាបច្ច័យនៃ
នការវិនាយបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ
កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផល និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
នការវិនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវិនាយបហាតព្វធម៌ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
បកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយ
ឲ្យនូវទាន ។ បេ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល...
បុគ្គលអាស្រ័យនូវបញ្ញា នការវិនាយបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ

ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខនិងកាយិកទុក្ខ... នូវសេនាសនៈ ហើយ
 សម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នកាវនាយបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ
 សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។ នកាវនាយបហាតព្វធម៌ជាបច្ច័យនៃកាវនាយបហាតព្វធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ
 និងបកត្ថបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា
 ហើយដំឡើងនូវមានៈ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា នូវរាគៈ ។ បេ ។ នូវ
 សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខនិងកាយិកទុក្ខ ។ បេ ។ អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ
 ហើយដំឡើងនូវមានៈ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃកាវនាយ-
 បហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈនិងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។

[៣០៧] នកាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាវនាយបហាតព្វធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អា-
 រម្មណ្យបុរេជាត គឺបុគ្គលឃើញច្បាស់នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... ត្រេក
 អរ រីករាយ នកាវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុនោះ
 ទិដ្ឋិ កើតឡើង វិចិកិច្ចាកើតឡើង នកាវនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង
 ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។
 ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ

(ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយ-
 បហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុ-
 បុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺបុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយនឹងចក្ខុ... នឹងវត្ថុ
 ការវនាយបហាតព្វភក្តៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញានូវវត្ថុនោះ ឧទ្ធច្នះកើតឡើង
 ការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យ
 នៃពួកការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ២ ។

[៣០៨] ... ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺការវនាយបហាតព្វចេតនា
 ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីស្ករ
 ផងចុះ ការវនាយបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិតគប្បីស្ករផងចុះ ការវនាយបហាតព្វចេតនា ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនការវនាយបហាតព្វ-
 ចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺនការវនាយបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ

ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ ... ជាបច្ច័យ
ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។ ការវិនាទុកៈដូចគ្នានឹងទស្សនទុកៈ គ្រប់បច្ច័យទាំង
អស់ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

[៣០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
បច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

ការចែកនូវបច្ច័យនីយៈ ដូចគ្នានឹងទស្សនទុកៈដែរ បណ្ឌិតគប្បី
ចែកផងចុះ ឯការរាប់ទាំង ៣ យ៉ាង បណ្ឌិតគប្បីរាប់យ៉ាង
នេះចុះ ។

ចប់ ការវិនាទុកៈ ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន ឯកាទសមភាគ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ

បដិច្ចវារៈ

[១] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ (ធម៌មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ) អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ (ធម៌មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ) ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ (ធម៌មានហេតុ ដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ) អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកខន្ធជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ក្តី អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកមហាក្កត ជា

ខាងក្នុង ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
អាស្រ័យនូវមោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុ-
កធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវមោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ។ ទស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នូវ
នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចាផង នូវមោហាៈផង
នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកធម៌ផង នូវនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចាផង នូវមោហាៈផង ។ ទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកធម៌ផង នូវនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវខន្ធ ១
ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចាផង នូវមោហាៈផង អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ... ។

[២] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វ-

ហេតុកធម៌ក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវ
 ខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមោហៈដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី មោហៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជានទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ ទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធអាស្រ័យនូវមោហៈ
 ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវ
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នូវនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែល
 ប្រកបដោយវិចិកិច្ចាផង នូវមោហៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបង្រៀញ ។

[៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង

សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិបា-
កប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៤] នទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវទេស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ដែលប្រកប
ដោយវិចិកិច្ឆា អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ឆា ។ នទេស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យនូវនទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ជានទេស្សនេនបហាតព្វហេតុក ជាអហេតុកៈ រហូតដល់ពួក
អសញ្ញាសត្វ មោហាៈដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

ក្នុងនសមន្តរយ្យច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារ-
 រយ្យច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្ទិយប្បច្ច័យមានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បេ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។ បេ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
 អន្តរយ្យច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ បេ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ បេ ក្នុង
 អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ច័យវារៈ

[៨] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពីងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ។ នទស្ស-

នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹង
 ខន្ធ ១ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 រហូតដល់ពួកមហាក្ខតជាខាងក្នុង ពួកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ពឹង
 ផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងមោហៈ
 ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹង
 វត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ។ ទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹង
 នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹង ខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាផង
 នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹង
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកទស្សនេន-

បហាតព្វហេតុកក្ខន្ធដង នឹងពួកមហាក្ខត្តដង ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែកនឹង
 ពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចាផង នឹងមោហៈផង ។ ទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹង ខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ
 ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង នឹងពួកមហាក្ខត្តដង ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
 សមុជ្ជានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចាផង នឹងមោហៈ
 ផង នឹងខន្ធ ២ ... ។

[៧] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈ ៣ ប្រហែល
 គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ ប្រហែល
 គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ... មានវារៈ ៣ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យរូវខន្ធ
 ១ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុក នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចក្ខុវិញ្ញាណពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ ពួកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ពឹង
 ផ្អែកនឹងវត្ថុ មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ពឹង

ផ្អែកនឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងមោហាៈ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិកិត្តា ។ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ពួកទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តាក្តី មោហាៈក្តី ពឹង
 ផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តាផង នឹងមោហាៈផង នឹងខន្ធ ២ ផង ... ។ ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
 នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺមោហាៈដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិកិត្តាផង នឹងវត្ថុផង ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹង
 នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ ផង... ខន្ធ ៣ ក្តី មោហាៈក្តី ពឹងផ្អែកនឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិកិត្តាផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ផង... ។

[១០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១១] នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពីងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ដែលប្រកប
ដោយវិចិក្ខា ពីងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ។ នទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកធម៌ ពីងផ្អែកនឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាអហេតុកៈ
រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពីងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ មោហាៈ
ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែកនឹងពួកខន្ធដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹង
វត្ថុផង ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពីងផ្អែកនឹង ទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ពីងផ្អែកនឹងពួក
ខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[១២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហា-

ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ពីរយ៉ាងដទៃក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[១៣] នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងទស្សនេនប-
 ហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំ
 នឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងខន្ធ ១ ជានទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ ទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ លាយឡំនឹងមោហាៈ ដែល
 ប្រកបដោយវិចិក្ខា ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងទស្សនេន-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខាផង នឹងមោហាៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ។

[១៤] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺមានវារៈប្រហែល
 គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងន-
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ
 ៣ លាយឡំនឹងខន្ធ ១ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ... ។
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
 នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ
 ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។

[១៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៦] នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងទស្សនេនប-
 ហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ដែល
 ប្រកបដោយវិចិកិច្ចា លាយឡំនឹងពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ។ ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយឡំនឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងខន្ធ ១ ជា

នទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃ
អហេតុកប្បជិសន្តិ មោហៈដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ លាយឡំនឹងពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៦ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៨] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុង
នបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ បេ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ
៤ ។

[១៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

សម្បយុត្តវារៈ ដូចគ្នានឹងសំសដ្ឋវារៈដែរ ។

បញ្ហាវារៈ

[២០] ទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទេស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកហេតុ ជា

បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 មូល គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺពួកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មោហាៈ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិកិត្តា ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ បេ។ មូល គឺមោហាៈដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺមោហាៈដែលប្រកបដោយ
 វិចិកិត្តាជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[២១] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ
 កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វនូវពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ។ មូល គឺពួក
 នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធផង មោហាៈផង កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វនូវ
 ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ។ មូលគឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា
 ផង មោហាៈផង កើតឡើងព្រោះប្រាព្វនូវពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ។
 នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន... នូវសីល... បុគ្គលធ្វើនូវឧបោសថកម្ម
 ហើយពិចារណានូវអំពើនោះក៏ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈជានទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ឧទ្ធច្ច... ទោមនស្សជា
 នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើងដែលសន្សំហើយក្នុងកាលមុន... ។
 ចេញអំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណានូវ
 មគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃអារជ្ជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណានូវកងកិលេស ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ដែលលះហើយ
 នូវកងកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... ដឹងនូវកងកិលេសដែលសន្សំ
 ហើយក្នុងកាលមុន នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកខន្ធជានទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកៈផង នូវមោហៈផង ថាមិនទៀង... ឃើញច្បាស់ក៏ត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ
 ឧទ្ធច្ច... ទោមនស្ស ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវអនាគតសញ្ញាណផង នៃ
 មោហៈផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈធម៌ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន ។ បេ ។
 នូវឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយនឹងពួកខន្ធ ជានទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកៈផង នឹងមោហៈផង រាគៈជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ទិដ្ឋិ... វិចិត្តិច្ឆា... ទោមនស្ស ជា
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈធម៌

ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវចក្ក... នូវវត្ថុ... ពួកខន្ធដែលប្រកបដោយ
 វិចិកិច្ឆាភិ មោហះភិ កើតឡើង ព្រោះប្រាណនូវពួកខន្ធជានទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកៈផង នូវមោហះផង ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ភិ នទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ភិ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាណនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ឆាផង នូវមោហះផង ។ មូល គឺ
 ពួកខន្ធជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈភិ មោហះភិ កើតឡើងព្រោះប្រាណ
 នូវពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ឆាផង នូវមោហះផង ។ មូល គឺពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ឆាភិ មោហះភិ កើតឡើង ព្រោះប្រាណនូវពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ឆាផង នូវមោហះផង ។

[២២] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហ-
 ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯ
 សហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួក

ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិ ជា
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន... នូវ
 សីល... បុគ្គលធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ធ្វើនូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរពហើយ
 ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ (នូវអំពើ) ដែលសន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន... អំពើឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយ
 ធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវ
 ចក្ក... នូវវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធជានទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកៈ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិ ជា
 នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន... នូវសីល... បុគ្គលធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ។ បេ ។

អំពើឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធ
ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈជាទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។

[២៣] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ
មុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិកម្មមុនៗ ជាបច្ច័យនៃមោហៈដែលប្រកបដោយវិចិត្តិកម្ម
ក្រោយដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃ
វដ្តនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្តិកម្ម
មុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្តិកម្មក្រោយៗផង នៃមោហៈ
ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺមោហៈ ដែលប្រកប
ដោយវិចិត្តិកម្មមុនៗ ជាបច្ច័យនៃមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិកម្មក្រោយៗ
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈមុនៗ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺមោហៈដែលប្រកបដោយ
វិចិត្តិកម្មមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្តិកម្មក្រោយៗ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ អាវដ្ឋនៈជាបច្ច័យនៃពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺមោហៈដែលប្រកបដោយវិចិត្តិកម្មមុនៗ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិកម្មក្រោយៗផង នៃមោហៈផង ដោយ

អន្តរប្បច្ច័យ អាវជ្ជនៈជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆាផង នៃ
 មោហៈផង ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆាមុនៗក្តី មោហៈក្តី ជា
 បច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆាក្រោយៗ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។
 មូល គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆាមុនៗក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆាក្រោយៗ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆាក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យនៃវុជ្ជានៈ ដោយអន្ត-
 រប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆាមុនៗក្តី មោហៈក្តី ជា
 បច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆាក្រោយៗផង នៃមោហៈផង ដោយ
 អន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជា
 បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៤] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ
 អន្តរបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺពួកខន្ធ
 ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ជាទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ អន្តរបនិស្ស័យក្តី បកត្តបនិស្ស័យក្តី
 (បណ្ឌិតគប្បីដឹង) ក្នុងបទទាំងពីរដ៏សេស ។ មូល គឺពួកខន្ធ ជាទស្ស-

នេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ជានទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ
ផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកខន្ធជានទេស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រផង នៃ
មោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈធម៌
ជាបច្ច័យនៃនទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
ដល់ អារម្មណ្តបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ និងបកត្តបនិស្សយ ។ បេ ឯ
បកត្តបនិស្សយ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន ព្រោះអាស្រ័យនូវសទ្ធា ។ បេ ញ៉ាំង
សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ នូវសីល ។ បេ នូវបញ្ញា រាគៈ
ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខនិងកាយិកទុក្ខ ជានទេស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកៈ ។ បេ ឲ្យនូវទាន ព្រោះអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ។ បេ
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ)
នៃសទ្ធា ។ បេ នៃបញ្ញា នៃរាគៈ ជានទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ។ បេ
ជាបច្ច័យនៃសេចក្តីប្រាថ្នា និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
នទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈធម៌
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ
និងបកត្តបនិស្សយ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្សយ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា...
ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ នូវបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ
សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ជានទេស្សនេនបហាតព្វហេ-
តុកៈ ។ បេ សម្លាប់នូវសត្វ ព្រោះអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ។ បេ បំបែក

នូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យនៃរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ
និងសេចក្តីប្រាថ្នា ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យគឺសទ្ធា ។ បេ ។
បញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ (កា-
យិកទុក្ខ) ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុក-
ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ
គឺពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាផង មោហៈផង ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ជា
ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ជាទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ
ពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៥] នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និង

វត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... ឃើញ
 ច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ឧទ្ធច្នះ... ទោមនស្ស ជាទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកៈ កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ... សេចក្តីបង្រួញ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ
 សេចក្តីបង្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិង
 វត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ
 ទិដ្ឋិ... វិចិត្តិច្ឆា... ទោមនស្ស ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ។
 ឯវត្ថុបុរេជាត គឺសេចក្តីបំប្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ជាបច្ច័យ
 នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... ពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាភ្នំ មោហៈភ្នំ
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវវត្ថុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺសេចក្តីបង្រួញ ។

[២៦] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ បេ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុក-
 ធម៌ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ បេ។
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ភ្នំ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ភ្នំ ជាបច្ច័យ
 នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ បេ។ ... ដោយ

អាសេវនប្បច្ច័យ ។

[២៧] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល គឺសហជាតនិង
 នានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 គឺទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនទស្សនេនបហាតព្វហេតុក-
 ចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា ជា
 បច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ... ជា
 បច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ត្រ័យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៥ ។

[២៨] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តី
បង្រៀញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងបុរេជាត ។ សេចក្តី
បង្រៀញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងបុរេជាត ។
សហជាត គឺខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យនៃ
ខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ឆាផង មោហៈផង
ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី
នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និង
ឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបង្រៀញ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេ-
នបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិង
បុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
៩ ក្នុងធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៩ ។

[៣០] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ

សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆា-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុ-
 កធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយ នទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។

[៣១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[៣២] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអនន្តរ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នសមនន្តរ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ បេ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៣៣] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារ
 ចុះ ។ ... ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ។

ការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌

បដិច្ចវារៈ

[៣៤] ការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ (ធម៌មានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវិនា) អាស្រ័យនូវការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ជាការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ ខន្ធ ២ ... ។

បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី
សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងទស្សនេន-
បហាតពូហេតុកុធម៌ដែរ មោហៈ ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
បណ្ឌិតគប្បីតម្កល់ទុកក្នុងទីនៃមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា-
ច្ចៈ ។

បញ្ញាវារៈ

[៣៥] ការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ វារៈទាំង ៦ ប្រហែលគ្នានឹងទស្សនេនបហាតពូហេតុកុធម៌ដែរ ។

[៣៦] ការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិតប្រាជ្ញនូវវារៈទាំង ៣ ឲ្យប្រហែលគ្នានឹងទស្សនេនបហាតពូហេតុកុធម៌ ។ នការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវិនាយបហាតពូហេតុកុធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

គឺនូវទាន... នូវសីល... បុគ្គលធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណានូវអំពើ
នោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ទិដ្ឋិ... វិចិត្តិច្ឆា... ទោមនស្សជានការវនាយបហា-
តព្វហេតុកៈ កើតឡើង ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន...
ពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គ ៗ បេ ៗ ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវផល ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈឃើញច្បាស់នូវកិលេសជានការវនាយបហា-
តព្វហេតុកៈ ដែលលះបង់ហើយ... ក្នុងកាលមុន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវ
ពួកខន្ធ ជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈផង នូវមោហៈផង ថាមិនឡើង...
ឃើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ទិដ្ឋិ... វិចិត្តិច្ឆា... ទោមនស្ស ជានការវនា-
យបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ៗ បេ ៗ ជាបច្ច័យនៃការ
ពិចារណានូវអនាគតសញ្ញាណផង នូវមោហៈផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ៗ
នការវនាយបហាតព្វហេតុកៈធម៌ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វហេតុកៈធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន... នូវសីល... ៗ បេ ៗ នូវឈាន... នូវចក្ខុ...
នូវវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយនឹងពួកខន្ធ ជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈផង
នឹងមោហៈផង រាគៈជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
អំពើនោះ ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្សជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ៗ
នការវនាយបហាតព្វហេតុកៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វហេតុកៈធម៌ផង
នៃនការវនាយបហាតព្វហេតុកៈធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវចក្ខុ...

នូវវត្ថុ... ពួកខន្ធដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្នះក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធនូវពួកខន្ធ ជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈផង នូវមោហៈផង ។ វារៈ
ទាំង ៣ ដែលមានយជនៈជាអារម្មណ៍ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។

[៣៧] ការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និង
សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលធ្វើនូវរាគៈ ជាការវនាយបហា-
តព្វហេតុកៈ ឲ្យជាទីគោរពហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈជាការវនាយបហា-
តព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ។ ឯ
សហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិជាការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជា
បច្ច័យនៃនការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលធ្វើនូវរាគៈ
ជាការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
ជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទី
គោរព ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិជាការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ
ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ការវនាយបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃនការវនាយ-
បហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺ
អធិបតិជាការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ

ពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នការវនាយបហាតពូហេតុ-
 កធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតពូហេតុធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន...
 នូវសីល... បុគ្គលធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ធ្វើនូវអំពើនោះឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា រាគៈជានការវនាយបហាតពូហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើ
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ក្នុងកាលមុន... អំពើឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ
 ចេញអំពីមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវ
 វត្ថុ... បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធជានការវនាយបហាតពូ-
 ហេតុកៈឲ្យជាទីគោរព រាគៈជានការវនាយបហាតពូហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិ ជា
 នការវនាយបហាតពូហេតុកៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នការវនាយបហាតពូហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហាតពូហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន... ។ បេ ។ អំពើឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... បុគ្គល
 ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធ ជានការវនាយបហាតពូហេតុកៈ ឲ្យជា
 ទីគោរព រាគៈជានការវនាយបហាតពូហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ។

[៣៨] ... ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា
 ព្រោះហេតុនៃនការវនាយបហាតពូហេតុកៈ បណ្ឌិត មិនគប្បីធ្វើទេ មោហៈ

ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើច្ចៈ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្ត-
រយ្យច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយ
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ។

[៣៧] ការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវិនាយបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្ណបនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺពួកការវា-
យបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
នៃពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ឆន្ទរាគៈក្នុងកណ្ណៈរបស់ខ្លួន ជាបច្ច័យនៃឆន្ទរាគៈក្នុងកណ្ណៈរបស់
បុគ្គលដទៃ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ឆន្ទរាគៈក្នុងទ្រព្យរបស់ខ្លួន ជាបច្ច័យ
នៃឆន្ទរាគៈ ក្នុងទ្រព្យរបស់បុគ្គលដទៃ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល
គឺពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
ឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នការវិនាយបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្ណបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថ-
បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ
នូវសទ្ធា ។ បេ ។ ញាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។

នូវបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ បត្តនៈ កាយិកសុខ និង
 កាយិកទុក្ខ ជានការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ ។ បេយ ឲ្យនូវទានព្រោះអាស្រ័យ
 នូវសេនាសនៈ ។ បេយ សម្មាប័នូវសត្វ ។ បេយ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេយ
 សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេយ (ជាបច្ច័យ) នៃបញ្ញា រាគៈ
 ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ បត្តនៈ និងកាយិកសុខ ជានការវនាយបហាតព្វហេ-
 តុកៈ ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 នការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្ណបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិង
 បកត្តបនិស្ស័យ ។ បេយ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលដំឡើងនូវមានៈ ព្រោះ
 អាស្រ័យនូវសទ្ធា ។ បេយ សេនាសនៈជាបច្ច័យនៃរាគៈ ទោសៈ មោហៈ
 មានៈនិងបត្តនៈ ជាការវនាយបហាតព្វហេតុកៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 នការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
 នៃនការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ្ណបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេយ ឯបកត្ត-
 បនិស្ស័យ គឺសទ្ធា... បញ្ញា... កាយិកសុខ ។ បេយ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្នៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ យជន្តបនិស្ស័យ មានវារៈ ៣ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។

[៤០] នការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនការវនាយបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ

បច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ឯនានាខណិកៈ បណ្ឌិតបានក្នុងហេតុនៃកិរិយា
 ចៃកន្ធវនការវនាយបហាតព្វធម៌ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនោវិតតប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបង្រៀន ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈយ៉ាងណា ការវនាយបហាតព្វ-
 ហេតុកប្បច្ច័យក្តី បច្ចនីយៈក្តី វិភាគៈក្តី គណនាភ្នំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាឡើយ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌... ឆន្ទរាគៈ ក្នុងកណ្ឌៈរបស់ខ្លួន បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
 ដោយវត្ថុរបស់បុគ្គលដទៃ ។ ការវនាយបហាតព្វធម៌ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 នការវនាយបហាតព្វធម៌... ឆន្ទរាគៈ ក្នុងកណ្ឌៈរបស់ខ្លួន បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
 ដោយវត្ថុរបស់បុគ្គលដទៃ ។

ចប់ ការវនាយបហាតព្វហេតុកទុកៈ ។

សវិតក្កុធកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៤១] សវិតក្កុធម៌ (ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីត្រិះរិះ) អាស្រ័យ
 នូវសវិតក្កុធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ
 ១ ដែលប្រកបដោយវិតក្កុៈ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។
 អវិតក្កុៈធម៌ (ធម៌ដែលមិនមានសេចក្តីត្រិះរិះ) អាស្រ័យនូវសវិតក្កុធម៌

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺវិតក្កៈផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អា-
ស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ផង វិតក្កៈផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យនូវខន្ធ
១ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អវិតក្កៈធម៌ អា-
ស្រ័យនូវអវិតក្កៈធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ផង
ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែលមិនមានវិតក្កៈ នូវខន្ធ ២ ...
ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី
កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវអវិតក្កក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ ... កដត្តារូប អាស្រ័យ
នូវវិតក្កៈ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ វត្ថុអាស្រ័យនូវ
វិតក្កៈ វិតក្កៈអាស្រ័យនូវវត្ថុ នូវមហាកូត ១ ... ។ សវិតក្កធម៌ អាស្រ័យ
នូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្នុង
អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ពួកសម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ពួកសវិតក្កក្នុង អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សវិតក្ក-
ធម៌ក្តី អវិតក្កៈធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវអវិតក្កៈធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យនូវ
វិតក្កៈ ពួកសវិតក្កក្នុង អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួក
មហាកូត ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ពួកសវិតក្កក្នុង អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ពួកសវិតក្ខក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត វិតក្កៈក្កី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្កី អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សវិតក្កធម៌ អាស្រ័យ
 នូវសវិតក្កធម៌ផង នូវអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈផង អាស្រ័យនូវខន្ធ
 ២ ... ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈផង ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង
 នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិនូវខន្ធ ២ ... ។ អវិតក្កៈធម៌ អាស្រ័យនូវ
 សវិតក្កធម៌ផង នូវអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តសមុជានរូប អាស្រ័យនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង នូវពួកមហាក្ខត
 ផង កដត្តារូបអាស្រ័យនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង នូវពួកមហាក្ខត
 ផង ក្នុងខណៈបដិសន្ធិ វិតក្កៈអាស្រ័យនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវត្ថុផង ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សវិតក្កធម៌ក្កី អវិតក្កធម៌ក្កី អាស្រ័យនូវសវិតក្កធម៌ផង
 នូវអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
 សមុជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈផង នូវខន្ធ ២ ...
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈផង នូវខន្ធ ២ ...
 ចិត្តសមុជានរូប អាស្រ័យនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង នូវពួកមហា-
 ក្ខតផង ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈ
 ផង នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈផង

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធ
ផង នូវវិតក្កៈផង នូវពួកមហាក្កតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី
វិតក្កៈក្តី អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
នូវខន្ធ ២ ... សេចក្តីបង្រៀន ។

[៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៤៣] សវិតក្កធម៌អាស្រ័យនូវសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ
២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បេ ។ មោហៈ ដែលប្រកបដោយ
វិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា
ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ បញ្ហាទាំង ២ ដ៏សេសសល់ ដែលមានសវិតក្កៈ
ជាមូល បណ្ឌិតតប្បិធ្វើចុះ ឯអហេតុកៈ មិនមានផ្សេងគ្នាឡើយ ។ អវិតក្ក-
ធម៌ អាស្រ័យនូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
អាស្រ័យនូវអវិតក្កក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ជាអហេតុកៈ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃ
អហេតុកប្បដិសន្ធិ វត្ថុអាស្រ័យនូវវិតក្កៈ វិតក្កៈអាស្រ័យនូវវត្ថុ ។ សវិតក្ក-

ធម៌ អាស្រ័យនូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ជាអហេតុកៈ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ មោហាៈដែលប្រកបដោយ
វិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវវិតក្កៈ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កៈ-
ធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។
សេចក្តីបង្រួញ ប្រហែលគ្នានឹងហេតុកប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិតគប្បីកំណត់ថា ជា
អហេតុកៈផងចុះ ។ សវិតក្កធម៌ អាស្រ័យនូវសវិតក្កធម៌ផង នូវអវិតក្កធម៌
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ
១ ជាអហេតុកៈផង នូវវិតក្កៈផង នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវ
អវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ នូវខន្ធ
២ ... ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវវិតក្កៈផង
ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... មោហាៈ ដែលប្រកបដោយ
វិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា
ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវវិតក្កៈផង ។ បញ្ហាទាំងពីរដ៏សេស ប្រហែលគ្នា
នឹងហេតុកប្បច្ច័យដែរ មិនប្លែកគ្នាទេ បណ្ឌិតគប្បីកំណត់ថា ជាអហេតុកៈ
ផងចុះ ។

[៤៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ។ បេ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៥] ក្នុងនអាម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បេ។
 ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
 នត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦] ក្នុងនអាម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ។ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៦ ។ បេ។ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។ បេ។ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុប្បន្នៈ

[៤៧] សវិតក្កធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋប្បយ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អវិតក្កធម៌ពឹង ផ្អែកនឹងអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត- សមដានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអវិតក្កក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែកនឹងវិតក្កៈ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអវិតក្កក្ខន្ធ ១ ក្នុង ខណៈនៃបដិសន្ធិ នឹងខន្ធ ២ ... កដត្តារូប ពឹងផ្អែកនឹងវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃ បដិសន្ធិ វត្ថុពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ពួកខន្ធពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វត្ថុពឹងផ្អែកនឹងវិតក្កៈ វិតក្កៈពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មហាក្កត ៣ ពឹងផ្អែកនឹងមហាក្កត ១ ។ បេយ ពួក អវិតក្កក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ វិតក្កៈពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ សវិតក្កៈ ពឹងផ្អែកនឹង អវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវិតក្កៈ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងបដិសន្ធិកាល មានវារៈ ២ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមដានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវិតក្កៈ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវិតក្កៈ ចិត្តសមដានរូបពឹងផ្អែកនឹងពួកមហា- ក្កត ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្កត វិតក្កៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... (ខន្ធទាំងឡាយ) ក្នុងបដិសន្ធិកាល ប្រហែលគ្នានឹងក្នុងបវត្តិកាលដែរ ។ សវិតក្កធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កធម៌ផង នឹងអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បយ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវិតក្កៈផង

នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ
 ២ ... (បញ្ញា) ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ អវិតក្កធម៌
 ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កធម៌ផង នឹងអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្មជានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នឹងវិតក្កៈផង
 ចិត្តសម្មជានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នឹងវិតក្កធម៌ផង នឹងពួក
 មហាក្កតផង វិតក្កៈពឹងផ្អែកនឹងពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ... មានវារៈ ៣ ក្នុងបដិសន្ធិកាល ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី
 ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កធម៌ផង នឹងអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសម្មជានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង
 នឹងវិតក្កៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នឹង
 វិតក្កៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសម្មជានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួក
 សវិតក្កក្ខន្ធផង នឹងវិតក្កៈផង នឹងពួកមហាក្កតផង ខន្ធ ៣ ក្តី វិតក្កៈក្តី ពឹង
 ផ្អែកនឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ ។ បេ។

[៤៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៤៩] សវិតក្កធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ បញ្ញា ៧ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ វារៈ ៣ បណ្ឌិតគប្បីកំណត់ថា

ជាអហេតុកៈផងចុះ ឯមោហាៈ បណ្ឌិតគប្បីរើឡើង បញ្ហាទាំងឡាយប្រហែល
គ្នានឹងហេតុប្បច្ច័យក្នុងបដិច្ចវារៈដែរ វិញ្ញាណ ៥ ជាបសុំលើសមានមោហាៈ
និងវិតក្កៈ ។

[៥០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ។ បេ ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
នតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[៥១] សវិតក្កធម៌ លាយឡំនឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ និងខន្ធ ២ ... ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ អវិតក្កធម៌លាយឡំនឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺវិតក្កៈ លាយឡំនឹងពួកសវិតក្កក្នុង ។ សវិតក្កធម៌ក្តី
 អវិតក្កធម៌ក្តី លាយឡំនឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ក្តី វិតក្កៈក្តី លាយឡំនឹងសវិតក្កក្នុង ១ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ។បេ។ អវិតក្កធម៌លាយឡំនឹងអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងអវិតក្កក្នុង ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។បេ។
 សវិតក្កធម៌ លាយឡំនឹងអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកសម្បយុត្តកក្នុង លាយឡំនឹងវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ សវិតក្ក-
 ធម៌ លាយឡំនឹងសវិតក្កធម៌ផង នឹងអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងសវិតក្កក្នុង ១ ផង នឹងវិតក្កៈផង នឹង
 ខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។បេ។

[៥២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមានវារៈ
 ៦ ក្នុងនអវិតក្កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៥៣] សវិតក្កធម៌លាយឡំនឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ ។ បញ្ហាទាំង ៦ ប្រហែលគ្នានឹងអនុលោម បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
 យ៉ាងនេះចុះ វារៈ ៣ បណ្ឌិតគប្បីកំណត់ថា ជាអហេតុកៈផងចុះ ឯមោហៈ
 បណ្ឌិតគប្បីរើឡើង ។

[៥៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ

៦ ក្នុងនិរតិស្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិរតិស្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនិរតិស្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិរតិស្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
និរតិស្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិរតិស្រីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៥៥] សិរតិក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសិរតិក្កធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ពួកហេតុដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សិរតិក្កធម៌ជាបច្ច័យនៃសិរតិក្កធម៌
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈ
ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
មូល គឺពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃវិតក្កៈផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សិរតិក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសិរតិក្កធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
ពួកហេតុដែលមិនមានវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
ចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[៥៦] សិរតិក្កធម៌ជាបច្ច័យនៃសិរតិក្កធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
គឺពួកសិរតិក្កក្ខន្ធ ប្រារព្ធនៃពួកសិរតិក្កក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ។ មូល គឺពួក

អវិតក្កក្ខន្ធកី វិតក្កៈកី ប្រារព្ធនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធច្រើបកើតឡើង ។ មូល គឺពួក
សវិតក្កក្ខន្ធកី វិតក្កៈកី ប្រារព្ធនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធច្រើបកើតឡើង ។ អវិតក្កៈ-
ធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈចេញ
អំពីឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ ហើយពិចារណានូវឈាន ដែលមិនមាន
វិតក្កៈ ចេញអំពីមគ្គហើយពិចារណានូវមគ្គ ចេញអំពីផល ហើយពិចារណា
នូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃមគ្គនិងផល ដែល
មិនមានវិតក្កៈផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ...
ឃើញច្បាស់នូវពួក អវិតក្កក្ខន្ធ និងវិតក្កៈ ថាមិនទៀង... ត្រេកអរ រីករាយ
វិតក្កៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ឃើញនូវរូប ដោយទិព្វចក្ក
ព្ធនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវចិត្តរបស់អវិតក្កចិត្តសមន្តីបុគ្គល
ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ... អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ...
រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ... ពួកអវិតក្កក្ខន្ធ
ជាបច្ច័យនៃឥទ្ធិវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ
យថាកម្មបុគ្គលាណ អនាគតំសញ្ញាណ និងវិតក្កៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ពួកអវិតក្កក្ខន្ធកី វិតក្កៈកី កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធនិងវិតក្កៈ ។
អវិតក្កៈធម៌ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ
ចេញអំពីឈានដែលមិនមានវិតក្កៈ... ចេញអំពីមគ្គនូវមគ្គ... ចេញអំពីផល
ហើយពិចារណានូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃ
កិរិយាពិចារណានូវគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ឃើញច្បាស់នូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធ
និងវិតក្កៈថាមិនទៀង... ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
ហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ព្រោះសវិតក្កក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង រួចវិតក្កៈផង ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
សវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កៈធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ
ចេញអំពីឈានដែលមិនមានវិតក្កៈ... ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណានូវមគ្គ
ចេញអំពីផល ហើយពិចារណានូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន
ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ សវិតក្កមគ្គ ផលនិងកិរិយារំពឹងផង នៃវិតក្កៈ
ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ឃើញច្បាស់នូវពួក
អវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ថាមិនទៀង... ត្រេកអររីករាយ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ
ក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី
កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ។ សវិតក្កធម៌ក្តី
អវិតក្កៈធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកស-
វិតក្កក្ខន្ធកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ។ មូល
គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង
នូវវិតក្កៈផង ។ មូល គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវ
ពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ។

[៥៧] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួក

សវិតក្កក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯ
សហជាតាធិបតី គឺអធិបតីប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយ
អធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ អា-
រម្មណាធិបតី គឺវិតក្កៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធឲ្យជាទីគោរព ។
ឯសហជាតាធិបតី គឺអធិបតីប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈផង នៃ
ពួកចិត្តសមុជ្ឈានុបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
សវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កៈធម៌ផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្ម-
ណាធិបតីនិងសហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈ
ក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី
គឺអធិបតី ប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃវិតក្កៈ
ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ ជា
បច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតី និង
សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីឈានដែល
មិនមានវិតក្កៈ... ចេញអំពីមគ្គ នូវមគ្គ... ចេញអំពីផល ធ្វើនូវផលឲ្យជា
ទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើនូវព្រះនិព្វានឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កមគ្គនិងផលផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអធិប-
តីប្បច្ច័យ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជា
ទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ វិតក្កៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះឲ្យ

ជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិមិនមានវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ វិតក្កៈ
កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធដង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។
អវិតក្កៈធម៌ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្ម-
ណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ នូវឈាន...
ចេញអំពីមគ្គ នូវមគ្គ... ចេញអំពីផល ធ្វើនូវផលឲ្យជាទីគោរព ហើយ
ពិចារណា ធ្វើនូវព្រះនិព្វានឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វាន ជា
បច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ សវិតក្កមគ្គនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវ
ចក្ក... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធដង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ
ឲ្យជាទីគោរព ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធដង នូវ
វិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ផង នៃ
អវិតក្កៈធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺពួក
ព្រះអរិយៈ ចេញអំពីឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ... ចេញអំពីផល ហើយ
ពិចារណានូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ
វោទានៈ សវិតក្កមគ្គ និងផលផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវ
ចក្ក... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធដង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យ
ជាទីគោរព ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធ

ផង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កៈធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺពួក
 សវិតក្កក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជា
 ទីគោរព ។ មូល គឺវិតក្កៈកើតឡើងព្រោះធ្វើនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈ
 ផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើនូវពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។

[៥៨] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ សវិតក្កធម៌ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួក
 សវិតក្កក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចុតិចិត្ត
 ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនមានវិតក្កៈ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ អាវជ្ជនៈជាបច្ច័យនៃវិញ្ញាណ ៥ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក
 សវិតក្កក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃវុជ្ជនៈ (ការចេញអំពីឈាន) ដែលមិនមានវិតក្កៈ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការបរិកម្មនូវទុតិយជ្ឈានជាបច្ច័យនៃទុតិយជ្ឈាន ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ការបរិកម្មនូវតតិយជ្ឈាន ។ បេ។ ការបរិកម្មនូវនេវសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ការបរិកម្មនូវទិព្វ-
 ចក្ខុ... ការបរិកម្មនូវទិព្វសោតជាតុ... ការបរិកម្មនូវឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ... នូវ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ... នូវបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ... ការបរិកម្មនូវយថា-
 កម្មុបគញ្ញាណ ជាបច្ច័យនៃយថាកម្មុបគញ្ញាណ ការបរិកម្មនូវអនាគតំ-

សញ្ញាណ ជាបច្ច័យនៃអនាគតសញ្ញាណ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គោត្រកូ
 (ជាបច្ច័យ) នៃអវិតក្កមគ្គ វោទានៈ (ជាបច្ច័យ) នៃអវិតក្កមគ្គ អនុ-
 លោម ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិដែលមិនមានវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 សវិតក្កធម៌ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កក្ខន្ធក្រោយៗផង នៃវិតក្កៈផង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺវិតក្កៈមុនៗជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក
 អវិតក្កក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកអវិតក្កក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 អវិតក្កមគ្គ (ជាបច្ច័យ) នៃអវិតក្កផល អវិតក្កផល (ជាបច្ច័យ) នៃ
 អវិតក្កផល នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈរបស់ព្រះយោគីដែលចេញអំពីនិរោធ
 ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិដែលមិនមានវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អវិ-
 តក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកអវិតក្កក្ខន្ធមុនៗ
 ជាបច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចុតិចិត្តដែលមិន
 មានវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ កវន្តដែលមិន
 មានវិតក្កៈ (ជាបច្ច័យ) នៃអារជ្ជនៈ ពួកអវិតក្កក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃវុជ្ជានៈ
 ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 សវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កៈធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺវិតក្កៈមុនៗ ជា
 បច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្រោយៗផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួក

សវិតក្កក្ខន្ធមុន្យក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយ
អន្តរប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កធម៌ ដោយ
អន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធមុន្យក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈក្រោយៗ
ដោយអន្តរប្បច្ច័យ បុតិចិត្តប្រកបដោយវិតក្កៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ)
នៃឧបបត្តិចិត្តដែលមិនមានវិតក្កៈ អាវជ្ជនៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃ
បញ្ចវិញ្ញាណ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃវជ្ជនៈ ដែលមិនមាន
វិតក្កៈ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ការបរិកម្មនូវទុតិយជ្ឈានក្តី វិតក្កៈក្តី ។ បេ។
អក្ខរៈដែលសរសេរហើយខាងក្រោម បណ្ឌិតគប្បីឃើញតាមហេតុនេះចុះ ។
អនុលោមក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដែលមិនមានវិតក្កៈ ដោយ
អន្តរប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ផង នៃ
អវិតក្កធម៌ផង ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធមុន្យក្តី វិតក្កៈក្តី ជា
បច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្រោយៗផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ ...
ជាបច្ច័យដោយសមន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយនិស្ស្រ-
យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៤៩] សវិតក្កធម៌ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស្រយ អន្តរុបនិស្ស្រយ និងបកត្តបនិស្ស្រយ ។ បេ។
ឧបកត្តបនិស្ស្រយ គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ដោយឧប-
និស្ស្រយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង

នៃវិតក្កៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
នៃសវិតក្កក្ខន្ធផង នៃវិតក្កៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌
ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺអារម្មណ្តបនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតុបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកតុបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល
អាស្រ័យនូវសទ្ធាដែលមិនមានវិតក្កៈ ហើយញ៉ាំងឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ
ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងអភិញ្ញាឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងសមា-
បត្តិឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងសីលដែលមិនមានវិតក្កៈ (ឲ្យកើតឡើង) ។ បេ ។
នូវបញ្ញា... នូវកាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ នូវកោជន... អាស្រ័យនូវ
សេនាសនៈ និងវិតក្កៈ ហើយញ៉ាំងឈានដែលមិនមានវិតក្កៈ... ញ៉ាំងមគ្គ...
ញ៉ាំងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង សទ្ធាដែលមិនមានវិតក្កៈ ។ បេ ។
សេនាសនៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធាដែលមិនមានវិតក្កៈ ។ បេ ។
ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ ដែលមិនមានវិតក្កៈ និង
ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ជាបច្ច័យនៃសវិ-
តក្កធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សូម្បីឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ទាំង ៣
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងបច្ច័យទាំងពួង ។ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា មិនមានវិតក្កៈ
ហើយឲ្យនូវទាន សមាទាននូវសីល ធ្វើនូវឧបាសថកម្ម ញ៉ាំងឈានដែល
ប្រកបដោយវិតក្កៈ... ញ៉ាំងវិបស្សនា ញ៉ាំងមគ្គ ញ៉ាំងអភិញ្ញា... ញ៉ាំង
សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីលដែលមិន
មានវិតក្កៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យនូវសេនាសនៈនិងវិតក្កៈហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។

ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង សម្លាប់នូវសត្វ ។ ហេម បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា
 ដែលមិនមានវិតក្កៈ ។ ហេម សេនាសនៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា
 ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ។ ហេម ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ
 ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កៈធម៌ផង ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធាដែលមិនមានវិតក្កៈ ហើយឲ្យនូវ
 ទាន ។ ហេម បទដែលសរសេរទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងវារៈទី ២ ផង
 ចុះ ។ បុគ្គលញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ
 នូវសីល... នូវបញ្ញា... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ និងវិតក្កៈ ហើយឲ្យនូវ
 ទាន ។ ហេម សម្លាប់នូវសត្វ ។ ហេម បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា ដែលមិនមាន
 វិតក្កៈ ។ ហេម សេនាសនៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធាដែលប្រកប
 ដោយវិតក្កៈ ។ ហេម ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គដែលប្រកប
 ដោយវិតក្កៈ ផលសមាបត្តិនិងវិតក្កៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សវិតក្ក-
 ធម៌ក្តី អវិតក្កៈធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកសវិតក្កក្នុងក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្នុង ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសវិតក្កក្នុងក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកអវិតក្កក្នុង
 ផង នៃវិតក្កៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសវិតក្កក្នុងក្តី
 វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្នុងផង នៃវិតក្កៈផង ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។

[៦០] អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវ ចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... បុគ្គលពិចារណាយើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីក រាយ វិតក្កៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ផោដ្ឋពាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអវិតក្កក្នុងផង នៃវិតក្កៈផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... បុគ្គលពិចារណាយើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ ពួកសវិតក្កក្នុង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ នៃអវិតក្កៈ- ធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... បុគ្គលពិចារណាយើញ ច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ ពួកសវិតក្កក្នុងក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើង ព្រោះ ប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកសវិតក្កក្នុងផង នៃវិតក្កៈផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៦១] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ បានដល់ បច្ច័យជាត ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៧ ។

[៦២] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺចេតនាដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺចេតនាដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃវិបាកក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ វារៈ ៤ ក្តី សហជាតក្តី នានាខណិកៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ ។ ... ជាបច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៦៣] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កៈធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ឯបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កៈធម៌ក្តី ជា

បច្ច័យនៃអវិតក្កុះធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបច្ចា-
ជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៦៤] សវិតក្កុះធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កុះធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ សវិតក្កុះធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កុះធម៌
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។
សវិតក្កុះធម៌ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កុះធម៌ផង នៃអវិតក្កុះធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អវិតក្កុះធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កុះធម៌ ដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។
សេចក្តីបង្រៀន ។ អវិតក្កុះធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កុះធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ អវិតក្កុះធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃសវិតក្កុះធម៌ផង នៃអវិតក្កុះធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺវិតក្កុះជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ វិតក្កុះជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ វត្ថុ
ជាបច្ច័យនៃវិតក្កុះផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុថាមិនទៀង... ពិចារណា
យើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ វិតក្កុះក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង
ព្រោះប្រាព្វនូវអំពើនោះ ។ វត្ថុជាបច្ច័យនៃវិតក្កុះផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កុះធម៌ក្តី អវិតក្កុះធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កុ-

ធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ សវិតក្កក្ខន្ធ ១ ក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ សហជាត គឺសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ក្តី វិតក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... សូម្បីសហជាតប្បច្ច័យ ក៏មានវារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បី ធ្វើក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអវិ- តក្កៈធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ច័យជាត អាហារនិងត្រ័យ ។ សហជាត គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្តី ជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងខណៈនៃ បដិសន្ធិ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កតឡើងរាហារក្តី ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី រូបជីវិត្រ័យក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ផង នៃ អវិតក្កៈធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួក ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ សហជាតគឺ សវិ- តក្កក្ខន្ធ ១ ក្តី វិតក្តី ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ផង នៃវិតក្កៈផង ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិកាល មានវារៈ ២ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ

នត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិកាល មានវារៈ ២ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
នត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៦៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
បច្ច្រាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ។

[៦៦] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ច្រាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កៈធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កៈធម៌ ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កៈធម៌ផង អវិតក្កៈធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កៈធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអវិតក្កៈធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កៈធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កៈធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យនៃដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៦៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ។

[៦៨] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យមានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ...
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៦៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារ
ផងចុះ ។ ... ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សវិតក្កទុកៈ ។

សវិចារណាទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៧០] សវិចារធម៌អាស្រ័យនូវសវិចារធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសវិចារក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សវិតក្កទុកៈយ៉ាងណា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនោះចុះ មិន

មានការធ្វើផ្សេងៗគ្នាទេ វារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យក្នុងទីនេះ បណ្ឌិតប្បវិធ្វើ
ចុះ នេះជាការធ្វើផ្សេងៗគ្នាក្នុងសវិចារទុកៈ ។

ចប់ សវិចារទុកៈ ។

សប្បីតិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៧១] សប្បីតិកធម៌ (ធម៌ប្រកបដោយបីតិ) អាស្រ័យនូវសប្បី-
តិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១
ដែលប្រកបដោយបីតិ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ អប្បីតិក-
ធម៌ (ធម៌មិនមានបីតិ) អាស្រ័យនូវសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺបីតិផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យនូវពួកខន្ធប្រកបដោយ
បីតិ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ សុម្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ
នូវសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី បីតិក្តី
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវសប្បីតិកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ អប្បីតិកធម៌ អាស្រ័យនូវអប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវអប្បីតិ-
កក្ខន្ធ ១ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវបីតិ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី
អាស្រ័យនូវអប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... កដត្តារូប

អាស្រ័យនូវបីតិ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ វត្ថុអាស្រ័យ
នូវបីតិ បីតិអាស្រ័យនូវវត្ថុ អាស្រ័យនូវមហាក្ខត ១ ។

សវិតក្កទុកៈ ក្នុងវារៈទាំងពួងយ៉ាងណា សប្បីតិកទុកៈ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
យ៉ាងនោះ មានបវត្ថិបដិសន្ធិ ក្នុងវារៈទាំងពួង មានបញ្ញា ៧ ។

[៧២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧៣] សប្បីតិកធម៌អាស្រ័យនូវសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ
២ ... ។ អប្បីតិកធម៌ អាស្រ័យនូវសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺបីតិក្កិ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ជា
អហេតុកៈ ។ សប្បីតិកធម៌ក្កិ អប្បីតិកធម៌ក្កិ អាស្រ័យនូវសប្បីតិកធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្កិ បីតិក្កិ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ
អាស្រ័យនូវសប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ សប្បីតិកធម៌
អាស្រ័យនូវអប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្កិ
ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យនូវអប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ...
ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវបីតិ ខន្ធ ៣ ក្កិ កដត្តារូបក្កិ អាស្រ័យនូវអប្បី-
តិកក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ខន្ធ ២ ក្កិ កដត្តារូបក្កិ អា-

ស្រ័យនូវខន្ធ ២ វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត
 ១ ទាំងដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ។ សប្បីតិកធម៌ អាស្រ័យនូវអប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវបីតិ ជាអហេតុកៈ ។ មូល
 គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវបីតិ ។ សប្បីតិកធម៌
 អាស្រ័យនូវសប្បីតិកធម៌ផង នូវអប្បីតិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកផង នូវ
 បីតិផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សប្បីតិកធម៌ អាស្រ័យនូវសប្បីតិកធម៌ផង នូវ
 អប្បីតិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវបីតិផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធជាអហេតុកៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សប្បី-
 តិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវសប្បីតិកធម៌ផង នូវអប្បីតិកធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អា-
 ស្រ័យនូវសប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវបីតិផង នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ
 ៣ អាស្រ័យនូវសប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវបីតិផង នូវខន្ធ ២ ...
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវបីតិផង
 នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[៧៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ បេ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី
 បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចុយវារៈ

[៧៥] សប្បីតិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបង្រួញ ។ អនុលោមប្បច្ច័យវារៈ ក្នុងសវិតក្កទុកៈ
 យ៉ាងណា បវត្តិបដិសន្ធិ បញ្ញាទាំង ៧ បីតិបរិបូណ៌យ៉ាងនោះដែរ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាទេ ។

[៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៧ ។

[៧៧] សប្បីតិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អប្បីតិកធម៌
 ពឹងផ្អែកនឹងអប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។ បវត្តិ-
 បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ។ ចក្កវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្កាយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ...
 ពួកអប្បីតិកក្នុង ជាអហេតុកៈក្តី បីតិក្តី ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មោហៈដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ បញ្ហា ៧ ប្រហែលគ្នានឹង
 អនុលោម មានតែបវត្តិ មិនមានបដិសន្ធិទេ តែមានមោហៈ ១ ប៉ុណ្ណោះ ។

[៧៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាងក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[៧៩] សប្បីតិកធម៌លាយឡំនឹងសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៦ ។

[៨១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៨២] សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ
គឺពួកហេតុប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យនៃបីតិផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ មូល គឺ
 ពួកហេតុប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃបីតិផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុមិន
 មានបីតិជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[៨៣] សប្បីតិកធម៌ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ប្រារព្ធនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ។ មូល គឺ
 អប្បីតិកក្ខន្ធក៏ បីតិក៏ ប្រារព្ធនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ។ មូល គឺ
 ពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក៏ បីតិក៏ ប្រារព្ធនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ។
 អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យ
 នូវទាន ដោយចិត្តមិនមានបីតិ នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ហើយពិ-
 ចារណា ដោយចិត្តមិនមានបីតិ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ មិនមានបីតិកើត
 ឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង វិចិកិច្ចាកើតឡើង ឧទ្ធច្ចៈកើតឡើង ទោមនស្សកើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ចេញអំពីឈានមិនមានបីតិ... ចេញអំពី
 មគ្គ... ចេញអំពីផល ហើយពិចារណាដោយចិត្តមិនមានបីតិ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ដោយចិត្តមិនមានបីតិ ឯព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោ-

ត្រកូ វោទានៈ មគ្គ ផល កិរិយារំពឹងដែលមិនមានបីតិ និងបីតិ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈពិចារណានូវកងកិលេសមិនមានបីតិ ដែល
 លះបង់ហើយ ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ... នូវកងកិលេស ដែលសង្កត់
 សង្កិនហើយ... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកខន្ធ មិនមាន
 បីតិផង នូវបីតិផង ថាមិនទៀង ដោយចិត្តមិនមានបីតិ... ពិចារណាឃើញ
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈមិនមានបីតិ កើតឡើងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃ
 កាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកខន្ធមិនមានបីតិ ជាបច្ច័យនៃ
 កិរិយារំពឹងនូវឥន្ទ្រវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ
 យថាកម្មុបកញ្ញាណ អនាគតសញ្ញាណ និងបីតិ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ពួកខន្ធមិនមានបីតិក្តី បីតិក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកខន្ធ មិនមាន
 បីតិផង នូវបីតិផង ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តមិនមានបីតិ នូវសីល... នូវ
 ឧបោសថកម្ម... ហើយពិចារណា ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈប្រកបដោយបីតិកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុ
 នោះ ចេញអំពីឈានមិនមានបីតិ... ចេញអំពីមគ្គ... ចេញអំពីផល ហើយ
 ពិចារណាដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ពួកព្រះអរិយៈពិចារណានូវព្រះនិព្វាន
 ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ឯព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ
 និងផលប្រកបដោយបីតិ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា

នូវកងកិលេសមិនមានបីតិ ដែលលះបង់ហើយដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ...
 នូវកងកិលេសដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុ... នូវពួកខន្ធមិនមានបីតិផង នូវបីតិផង ថាមិនទៀង ដោយចិត្តប្រកប
 ដោយបីតិ ពិចារណាយើញ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រកបដោយបីតិកើត
 ឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញានូវហេតុនោះ ពួកខន្ធប្រកបដោយបីតិ កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាជ្ញានូវពួកខន្ធ មិនមានបីតិផង នូវបីតិផង ។ អប្បីតិកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 បុគ្គលឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តមិនមានបីតិ នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ពិ-
 ចារណា ត្រេកអរ រីករាយ ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ពួកខន្ធប្រកបដោយ
 បីតិផង បីតិផង កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញានូវហេតុនោះ អំពីឈានមិនមាន
 បីតិ... អីពីមគ្គ... ចេញអំពីផល ហើយពិចារណាដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ
 ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ឯព្រះ
 និព្វាន ជាបច្ច័យនៃគោត្រភូ វោទានៈ មគ្គ ផលប្រកបដោយបីតិ និងបីតិ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវកងកិលេសមិនមានបីតិ
 ដែលលះបង់ហើយ ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ នូវកងកិលេសដែលសង្កត់
 សង្កិនហើយ... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកខន្ធមិនមាន
 បីតិផង នូវបីតិផង ថាមិនទៀង ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ... ពិចារណា
 យើញ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈប្រកបដោយបីតិកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង
 ព្រោះប្រាជ្ញានូវហេតុនោះ ពួកខន្ធប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី កើតឡើង ព្រោះ

ប្រារព្ធនូវពួកខន្ធមិនមានបីតិផង នូវបីតិផង ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធផង នូវបីតិផង ។ មូល គឺពួក
 សប្បីតិកក្ខន្ធក្តី បីតិក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធផង នូវ
 បីតិផង ។ មូល គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក្តី បីតិក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវពួក
 សប្បីតិកក្ខន្ធផង នូវបីតិផង ។

[៨៤] សប្បីតិកធម៌ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកខន្ធ
 ប្រកបដោយបីតិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកខន្ធប្រកបដោយបីតិ ឲ្យជាទី
 គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិក-
 ធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ
 អារម្មណាធិបតិ គឺពួកអប្បីតិកក្ខន្ធផង បីតិផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួក
 ខន្ធ ប្រកបដោយបីតិឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិប្រកប
 ដោយបីតិ ជាបច្ច័យនៃបីតិផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ សប្បីតិកធម៌ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺពួកអប្បីតិកក្ខន្ធផង បីតិផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើពួកសប្បី-
 តិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិប្រកបដោយបីតិ ជា

បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃបីតិផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គល
នូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ដោយចិត្តមិនមានបីតិ ធ្វើនូវអំពើ
នោះ ឲ្យជាទីគោរព ដោយចិត្តមិនមានបីតិ ហើយពិចារណា ត្រេកអរ
រីករាយ រាគៈមិនមានបីតិ កើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ
ឲ្យជាទីគោរព ចេញអំពីឈាន មិនមានបីតិ... អំពីមគ្គ... អំពីផល ធ្វើនូវ
ផលឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជា
ទីគោរព ហើយពិចារណា ដោយចិត្តមិនមានបីតិ ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃ
គោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ ផលសមាបត្តិជាអប្បីតិកៈ និងបីតិ ដោយអធិប-
តិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកអប្បីតិកក្ខន្ធដង នូវបីតិផង
ឲ្យជាទីគោរព ដោយចិត្តមិនមានបីតិ ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈមិន
មានបីតិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ពួកអប្បី-
តិកក្ខន្ធដង បីតិផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកអប្បីតិកក្ខន្ធដង នូវបីតិផង
ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអធិបតិមិនមានបីតិ ជាបច្ច័យនៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទានដោយចិត្តមិនមានបីតិ... នូវសីល... នូវឧបោ-
សថកម្ម... ។ សេចក្តីបង្រៀន ។ អធិបតិ... និព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ

វោទានៈ មគ្គនិងផល ប្រកបដោយបីតិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ក...
 នូវវត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកអប្បីតិកក្ខន្ធផង្គ វេទនាបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ដោយ
 ចិត្តប្រកបដោយបីតិ ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រកបដោយបីតិ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើនូវពួកអប្បីតិកក្ខន្ធផង្គ នូវបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។ អប្បីតិកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន... ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ អធិបតិ... និព្វាន
 ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ ផលប្រកបដោយបីតិ និងបីតិ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកអប្បីតិកក្ខន្ធផង្គ នូវបីតិ
 ផង ឲ្យជាទីគោរព ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈប្រកបដោយបីតិ ធ្វើនូវអំពើនោះឲ្យជាទីគោរព... ទិដ្ឋិកើតឡើង ពួក
 សប្បីតិកក្ខន្ធក្តី បីតិក្តី កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវពួកអប្បីតិកក្ខន្ធផង្គ នូវបីតិផង
 ឲ្យជាទីគោរព ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកសប្បី-
 តិកក្ខន្ធផង្គ នូវបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល គឺពួកអប្បីតិកក្ខន្ធផង្គ បីតិ
 ផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើពួកសប្បីតិកក្ខន្ធផង្គ នូវបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។
 មូលគឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធផង្គ បីតិផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ
 ផង នូវបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។

[៤៩] សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអន្តរ-
 រហូច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌ និង
 បីតិក្រោយៗ ដោយអន្តររហូច្ច័យ ចុតិចិត្តប្រកបដោយបីតិ (ជាបច្ច័យ)
 នៃឧបបត្តិចិត្ត មិនមានបីតិ កវ័ន្តៈ ប្រកបដោយបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 អាវជ្ជនៈ ពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ មិនមានបីតិ វិបាក-
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃកិរិយា-
 មនោវិញ្ញាណធាតុ កវ័ន្តៈប្រកបដោយបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃកវ័ន្តមិនមាន
 បីតិ កុសលាកុសលប្រកបដោយបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ មិនមានបីតិ
 កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ផល (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ដោយ
 អន្តររហូច្ច័យ ។ មូលគឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ
 និងបីតិក្រោយៗ ដោយអន្តររហូច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិ-
 កធម៌ ដោយអន្តររហូច្ច័យ គឺពួកអប្បីតិកក្ខន្ធនិងបីតិមុនៗ ជាបច្ច័យនៃបីតិ
 ក្រោយៗ ដោយអន្តររហូច្ច័យ ពួកអប្បីតិកក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកអប្បី-
 តិកក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអន្តររហូច្ច័យ អនុលោមជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ និង
 ផលសមាបត្តិ មិនមានបីតិ ដោយអន្តររហូច្ច័យ ។ មូល គឺបីតិមុនៗ ជា
 បច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអន្តររហូច្ច័យ ចុតិចិត្ត មិនមាន
 បីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្តប្រកបដោយបីតិ អាវជ្ជនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ពួកអប្បីតិកក្ខន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ប្រកបដោយ
 បីតិ វិបាកមនោធាតុ (ជាបច្ច័យ) នៃមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយបីតិ

កវ៌្ណមិនមានបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃកវ៌្ណប្រកបដោយបីតិ កុសលាកុសល
មិនមានបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈប្រកបដោយបីតិ កិរិយា (ជាបច្ច័យ)
នៃវុជ្ជានៈ ផល (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ ដោយអនន្តរហ្សច្ច័យ នេវសញ្ញា-
នាសញ្ញាយតនៈនៃបុគ្គល កាលចេញអំពីនិរោធ ជាបច្ច័យនៃសមាបត្តិប្រកប
ដោយបីតិ ដោយអនន្តរហ្សច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌
ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយអនន្តរហ្សច្ច័យ គឺបីតិមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួក
សប្បីតិកក្ខន្ធក្រោយៗផង នៃបីតិផង ដោយអនន្តរហ្សច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌
ផង អប្បីតិកធម៌ផង ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអនន្តរហ្សច្ច័យ គឺពួក
សប្បីតិកក្ខន្ធ និងបីតិមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយ
អនន្តរហ្សច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌
ដោយអនន្តរហ្សច្ច័យ គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធមុនៗផង បីតិផង ជាបច្ច័យនៃបីតិ
ក្រោយៗ ដោយអនន្តរហ្សច្ច័យ ចុតិចិត្តប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី (ជា
បច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត មិនមានបីតិ កវ៌្ណប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី (ជា
បច្ច័យ) នៃអាវជ្ជនៈ ពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ
មិនមានបីតិ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ)
នៃកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ កវ៌្ណប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ)
នៃកវ៌្ណៈមិនមានបីតិ កុសលាកុសលប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ)
នៃវុជ្ជានៈមិនមានបីតិ កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ ផល ជាបច្ច័យនៃ
វុជ្ជានៈ ដោយអនន្តរហ្សច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ

សប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកសប្បីតិ-
 កក្ខន្ធមុនៗផង បីតិផង ជាបច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក្រោយៗផង នៃបីតិផង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញ-
 មញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[៨៦] សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្តប-
 និស្ស័យ ។ បេ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួក
 សប្បីតិកក្ខន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ជា
 បច្ច័យនៃពួកអប្បីតិកក្ខន្ធផង នៃបីតិផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល
 គឺពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធផង នៃបីតិផង ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ត-
 បនិស្ស័យ ។ បេ។ ឯ បកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា មិនមាន
 បីតិ ហើយឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តមិនមានបីតិ នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម
 ញាវ័នឈាន វិបស្សនា មគ្គនិងអភិញ្ញា មិនមានបីតិ... ញាវ័នសមាបត្តិ ឲ្យ
 កើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល មិនមានបីតិ ។ បេ។
 អាស្រ័យនូវបញ្ញា... នូវអភិញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ នូវកោជន... នូវសេនាសនៈ និងបីតិ

នូវទានដោយចិត្តមិនមានបីតិ ។ បេ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់
 នូវសត្វ ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា មិនមានបីតិ ។ បេ សេនាសនៈក្តី
 បីតិក្តី ជាបច្ច័យនៃសទ្ធា មិនមានបីតិ ។ បេ ជាបច្ច័យនៃសេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផលសមាបត្តិ និងបីតិ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 គឺឧបនិស្សយ ៣ យ៉ាង បុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធាមិនមានបីតិ ហើយឲ្យនូវ
 ទាន ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ។ បេ អំពើឈាន មិនមានបីតិ ។ បេ
 ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល មិនមានបីតិ ។ បេ អាស្រ័យនូវ
 សេនាសនៈ បីតិ ហើយឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង នូវទ្រព្យដែលគេពុំបានឲ្យ... មិនពិត... ញុះញង់...
 រោយរាយឥតប្រយោជន៍... នូវទីត... នូវការបួន... នូវការបួនក្នុងផ្ទះមួយ...
 ក្នុងផ្ទះ... នូវប្រពន្ធអ្នកដទៃ... នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក... នូវការសម្លាប់អ្នក
 និគម ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ... សទ្ធាមិនមានបីតិ ។ បេ សេនាសនៈក្តី
 បីតិក្តី ជាបច្ច័យនៃសទ្ធាប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា រាគៈ
 មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌
 ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺឧបនិស្សយ ៣ យ៉ាង បុគ្គលអាស្រ័យនូវ
 សទ្ធាមិនមានបីតិ ហើយឲ្យនូវទានដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ ។ បេ នូវសីលមិន

មានបីតិ ។ បេ ។ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ និងបីតិ ហើយឲ្យនូវទាន
 ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង កាន់យកនូវ
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ។ (ពាក្យដ៏សេស)
 ប្រហែលគ្នានឹងទុតិយវារៈដែរ ។ បុគ្គលធ្វើនូវការសម្លាប់អ្នកនិគម សទ្ធាមិន
 មានបីតិ ។ បេ ។ សេនាសនៈក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធាប្រកបដោយ
 បីតិ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា ភគៈ មោហាៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ
 ផលសមាបត្តិ និងបីតិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បី-
 តិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺឧបនិស្សយ
 ៣ យ៉ាង ពួកសប្បីតិកក្នុងក្តី បីតិក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្នុង ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសប្បីតិកក្នុងក្តី បីតិក្តី ជាបច្ច័យនៃពួក
 អប្បីតិកក្នុងផង នៃបីតិផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួក
 សប្បីតិកក្នុងក្តី បីតិក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្នុងផង នៃបីតិផង ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៨៧] អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ដោយចិត្តមិនមានបីតិ... ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ
 ភគៈមិនមានបីតិ កើតឡើង ព្រោះប្រាណនូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 បីតិ កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 កាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-

វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុជាបច្ច័យនៃ
 ពួកសប្បីតិកក្ខន្ធដង្គ នៃបីតិផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត
 និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ដោយ
 ចិត្តមិនមានបីតិ... ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រកបដោយបីតិ
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ទិដ្ឋិ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុ ជា
 បច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ
 ថាមិនទៀង ដោយចិត្តមិនមានបីតិ... ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ បីតិក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ។ វត្ថុបុរេជាត
 គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកសប្បីតិកក្ខន្ធដង្គ នៃបីតិផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៨៨] សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអប្បីតិកធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ សហជាតក្តី នានាខណិកៈក្តី បណ្ឌិតគប្បី
 ធ្វើចុះ មាននានាខណិកៈ ២ ។ ... ជាបច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជា
 បច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយ
អត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យដូចគ្នា
នឹងសវិតក្កុកៈផងចុះ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
វិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៨៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ។

[៩០] សប្បីតិកធម៌ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ ដោយ

អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 អប្បីតិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហា-
 រប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃសប្បី-
 តិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសប្បី-
 តិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 អប្បីតិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សប្បី-
 តិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

ការរាប់នូវបច្ចនីយវិកង្គ ប្រហែលគ្នានឹងសវិតក្កទុកៈ ប្រសិន
បើមិនសមទេ បណ្ឌិតគប្បីពិចារណា ចំពោះអនុលោមនេះ
ហើយរាប់ចុះ ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាងក្រៅនេះ បណ្ឌិតគប្បីរាប់
ផងចុះ ។

ចប់ សប្បីតិកទុកៈ ។

បីតិសហគតទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៩១] ធម៌ដែលប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យនូវធម៌ដែលប្រកបដោយ
បីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវខន្ធ ១ ដែល
ប្រកបដោយបីតិ នូវខន្ធ ២ ... ។ បីតិសហគតទុកៈ ប្រហែលគ្នានឹង
សប្បីតិកទុកៈ បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើផ្សេងៗគ្នា
ទេ អាមសនៈក៏មិនមានផ្សេងគ្នាដែរ ។

ចប់ បីតិសហគតទុកៈ ។

សុខសហគតទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[៧២] សុខសហគតធម៌ (ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ) អាស្រ័យនូវសុខសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បវិធី គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវសុខសហគតក្ខន្ធ ១ (ខន្ធ ១ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ) ខន្ធ ១ អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ មានបដិសន្ធិ ។ នសុខសហគតធម៌ (ធម៌ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ) អាស្រ័យនូវសុខសហគតធម៌ (ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ) ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បវិធី គឺសុខក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវពួកសុខសហគតក្ខន្ធ ។ អនុលោមប្បដិច្ចវារៈនៃសប្បីតិកទុក្ខៈយ៉ាងណា សុខសហគតទុក្ខៈ បណ្ឌិតគប្បីឲ្យ ពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៧៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋប្បវិធី មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋប្បវិធី មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋប្បវិធី មានវារៈ ៦ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋប្បវិធី មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋប្បវិធី មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋប្បវិធី មានវារៈ ៧ ។

[៧៤] សុខសហគតធម៌អាស្រ័យនូវសុខសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បវិធី គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវសុខសហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ មូល គឺសុខក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវពួកសុខសហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ។ សុខសហគតធម៌ក្តី នសុខសហគតធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវសុខសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្បវិធី

គឺខន្ធ ២ សុខផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យនូវសុខសហគតក្នុង ១
 ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ នសុខសហគតធម៌ អាស្រ័យនូវនសុខ-
 សហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ផង ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យនូវនសុខសហគតក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ...
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវសុខ ជាអហេតុកៈ ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី
 អាស្រ័យនូវនសុខសហគតក្នុង ១ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្តិ នូវខន្ធ
 ២... វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ឯពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ ដរាប
 ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
 អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ដូច
 ជាក្នុងសប្បីតិកៈដែរ ប្រហែលគ្នានឹងនហេតុប្បច្ច័យ មិនមានផ្សេងគ្នាទេ ក្នុង
 បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានបញ្ហា ៩ ។

[៩៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 នអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
 នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាងក្រៅនេះយ៉ាងនេះឯង ។ ឯសហជាតវារៈ
 ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ បវត្តក្តី បដិសន្ធិក្តី ក្នុង
 បច្ចយវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ ដូចជាក្នុងសប្បីតិកទុ-
 កប្បច្ចយវារៈប្បច្ចនិយៈ ឯវត្តក្នុងបវត្តកាល បណ្ឌិតគប្បីឲ្យ
 ពិស្តារ ដូចជាក្នុងសប្បីតិកទុកៈ មានមោហៈតែមួយគត់ ។
 និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បី
 ធ្វើឲ្យដូចជាសប្បីតិកទុកៈចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៩៦] សុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃសុខសហគតធម៌ ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យក្តី ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យក្តី
 ប្រហែលគ្នានឹងសប្បីតិកទុកៈដែរ មានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នា តែត្រង់ពាក្យថា
 សុខៈ ។

[៩៧] សុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃសុខសហគតធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺពួកសុខសហគតក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកសុខសហគតក្ខន្ធ
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសុខសហគតក្ខន្ធមុនៗ ជា
 បច្ច័យនៃសុខសហគតធម៌ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចុតិចិត្ត ដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ជាបច្ច័យនៃឧបបត្តិចិត្តដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងសុខ ករណ៍ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ) នៃអារជ្ជនៈ

កាយវិញ្ញាណដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ) នៃវិបាកមនោ-
 ធាតុ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ កវន្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ (ជា
 បច្ច័យ) នៃកវន្ត ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កុសលាកុសល
 ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ ដែលមិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងសុខ កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ ផល ជាបច្ច័យនៃ
 វុជ្ជានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូលគឺពួកសុខសហគតក្នុងមុនៗ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសុខសហគតក្នុងក្រោយៗផង នៃសុខផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នសុខសហគតធម៌ជាបច្ច័យនៃនសុខសហគតធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកនសុខសហគតក្នុងមុនៗ... ។ មូលគឺមានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងសប្បី-
 តិកទុកៈ ។ សុខសហគតធម៌ក្តី នសុខសហគតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសុខ-
 សហគតធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកសុខសហគតក្នុងមុនៗផង សុខផង
 ជាបច្ច័យនៃពួកសុខសហគតក្នុងក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល
 គឺពួកសុខសហគតក្នុងមុនៗក្តី សុខក្តី ជាបច្ច័យនៃសុខក្រោយៗ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ចុតិចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្តី សុខក្តី (ជា
 បច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កវន្តៈ ដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្តី សុខក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃអាវជ្ជានៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្តី សុខក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃ
 វិបាកមនោធាតុ វិបាកមនោវិញ្ញាណ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្តី សុខក្តី

(ជាបច្ច័យ) នៃកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ កវន្តដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង សុខក្តី សុខក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃកវន្តៈ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កុសលាកុសល ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្តី សុខក្តី ជា (បច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃ វុជ្ជានៈ ផលជាបច្ច័យនៃវុជ្ជានៈ ដោយអនន្តរឃ្លបច្ច័យ ។ មូល គឺពួកសុខ សហគតក្ខន្ធមុន្យក្តី សុខក្តី ជាបច្ច័យនៃពួកសុខសហគតក្ខន្ធក្រោយៗផង នៃសុខផង ដោយអនន្តរឃ្លបច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរឃ្លបច្ច័យ ជា បច្ច័យដោយសហជាតឃ្លបច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញឃ្លបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយឃ្លបច្ច័យ ។

[៧៤] សុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃសុខសហគតធម៌ ដោយ ឧបនិស្សយឃ្លបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនសុខ- សហគតធម៌ ដោយឧបនិស្សយឃ្លបច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តូបនិស្សយ អនន្តរូបនិស្សយ និងបកតូបនិស្សយ ។ បេ ឯបកតូបនិស្សយ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ហើយឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ សីល ។ បេ ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីលដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងសុខ ។ បេ វុជ្ជានៈ... នូវវាកៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវនិងកោជន... បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ នូវសុខហើយ ឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ញាំង

សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ សម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា
 ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ សេនាសនៈក្តី សុខក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃសទ្ធា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា រាគៈ
 ទោសៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គ ផលសមាបត្តិ និងសុខ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃសុខសហគតធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ
 និងបកត្តបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្សយ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា
 ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ហើយឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តដែលប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ
 ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ នូវ
 បញ្ញា... នូវរាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នានិងកាយិកសុខ... បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនា-
 សនៈ និងសុខ ហើយឲ្យនូវទានដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 សុខ ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង កាន់យកនូវរបស់ដែលគេមិន
 បានឲ្យដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ មិនពិត... ញុះញង់...
 រោយរាយឥតប្រយោជន៍... នូវទីត... នូវការបួន... នូវការបួនក្នុងផ្ទះមួយ...
 ក្នុងផ្ទះ... នូវប្រពន្ធរបស់អ្នកដទៃ... នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក... នូវការ
 សម្លាប់អ្នកនិគម... សទ្ធាដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ សេនា-
 សនៈ ជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
 នៃបញ្ញា រាគៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គនិង

ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនសុខសហគតធម៌ផង នៃនសុខសហគតធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេយ
 ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងសុខ ហើយឲ្យនូវទានដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។
 ប្រហែលគ្នានឹងដំណើរទី ២ ដែរ ។ ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវ
 សីលដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេយ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនា-
 សនៈ សុខ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេយ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង កាន់យក
 នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ដោយចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេយ
 សទ្ធា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេយ សេនាសនៈក្តី សុខក្តី ជា
 បច្ច័យនៃសទ្ធា ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃសេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គ ផលសមាបត្តិនឹងសុខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 សុខសហគតធម៌ក្តី នសុខសហគតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនសុខសហគតធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ។

[៧៧] នសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនសុខសហគតធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ្ត-
 បុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ដោយចិត្តដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ
 ថាមិនទៀង... ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងសុខ ប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ។ បេយ ទោមនស្សកើតឡើង ឃើញនូវ

រូបដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។
 ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុកាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ...
 វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនសុខសហគតក្ខន្ធផង្គ នៃសុខផង្គ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 នសុខសហគតធម៌ជាបច្ច័យនៃសុខសហគតធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុ ដោយចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ថាមិនទៀង... ពិចារណា
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កើតឡើង ទិដ្ឋិ
 កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វនូវហេតុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃ
 សុខសហគតក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ នសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 សុខសហគតធម៌ផង្គ នៃនសុខសហគតធម៌ផង្គ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុ ដោយចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ថាមិនទៀង... ពិចារណា
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាព្វនូវហេតុនោះ ទិដ្ឋិ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនសុខ-
 សហគតក្ខន្ធផង្គ នៃសុខផង្គ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[១០០] សុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃសុខសហគតធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់ កម្ម ៦ ជាសហជាត និងជានានាណិកៈ គឺកម្ម ៤

ជាសហគតៈខ្លះ ជានានាខណិកៈខ្លះ ឯកម្ម ២ ជានានាខណិកៈ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ។ ... ជាបច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយ
 មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ជាបច្ច័យដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយ
 វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ

៧ ។

បច្ចុនីយវិភង្គក្តី ការរាប់ក្តី ប្រហែលគ្នានឹងសប្បីតិកទុកៈ
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនោះចុះ ប្រសិនបើមានសេចក្តីសង្ស័យ
បណ្ឌិតគប្បីមើលអនុលោម ហើយរាប់ផងចុះ ។

ចប់ សុខសហគតទុកៈ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១០២] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ (ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ឧបេក្ខា) អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ។ បេ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺឧបេក្ខាផង ចិត្តសមុជ្ជានុបផង អាស្រ័យ
នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ មានបដិសន្ធិ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី នឧ-
បេក្ខាសហគតធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ២ ផង ឧបេក្ខាផង ចិត្តសមុជ្ជានុបផង អាស្រ័យ
នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិ ។ នឧបេក្ខា-
សហគតធម៌ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-

តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្នុង
 ១ នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជានុប អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូប
 ក្តី អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្នុង ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ...
 កដត្តារូបអាស្រ័យនូវឧបេក្ខា វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវ
 វត្ថុ វត្ថុអាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ឧបេក្ខាអាស្រ័យនូវវត្ថុ អាស្រ័យនូវមហាក្ខត
 ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ។

មានបញ្ហា ៧ ក្នុងអនុលោម ដូចគ្នានឹងសប្បីតិកទុកៈដែរ ។

[១០៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យ
 ទាំងពួងសុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៤] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្នុង
 ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ អាស្រ័យនូវ
 ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺឧបេក្ខាក្តី ចិត្ត-
 សមុជានុបក្តី អាស្រ័យនូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុង ជាអហេតុកៈ ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បេ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី នឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី

អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ
 ២ ក្តី ឧបេក្ខាក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្នុង ១ ជា
 អហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ បេ ១ នឧបេក្ខា-
 សហគតធម៌ អាស្រ័យនូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវនឧបេក្ខាសហគតក្នុង
 ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ជា
 អហេតុកៈ វត្ថុអាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ឯឧបេក្ខាអាស្រ័យនូវវត្ថុ មហាក្ខត ១
 ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ ឧបេក្ខាសហ-
 គតធម៌ អាស្រ័យនូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ជាអហេតុកៈ ពួក
 សម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ក្នុង
 ខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ វត្ថុអាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុង
 អាស្រ័យនូវវត្ថុ មោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
 អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ឧ-
 បេក្ខាសហគតធម៌ផង នឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង អាស្រ័យនូវនឧបេក្ខាសហគត
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ចិត្ត-
 សមុជ្ជានុបផង អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ជាអហេតុកៈ ពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុង
 អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាជាអហេតុកៈ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត
 ពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង កដត្តារូបផង អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា ក្នុងខណៈនៃ

អហេតុកប្បជីសន្តិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា កដត្តារូប
អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្តិ ពួកឧបេក្ខា-
សហគតក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ កដត្តារូបអាស្រ័យនូវពួកមហាក្ខត ក្នុងខណៈ
នៃអហេតុកប្បជីសន្តិ ឧបេក្ខាផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង អាស្រ័យនូវវត្ថុ
ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្តិ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខា-
សហគតធម៌ផង នូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង
នូវឧបេក្ខាផង នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១
ផង នូវឧបេក្ខាផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្តិ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២
អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ
២ ... មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
ដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយខន្ធច្នះផង នូវឧបេក្ខាផង ។ នឧបេក្ខាសហ-
គតធម៌ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង នូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួក
ឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវឧបេក្ខាផង ចិត្តសមុជ្ជានរូប
អាស្រ័យនូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង
កដត្តារូបអាស្រ័យនូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធផង នូវឧបេក្ខាផង ក្នុងខណៈ
នៃអហេតុកប្បជីសន្តិ កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធផង នូវ
ពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្តិ ឧបេក្ខាអាស្រ័យនូវពួក

ឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធផង្គ វុវត្ថុផង្គ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ ឧ-
 បេក្ខាសហគតធម៌ផង្គ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង្គ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហ-
 គតធម៌ផង្គ នូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង្គទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺខន្ធ ២ ផង្គ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង្គ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ជា
 អហេតុកៈផង្គ នូវឧបេក្ខាផង្គ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវ
 ឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង្គ នូវឧបេក្ខាផង្គ នូវខន្ធ ២ ...
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង្គ នូវ
 ឧបេក្ខាផង្គ នូវពួកមហាក្ខតផង្គ ខន្ធ ២ ផង្គ កដត្តារូបផង្គ អាស្រ័យនូវ
 ឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង្គ នូវឧបេក្ខាផង្គ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ
 នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង្គ នូវ
 ឧបេក្ខាផង្គ នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួក ឧបេក្ខា-
 សហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង្គ នូវឧបេក្ខាផង្គ នូវពួកមហាក្ខតផង្គ ខន្ធ ២
 ផង្គ កដត្តារូបផង្គ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង្គ នូវឧបេក្ខាផង្គ
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យនូវ
 ឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង្គ នូវឧបេក្ខាផង្គ នូវខន្ធ ២ ... កដត្តារូប អា-
 ស្រ័យនូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធផង្គ នូវឧបេក្ខាផង្គ នូវពួកមហាក្ខតផង្គ ខន្ធ
 ២ ផង្គ ឧបេក្ខាផង្គ អាស្រ័យនូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង្គ នូវឧបេក្ខាផង្គ
 នូវវត្ថុផង្គ នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

[១០៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោ-
 វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី

បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចយវារៈ

[១០៦] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពឹងផ្អែកនឹងឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១
 នឹងខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈនេះ ដូចជាសវិតក្កទុកៈដែរ ។ ក្នុង
 បច្ចយវារៈ មានតែការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាថា ឧបេក្ខាប៉ុណ្ណោះ ។
 បណ្ឌិតគប្បីធ្វើជាបញ្ហា ៧ មានបដិសន្ធិផង បវត្តិផង វត្ថុ

ផង ។

[១០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៨] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ពីងផ្អែកនឹងឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ ពីងផ្អែកនឹងឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ
១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ... មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បញ្ញា ៧ នៃសវិតក្កុកៈ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើឲ្យជាបវត្តិបដិសន្ធិយ៉ាងនេះ មោហៈ ទាំង ៣ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើទាំង
វត្តិ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើក្នុងបវត្តិកាលយ៉ាងនេះ ។

[១០៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង

នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោ-
វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ ។

សំសជ្ជវារៈ

[១១០] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ លាយឡំនឹងឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ លាយឡំនឹងឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១
នឹងខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិ (ឧបេក្ខាសហគតទុកៈនេះ) បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
ឲ្យដូចជាសវិតក្កទុកៈផងចុះ ។

[១១១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៦ ។

[១១២] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ លាយឡំនឹងឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ២ លាយឡំនឹងឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ
១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ លាយឡំនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បញ្ហា ៥ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យដូចជាក្នុង
សវិតក្កទុកៈផងចុះ ។

[១១៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៦ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[១១៤] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិ ។ បញ្ហា ៤ ដូចជា (បញ្ហា)
នៃសវិតកុទុកៈ យ៉ាងនេះឯង ។

[១១៥] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកុទុកៈ
យ៉ាងណា អារម្មណ៍ក្តី អធិបតិក្តី បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ មាន
សេចក្តីផ្សេងគ្នាតែពាក្យថា ឧបេក្ខាប៉ុណ្ណោះ ។

[១១៦] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបេក្ខាសហ-
គតក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃ

ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធមុនៗ ជា
 បច្ច័យនៃឧបេក្ខាក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចុតិចិត្តដែលប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា ជា (បច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្តដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា អា-
 វជ្ជនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា វិបាក-
 មនោធាតុ (ជាបច្ច័យ) នៃវិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលមិនប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា កវន្តៈដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃកវន្តៈ ដែលមិន
 ប្រកបដោយឧបេក្ខា កុសលាកុសលដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ)
 នៃវុជ្ជានដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ ផល
 (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គលកាល
 ចេញអំពីនិរោធិ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាសហគតធម៌
 ផង នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកឧបេក្ខាសហ-
 គតក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធក្រោយៗផង នៃឧបេក្ខាផង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាសហ-
 គតធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺឧបេក្ខាមុនៗ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកនឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកនឧ-
 បេក្ខាសហគតក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចុតិចិត្តដែលមិនប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា
 អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកុ អនុលោមជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ។ មូលគឺឧបេក្ខាមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបេក្ខាសហ-
 គតក្នុងក្រោយៗ ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ចុតិចិត្តដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា
 (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្តដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា កវន្តៈ ដែលមិន
 ប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃអាវជ្ជនៈ កាយវិញ្ញាណធាតុ (ជា
 បច្ច័យ) នៃវិបាកមនោធាតុ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលមិនប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ កវន្តៈ ដែលមិនប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃកវន្តៈ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា កុសលា-
 កុសល ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ដែល
 ប្រកបដោយឧបេក្ខា កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ផលជាបច្ច័យនៃ
 វុជ្ជនៈ ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខា-
 សហគតធម៌ផង នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ គឺឧបេក្ខា
 មុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុងក្រោយៗផង នៃឧបេក្ខាផង ដោយ
 អនន្តរឃ្យច្ច័យ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី នឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ គឺពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុងមុនៗ
 ផង ឧបេក្ខាផង ជាបច្ច័យនៃពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុងក្រោយៗ ដោយអនន្ត-
 រឃ្យច្ច័យ ។ មូល គឺពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុងមុនៗផង ឧបេក្ខាផង ជាបច្ច័យ
 នៃឧបេក្ខាក្រោយៗ ដោយអនន្តរឃ្យច្ច័យ ចុតិចិត្តដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា
 ផង ឧបេក្ខាផង (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា
 អាវជ្ជនៈផង ឧបេក្ខាផង (ជាបច្ច័យ) នៃពួកនឧបេក្ខាសហគតក្នុង វិបា-

កមនោធាតុផង ឧបេក្ខាផង (ជាបច្ច័យ) នៃវិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ភវន្តៈដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខាផង ឧបេក្ខា ផង (ជាបច្ច័យ) នៃភវន្តៈដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា កុសលាកុសល ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខាផង ឧបេក្ខាផង (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ ដែល មិនប្រកបដោយឧបេក្ខា កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ ផល (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជានៈ នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈរបស់បុគ្គល កាលចេញអំពីនិរោធ ជា បច្ច័យនៃផលសមាបត្តិដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ មូលគឺពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុងមុនៗផង ឧបេក្ខាផង ជាបច្ច័យនៃពួកឧបេក្ខា- សហគតក្នុងក្រោយៗផង នៃឧបេក្ខាផង ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ ... ជា បច្ច័យដោយសមនន្តរឫច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតឫច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញឫច្ច័យមានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយឫច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១១៧] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយ ឧបនិស្សយឫច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយឧបនិស្សយឫច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តប- និស្ស័យ អនន្តរុបនិស្ស័យនិងបកតុបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតុបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធាដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ហើយឲ្យនូវទានដោយ ចិត្តដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ញ៉ាំងឈាន មិនប្រកបដោយឧបេក្ខា... ញ៉ាំងវិបស្សនា... ញ៉ាំងមគ្គ... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យ

កើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ដែលមិនប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា ។ បេ ។ នូវបញ្ញា... នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវនិងកោជន... អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ
 នូវឧបេក្ខា ហើយឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង សម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា
 ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ សេនាសនៈផង ឧបេក្ខាផង (ជា
 បច្ច័យ) នៃសទ្ធា ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា រាគៈ
 សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផលសមាបត្តិ និងឧបេក្ខា
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខា-
 សហគតធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ ឧបនិស្សយ ៣ គឺបុគ្គល
 អាស្រ័យនូវសទ្ធា ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ហើយឲ្យនូវទានដោយចិត្ត
 ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវ
 មានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។
 អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ នូវឧបេក្ខា ហើយឲ្យនូវទាន ដោយចិត្តដែលប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង កាន់យកនូវទ្រព្យដែល
 គេមិនបានឲ្យ ដោយចិត្តដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ពោលនូវពាក្យកុហក នូវ
 ពាក្យញុះញង់... នូវពាក្យអាក្រក់... នូវពាក្យរោយរាយ... នូវទីត... នូវការ
 បួន... នូវការបួនក្នុងផ្ទះតែមួយ... ក្នុងផ្ទះស្ងាត់... នូវប្រពន្ធរបស់អ្នកដទៃ...
 នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក... នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម... សទ្ធាដែលមិនប្រកប

ដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ដែលប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យនៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គនិងផលសមាបត្តិ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាសហគត-
 ធម៌ផង នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧប-
 និស្សយ ៣ ដូចគ្នានឹងដំណើរនៃវារៈទី ២ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី ន-
 ឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១១៨] នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងសប្បីតិកទុកៈដែរ ។

[១១៩] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយ
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ និងវារៈ ៤ ជាសហជាត
 និងជានាទាណិកៈ ចំណែកវារៈ ២ ជានាទាណិកៈ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
 ចុះ ។ ... ជាបច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយអាហា-
 រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជា
 បច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជា
 បច្ច័យដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិ-

គតប្បច្ច័យ ។

បច្ច័យទាំងនេះ បណ្ឌិតគប្បីថែកដោយការធ្វើដូចសប្បីតិកៈដែរ ។

[១២០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

បច្ច័យវិកង្កក្តី ការរាប់ទាំង ៣ ក្រៅនេះក្តី បណ្ឌិតគប្បី
 ធ្វើឲ្យដូចជាសប្បីតិកទុកៈ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ ។

កាមាវចរធម៌

បដិច្ចវារៈ

[១២១] កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវកាមាវចរក្ខន្ធ ១ គឺបដិសន្ធិ... នូវមហាក្ខត ១ ... ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ នកាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌អាស្រ័យនូវនកាមាវចរធម៌ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃ បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ... ។ កាមាវចរធម៌អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ផង នូវនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួក

នកាមាវចរក្ខន្ធផង្គ វត្ថុកមហាក្ខតផង កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួកនកាមា-
 វចរក្ខន្ធផង្គ វត្ថុកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌
 អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ផង នូវនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង
 ក្នុងខណៈនៃសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី
 អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ផង នូវនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង
 កដត្តារូប អាស្រ័យនូវខន្ធ ២ ផង នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង្គ នូវពួក
 មហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

[១២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១២៣] កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវកាមាវ- ចរក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក អសញ្ញាសត្វ មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈអាស្រ័យ នូវពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ... ព្រោះនអា- រម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២៤] កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នកាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវនកា- មាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺនកាមាវចរធិបតិ អាស្រ័យនូវពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជា វិបាកនូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌អាស្រ័យនូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួក នកាមាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាកក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកា- មាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិប- តិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវកាមា- វចរធម៌ផង នូវនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នូវពួកមហា-

ក្នុងក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ខន្ធ ២ ក្រៅនេះជាខន្ធដ៏ប្រាកដ ។ ...
ជាបច្ច័យព្រោះនអនន្តរយ្យច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ ព្រោះនបច្ច័យ-
ជាតប្បច្ច័យ ។

[១២៥] កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នកាមាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវន-
កាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
នូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌
អាស្រ័យនូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តសមុជ្ជានុរូប អាស្រ័យនូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
មូល គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុរូបក្តី អាស្រ័យនូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជា
វិបាក នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ខន្ធ ៣ ដ៏សេស ជាខន្ធ
ដ៏ប្រាកដ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១២៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរយ្យច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរយ្យច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង

នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យមានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ដ៏សេសក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។

បច្ចុយវារៈ

[១២៧] កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវច-
រក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ពួកកាមាវចរក្ខន្ធ រាប់តាំងពីពួកមហាក្ខត
ខាងក្នុងមក សុទ្ធតែពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ នកាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកាមា-
វចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងកាមា-
វចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរ-
ធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌
ផង នឹងនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹង
បដិច្ចវារៈដែរ ។ នកាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌ផង នឹងនកាមា-
វចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹង

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

នកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ កាមា-
 វចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌ផង នឹងនកាមាវចរធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងនកាមាវចរក្ខន្ធ
 ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ១ ពឹងផ្អែកនឹងពួក
 នកាមាវចរក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង គឺបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគ-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១២៩] កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ... អហេ-
 តុកប្បដិសន្ធិ ចក្ខុវិញ្ញាណ រាប់តាំងពីពួកអសញ្ញាសត្វ សុទ្ធតែពឹងផ្អែកនឹង
 ចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ... ពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹង
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ ...
 ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៣០] កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នកាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ នកាមាវចរធិបតិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធជាវិបាក ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាក ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្កត គឺបដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរធម៌ផង នឹងនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ មូល គឺនកាមាវចរធិបតិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាកផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ មូល គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាកផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នឹងពួកមហាក្កតផង គឺបដិសន្ធិ ។ ... ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ (បានដល់វារៈ) ដែលបណ្ឌិតគប្បីកំណត់ថា ជាវិបាក ក្នុងសុទ្ធកៈផង ក្នុងអរូបមិស្សកៈផង (ឯវារៈ) ក្នុងរូបមិស្សកៈមិនមានទេ ។

[១៣១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះផងចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[១៣២] កាមាវចរធម៌លាយឡំនឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងកាមាវចរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... បដិ-
 សន្និ ។ នកាមាវចរធម៌ លាយឡំនឹងនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ...
 បដិសន្និ ។

[១៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមាន
វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១៣៤] កាមាវចរធម៌ លាយឡំនឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងកាមាវចរកន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ
នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បេ។ មោហៈ ដែលប្រកប
ដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ លាយឡំនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
វិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១៣៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៩ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
យ៉ាងនេះផងចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[១៣៦] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកកាមាវចរហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុ-
ដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ

នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនកាមាវចរហេតុ ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនកាមាវចរហេតុ (ជា
 បច្ច័យ) នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ មូល
 គឺពួកនកាមាវចរហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។

[១៣៧] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ពិចារណា
 នូវពួកអំពើដែលសន្សំហើយក្នុងកាលមុន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈប្រាជ្ញានូវ
 ហេតុនោះ ។ បេ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវ
 គោត្រកូ ពិចារណានូវវោទានៈ នូវពួកកិលេសដែលលះបង់ហើយ... នូវពួក
 កិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... នូវពួកអំពើដែលខ្លួនសន្សំហើយក្នុង
 កាលមុន... អំពើឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ថាមិន
 ទៀង ។ បេ។ ទោមនស្សកើតឡើង រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឃើញនូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង
 ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយកាមាវចរចិត្ត
 ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃឥទ្ធិវិធាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណនិងអ-

នាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នកាមាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃមគ្គនិងផល
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ បុគ្គលដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយ
 នកាមាវចរចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃឥទ្ធិវិធាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និង
 អនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 កាមាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលចេញអំពីឈាន ពិចារណានូវ
 ឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវហេតុនោះ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណានូវមគ្គ នូវផល...
 ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈនិងកិរិយា-
 ពិចារណា ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពិចារណានូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ
 ពិចារណានូវវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ ពិចារណានូវអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ពិចារណា
 នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពិចារណានូវទិព្វចក្ខុ ពិចារណានូវទិព្វសោត-
 ធាតុ ពិចារណានូវឥទ្ធិវិធាណ នូវចេតោបរិយញ្ញាណ... ។បេ។ នូវ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ... យថាកម្មបគញ្ញាណ... ពិចារណានូវអនាគតំ-
 សញ្ញាណ នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធថាមិនទៀង ។បេ។ ទោមនស្សកើតឡើង ។

[១៣៨] កាមាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវ
 ទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... នូវពួកអំពើដែលខ្លួនសន្សំល្អហើយ
 ក្នុងកាលមុន ធ្វើនូវអំពើនោះឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីក
 រាយ រាគៈកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ពួកសេក្ខបុគ្គល ធ្វើនូវគោត្រកូ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើនូវអំពើ
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួក
 កាមាវចរក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង
 ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ
 កាមាវចរាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃចិត្តសម្មជានុបដង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ អារម្មណា-
 ធិបតិ គឺព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃមគ្គនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯ
 សហជាតាធិបតិ គឺនកាមាវចរាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
 ធិបតិ គឺបុគ្គលចេញអំពីឈាន ធ្វើនូវឈានឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ...
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអីពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណានូវ
 ផល... ធ្វើនូវនិព្វានឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃ

គោត្រកូនិងវោទានៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ធ្វើនូវអាកាសានញាយតនៈឲ្យ
 ជាទីគោរពហើយពិចារណា វិញ្ញាណញាយតនៈ... នូវអាកិញ្ញញាយតនៈ នៅ-
 សញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ទិព្វចក្ខុ ទិព្វសោតធាតុ និងឥទ្ធិវិធាណា... ។ បេ ។
 ធ្វើនូវអនាគតសញ្ញាណឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើនូវពួកនកាមាវ-
 ចរក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវ
 អំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនកាមាវចរធិបតិ
 ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធិ
 ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធិផង នៃនកាមាវចរធិផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺនកាមាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[១៣៧] កាមាវចរធិ ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺពួកកាមាវចរក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃ
 វោទានៈ អារជ្ជនៈ ជាបច្ច័យនៃពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 កាមាវចរធិ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ កាមាវ-
 ចរចុតិចិត្ត (ជាបច្ច័យ) នៃនកាមាវចរឧបបត្តិចិត្ត អារជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃ
 នកាមាវចរវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ បរិកម្មនៃបឋមជ្ឈាន ជាបច្ច័យនៃ
 បឋមជ្ឈាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ ។ នៃចតុត្ថជ្ឈាន... ។ បេ ។ បរិកម្មនៃ

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ... ។បេ។ នៃទិព្វចក្ខុ ទិព្វសោតធាតុ ឥទ្ធិវិ-
 ធម្មញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងយថាកម្មប-
 គញ្ញាណ... បរិកម្មនៃអនាគតំសញ្ញាណជាបច្ច័យនៃអនាគតំសញ្ញាណ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គោត្រក្ខុ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ វោទានៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃមគ្គ នអនុលោម ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួក
 នកាមាវចរក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មគ្គ
 (ជាបច្ច័យ) នៃផល ផល (ជាបច្ច័យ) នៃផល នេវសញ្ញានា-
 សញ្ញាយតនៈរបស់បុគ្គលកាលចេញអំពីនិរោធិ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺនកាមាវចរចុតិចិត្ត (ជាបច្ច័យ) នៃនកាមាវចរឧបបត្តិចិត្ត
 នកាមាវចរកវ្លី (ជាបច្ច័យ) នៃអារជ្ជនៈ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃនកាមាវចរវដ្តានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយ
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[១៤០] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តុបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្តុប-
 និស្ស័យ ។បេ។ ឯបកត្តុបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ជាកាមាវចរៈ

ហើយឲ្យនូវទាន នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... នូវវិបស្សនា... ។ បេយ
 ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ជាការវាចរៈ ។ បេយ នូវបញ្ញា...
 នូវរាគៈ... សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវនិងភោជន... អា-
 ស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន នូវវិបស្សនា... ។ បេយ សម្លាប់នូវ
 សត្វ ។ បេយ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធាជាការវាចរៈ ។ បេយ សេនាសនៈ ជា
 បច្ច័យនៃសទ្ធា ជាការវាចរៈ ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ
 និងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នកាមាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេយ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ជា
 កាមាវចរៈ ញ៉ាំងនកាមាវចរជ្ឈាន ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គ... ញ៉ាំងអភិញ្ញា...
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល ជាការវាចរៈ... ។ បេយ អាស្រ័យ
 នូវសេនាសនៈ ញ៉ាំងនកាមាវចរជ្ឈាន ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គ... ញ៉ាំង
 អភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង សទ្ធាជាការវាចរៈ... ។ បេយ សេនា-
 សនៈ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរសទ្ធា ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា មគ្គនិងផល-
 សមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បរិកម្មនៃបឋមជ្ឈាន ជាបច្ច័យនៃ
 បឋមជ្ឈាន ។ បេយ នៃចតុត្ថជ្ឈាន... នៃអាកាសានព្វាយតនៈ... នៃបឋម-
 មគ្គ... បរិកម្មនៃចតុត្ថមគ្គ... ។ បេយ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវ-
 ចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្ណបនិស្ស័យ អនន្ត-
 រូបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេយ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យ

នូវសទ្ធា មិនមែនជាកាមាវចរៈ ញ៉ាំងឈានមិនមែនជាកាមាវចរៈ ឲ្យកើត
ឡើង ញ៉ាំងមគ្គ... ញ៉ាំងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល
មិនមែនជាកាមាវចរៈ... ។ បេ អាស្រ័យនូវបញ្ញា ញ៉ាំងឈានមិនមែនជា
កាមាវចរៈ ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គ... ញ៉ាំងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យ
កើតឡើង សទ្ធា មិនមែនជាកាមាវចរៈ... ។ បេ បញ្ញាជាបច្ច័យនៃសទ្ធា
មិនមែនជាកាមាវចរៈ មគ្គនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បឋមជ្ឈាន ជាបច្ច័យនៃទុតិយជ្ឈាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ
តតិយជ្ឈាន... ចតុត្ថជ្ឈាន... អាកាសានញ្ចាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ អាកិញ្ចាយតនៈជាបច្ច័យនៃនេវសញ្ញានាសញ្ចាយតនៈ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បឋមមគ្គ (ជាបច្ច័យ) នៃទុតិយមគ្គ
ទុតិយមគ្គ (ជាបច្ច័យ) នៃតតិយមគ្គ តតិយមគ្គ ជាបច្ច័យនៃចតុត្ថមគ្គ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មគ្គជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្តប-
និស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា មិនមែនជា
កាមាវចរៈ ហើយឲ្យនូវទាន នូវសីល... នូវឧបាសថកម្ម... ញ៉ាំងវិបស្សនា
ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល មិនមែនកាមាវ-
ចរៈ... ។ បេ អាស្រ័យនូវបញ្ញា ហើយឲ្យនូវទាន នូវសីល... នូវ
ឧបាសថកម្ម... ញ៉ាំងវិបស្សនា ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវ

ទិដ្ឋិ សទ្ធាមិនមែនជាកាមាវចរៈ... ។បេ។ បញ្ញា ជាបច្ច័យនៃសទ្ធា ជា
 កាមាវចរៈនៃបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខនិងកាយិកទុក្ខ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈអាស្រ័យនូវមគ្គ ពិចារណាលើញ្ញនូវពួក
 សង្ខារ ថាមិនទៀង មគ្គ ជាបច្ច័យនៃអត្តប្បដិសម្មិទា ធម្មប្បដិសម្មិទា
 និរុត្តិប្បដិសម្មិទា បដិកាណប្បដិសម្មិទា និងឋានាឋានកោសល្លៈ របស់ពួក
 ព្រះអរិយៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិនិងកាយិក-
 សុខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៤១] កាមាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។បេ។ ទោមនស្សកើតឡើង រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯ
 វត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ...
 វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាត
 និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺបុគ្គលឃើញនូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ
 ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយបច្ច័យជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៤២] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ

បានដល់ សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ នកាមាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និង
 នានាខណិកៈ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ នកាមាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ផង នៃនកាមាវចរធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជា
 បច្ច័យដោយ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១៤៣] កាមាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ កាមាវ-
 ចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺសេចក្តីបំប្រែញ ។ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនកា-
 មាវចរក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ឯបុរេជាត គឺវត្ថុ
 ជាបច្ច័យនៃពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និង
 បច្ចាជាត ។ សហជាត គឺពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ ឯបច្ចាជាត គឺពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជា

បច្ច័យនៃកាយនេះដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៤៤] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តី បំប្រញ ។ កាមាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន ដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនកាមា- វចរក្ខន្ធ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ឯបុរេជាត គឺដោយ ទិព្វចក្ខុ... ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ នកាមាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បច្ចាជាត ដូចគ្នានឹងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យដែរ ។ នកាមាវចរធម៌ ជា បច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ផង នៃនកាមាវចរធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ដូចគ្នា នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃកាមា- វចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បច្ចាជាត អាហារ និង ឥន្ទ្រិយ ។ សហជាតគឺពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង ពួកមហាក្ខតផង ជាបច្ច័យនៃ ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ បច្ចាជាត គឺពួកនកា- មាវចរក្ខន្ធផង កតឡឺង្ការាហារផង ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង រូបជីវិតិទ្រិយផង ជាបច្ច័យនៃពួក កដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។

អភិធម្មបិដកបដ្ឋាន

សហជាត គឺនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៤៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
បច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ។

[១៤៦] កាមាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃកាមាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ផង នៃនកាមាវចរធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 កាមាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរ-
 ធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនកាមាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១៤៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៦ ។ បេ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៥ ក្នុងនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[១៤៨] ក្នុងនអាម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៤៩] ក្នុងអាម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ។ ...
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ កាមាវចរទុកៈ ។

រូបាវចរទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥០] រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិ-
សន្ធិ ។ នូវរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ឈានុប អាស្រ័យនូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ គឺបដិសន្ធិ ។

សេចក្តីបំប្រញា ។

[១៥១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា-
កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៥២] នរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវនរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យនូវនរុបា-
វចរក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ
អាស្រ័យនូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ក្នុងខណៈនៃ
អហេតុកប្បជីសន្តិ មោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ...
ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៥៣] រុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ

នអធិបតិប្បច្ច័យ គឺរូបាវចរាធិបតិ អាស្រ័យនូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ នរូបា-
 វចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាក គឺបដិសន្ធិ ។ រូបា-
 វចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ
 ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ នរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ
 នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ផង ចិត្ត-
 សមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ។ នកាមាវចរៈ ៣ ប្រហែល
 គ្នានឹងបដិច្ចវារៈ មិនមានផ្សេងគ្នាទេ ពួកមហាក្កតទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ
 ក្នុងបទនេះ ។ រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ផង នូវរូបាវចរធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១
 ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបា-
 វចរធម៌ផង នូវរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ
 គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នូវពួកមហាក្កត
 ផង គឺបដិសន្ធិ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌
 ផង នូវរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
 អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ
 ២ ... កដត្តារូប អាស្រ័យនូវពួករូបាវចរក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្កតផង ។ ...

ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៥៤] រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្និ នូវខន្ធ ២ ... ។ នរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ
 គឺបដិសន្និ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ផង កដត្តារូបផង អាស្រ័យ
 នូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្និ នូវខន្ធ ២ ... ។ នរូបាវចរធម៌
 អាស្រ័យនូវនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣
 អាស្រ័យនូវនរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យនូវពួកនរូបាវចរក្ខន្ធ គឺបដិសន្និ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បញ្ចា
 ទាំង ៥ ក្រៅនេះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើជាអនុលោម ។ ... ព្រោះនបច្ច័យជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៥៥] រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នអាសេវនប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក គឺ
 បដិសន្និ ។ នរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នអាសេវនប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ គឺបដិ-
 សន្និ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ

នូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ នូវរូបាវចរធម៌
 អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ផង នូវរូបាវចរធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ មូល គឺបញ្ញា
 ក្រៅនេះ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ។ ... ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។ ... ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៥៦] នូវរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប
 នូវខន្ធ ២ ... ខាងក្រៅ... អាហារសម្បជាន... ឧត្តសម្បជាន... ពួកអសញ្ញ-
 សត្វ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៥៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
 មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគ-

តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈពីរយ៉ាងក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។

បច្ច័យវារៈ

[១៥៨] រូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ដរាបដល់ពួកអជ្ឈតិកមហាក្ខត ពួកនរូបាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ រូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួករូបាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ គឺបដិសន្ធិ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺរូបាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត គឺបដិសន្ធិ ។ រូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងរូបាវចរធម៌ ផង នឹងនរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ នរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងរូបាវចរធម៌ផង នឹងនរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួករូបាវចរក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង គឺបដិសន្ធិ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងរូបាវចរធម៌ផង នរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ

៣ ពឹងផ្អែកនឹង រូបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្ត-
សមុជ្ជានុប ពឹងផ្អែកនឹងពួករូបាវចរក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង គឺបដិសន្ធិ ។
សេចក្តីបំប្រញា ។

[១៥៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦០] នរូបាវចរធម៌ពឹងផ្អែកនឹងនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនរូបាវចរក្ខន្ធ ១
ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ... ពួកនរូបាវចរក្ខន្ធ
ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយ
ឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

[១៦១] រូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នរូបាវចរ-

ធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនរណាម្នាក់ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ ប្រហែល
 គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នរណាម្នាក់ពឹងផ្អែកនឹងនរណាម្នាក់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺនរណាម្នាក់ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ពួកនរណាម្នាក់ជា
 វិបាក ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ គឺបដិសន្ធិ ។ នរណាម្នាក់ក្តី នរណាម្នាក់ក្តី ពឹង
 ផ្អែកនឹងនរណាម្នាក់ ទើបកើតឡើងព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺពួកនរណាម្នាក់
 ជាវិបាក ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្កត គឺបដិ-
 សន្ធិ ។ នរណាម្នាក់ ពឹងផ្អែកនឹងនរណាម្នាក់ផង នឹងនរណាម្នាក់ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺនរណាម្នាក់ពឹងផ្អែកនឹងពួកនរណាម្នាក់-
 ចរក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងនរណាម្នាក់ ១ ជាវិបាកផង នឹង
 វត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងនរណាម្នាក់ ១ ផង នឹងវត្ថុផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នឹងខន្ធ ២ ... ។ នរណាម្នាក់ ពឹងផ្អែកនឹងនរណាម្នាក់-
 ចរក្ខន្ធផង នឹងនរណាម្នាក់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកនរណាម្នាក់ជាវិបាកផង នឹងពួកមហាក្កតផង
 គឺបដិសន្ធិ ។ នរណាម្នាក់ក្តី នរណាម្នាក់ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនរណាម្នាក់ផង នឹង
 នរណាម្នាក់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក
 នឹងនរណាម្នាក់ ១ ជាវិបាកផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ពឹងផ្អែកនឹងពួកនរណាម្នាក់ ជាវិបាកផង នឹងពួកមហាក្កតផង គឺបដិសន្ធិ ។
 សេចក្តីបំប្រញា ។

[១៦២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 បណ្ឌិតគប្បីកំណត់ក្នុងអរូប ដែលសុទ្ធផង ដែលលាយឡំផង ជាវិបាក ។
 ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោ-
 នតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ។

សំសជ្ជវារៈ

[១៦៣] រូបុប្បាវចរធម៌ លាយឡំនឹងរូបុប្បាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងរូបុប្បាវចរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... គឺ
 បដិសន្ធិ ។ នរូបុប្បាវចរធម៌ លាយឡំនឹងនរូបុប្បាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងនរូបុប្បាវចរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... គឺ
 បដិសន្ធិ។

[១៦៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ២ ។

[១៦៥] នរុបាវចរធម៌ហាយឡំនឹងនរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៦៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
២ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ។

បញ្ហាវារៈ

[១៦៧] រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃរុបាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ពួករុបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
បដិសន្ធិ ។ មូល គឺពួករុបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ មូល គឺពួករុបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។
នរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួករុបាវចរ-
ហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។

[១៦៨] រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃរុបាវចរធម៌ ដោយអាម្មណប្បច្ច័យ

គឺបុគ្គលដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយរូបារាមរាម ដោយចេតោ-
 បរិយញ្ញាណ ពួករូបារាមរាម ជាបច្ច័យនៃឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ រូបារាមរាម ជាបច្ច័យនៃនរូបារាមរាម ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលពិចារណានូវបឋមជ្ឈាន ពិចារណានូវចតុត្ថជ្ឈាន
 ពិចារណានូវទិព្វចក្ខុ នូវទិព្វសោតជាតុ... នូវឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ ចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងយថាកម្មបគញ្ញាណ... ពិចារណា
 នូវអនាគតំសញ្ញាណ នូវពួករូបារាមរាម ថាមិនទៀង ។ បេយ ទោមនស្សកើត
 ឡើង ។ នរូបារាមរាម ជាបច្ច័យនៃនរូបារាមរាម ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ពិចារណានូវពួកកុសល-
 កម្ម ដែលបានសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធ
 នូវហេតុនោះ ។ បេយ ទោមនស្ស កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ
 ពិចារណានូវមគ្គ ពិចារណានូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វានជា
 បច្ច័យនៃគោត្រក្ខ វោទានៈ មគ្គ ផលនិងកិរិយារំពឹង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ... នូវពួក
 កិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... ក្នុងកាលមុន ។ បេយ នូវចក្ខុ... នូវ
 វត្ថុ... នូវពួកនរូបារាមរាម ថាមិនទៀង ។ បេយ ទោមនស្ស កើតឡើង អា-
 កាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាណ-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជា

បច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ ជាដួងពាយតនៈ... ។ នរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 រុបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ក ឮ
 នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយ
 នរុបាវចរចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកនរុបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃឥទ្ធិ-
 វិធាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្ម-
 បគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៦៧] រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃរុបាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺរុបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺបុគ្គលធ្វើនូវបឋមជ្ឈានឲ្យជាទីគោរពហើយពិចារណា ត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ កើតឡើងព្រោះធ្វើនូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។ បេ។
 នូវចតុត្ថជ្ឈាន... នូវទិព្វចក្ក នូវទិព្វសោតធាតុ ឥទ្ធិវិធាណ ចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងយថាកម្មបគញ្ញាណ... ធ្វើនូវ
 អនាគតសញ្ញាណ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវហេតុនោះឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ធ្វើនូវពួករុបាវចរក្ខន្ធ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវហេតុ
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺរុបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសម្ពុជ្ជានុរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ

រូបាវចរធម៌ផង នៃនរូបាវចរធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហ-
 ជាតាធិបតិ គឺរូបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នរូបាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហ-
 ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម...
 ធ្វើនូវពួកអំពើដែលបានសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើងព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជា
 ទីគោរព ទិដ្ឋិ... ពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គហើយធ្វើនូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព...
 នូវផល... នូវព្រះនិព្វានឲ្យជាទីគោរព... ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ
 រោទានៈ... មគ្គនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួក
 នរូបាវចរក្ខន្ធឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើនូវអំពើនោះឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ធ្វើនូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ ឲ្យជាទី
 គោរព ហើយពិចារណា ធ្វើនូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយពិចារណា ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនរូបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[១៧០] រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃរូបាវចរធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ
 គឺពួករូបាវចរក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួករូបាវចរក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ
 រូបាវចរចុតិចិត្ត ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរឧបបត្តិចិត្ត ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ រូបាវ-

ចរកវ័ន្ត (ជាបច្ច័យ) នៃអារជ្ជនៈ ពួករូបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃនរូបាវ-
 ចរវដ្តានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកនរូបាវចរក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកនរូបាវចរក្ខន្ធ
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោមជាបច្ច័យនៃគោត្រក្យ ។ បេ ។ នេវ-
 សញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺនរូបាវចរ-
 ចុតិចិត្តជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរឧបបត្តិចិត្ត ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកនរូបាវចរក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរវដ្តានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ បរិកម្មនូវបឋម្យាន ជា
 បច្ច័យនៃបឋមជ្ឈាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ នូវចតុត្ថជ្ឈាន... នូវទិព្វចក្ក ទិព្វ-
 សោតធាតុ ឥទ្ធិវិធិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ
 និឝយថាកម្មបគញ្ញាណ... ការបរិកម្មនូវអនាគតសញ្ញាណ ជាបច្ច័យនៃ
 អនាគតសញ្ញាណ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យដោយ
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[១៧១] រូបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អនន្តរូបនិស្សយនិឝបកត្ថបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺ
 បុគ្គលអាស្រ័យនូវរូបាវចរសទ្ធា ហើយញ្ញាវន្តរូបាវចរជ្ឈានឲ្យកើតឡើង ញ្ញាវន្ត
 អភិញ្ញា... ញ្ញាវន្តសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង រូបាវចរសីល ។ បេ ។ អាស្រ័យ

នូវបញ្ញា ហើយញ៉ាំងរូបាវចរជ្ឈាន... ញ៉ាំងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើត
ឡើង រូបាវចរសទ្ធា ។ បេ បញ្ញា (ជាបច្ច័យ) នៃរូបាវចរសទ្ធា ។ បេ ។
ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បឋមជ្ឈានជាបច្ច័យនៃទុតិយជ្ឈាន
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ទុតិយជ្ឈាន (ជាបច្ច័យ) នៃតតិយជ្ឈាន តតិ-
យជ្ឈាន ជាបច្ច័យនៃចតុត្ថជ្ឈាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌
ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តប-
និស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតុបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតុបនិស្ស័យ
គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវរូបាវចរសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន នូវសីល... នូវឧបោ-
សថកម្ម ញ៉ាំងរូបាវចរជ្ឈាន វិបស្សនា មគ្គ និងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិ
ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវរូបាវចរសីល ។ បេ ។
អាស្រ័យ នូវបញ្ញាហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ
រូបាវចរសទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា (ជាបច្ច័យ) នៃនរូបាវចរសទ្ធា ។ បេ ។
ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និង
ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
នរូបាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតុបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតុបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល
អាស្រ័យនូវនរូបាវចរសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន... នូវសីល នូវឧបោសថកម្ម
ញ៉ាំងរូបាវចរជ្ឈាន វិបស្សនា មគ្គនិងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើត
ឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវនរូបាវចរសីល ។ បេ ។ អាស្រ័យ

នូវបញ្ញា ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេយ ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវបុរា-
 ចរសទ្ធា ។ បេយ បញ្ញាជាបច្ច័យនៃនូវបុរាចរសញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កា-
 យិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 នូវបុរាចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនូវបុរាចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អនន្តរូបនិស្សយ និងបកត្ថបនិស្សយ ។ បេយ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺបុគ្គល
 អាស្រ័យនូវនូវបុរាចរសទ្ធាហើយញ៉ាំងនូវបុរាចរជ្ឈាន... ញ៉ាំងអភិញ្ញា... ញ៉ាំង
 សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង នូវនូវបុរាចរសីល ។ បេយ អាស្រ័យនូវសេនាសនៈ
 ហើយញ៉ាំងនូវបុរាចរជ្ឈាន... ញ៉ាំងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 នូវបុរាចរសទ្ធា ។ បេយ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនូវបុរាចរសទ្ធា ។ បេយ
 ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ការបរិកម្មនូវបឋមជ្ឈានជាបច្ច័យ
 នៃបឋមជ្ឈាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេយ ការបរិកម្មនូវចតុត្ថជ្ឈាន...
 ការបរិកម្មនូវទិព្វចក្ខុ ជាបច្ច័យនៃទិព្វសោតធាតុ ឥទ្ធិវិធិញ្ញាណ ចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងយថាកម្មបគញ្ញាណ... ការបរិកម្ម
 នូវអនាគតសញ្ញាណ ជាបច្ច័យនៃអនាគតសញ្ញាណ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។

[១៧២] នូវបុរាចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនូវបុរាចរធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ...
 នូវវត្ថុថាមិនទៀង ។ បេយ ទោមនស្ស កើតឡើង រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផេដ្ឋញ្ញាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុវិញ្ញាណ (ជា

បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនរុបាវចរក្ខន្ធ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត
 គឺបុគ្គលឃើញនូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ។
 វត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកនរុបាវចរក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ...
 ជាបច្ច័យដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយ អាសេវ-
 នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៣] រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺរុបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺរុបាវចរចេតនា
 ជាបច្ច័យនៃពួកនរុបាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាក ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ រុបាវចរធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងនានា-
 ខណិកៈ ។ សហជាត គឺរុបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺរុបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដត្តារូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌
 ផង នៃនរុបាវចរធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងនានា-
 ខណិកៈ ។ សហជាត គឺរុបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ ឯនានាខណិកៈ
 គឺរុបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកនរុបាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នៃពួកកដត្តារូប

ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនរុបា-
 វចរចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺនរុបាវចរចេតនាជាបច្ច័យ
 នៃពួកនរុបាវចរក្ខន្ធជារិបាកផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ...
 ជាបច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយ
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយ មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជា
 បច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១៧៤] រុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នរុបាវចរធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត
 និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺវត្ថុ
 ជាបច្ច័យនៃពួករុបាវចរក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឯបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួករុបាវចរក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៧៥] រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ រុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនរុបាវចរធម៌ ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ រុបាវចរធម៌ ជា

បច្ច័យនៃរូបាវចរធម៌ផង នៃនរូបាវចរធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នា
នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរធម៌ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ច័យជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។
សេចក្តីបំប្រែញ ។ នរូបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួករូបា-
វចរក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺបុគ្គល
ឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ វត្ថុជាបច្ច័យ
នៃពួករូបាវចរក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី ជា
បច្ច័យនៃរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបុរេជាត
សហជាត គឺរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យនៃខន្ធ ៣ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បច្ច័យជាត អាហារ
និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺពួករូបាវចរក្ខន្ធផង ពួកមហាក្ខតផង ជាបច្ច័យ
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ បច្ច័យ-
ជាត គឺពួករូបាវចរក្ខន្ធផង កតឡើងរាហារផង ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដែល
កើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួករូបាវចរក្ខន្ធផង រូបដីវិ-
ត្រិយផង ជាបច្ច័យនៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
នត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[១៧៧] រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃរូបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃរូបាវចរធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃរូបាវចរធម៌ផង នៃរូបាវចរធម៌ផង ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នរូបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ អាហារ-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 រុបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ រុបាវ-
 ចរធម៌ក្តី នរុបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃរុបាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ រុបាវចរធម៌ក្តី នរុបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃនរុបាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[១៧៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអ-
 វិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[១៧៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...

ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ និងនសមនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ។

[១៨០] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
 ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យ
 ពិស្តារ ។ ... ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ រូបាវចរទុកៈ ។

អរូបាវចរទុកៈ
បដិច្ចវារៈ

[១៨១] អរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... គឺ
 បដិសន្ធិ ។ នអរូបាវចរធម៌អាស្រ័យនូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ឈនរូប អាស្រ័យនូវពួកអរូបាវចរក្ខន្ធ ។ អរូបាវ-
 ចរធម៌ក្តី នអរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នូវចិត្តស-

មុជានុរូបផង នូវខន្ធ ២ ... ។ នអរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវនអរុបាវចរធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជានុរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវនអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យនូវ
 នអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុអាស្រ័យនូវពួក
 ខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុនូវមហាក្ខត ១ ... ។ នអរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនអរុបាវចរធម៌ផង នូវនអរុបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺចិត្តសមុជានុរូប អាស្រ័យនូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៨២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរូប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងសមនន្តរូប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ។

[១៨៣] នអរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវនអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជានុរូបក្តី អាស្រ័យនូវនអរុបា-
 វចរក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួក

អសញ្ញាសត្វ មោហៈដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ
នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ... ព្រោះ
នអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៨៤] អរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺអរុបាវចរធិបតិ អាស្រ័យនូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ខន្ធ
៣ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។
នអរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវនអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិប-
តិប្បច្ច័យគឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវនអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ នូវ
ខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ... នអនន្តរប្បច្ច័យ ។បេ។
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៨៥] អរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប គឺ
បដិសន្ធិ ។ មូល គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ។
នអរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវនអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជា-
តប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវនអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ...
បដិសន្ធិដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នអរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវអរុបាវ-
ចរធម៌ផង នូវនអរុបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ...
ព្រោះនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។

[១៨៦] អរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២... គឺបដិសន្ធិ ។ នអរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរធម៌ ទើប កើតឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួក អរុបាវចរក្ខន្ធ ។ នអរុបាវចរធម៌ អាស្រ័យនូវនអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យនូវន- អរុបាវចរក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នអរុបាវចរ- ធម៌ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរធម៌ផង នូវនអរុបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យនូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្កតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៨៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ និងនឧប- និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារ- ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈពីរ ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ។

បច្ចុយវារៈ

[១៨៨] អរុបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ បានដល់ វារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ន-
អរុបាវចរធម៌ពឹងផ្អែកនឹងអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺនអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ដរាបដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្នុង ។ អរុបាវចរធម៌ ពឹង
ផ្អែកនឹងអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើងព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ អរុបាវចរធម៌ក្តី នអរុបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអរុបាវចរ-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសម្មជានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ អរុបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹង
អរុបាវចរធម៌ផង នឹងអរុបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។
នអរុបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអរុបាវចរធម៌ផង នឹងអរុបាវចរធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសម្មជានរូបពឹងផ្អែកនឹងពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ អរុបាវចរធម៌ក្តី នអរុបាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹង
អរុបាវចរធម៌ផង នឹងអរុបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ...

ចិត្តសមដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកអរុបាវចរក្ខន្ធដង និងពួកមហាក្ខតដង ។

[១៨៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិបា-
កប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១៩០] នអរុបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺនអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ ដរាបដល់ពួកអ-
សញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ និងកាយាយតនៈ... ពួក
នអរុបាវចរក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយ
វិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា
ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ... ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៩១] អរុបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺអរុបាវចរធិបតិ ពឹងផ្អែកនឹងអរុបាវចរក្ខន្ធ និង
អរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក... គឺបដិសន្ធិ ។ នអរុបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែកនឹង
នអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ និងនអរុបាវចរក្ខន្ធ
១ ... គឺបដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

[១៧២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ នអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ។

សំសង្ខារៈ

[១៧៣] អរុបាវចរធម៌ លាយឡំនឹងអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។ នអរុបាវចរធម៌ លាយឡំនឹងអរុបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។

[១៧៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ

២ ។

[១៧៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ២ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈពីរ ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ ។

បញ្ហាវារៈ

[១៧៦] អរូបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃអរូបាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺពួកអរូបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 បដិសន្ធិ ។ មូល គឺពួកអរូបាវចរហេតុជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកអរូបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នអរូបាវចរធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃនអរូបាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនអរូបាវចរហេតុ ជា
 បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺបដិសន្ធិ ។

[១៧៧] អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរូបាវចរធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺអាកាសានញ្ចាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ដោយ

អារម្មណប្បច្ច័យ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គល ពិចារណានូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ នូវវិញ្ញា-
 ណញ្ញាយតនៈ... នូវអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ... ពិចារណានូវនេវសញ្ញានាសញ្ញា-
 យតនៈ (ពិចារណា) នូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គលដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយអរុបាវចរចិត្ត ដោយ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃកិរិយាពិចារណា នូវ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និង
 អនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នអរុបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គលឲ្យ) នូវទាន...
 នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណានូវអំពើនោះ ត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ដែលខ្លួន
 សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... អំពើឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គ
 ពិចារណានូវមគ្គ ពិចារណានូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ ផល និងកិរិយាពិចារណា ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវកងកិលេស ដែលលះបង់
 ហើយ នូវកងកិលេសដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... ក្នុងកាលមុន... ។ បេ ។ នូវ
 ចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
 ឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ

ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយនអរុបាវចរចិត្ត ដោយចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដួងព្វាយតនៈ...
 ពួកនអរុបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃកិរិយាពិចារណានូវឥទ្ធិវិធានាណ ចេតោប-
 រិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគ-
 តំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៧៨] អរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺអរុបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលធ្វើនូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា ។ បេ ធ្វើនូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា ធ្វើនូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺអរុបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺអរុបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នអរុបាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ
 និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន... នូវ
 សីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ធ្វើនូវអំពើនោះឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា

ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ
 ឲ្យជា ទីគោរព... ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន ៗបេ ៗ ពួក
 ព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណានូវផល...
 ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិង
 ផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ក... នូវវត្ថុ... ធ្វើនូវពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអរុបាវចរា-
 ធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ៃពួកចិត្តសម្មដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។

[១៧៧] អរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺពួកអរុបាវចរក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ។ អរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺអរុបាវចរចុតិចិត្ត (ជាបច្ច័យ) នៃអរុបាវចរឧបបត្តិចិត្ត អរុបាវចរកវន្ត
 (ជាបច្ច័យ) នៃអាវជ្ជនៈ ពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃអរុបាវ-
 ចរវដ្ឋាន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិរបស់បុគ្គល
 កាលចេញអំពីនិរោធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 នអរុបាវចរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកអរុបាវចរក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃ
 ពួកអរុបាវចរក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ)
 នៃគោត្រកូ អនុលោម ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺនអរុបាវ-
 ចរចុតិចិត្ត ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរឧបបត្តិចិត្ត ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកន-
 អរុបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរវដ្តាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការបរិកម្ម
 នូវអាកាសានញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃអាកាសានញាយតនៈ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ នូវវិញ្ញាណញាយតនៈ... នូវអាកិញ្ញញាយតនៈ... ការបរិកម្មនូវ
 នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ២ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២០០] អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្ថបនិស្ស័យ ។បេ។ ឯបកត្ថ-
 បនិស្ស័យ គឺអាកាសានញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃវិញ្ញាណញាយតនៈ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ វិញ្ញាណញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃអាកិញ្ញញា-
 យតនៈ អាកិញ្ញញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកត្ថបនិស្ស័យ ។បេ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវអរុបាវចរ-
 សទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម ញ៉ាំងនអរុបាវចរជ្ឈាន
 វិបស្សនា មគ្គនិងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ

ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ អាស្រ័យនូវអរុបាវចរសីល... នូវបញ្ញាហើយឲ្យនូវទាន ។ បេយ
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ អរុបាវចរ-
 សទ្ធា ។ បេយ បញ្ញាជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរសទ្ធា ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា
 រាគៈ សេចក្តី ប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ
 និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេយ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវនអរុ-
 បាវចរសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ញ៉ាំង
 នអរុបាវចរជ្ឈាន វិបស្សនា មគ្គនិងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ អាស្រ័យនូវនអរុបាវចរសីល... នូវបញ្ញា
 រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវនិងកោជន... នូវសេនា-
 សនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេយ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់នូវ
 សត្វ ។ បេយ បំបែកនូវសង្ឃ នអរុបាវចរសទ្ធា ។ បេយ សេនាសនៈ ជា
 បច្ច័យនៃនអរុបាវចរសទ្ធា សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គនិង
 ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ នអរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនអរុបា-
 វចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្តប-
 និស្ស័យ ។ បេយ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបរិកម្មនូវអាកាសានញាយតនៈ ជា
 បច្ច័យនៃនអាកាសានញាយតនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេយ បរិកម្មនូវ
 នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យនៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ដោយ

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២០១] នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺនូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គលឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយព្រាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យនៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ... វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ វត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៣ ។

[២០២] អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ បេ។ អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃ នអរុបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺអរុបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកអរុបាវចរក្ខន្ធដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល គឺអរុបាវចរចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ កម្មប្បច្ច័យ ។ នអរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺនអរុបាវចរចេតនា ជា

បច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

[២០៣] អរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២០៤] អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាតនិងបច្ឆាជាត ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត គឺវត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកអរុបាវចរក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២០៥] អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត ។ អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបច្ឆាជាត ។ អរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ផង នៃនអរុបាវចរធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃនអរុបាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ នអរុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ បុរេជាត គឺវត្ថុជា

បច្ច័យនៃពួក អរុបាវចរក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ អរុបាវចរធម៌ក្តី នអរុបា-
 វចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហ-
 ជាតនិងបុរេជាត ។ សហជាត គឺអរុបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ
 នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ អរុបាវចរធម៌ក្តី នអរុបាវចរធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
 បច្ច័យជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺពួកអរុបាវចរក្ខន្ធផង ពួក
 មហាក្ខតផង ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត
 គឺពួកអរុបាវចរក្ខន្ធផង កតទ្យិក្ខារាហារផង ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺពួកអរុបាវចរក្ខន្ធផង រូបជីវិតិទ្រិយផង ជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ

៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[២០៧] អរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ អរុបាវចរធម៌ជាបច្ច័យ
 នៃអរុបាវចរធម៌ផង នៃអរុបាវចរធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ នអ-
 រុបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នអរុបា-
 វចរធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អរុបាវចរធម៌ក្តី នអរុបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ
 អរុបាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 អរុបាវចរធម៌ក្តី នអរុបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអរុបាវចរធម៌ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ

ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២០៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២០៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យនិងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២១០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារ ផងចុះ ។ ... ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អរុណវចរទុកៈ ។

បរិយាបន្នទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១១] បរិយាបន្នធម៌ (ធម៌ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ) អាស្រ័យ
នូវបរិយាបន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវបរិយាបន្នកន្ធុ ១ នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ។

លោកិយទុកៈក្នុងចូឡន្តរទុកៈយ៉ាងណា ទុកៈនេះឯង បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើយ៉ាងនោះចុះ ឥតមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាឡើយ ។

ចប់ បរិយាបន្នទុកៈ ។

និយ្យានិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១២] និយ្យានិកធម៌ (ធម៌ជាគ្រឿងដឹកនាំសត្វចេញចាកវដ្តៈ)
អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣
អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកកន្ធុ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ អនិយ្យានិកធម៌ (ធម៌មិន
មែនជាគ្រឿងដឹកនាំសត្វចេញចាកវដ្តៈ) អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យនូវពួកនិយ្យា-
និកកន្ធុ ។ និយ្យានិកធម៌ក្តី អនិយ្យានិកធម៌ក្តី អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកកន្ធុ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ

នូវអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
 សមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុអាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធអាស្រ័យនូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មហាក្កត ១ ... ។
 អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកធម៌ផង នូវអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួកនិយ្យា-
 និកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្កតផង ។

[២១៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាន មានវារៈ ២
 ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាន មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋាន មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាន មានវារៈ ២ ក្នុង
 អាសេវនប្បដ្ឋាន មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបា-
 កប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋាន
 មានវារៈ ៥ ។

[២១៤] អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យនូវអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវ
 អនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុអាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ពួក
 ខន្ធ អាស្រ័យនូវវត្ថុក្នុងខណៈនៃអហេតុក្បដិសន្ធិ មហាក្កត ១ ដរាបដល់
 ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ

អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្នៈ... ។ ក្នុង
និទានម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២១៥] និយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនិទានម្មណប្បច្ច័យ គឺនិយ្យានិកាធិបតិ អាស្រ័យនូវពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធ ។
អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យនូវអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនិទានម្ម-
ណប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យនូវអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១
នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ។ ...
ព្រោះនិទានម្មណប្បច្ច័យ និទានម្មណប្បច្ច័យនិងនិទានម្មណប្បច្ច័យ ។ បេ។

[២១៦] និយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប ។ បេ។ អនិយ្យានិកធម៌
អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺចិត្ត-
សមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធ ។ អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ
នូវអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អា-
ស្រ័យនូវអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប
អាស្រ័យនូវពួកអនិយ្យានិកក្ខន្ធ គឺបដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យនូវនិយ្យានិកធម៌ផង នូវអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យនូវពួក
និយ្យានិកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[២១៧] ក្នុងនិហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិទានម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារ-
 រាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។

បច្ច័យវារៈ

[២១៨] និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ បានដល់ វារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 អនិយ្យានិកធម៌ពឹងផ្អែកនឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមជ្ឈានុបក្កី ពឹងផ្អែកនឹងអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ ដរាបដល់ពួក
 មហាកុតខាងក្នុង ពួកអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ និយ្យានិកធម៌ ពឹង
 ផ្អែកនឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនិយ្យា-
 និកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ និយ្យានិកធម៌ក្តី អនិយ្យានិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹង
 អនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធ ពឹង

ផ្អែកនឹងវត្ថុ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកមហាក្ខត ។ និយ្យានិកធម៌ ពឹង
 ផ្អែកនឹងនិយ្យានិកធម៌ផង និងអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង និង
 ខន្ធ ២ ... ។ អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនិយ្យានិកធម៌ផង និងអនិយ្យា-
 និកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធផង និងពួកមហាក្ខតផង ។ និយ្យានិកធម៌ក្តី អនិយ្យា-
 និកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែកនឹងនិយ្យានិកធម៌ផង និងអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែកនឹងនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ ផង និង
 វត្ថុផង និងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែកនឹងពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធផង និង
 ពួកមហាក្ខតផង ។

[២១៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២២០] អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុរូបក្តី ពឹងផ្អែកនឹងអនិយ្យា-

និកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក
នឹងចក្ខុយតនៈ ។ បេ ពួកអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ
មោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចាផង នឹងវត្ថុផង ។

[២២១] អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២២២] និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺនិយ្យានិកាធិបតិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធ ។
អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិប-
តិប្បច្ច័យ គឺពឹងផ្អែកនឹងអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិប-
តិប្បច្ច័យ គឺនិយ្យានិកាធិបតិ ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ។ និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែកនឹង
និយ្យានិកធម៌ផង នឹងអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិប-
តិប្បច្ច័យ គឺនិយ្យានិកាធិបតិ ពឹងផ្អែកនឹងពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ។

[២២៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យមានវារៈ ៧ ក្នុង

នអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ម-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោ-
នត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[២២៤] និយ្យានិកធម៌ លាយឡំនឹងនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ។
អនិយ្យានិកធម៌ លាយឡំនឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ លាយឡំនឹងអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... គឺបដិ-
សន្ធិ ។

[២២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ
១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២២៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
២ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង

បរមត្ថទិបនី

៥៨៥

នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិយាមប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិ-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។
ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២២៧] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺពួកនិយ្យានិកហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
មូល គឺពួកនិយ្យានិកហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺពួកនិយ្យានិកហេតុ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកអនិយ្យានិកហេតុ ជាបច្ច័យនៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
បដិសន្ធិ ។

[២២៨] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអារម្ម-
ណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណានូវមគ្គ ដឹងនូវ
ចិត្តនៃបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនិយ្យានិកចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួក
និយ្យានិកក្ខន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃចេតោបរិយញ្ញាណ ក្នុងកាលមុន ។ បេ។
ជាបច្ច័យនៃការពិចារណានូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ អ-

និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវ
 ទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណានូវហេតុនោះ ត្រេក
 អរ រីករាយ រាគៈប្រាវព្រួញនូវហេតុនោះ ។ បេយ ទោមនស្ស កើតឡើង ដែល
 បានសន្សំហើយក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន ។ បេយ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា
 នូវផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ
 ផង និងកិរិយាពិចារណា ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ឃើញ
 ច្បាស់នូវកងកិលេស ដែលលះបង់ហើយ... នូវកងកិលេស ដែលសង្កត់
 សង្កិនហើយ... ដែលដុះដាលឡើងហើយក្នុងកាលមុន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
 (ពិចារណា) នូវពួកអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេយ ទោមនស្ស កើត
 ឡើង បុគ្គលឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
 ដឹងនូវចិត្តរបស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយអនិយ្យានិកចិត្ត ដោយចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ
 អាកិញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ពួកអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃកិរិយាពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធាណា
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មុបគញ្ញាណ និង
 អនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 និយ្យានិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃមគ្គ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ។

[២២៩] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺនិយ្យានិកាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិ-
 យ្យានិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហ-
 ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនិយ្យានិកាធិបតិ
 ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺនិយ្យា-
 និកាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺនូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ធ្វើនូវហេតុនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ... ទិដ្ឋិ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើនូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ដែលបានសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន...
 ចេញអំពីឈាន ។ បេ។ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើនូវផលឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា ធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឯព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវ
 វត្ថុ... ធ្វើនូវពួកអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯ
 សហជាតាធិបតិ គឺនិយ្យានិកាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ

ពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺព្រះ និព្វានជាបច្ច័យនៃមគ្គ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[២៣០] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអនន្ត- រហ័សច្ច័យ គឺមគ្គជាបច្ច័យនៃផល ដោយអនន្តរហ័សច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអនន្តរហ័សច្ច័យ គឺពួកអនិយ្យានិកក្នុងមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកអនិយ្យានិកក្នុងក្រោយៗ ដោយអនន្តរហ័សច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ និងវោទានៈ ផល (ជាបច្ច័យ) នៃផល អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃផលសមាបត្តិ នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គល កាលចេញអំពីនិរោធ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្ត- រហ័សច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយអនន្តរហ័សច្ច័យ គឺគោត្រកូ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ វោទានៈជាបច្ច័យនៃមគ្គ ដោយអនន្ត- រហ័សច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមនន្តរហ័សច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជា- តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជា បច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៣១] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយឧបនិស្ស- យប្បច្ច័យ បានដល់ បកតុបនិស្ស័យ គឺមគ្គទី ១ ជាបច្ច័យនៃមគ្គទី ២ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ មគ្គទី ៣ ជាបច្ច័យនៃមគ្គទី ៤ ដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយ

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ អាស្រ័យនូវមគ្គ
 ហើយញ៉ាំងសមាបត្តិដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ចូលកាន់សមា-
 បត្តិដែលកើតឡើងហើយ ឃើញច្បាស់នូវពួកសង្ខារ ថាមិនទៀង មគ្គជា
 បច្ច័យនៃអត្តប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិកាណប្បដិ-
 សម្ភិទា ឋានាឋានកោសល្ល របស់ពួកព្រះអរិយៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មគ្គជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្ម-
 ណ្តបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ
 គឺបុគ្គលឲ្យនូវទាន ព្រោះអាស្រ័យនូវអនិយ្យានិកសទ្ធា... នូវសីល នូវ
 ឧបាសថកម្ម ញ៉ាំងឈាន វិបស្សនា និងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើត
 ឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវអនិយ្យានិកសីល... នូវបញ្ញា រាគៈ
 សេចក្តីប្រាថ្នា រដូវនិងកោជន... បុគ្គលឲ្យនូវទាន ព្រោះអាស្រ័យនូវសេនា-
 សនៈ ។ បេ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ បំបែក
 នូវសង្ឃ អនិយ្យានិកសទ្ធា ។ បេ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 អនិយ្យានិកសទ្ធា ។ បេ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ជាបច្ច័យនៃកាយិកសុខ
 កាយិកទុក្ខនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌
 ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្ត-
 បនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ

គឺបរិកម្មនូវមគ្គទី ១ ជាបច្ច័យនៃមគ្គទី ១ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ។
បរិកម្មនៃមគ្គទី ៤ ជាបច្ច័យនៃមគ្គទី ៤ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៣២] អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយបុរេជា-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ ឲ្យប្រហែលគ្នានឹងអរូបទុកៈចុះ ។ ...
ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយអាសេវា-
នប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៣៣] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
គឺនិយ្យានិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ ស-
ហជាត និងនានាខណិកៈ សហជាត គឺនិយ្យានិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក
ចិត្តសមុជ្ឈានុរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺនិយ្យានិកចេតនា
ជាបច្ច័យនៃផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល គឺនិយ្យានិកចេតនា ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត ។ បេ។ ឯនានាខណិកៈ គឺអនិ-
យ្យានិកចេតនា ជាបច្ច័យនៃផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
វិបាកប្បច្ច័យ មានតែវារៈ ១ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយ

សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យដួចគ្នានឹងអរូបទុកៈ ។ ... ជាបច្ច័យដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើឲ្យដួចគ្នានឹងអរូបទុកៈ ឯការប៉ះពាល់ មានបទ
 ផ្សេងៗគ្នាដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៣៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[២៣៥] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃ

អនិយ្យានិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ផង នៃអនិយ្យានិកធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ និយ្យានិកធម៌ ក្តី អនិយ្យានិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ និយ្យានិកធម៌ក្តី អនិយ្យានិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២៣៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ (មានវារៈ ៧) ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យមានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥

ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៣៧] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យនិងនសមនន្តរប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងនោត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៤ ។

[២៣៨] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ក្នុងនអនុលោមមាតិកា បណ្ឌិតកប្បឿង
ពិស្តារផងចុះ ។ ... ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ និយ្យានិកទុកៈ ។

និយតទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៣៩] និយតធម៌ អាស្រ័យនូវនិយតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវនិយតក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ អ-

និយតធម៌ អាស្រ័យនូវនិយតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ចិត្តសមុជ្ជានុរូប អាស្រ័យនូវពួកនិយតក្ខន្ធ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ បញ្ញា ៥
 បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ និយ្យានិកទុកៈយ៉ាងណា បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី
 បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បី
 ធ្វើយ៉ាងនេះដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេងគ្នាឡើយ ឯការប៉ះត្រូវ ទើបមានផ្សេង
 គ្នា ។

បញ្ហាវារៈ

[២៤០] និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ បាន
 ដល់ វារៈ ៤ ប្រហែលគ្នានឹងនិយ្យានិកទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេងគ្នា
 ឡើយ ។

[២៤១] និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ
 គឺពួកព្រះអរិយៈចេញអំពីមគ្គហើយពិចារណានូវមគ្គ ពិចារណានូវកងកិលេស
 ជានិយតៈដែលលះបង់ហើយ (ពិចារណានូវកងកិលេស) ដែលដុះជាល
 ឡើងហើយ ក្នុងកាលមុន... នូវពួកនិយតក្ខន្ធ ថាមិនទៀង... ដឹងនូវចិត្ត
 របស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយនិយតចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួក
 និយតក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃកិរិយាពិចារណានូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយ ។ អនិយតធម៌ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋយ
 គឺនូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាល

មុន... ចេញអំពីឈាន ហើយពិចារណានូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 ជាអនិយតៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះប្រាណនូវហេតុនោះ... វិចិកិច្ចា...
 ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្សជាអនិយតៈ កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវ
 ផល ពិចារណានូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យនៃកិរិយាពិចារណានូវ
 គោត្រកូ វោទានៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវកង
 កិលេស ជាអនិយតៈដែលលះបង់ហើយ ពិចារណានូវកងកិលេស ដែល
 សង្កត់សង្កិនហើយ... (នូវកងកិលេស) ដែលដុះដាលឡើងហើយ ក្នុង
 កាលមុន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... នូវពួកនិយតក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ...
 ឃើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈជាអនិយតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ
 នូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
 នៃអាវជ្ជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃមគ្គ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 រូបជីវិតិន្រ្ទិយ ជាបច្ច័យនៃមាតុយាតកម្ម បិតុយាតកម្ម អរហន្តយាតកម្ម និង
 រុហិរុបាទកម្ម ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកមិច្ឆតនិយតក្ខន្ធ របស់បុគ្គលកាល
 ប៉ះពាល់នូវវត្ថុណា កើតឡើង វត្ថុនោះជាបច្ច័យនៃពួកមិច្ឆតនិយតក្ខន្ធ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ។

[២៤២] និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺនិយតាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយអធិប-

តិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺនិយតាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសម្មជានុរូប ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ផង នៃអនិយតធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺនិយតាធិបតិជាបច្ច័យនៃ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺនូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជាអនិយតៈកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើ នោះ ឲ្យជាទីគោរព... ក្នុងកាលមុន ។បេ។ អំពីឈាន ។បេ។ ពួកព្រះ អរិយៈ ធ្វើនូវផលឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើនូវនិព្វានឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឯព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈនិងផល ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... រាគៈជាអនិយតៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិកើត ឡើង ព្រោះធ្វើនូវពួកអនិយតក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺអនិយតាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្មជានុរូប ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺនិព្វានជាបច្ច័យនៃមគ្គ ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ ។

[២៤៣] និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺ មគ្គជាបច្ច័យនៃផល ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ពួកនិយតក្នុងជាបច្ច័យនៃវុជ្ជានៈ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយអន្តរប្បច្ច័យគឺពួកអនិយតក្នុងមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកអនិយតក្នុងក្រោយៗ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃវោទានៈ ផល (ជាបច្ច័យ) នៃផល អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃផលសមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គលកាលចេញអំពីនិរោធិ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺទោមនស្ស ជាអនិយតៈ (ជាបច្ច័យ) នៃទោមនស្សជាអនិយតៈ មិច្ឆាទិដ្ឋិជាអនិយតៈ ជាបច្ច័យនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិជាអនិយតៈ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គោត្រកូ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ វោទានៈជាបច្ច័យនៃមគ្គ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយសមន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៤៤] និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ បកត្ថបនិស្សយ គឺមាតុយាតកម្ម ជាបច្ច័យនៃមាតុយាតកម្ម បិតុយាតកម្ម អរហន្តយាតកម្ម រុហិរុបាទកម្ម សង្ឃភេទកម្មនិងនិយតមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ (បណ្ឌិតគប្បីធ្វើ) ជាចក្កៈ ។ មគ្គ ទី ១ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គទី ២ មគ្គទី ២ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គទី ៣ មគ្គទី ៣

ជាបច្ច័យនៃមគ្គទី ៤ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
អនិយតធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អ-
នន្តបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលផ្តាច់
ផ្តល់មាតាចាកជីវិត ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃ នូវទានដើម្បីកម្ចាត់បង់នូវអំពើ
នោះ... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ពួកព្រះអរិយៈញ៉ាំងសមាបត្តិ ដែល
មិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវមគ្គ ញ៉ាំងសមាបត្តិដែល
កើតឡើងហើយ ។ បេ ជាបច្ច័យនៃឋានាឋានកោសល្យ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ មគ្គ ជាបច្ច័យនៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ឯបកត្ត-
បនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ជាអនិយតៈ ហើយឲ្យនូវទាន... នូវ
សីល... នូវឧបោសថកម្ម ញ៉ាំងឈាន វិបស្សនានិងអភិញ្ញា... ញ៉ាំង
សមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ជំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវអនិយតសីល ។ បេ
នូវបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ។ បេ (ឲ្យ)
នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ។ បេ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង
សម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម... អនិយតសទ្ធា ។ បេ
សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃអនិយតសទ្ធា ។ បេ ជាបច្ច័យនៃសេចក្តី
ប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខនិងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់

អារម្មណ៍បុរិស្សយំ អនន្តរុបនិស្សយំ និងបកត្ថបុរិស្សយំ ។ បេ ឯបក-
 ត្ថបុរិស្សយំ គឺបុគ្គលផ្តាច់ផ្តិលមាតាចាកជីវិត ព្រោះអាស្រ័យនូវអនិយត-
 ភគៈ ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃ ទោមនស្សជាអនិយតៈ ។ បេ បុគ្គលផ្តាច់
 ផ្តិលមាតាចាកជីវិត ព្រោះអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ។ បេ បំបែកនូវសង្ឃ
 ភគៈជាអនិយតៈ ទោមនស្ស ។ បេ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃមាតុ-
 យាតកម្ម ។ បេ ជាបច្ច័យនៃសង្ឃភេទកម្មដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បរិកម្ម
 នូវមគ្គទី ១ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គទី ១ ។ បេ បរិកម្មនូវមគ្គទី ៤ ជា
 បច្ច័យនៃមគ្គទី ៤ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៤៥] អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ៍បុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ អនិយត-
 ធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ៍-
 បុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត គឺរូបជីវិតន្រ្ទិយ ជាបច្ច័យនៃ
 មាតុយាតកម្ម បិតុយាតកម្ម អរហន្តយាតកម្ម និងរុហិរុប្បាទកម្ម ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួក និយតក្ខន្ធ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ... ជាបច្ច័យដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៤៦] និយតធម៌ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺនិយត-
 ចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌
 ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងនានា-

ខណិកៈ ។ សហជាត គីនិយតចេតនាជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គីនិយតចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ
 នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូលគីនិយតចេតនា ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 អនិយតធម៌ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
 នឹងនានាខណិកៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ... ជាបច្ច័យដោយវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងអរូប-
 ទុកៈដែរ... ។ ជាបច្ច័យដោយអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងអរូបា-
 វចរទុកៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយវិតតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង

កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យមានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៧ ។

[២៤៨] និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ផង នៃអនិយតធម៌ផង ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យនៃអនិយតធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ និ-
 យតធម៌ក្តី អនិយតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃនិយតធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ក្តី អនិយតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃ

អនិយតធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២៤៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ និង
នសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
នអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោ-
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៥០] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ និងនសមនន្តរប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងនោត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៤ ។

[២៥១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីឲ្យពិស្តារ

ផងចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ និយតទុកៈ ។

សឧត្តរទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៥២] សឧត្តរធម៌អាស្រ័យនូវសឧត្តរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមជ្ឈានុបក្កិ អាស្រ័យនូវសឧត្តរក្ខន្ធ ១
នូវខន្ធ ២ ... គឺបដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកមហាក្កតខាងក្នុង ។

(សឧត្តរទុកៈ) ប្រហែលគ្នានឹងលោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡន្តរ-
ទុកៈដែរ មិនមានការអ្វីផ្សេងគ្នាឡើយ ។

ចប់ សឧត្តរទុកៈ ។

សរណាទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៥៣] សរណាធម៌អាស្រ័យនូវសរណាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ អាស្រ័យនូវសរណាក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ បញ្ញា
ទាំង ៥ ដូចគ្នានឹងអរុបាវចរទុកៈ ដូចគ្នានឹងអនុលោមប្បដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៥៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៥៥] សរណធម៌ អាស្រ័យនូវសរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺមោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
អាស្រ័យនូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ អ-
រណធម៌ (ធម៌មិនមែនជាសត្រូវ) អាស្រ័យនូវអរណធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យនូវអរណក្ខន្ធ
១ ជាអហេតុកៈ គឺអហេតុកប្បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្ត ។

[២៥៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្រ្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នោនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិតគប្បីធ្វើចុះ ។

បច្ចុយវារៈ

[២៥៧] សរណធម៌ ពីងផ្អែកនឹងសរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ពីងផ្អែកនឹងសរណក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ។

បច្ចុយវារៈនៃអរុបាវចរទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើយ៉ាង នោះចុះ ។

[២៥៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[២៥៩] សរណធម៌ ពីងផ្អែកនឹងសរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ នហេតុប្បដ្ឋយ គឺមោហៈប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ អរណធម៌ ពីងផ្អែកនឹងអរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពីងផ្អែកនឹងអរណក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ គឺអហេតុកប្ប- ដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណពីងផ្អែកនឹងចក្ខុយតនៈ ពីង ផ្អែកនឹងកាយាយតនៈ... ។ សរណធម៌ ពីងផ្អែកនឹងអរណធម៌ ទើបកើត ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកប ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពីងផ្អែកនឹងវត្ថុ សរណធម៌ ពីងផ្អែកនឹងសរណធម៌ផង នឹង អរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺមោហៈ ដែលប្រកប

ដោយវិចិត្រា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែកនឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
វិចិត្រា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

[២៦០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសជ្ជវារៈក្តី
បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។

បញ្ហា ២ យ៉ាង ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។

[២៦១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ
១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៦២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិតប្បវិធីផងចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[២៦៣] សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ប្រហែលគ្នានឹងអរូបទុកៈដែរ ។

[២៦៤] សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះរាគៈ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ... វិចិកិច្ចា... ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្សកើតឡើងព្រោះប្រាព្វនូវហេតុនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា... ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្សកើតឡើង ប្រាព្វនូវទោមនស្ស ទិដ្ឋិ... វិចិកិច្ចា... ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ។ សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណានូវកងកិលេសដែលលះ បង់ហើយ... នូវកងកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ... ក្នុងកាលមុន... ឃើញច្បាស់នូវពួកសរណក្ខន្ធ ថាមិនទៀង... ដឹងនូវចិត្តនៃបុគ្គលអ្នកប្រកប ដោយសរណចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកសរណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យនៃ កិរិយាពិចារណានូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថា- កម្មុបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌

ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺបុគ្គលនូវទាន... នូវសីល...
 ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណានូវអំពើនោះក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន...
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណានូវមគ្គ នូវផល... ពិចារណានូវ
 ព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គ ផល និងកិរិយា
 ពិចារណា ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ពិចារណានូវពួក
 អរណក្ខន្ធ ថាមិនទៀង... ។ បេ ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ជាបច្ច័យនៃកិរិយា
 ពិចារណានូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺនូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវ
 ឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយចំពោះអំពើនោះ រាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធនូវអំពើនោះ ។ បេ ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... នូវចក្ខុ... នូវ
 វត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយចំពោះពួកអរណក្ខន្ធ រាគៈប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ។ បេ
 ទោមនស្សកើតឡើង ។

[២៦៥] សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណាធិបតិនិងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គល
 ធ្វើនូវរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ទិដ្ឋិ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះ
 ធ្វើនូវទិដ្ឋិឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ឯសហជាតាធិបតិ គឺសរណាធិបតិជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរ-
 ណធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតាធិបតិ គឺសរណាធិបតិ

ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃសរណធម៌ផង នៃអរណធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាតាធិបតិ គឺសរណាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 អរណធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ និងសហជា-
 តាធិបតិ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គលនូវទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម
 ហើយធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ក្នុងកាលមុន... អំពី
 ឈាន... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើនូវមគ្គឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា នូវផល... ធ្វើនូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឯ
 ព្រះនិព្វានជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ វោទានៈ មគ្គនិងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺអរណាធិបតិ ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃ
 សរណធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតិ គឺបុគ្គល នូវ
 ទាន... នូវសីល... ធ្វើនូវឧបោសថកម្ម ធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈកើតឡើង ទិដ្ឋិកើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើ
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន... នូវ
 ចក្ខុ... នូវវត្ថុ... បុគ្គលធ្វើនូវពួកអរណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើនូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ... ។

[២៦៦] សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ

ពួកសរណក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួកសរណក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអន្តរ-
 ប្បច្ច័យ។ សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺពួក
 សរណក្ខន្ធជាបច្ច័យនៃវដ្តានៈ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ជាបច្ច័យ
 នៃអរណធម៌ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺពួកអរណក្ខន្ធមុនៗ ជាបច្ច័យនៃពួក
 អរណក្ខន្ធក្រោយៗ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យនៃគោត្រកូ
 នឹងផលសមាបត្តិ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ជាបច្ច័យនៃសរណ-
 ធម៌ ដោយអន្តរប្បច្ច័យ គឺអាវដ្ឋានៈ ជាបច្ច័យនៃពួកសរណក្ខន្ធ ដោយ
 អន្តរប្បច្ច័យ... ជាបច្ច័យដោយសមន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជា
 បច្ច័យដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៦៧] សរណធម៌ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្ស័យ អន្តរុបនិស្ស័យនិងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ។
 ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវរាគៈ ហើយសម្លាប់នូវសត្វ ។ បេ។
 បំបែកនូវសង្ឃី បុគ្គលអាស្រ័យនូវទោសៈ... នូវសេចក្តីប្រាថ្នាហើយសម្លាប់
 នូវសត្វ ។ បេ។ បំបែកនូវសង្ឃី រាគៈ ។ បេ។ សេចក្តីប្រាថ្នា (ជាបច្ច័យ)
 នៃរាគៈ ។ បេ។ ជាបច្ច័យនៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អន្តរុបនិស្ស័យ និងបកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺបុគ្គល
 អាស្រ័យនូវរាគៈ ហើយឲ្យនូវទាន នូវសីល... នូវឧបេសាសថកម្ម ញ៉ាំង

ឈាន វិបស្សនា មគ្គនិងអភិញ្ញា... ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង... អាស្រ័យ
 នូវទោសៈ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា នូវទាន ។ បេយ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង
 រាគៈ ។ បេយ សេចក្តីប្រាថ្នា (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃ
 បញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយ-
 យប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ និងបកត្តបនិស្សយ ។ បេយ
 ឯបកត្តបនិស្សយ គឺបុគ្គលអាស្រ័យនូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេយ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិឲ្យកើត ឡើង នូវសីល... នូវបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ
 និងកោជន... បុគ្គលអាស្រ័យនូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេយ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេយ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 សទ្ធា ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផល-
 សមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្តបនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ
 និងបកត្តបនិស្សយ ។ បេយ ឯបកត្តបនិស្សយ គឺបុគ្គល អាស្រ័យនូវសទ្ធា
 ហើយដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ អាស្រ័យនូវសីល ។ បេយ នូវសេនា-
 សនៈហើយសម្លាប់នូវសត្វ ។ បេយ បំបែកនូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេយ សេនាសនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃរាគៈ ។ បេយ ជាបច្ច័យនៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។

[២៦៨] អរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ

បានដល់ អាម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ អាម្មណបុរេជាត គឺបុគ្គល
 ឃើញច្បាស់នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ថាមិនទៀង... ។ បេ ។ បុគ្គលឃើញនូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮនូវសំឡេងដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺចក្ខុយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ
 វត្ថុ ជាបច្ច័យនៃពួកអរណក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជា
 បច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ អាម្មណបុរេជាត
 និងវត្ថុបុរេជាត ។ អាម្មណបុរេជាត គឺបុគ្គលនឹងចក្ខុ... ត្រេកអរ រីករាយ
 នឹងវត្ថុ រាគៈកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
 ឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺវត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកអរណក្ខន្ធ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៦៩] សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
 សរណាចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល
 បានដល់ សហជាតនិងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺសរណាចេតនា ជា
 បច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ
 សរណាចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បានដល់ សហជាត គឺសរណាចេតនា ជាបច្ច័យនៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អរណ-

ធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត និង
 នានាខណ៌កៈ ។ សហជាត សេចក្តីបំប្រួញ ។ ... ជាបច្ច័យដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ជាបច្ច័យដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយមគ្គប្បច្ច័យមានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យដោយសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូច
 គ្នានឹងអរូបទុកៈដែរ ។

[២៧០] សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
 និងបច្ចាជាត ។ សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ផង នៃអរណធម៌ផង
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 បានដល់ សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ អរណធម៌
 ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងបុរេជាត ។
 នឹងចក្ខុ... បុគ្គលត្រេកអរ រីករាយនឹងវត្ថុ រាគៈកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
 ហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង វត្ថុជាបច្ច័យនៃពួកសរណក្ខន្ធ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ក្តី អរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាតនិងបុរេជាត ។ សរណធម៌ក្តី អរ-
 ណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់ សហជាត
 បច្ចាជាត អាហារនិងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺពួកសរណក្ខន្ធផង ពួក

មហាក្ខត្តផង ជាបច្ច័យនៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកសរណក្ខន្ធផង កតឡើងរហារាផង ជាបច្ច័យនៃកាយនេះ ដោយ អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺពួកសរណក្ខន្ធផង រូបជីវិតិទ្រិយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

[២៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥទ្ធិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៧២] សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ

សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបច្ឆា-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ជាបច្ច័យនៃសរណ-
 ធម៌ផង នៃអរណធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហារ-
 រាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យនៃសរណ-
 ធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ក្តី អរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃសរណធម៌
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ក្តី
 អរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃអរណធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយអាហាររាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យដោយឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ ។

[២៧៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យមានវារៈ ៧ ។ បេ។ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ

៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៧៤] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ...

ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ បេឃ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ

៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ

៤ ។ បេឃ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ

៤ ។

[២៧៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ...

ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ អនុ-

លោមមាតិកា បណ្ឌិតគប្បីធ្វើផងចុះ ។... ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សរណទុកៈ ។

អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន ខាងចុង

ចប់

ក្បាលទី ៨០

អភិធម្មបិដក ចាលីប្រែ-១០២

បដ្ឋាន នវមភាគ

អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន ខាងចុង

សារម្មណ៍ទុក្ខៈ

សន្ធិកចន្ទលប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	២
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	៧
អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ	១១
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	១២
ចិត្តទុក្ខៈ	
អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	២៣
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	២៧
អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ	៣៤
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	៣៥
ចេតសិកទុក្ខៈ	
អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	៤៨
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	៥៦
អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ	៦០
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	៦១

ចិត្តសម្បយុត្តិទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	៧៦
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	.....	៨១
អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ	.....	៨៥
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	.....	៨៥

ចិត្តសំសដ្ឋទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	៩៥

ចិត្តសម្មជានទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	៩៦
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	.....	១០៤
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	.....	១០៩

ចិត្តសហភទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	១២៨
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	.....	១៣៣
អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ	.....	១៣៦
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	.....	១៣៨

ចិត្តានុបរិវត្តិទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	១៤៧

ចិត្តសំសដ្ឋសម្មជានទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	១៤៨
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	.....	១៥៥
អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ	.....	១៥៨
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	.....	១៦០

វិទ្យាស័សដ្ឋសមដ្ឋានសហករណ៍

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ១៦៧

វិទ្យាស័សដ្ឋសមដ្ឋានបរិវត្តិករ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ១៧០

អដ្ឋវត្តិករ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ១៧០

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ១៧៧

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ១៨៣

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ១៨៤

ចារីប្រ-១០៣

បដ្ឋាន ធនបរិក្ខារ

ឧទានាធុករ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ២០៦

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ២១៤

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ២១៧

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ២២០

ឧទានិទ្ធុករ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ២៣៣

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ២៤១

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ២៤៦

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ២៤៧

ឧទាហរណ៍ទី១:

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	២៦៥
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	.....	២៦៩
អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ	.....	២៧១
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	.....	២៧៣

ឧទាហរណ៍ទី២:

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	២៨៨

ឧទាហរណ៍ទី៣:

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	២៨៨
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	.....	២៩៥
អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ	.....	២៩៧
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	.....	២៩៩

ឧទាហរណ៍ទី៤:

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	៣១៧
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	.....	៣១៩

ឧទាហរណ៍ទី៥:

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	៣២២
អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ	.....	៣២២

ឧទាហរណ៍ទី៦:

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	៣២៨

កិលេសទី១:

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ	.....	៣២៩
អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ	.....	៣៣៤

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៣៣៧

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៣៣៨

សន្តិលេសិកទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៣៤១

សន្តិលិដ្ឋទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៣៤១

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៣៤៤

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៣៤៧

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៣៤៩

កិលេសសម្បយុត្តទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៣៧១

កិលេសសន្តិលេសិកទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៣៧២

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៣៧៣

កិលេសសន្តិលិដ្ឋទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៣៧៦

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៣៨០

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៣៨៥

កិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៣៨៥

ទស្សនទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៣៨៦

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៣៨៨

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៣៨១

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៣៨២

ការវិនាទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៤០៤

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៤០៥

ទាលីប្រៃ-១០៤

បដ្ឋាន ឯកាទសមភាគ

ទស្សនេនបហាតត្វហោតុក្ខុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៤១៣

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៤១៧

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៤២២

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៤២៤

ការវិនាយហាតត្វហោតុក្ខុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៤៣៨

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៤៣៩

សវិតក្ខុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៤៤៥

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៤៤១

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៤៥៣

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៤៥៥

សិវាវណាទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៤៧១

សឃ្យតិកទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៤៧២

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៤៧៥

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៤៧៧

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៤៧៧

បីតិសហគតទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៤៧២

សុខសហគតទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៤៧៣

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៤៧៥

ឧបេក្ខាសហគតទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៥០២

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៥០៧

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៤០៩

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៥១០

កាមាវចរទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៥១៧

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៥២១

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៥២៤

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៥២៥

រូចាវចរទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៥៣៨

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៥៤៤

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៥៤៧

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៥៤៨

អរូចាវចរទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៥៦០

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៥៦៤

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៥៦៦

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៥៦៧

បរិយាបន្នទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៥៧៨

និយ្យានិយទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៥៧៨

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៥៨១

អភិធម្មបិដក សំសដ្ឋវារៈ ៥៨៤

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៥៨៥

និយតទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៥៩៣

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៥៩៤

សទុត្តរទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៦០៣

សរណទុក្ខៈ

អភិធម្មបិដក បដិច្ចវារៈ ៦០៣

អភិធម្មបិដក បច្ចយវារៈ ៦០៥

អភិធម្មបិដក បញ្ញាវារៈ ៦០៧

